

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DET KOMMUNALE STYRE I SØLLERØD

1841

1978

BIND I : 1841-1909

PERSONER OG BEGIVENHEDER GENNEM
HENVED HALVANDET HUNDREDE ÅR AF
GUNNAR SANDFELD

Gunnar Sandfeld

Det kommunale Styre
i Søllerød 1841-1978
Personer og begivenheder
gennem henved
halvandet hundrede år

UDGIVET AF SØLLERØD KOMMUNE

Bind 1 : 1841 - 1909

SØLLERØD KOMMUNEBIBLIOTEKER

1977

BILLEDREDAKTION

ANNALISE BØRRESEN

ISBN 87-980615-1-8

**Trykt i Langkjærs Bogtrykkeri
København**

INDHOLD

Til borgmester Erik Øigaard af Ulrik Schou *side 7*

Om værkets tilblivelse af Annalise Børresen. 8

I. Kommunestyrets udvikling i Danmark – og i Søllerød. 9

De første spiser. 9

Landkommunalordningen af 1841 –

»en forskole til demokrati«. 13

Kommunestyre under junigrundloven –

uden fjerneste præg af »ånden fra 48«. 20

Landkommunalloven af 1867, kun et ringe

fremskridt, men dog uden ændringer i

mere end 40 år. 25

II. Sogneforstanderskaber og sogneråd i Søllerød

1842-1909. 35

III. Sognestyrets ledere i Søllerød 1842-1909 i

kronologisk rækkefølge. 52

IV. Menige sogneforstandere og sognerådsmedlemmer i

Søllerød 1842-1909 biograferet i alfabetisk orden. 87

Kilder og anvendt litteratur. 240

*Til borgmester
Erik Øigaard*

Denne bog udgives af Søllerød Kommune, ikke alene for at videregive oplysninger til eftertiden om de 228 mænd og 17 kvinder, der sad i kommunestyret igennem de 132 år, dette har eksisteret, men også som en tak til den, der som formand for Kulturudvalget og medlem af Biblioteksudvalget har haft en væsentlig andel i, at bogen overhovedet kunne udkomme, borgmester, landsretssagfører Erik Øigaard.

Det former sig endda således, at borgmesteren er den af samtlige 245 styrelsesmedlemmer, der længst har været medlem af rådet, uafbrudt i 31 år, heraf som borgmester i 15.

Borgmester Erik Øigaards epoke i Søllerød fra 1943 til 1974 vil ikke alene stå som noget specielt på grund af den udvikling, der er sket i vor kommune inden for dette tidsrum, men særligt fordi perioden i så høj grad prægedes af hans personlighed.

Man behøver blot at tænke på de mange fredninger og byplanlægninger, der gennemførtes i hans tid, og på hans sans for musik og kunst, der satte sig så markante spor i kommunens kulturelle liv.

Men særligt borgmester Øigaards fra alle sider anerkendte evner som leder af kommunen, hans helt enestående måde at lede Kommunalbestyrelsens møder på – han kunne være både skarp og særdeles venlig, men altid meget slagfærdig – hans beundrede evne til i Rådssalen at samle Kommunalbestyrelsens forskellige meninger til enige afgørelser, hans dygtighed også på det økonomiske og administrative område, alt dette har skabt den dybe respekt om hans person og gjort ham til en af de mest betydende kommunalpolitikere i Søllerød Kommune.

Søllerød den 2. marts 1974

Ulrik Schou, 1.viceborgmester

*Om værkets
tilblivelse*

»Det kommunale Styre i Søllerød« var planlagt til udgivelse allerede i marts 1974, men forskellige vanskeligheder kom i vejen. På et tidspunkt så det endog ud til, at projektet ikke kunne gennemføres. Men i august 1976 påtog lektor Gunnar Sandfeld sig den krævende opgave og gennemførte arbejdet på mindre end trekvart år. En imponerende præstation. Gunnar Sandfelds enestående kendskab til Søllerød kommunes historie har naturligvis sat sit præg også på dette værk, der giver en langt mere dybtgående historisk fremstilling end den oprindelig planlagte bog.

I de 252 levnedbeskrivelser, som værket nu omfatter – det er ajourført med den siddende kommunalbestyrelse – får man ikke alene de mange nøgterne oplysninger om data, udvalgsposter etc., men også en karakteristik af de Søllerødborgere, som i tidens løb har haft ansvaret for kommunens styre.

Der er hermed blændet op for Søllerød Kommunes historie i nyt perspektiv – det kommunalpolitiske, og bogen kan således betragtes som et væsentligt sidestykke til forfatterens anden store Søllerød-beskrivelse: »Søllerød, som det var engang«.

April 1977

Annalise Børresen, stadsbibliotekar

I Kommunestyrets udvikling i Danmark - og i Søllerød

De første spirer

*Kongeloven
1665*

De første spæde spirer til det kommunale selvstyre blev lagt allerede, medens det enevældige kongedømme stod i fuldeste flor. Men ingen af de mænd, som lagde disse spirer, havde naturligvis ringeste anelse om, hvad der med tiden skulle vokse frem af dem. Kongeloven af 1665, som fastslog det beståendes uforanderlighed til evig tid, havde skabt »et klart og fuldstændigt brud med al tidligere udvikling i retning af stændernes deltagelse i styrelsen« og udelukket enhver fremtidig tale eller tanke om »gammel nedarvet ret for folket« til at gøre sig gældende i offentlige anliggender. Siden da lå al lovgivning og centraladministration hos enevoldskongen – eller rettere: hos de af ham udnævnte kollegie-embedsmænd, og lovenes udførelse i det praktiske samfundsliv beroede helt og holdent på en talmæssigt meget begrænset gruppe af kgl. udnævnte og juridisk uddannede lokale embedsmænd. Det drejede sig i kongeriget uden for hovedstaden om: 7 stiftamtmand, 14 amtmænd, et tilsvarende antal amtsforvaltere og 149 by- og herredsfogder, birkedommere og borgmestre.

*Enevælden lig
med bureaukrati*

Den danske enevælde var altså i selve sit væsen et udpræget bureaukrati. Al magten lå hos embedsmændene, og der var kun yderst begrænset plads for andre end dem, hvor offentlige sager skulle drøftes og besluttes. København havde nok sine »32 mænd« og købstæderne deres »eligerede borgere«, men de var jo ikke folkevalgte, men udpegede af de kongevalgte magistrater og borgmestre, og den smule myndighed, de var udstyrede med, havde ikke det mindste at gøre med begrebet kommunalt selvstyre og uafhængighed. Og lokale embedsmændene selv stod naturligvis under centralstyrets nøjeste kontrol.

Ude på landet havde det eneste, der kunne smage en lille bitte smule af »fugl«, været nogle bestemmelser i Danske Lov's 3. Bog 13. Capitel § 31-32, hvorefter almuen kunne tage beslutninger vedrørende »Hegnet og Gierde og Grøft og Leed, sær Hiord og anden Byens Nytt og Tarv« og for brud på sådanne vedtægter sætte bøder, som skulle leveres til den vederhæftigste

mand i landsbyen, hvis opgave det så blev at aflægge regnskab for beløbenes rette anvendelse (de måtte »ey til Gilde og Drik anvendes, men til Byens Gierder, Grøfter og anden Byens Nytte bruges«).

Sognefoged

Hertil kom nu i 1791 oprettelsen af *sognefoged*-institutionen (Forordningen af 11. November), som er blevet kaldt »et ejendommeligt folkeligt led i det bureaukratiske system«. »Til Sognefoged bør altid vælges en af de skikkeligste, redeligste og mest kyndige Mænd blandt Sognets Almue«, hed det. Og pudsigt nok valgtes som den første *her* i sognet den senere så berygtede kroholder Jochum Jensen i Nærum. Men fejltagelsen blev åbenbart hurtigt konstateret, for allerede året efter var han afløst af sin værdigere broder, gårdmand Hans Jensen fra Store-Holte. Ved siden af sine rent politimæssige opgaver skulle sognefogden også efter indførelsen af Vejforordningen af 13.12.1793 have opsyn med sognets vejarbejder – altså faktisk en kommunal opgave, som *vi* idag jo godt kan betragte som et første forvarsel om kommende tiders lokale »vejvalg«.

Vejforordning

Reglementerne for Fattig- væsenet opretter lokale fattigkommissioner

Et meget stort spring hen imod lokal medbestemmelse i offentlige anliggender kom med »Reglementerne for Fattigvæsenets provisoriske Indretning og Bestyrelse paa Landet i Danmark« 15. juni 1802 (for Sjælland alene) og 5. juli 1803 (for hele den danske provins). Forordninger, der var lige så epokegørende for *deres* tid, som Socialloven af 1933 blev det for *sin*, har man sagt – og ikke helt med urette. For det første blev med den begyndelsen gjort til dannelsen af selve begrebet *en kommune*, idet man i hvert amt lod de eksisterende sognepastoraters grænser gælde for de nyoprettede fattigdistrikter. For det andet skabte de i hvert distrikt en *fattigkommission*, som man godt kan kalde begyndelsen til de senere sogneråd. Den bestod af 1. sognepresten, 2. stedets politimester (herredsfoged eller birkedommer), 3. en af sognets største lodsejere og 4. tre-fire af »de bedste sognemænd«, valgt for 3 år, første gang af de tre forannævnte selvskrevne medlemmer, senere af samtlige kommissionsmedlemmer¹. Altså: selvsupplering, *ikke folkevalg*; embedsvældet stod, når alt kom til alt, urokket – selvfølgelig. Og endelig for det tredje: med fattigordningerne af 1803 for både købstæder og landdistrikter blev for første gang et fattigvæsen sat i system og

1. Flere af de store midtsogns-gårdmænd (Øverød-Holte-Trørød-Nærum-Søllerød), der senere blev sogneforstandere, træffer vi i fattigprotokollerne fra 1820'erne og 30'erne som valgte fattigkommissærer, og før *dem* deres fædre og onkler.

i praktisk lovgivning allerede udformet det understøttelsesprincip, som 46 år senere skulle få sit udtryk i juni-grundlovens § 89: »Den som ikke selv kan ernære sig eller Sine, og hvis Forsørgelse ikke paaligger nogen Anden, er berettiget til at erholde Hjælp af det Offentlige«.

Midlerne til de fattiges underhold skulle først og fremmest skaffes ved »Incassationer kvartaliter« blandt beboerne i sognet, dels i naturalier, dels i penge, alt efter, hvad der ifølge den af præsten udarbejdede forsørgelsesplan måtte skønnes at blive brug for. Dernæst skulle der til fattigkassen afgives alt, hvad der kom ind ved de tvungne kirkeindsamlinger ved højtiderne (de såkaldte »tavlepenge«), og hvad der måtte findes i kirkeblokken og i de ved kroerne opstillede »fattigblokke«. Endvidere: alle idømte multker², indtægterne ved salg af afdøde fattiglemmers efterladenskaber m.m. Og endelig: frivillige gaver og tvungne afgifter. F.eks. blev det meget almindeligt, at man i forbindelse med ejendoms køb betalte en vis afgift varierende efter den pågældende ejendoms størrelse³.

De kvartårlige rekvisitioner i penge var egentlig tænkt som »frivillige«. Men det viste sig desværre straks – her i Søllerød så vel som andre steder – at adskillige jordbrugere søgte at knibe udenom eller i bedste fald at tegne sig for beløb så latterligt små, at det – som pastor Bach i Søllerød udtrykte det – nærmest var usømmeligt. Og så måtte man altså gribe til den regulære »fattigskat« – til stor misfornøjelse for dem, der skulle betale den og for mange af præsterne, som jo skulle administrere den. »Opgaven bør løses gennem kristelige kærligheds-

2. Blandt de mulkerede finder vi i 1829 f.eks. »Maren Andersdatter paa Dronninggaard for usædelig Opførsel 1 Rd«, 1832 »Røgter Mads Overgaard s.St. for pligtstridigt Forhold 2 Rd«, 1833 »Carl Røssel af Øverød for at have skaaret Nælder paa Dronninggaard 2 Rd« og 1838 »Tvende Fattigforstandere for at have forsømt at ombære de Fattiges Tavle i Kirken 3 Mk«. Hyppigt forekommende er bøder for »usømmelig Opførsel mod sin Husbond«, »ulovligt Fiskeri« og – »ulovligt Kortspil«.
3. F.eks.: 20.7.1824 »Kammerrad Drewsen kjøbt Olie-Mølle 4 Rd«, 3.7.1825 »Oberst Flaireux kjøbt Nærumgaard 5 Rd«, 10.2.1826 »Betalt af Kommandersergeant Oppermann, som kjøbte Stedet »Suhmsminde« i Øverød i April 1822 1 Rd Sedler«. Og 1828: »Hr. P.Bjerg i Vedbæk for »Henriksholm« 3 Rd«, »Pastor Lang for »Carlsminde« i Søllerød 4 Rd., »Schønheyders Huus i Nærum 1 Rd«, »Overdragelse af Dronninggaard til den yngre Hr. Jenisch 10 Rd.«

gerninger«, erklærede Lyngbypræsten Bone Falch Rønne. »Som det er nu, skubber folk byrderne ved deres pårørendes forsørgelse over på det offentlige – og volder præsterne et ulideligt besvær!« Men hans kollega, pastor Bastholm i Slagelse så dog anderledes på det: selvfølgelig skulle der være fattigskat og det endda efter en progressiv skala, for de frivillige bidrag blev jo kun betalt af de gode, aldrig af de egoistiske mennesker. Og dette synspunkt deltes fuldt og helt af den daværende deputerede i Danske Kancelli, senere generalprokurør A.S.Ørsted, som i sin »Haandbog i Lovkyndighed« (1822) udtrykte det således: »Tvangen paa dette Omraade er nødvendig for at afhjælpe den haardeste Nød, og der bliver endda nok at gøre for den private Barmhjertighed«.

For dem, der skulle nyde godt af understøttelserne, var disse lovbestemmelser naturligvis i en uhyggelig grad mangelfulde og utilstrækkelige. Men det er dog en kendsgerning, at de store omstræjfende skarer af pjaltede og udhungrede tiggere, som hidtil havde hærget landet og gjort tilværelsen utryg for de besiddende også, gradvis forsvandt i årene efter 1803.

Det næste afgørende skridt hen imod kommunedannelsen og det kommunale styre kom med »Det provisoriske Reglement 10. Oktober 1806 for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Sjælland og flere Øer« og (efter dettes praktiske afprøvning) den endelige »Anordning 29.Juli 1814 for Almueskolevæsenet i Danmark«. Hermed skabtes de lokale *skolekommissioner*, bestående af to »fødte« medlemmer: sognepræsten og »skolepatronen« og to »skoleforstandere« valgt blandt »de hæderligste bønder i sognet«, og en nødtørfdig skoleuddannelse for almuenes børn var for første gang blevet lagt i faste rammer. Skilt fra den lærde skole var denne almueskole ved et svælg, og der skulle endnu gå henvend 100 år, før der byggedes en bro over dette (»mellem-skolen« af 1903).

Med alle de her nævnte nydannelser i samfundslivet på landet 1791-1814 var bønderne for alvor blevet draget ind i det lokale styre. Det var nu sådan, at der i hvert eneste sogn sad 5-6 bønder, som havde et offentligt hverv at bestride, hvortil de var udpeget af myndighederne, og det måtte ganske naturligt skabe både øget interesse for og øget kendskab til sognets fælles anliggender. Men deres udfoldelsesmuligheder var og blev naturligvis stærkt begrænsede. Enevældens samfundsform stod fremdeles urokket. Lokalt havde disse udvalgte bønder præsten og herredsfogden over sig. Og kommissionerne i sig selv stod under skarp kontrol af amtet. Over skolekommissionerne i

*Reglementerne
for Almue-
Skolevæsenet
opretter lokale
skolekommissioner*

*Begrænset selvstyre.
Enevælden urokket*

et amt stod amtsskoledirektionen bestående af amtmanden og amtsprovsten, og det var disse, der valgte de lokale skoleforstandere. Og fattigkommissionerne sorterede under en amtsfattigdirektion, der ifølge lovens § 3 omfattede »Amtmanden, Amtsforvalteren, samtlige Herredsprovster og 2de af de kgl. Godsers Bestyrere eller andre kyndige Landmænd, hvilke af Amtmanden foreslaaes og af Kancelliet udnævnes«. Og, føjedes der til: »Biskoppen tiltræder, saa ofte hans andre Embedsforretninger tillade det«.

Landkommunalordningen af 1841 - »en forskole til demokrati«

Efter den store reformperiode indtil o.1807, som man har kaldt »en revolutionstid uden borgerkrig og blodsudgydelse og uden nedbryden af den bestående politiske regeringsform«, fulgte en stilstandsperiode med krig og statsbankerot, landbrugskrise og en materiel forarmelse af hele det danske folk, som savner sit sidestykke i vor nyere historie. Men fra 1828 gik det opad igen, og en ny reformperiode indledtes. I 1834 indførtes de folkevalgte rådgivende stænderforsamlinger, og blandt de mange reformforslag, som disse fik til behandling, var der også flere vedrørende gennemgribende forandringer i kommunestyret. Med tilbørlig hensyntagen til de synspunkter, der var fremsat under de meget lange og grundige debatter i forsamlingerne, gennemførte regeringen så i kongens navn først en »Anordning af 24.Oktober 1837 angaaende Købstædernes økonomiske Bestyrelse«, der indførte folkevalgte byråd⁴ med en kongevalgt borgmester som selvskreven formand; dernæst pr. 1.januar 1840 en »Anordning angaaende Kommunalbestyrelsen i Kjøbenhavn«, som afskaffede »de 32 mænd«s af magistraten afhængige snævre kreds af sammenspiste familier og erstattede dem af en folkevalgt »borgerrepræsentation«⁵ og samtidig indførte en ny magistratsordning med 1 overpræsident og 3 borgmestre valgt af kongen og 6 rådmænd valgt af borgerrepræsentationen (»dog paa Vor allerhøjeste Approbation«, som det hed i kon-

*Folkevalgte
rådgivende
stænderforsam-
linger*

*Kommune-
anordninger*

4. Naturligvis ikke folkevalg efter vor tids begreber, men efter *den tids* begreber om det samfundsmæssigt forsvarlige – d.v.s. med stærkt begrænset valgret og valgbarhed, betinget af en vis solid grundejendomsbesiddelse eller ansættelse til næringssskat af en vis respektabel størrelse.

5. Også her naturligvis med skrappe valgrets begrænsninger.

gens navn). For så endelig 13. august 1841 at lade turen komme til det øvrige land med en »Anordning angaaende Landkommunevæsenet«, hvis første paragraf slog fast:

»Paa Landet skulle herefter Beboernes kommunale Anliggender, dog under Vedligeholdelse af de nuværende særskilte Direktioner for Skolevæsenet, bestyres af et *Amtsraad* i hvert Amt og af et *Sogneforstanderskab* i ethvert Sognedistrikt«⁶.

Begrebet
landkommune
fæstnes

Sognedistrikterne skulle være identiske med virkekredsene for de hidtil bestående, men fra nu af nedlagte fattigkommissioner, d.v.s. pastoraterne, og dermed havde endelig begrebet *landkommune* fået varigt fæste.

Sogne-
forstanders-
skabet

Efter Anordningens § 2 skulle sogneforstanderskabet bestå af »Sognepræsten, den eller de Lodseiere, der af Sognedistriktets Hartkorn eie idetmindste 32 Tønder, hvorved dog Skov- og Mølleskyld kun beregnes med det Halve, samt boe i Sognedistriktet, eller hvis dette ikke er Tilfældet, dog ere villige til at indtræde i Forstanderskabet, samt 4 til 9 andre Mænd, der udvælges af de øvrige dertil kvalificerede Beboere i Distriktet«. Det endelige antal af valgte fastsattes for hvert distrikt af amtmanden, »efter indhentet Betænkning af sagkyndige Mænd i Distriktet«, hed det, og videre: »Herredsfogden og Birkedommeren i den eller de Jurisdiktioner, hvori Sognedistriktet er beliggende, er ogsaa berettiget til at tiltræde Sogneforstanderskabets Samlinger med Stemmeret, naar hans Leilighed tillader det«.

Valgret og
valgbarhed

§ 3 handlede om valgret og valgbarhed. Der havde på den jyske stænderforsamling i Viborg været flertal for et forslag om, at alle, der besad 4 skæpper hartkorn ager og eng, skulle have valgret, og at valgbarhed burde indrømmes enhver ejer eller livsfæster af matrikuleret jord. Men det var blevet kategorisk afvist af regeringen med den begrundelse, at det ikke kunne være nogen naturlig ret for enhver, der levede i en kommune, at have adgang til at deltage i dens styrelse: »De, der kun har 1 Album Hartkorn, har kun en overmaade liden Interesse i, hvorledes Kommunen styres, og ligesom altsaa deres Besiddelse ikke vækker Formodning om deres Kvalifikation til at varetage Kommunens Anliggender, saaledes kunde de billigvis ikke heller besværes med den Byrde at være Medlemmer af

6. A.S.Ørsted, der var kgl. kommissarius for Østifternes Stænderforsamling, havde først tænkt sig at kalde denne sognerepræsentation for *sogneråd*, men så syntes han alligevel, at det lød lidt for pretentiøst – som om der var tale om et virkeligt folkestyre, hvad der jo slet ikke var.

Sogneforstanderskabet«. Resultatet af regeringens overvejelser blev da, at valgret og valgbarhed kunne indrømmes dem, der var fyldt 25 år, havde dansk indfødsret, ejede eller havde i arve- eller livsfæste mindst 1 tønde hartkorn ager og eng i sogne-distriktet eller besad (med ejendomsret eller med brugsret) bygninger, der var assureret for mindst 1000 rigsdaler sølv. Endvidere ville rettighederne kunne udstrækkes til forpagtere eller lejere af ejendomme med mindst 6 tdr. hartkorn, såfremt forpagtningskontrakten var tinglæst på valgtidspunktet og gældende for hele det åremål, valgperioden dækkede, men dog ikke, dersom ejeren af det forpagtede eller lejede selv skulle få i sinde at deltage i valget eller lade sig opstille som valgkandidat.

Men hvad så med de gårdbrugende enker? spurgtes der fra flere sider straks efter anordningens kundgørelse. Dem var der jo ikke så få af rundt om i sognene (Søllerød havde også sine eksempler). De var ejendomsbesiddere og hartkornsbrugere så godt som nogen. Havde de så ikke også valgret? Bestemt nej! svarede kancelliet i skrivelse af 21.10.1841 – uden at bryde sig det ringeste om nogen nærmere begrundelse. En sådan forlangtes forøvrigt heller ikke af noget menneske i de tider⁷.

Ude af betragtning var selvfølgelig også enhver, der ved dom var fundet skyldig i en efter offentlig mening vanærende forbrydelse, så vel som enhver, der var umyndiggjort eller på anden måde sat ud af rådighed over eget bo (§ 4).

Beslægtede i op- og nedstigende linje (søn, fader, bedstefader o.s.v.) måtte ikke på samme tid have sæde i sogneforstanderskabet (§ 5). Gjaldt det også stedfader og stedsøn? spurgtes der straks. Nej, svarede kancelliet (skr.11.1.1842), sådanne familieomstændigheder var ingen hindring. Men hvis nu to nært beslægtede var blevet opstillet ved en fejltagelse og begge valgt – hvad så? Så kunne kun den af dem, der havde opnået de fleste stemmer, modtage valget (indenrigsmin.skr.2.8.1855).

Valgperioden

Valgperioden fastsattes til 6 år (§ 6). I den første valgperiode skulle dog halvdelen afgå allerede efter 3 års forløb (ved lodtrækning, dersom mindelig overenskomst ikke kunne opnås), og derefter skulle så halvdelen vælges skiftevis hvert 3. år. De efter tur udtrædende kunne genvælges. Ønskede nogen at udtræde af forstanderskabet inden udløbet af valgperioden, enten

7. Endnu i 1869 hed det i C.G.Holck's »Den danske Forfatningsret«: »Til den almindelige Valgret kan det vel ikke fordres, at Kvinder, Børn og Forbrydere skal have Adgang, thi disses Udelukkelse er begrundet i Sagens Natur«.

på grund af alder (60 år var sat som gyldig aldersgrænse), bortrejse fra sognet, sygdom eller »andre private omstændigheder«, var forstanderskabets samtykke påkrævet. Det ledige mandat skulle da genbesættes for resten af valgperioden ved et suppleringsvalg.

Valgene

Forud for de ordinære så vel som de ekstraordinære valg var det forstanderskabets opgave at udpege en valgbestyrelse på 3 mænd, som skulle udfærdige en liste over de valgberettigede og valgbare i vedkommende sognedistrikt – og iøvrigt foretage det fornødne ved valgets afholdelse, bl.a. dets bekendtgørelse, ved kirkestævne eller på anden måde efter lokal skik og brug. Valgene skulle foregå offentligt »på et dertil bekvemt sted«⁸, og alle vælgere, som ville udøve deres valgret, havde at *møde personlig og mundtlig tilkendegive* for valgprotokollen, på hvilke personer de ønskede at lægge deres stemme. Når alle valgberettigede på denne måde havde fået adgang til at afgive deres stemme, skulle valgbestyrelsens formand tydelig oplæse valgprotokollen, medens de øvrige medlemmer samtidig optegnede og sammentalte samtlige afgivne stemmer. De kandidater, som havde fået de fleste stemmer, erklæredes da for valgte sogneforstandere. Og hvis flere havde fået lige stemmer, gjorde lodtrækning udslaget (§§ 7–8).

Formandskabet

Efter §§ 9–10, som gav reglerne for hvad der skulle gøres i de tilfælde, hvor en valgt sogneforstander gjorde indsigelser mod sit valg eller viste sig uegnet til sit hverv, kom den meget vigtige § 11 om *formandskabet*. Den fremherskende tanke under stænderforsamlingernes debatter om sagen havde fra først af været den, at sognepræsten skulle være selvskræven formand – sådan som han jo var det i de eksisterende fattig- og skolekommissioner. Men det havde regeringen forkastet og i stedet krævet, at herredsfogden (eller en repræsentant for denne) skulle være det. Det *blev* dog hverken – eller. Enden på forhandlingerne blev, at det overlodes til sogneforstanderskaberne selv at vælge deres formand, idet man dog stærkt tilrådede dem som det mest hensigtsmæssige at vælge sognepræsten. Han *var* jo den mest boglærde og i almindelighed også sognets mest fremtrædende skikkelse – rent bortset fra – som professor H.N.

8. Her i Sjøllerød sogn blev *Narum* det naturlige valgsted for hele distriktet (først skolen, senere kroen og hotellet), lige indtil udviklingen efter 1900 både i øst og i vest krævede oprettelse af nye valgsteder i Vedbæk og Nyholte (også her naturligt de respektive hoteller).

*Præsten bevarer
sit embedsvælde*

Clausen udtrykte det i Roskildes stænderforsamling – at »præsten ikke burde være underordnet mænd, der i kundskaber og dannelse stod langt under ham«.

Mange steder – også i Søllerød – fulgte man denne henstilling, og da sognepræsten samtidig (ifølge § 14) skulle fortsætte med uforandret varetagelse af alt, hvad der vedrørte fattigvæsen og skolevæsen, sådan som det var bestemt i Regl. 5.Juli 1803 og Anordn. 20.Juli 1814, vil man kunne forstå, at det var et meget begrænset selvstyre, der her var indført med anordningen af 1841. Præsten bevarede sit embedsvælde som administrator af de to vigtigste sogneanliggender, og det kom faktisk til at afhænge af hans rent personlige holdning, om de valgte sogneforstandere kunne få noget at skulle have sagt eller ej. Her i Søllerød gik det tilsyneladende storartet. Men andre steder gik det knap så godt. Pastor Vilh. Beck har i sine »Erindringer« (1900, s.2) fortalt – med slet dulgt beundring – om, hvordan hans fader (af præstekolleger kaldt »Prælaten«) skaltede og valtede med sagerne hen over hovederne på de »folkevalgte«: Når han havde sat dem ind i en foreliggende sag, sagde han blot: »Dette er nu den eneste fornuftige måde at afgøre den sag på«, og dermed var sagen afgjort og blev ført til protokols. Forsamlingen nøjedes med at sige ja eller ingenting. Kun en enkelt gang blev der gjort et spagfærdigt forsøg på indvending mod præstens afgørelse; men den uhørt fripostige fik da også omgående svar på tiltale: »Hvad er det for noget forbandet sludder, du kommer med – hold du bare din kæft!« Og det gjorde han så.

Hvor uklart og indviklet det hele blev, dersom en anden end sognepræsten indtog formandspladsen, fremgår utvetydigt af bestemmelserne i anordningens § 12:

»Formanden leder Forhandlingerne i Møderne, fører Forhandlingsprotokollen og sørger for, at Forsamlingens Beslutninger nøiagtig tilføres. Ligeledes foranstalter han Udførelsen af alle Beslutninger og besørger Korrespondancen, dog med Undtagelse af de Sager, der angaae Fattig- og Skolevæsenet, i hvilke det altid tilkommer Sognepræsten, uagtet en Anden maatte være Formand, at bringe Forsamlingens Beslutning i Udførelse samt at besørge den disse Gjenstande vedkommende Korrespondance. – Endelig opbevarer Formanden alle Protokoller, Breve og andre Papirer og Dokumenter, der vedkomme Sogneforstanderskabets Anliggender, dog ogsaa her med Undtagelse af dem, der maatte

vedkomme Fattig- og Skolevæsenets Sager, med Hensyn til hvilke det vil tilfalde Sognepræsten«.

Kancelliet måtte da også temmelig omgående træde vejledende til med skrivelse af 22. juli 1842: »Formanden underskriver først i Forhandlingsprotokollen, selv om det er Sognepræsten, der har forelagt Fattig- og Skolesagerne og ledet Forhandlingerne om disse. Og i Tilfælde af Stemmelighed er det *hans* (formandens) Stemme, der deciderer det omtvistede«.

*Sogne-
forstander-
skabets
kompetance*

Angående sogneforstanderskabernes kompetance havde stænderforsamlingerne oprindelig ønsket indført en bestemmelse om, at sognestyret i almindelighed skulle omfatte »alt, hvad der angik sognedistriktets egne økonomiske anliggender«. Men det havde regeringen aldeles ikke villet høre tale om; den gik kun med på at indrømme sogneforstanderskaberne »*al den Medvirkning, som Forholdenes Natur tilstede*«. Hvorefter opgaverne – ved siden af fattig- og skolevæsen samt skatteligningen – blev følgende:

§ 17: »Sogneforstanderskabet i Forbindelse med Politimesteren have at drage Omsorg for, at Sognet er forsynet med de fornødne Biveie og at disse forsvarlig vedligeholdes, og, naar Omstændighederne fordre det, grundforbedres. – Ogsaa skal Sogneforstanderskabet vaage over, at rigtig Omgang iagttages ved Sognekjørsel«.

§ 18: »Dets Betænkning bør indhentes, førend Haandværksbevillinger meddeles til Nogen i Distriktet. Ligeledes inden der meddeles Nogen Bevilling til sammesteds at hæve Bropenge, til at holde Kro, til at drive Handel, til Anlæg af Møller eller Brænderier m.v. Saa bør og dets Formening indhentes om Forandringer i Læge- og Jordemoder-Distrikterne, og om det, der fra det Offentliges Side kunde være at foranstalte til Standsningen af smitsomme Sygdomme i Distriktet«.

§ 19: »Det Tilsyn med Assurancevæsenet, som nu ifølge P.27 Novbr 1839 er overdraget visse af Amtmanden udnævnte Mænd, bliver for Fremtiden at udøve af de resp. Sogneforstanderskaber«.

§ 20: »Sogneforstanderskaberne bør ogsaa ved de Midler, der staae til deres Raadighed, søge at forhindre Betlerie og Løsgjængerie, og derved understøtte Sognefogderne i Opfyldelsen af de disse paaliggende Pligter. Ogsaa i andre Hen-

seender bør Sogneforstanderskabet paa lige Maade bidrage til at fremme og opretholde god Politie-Orden«.9

Mødetid og
-sted

Sogneforstanderskabet skulle i almindelighed samles 6 gange årlig d.v.s. hver anden måned, og ellers å ofte formanden fandt det fornødent, eller halvdelen af medlemmerne forlangte det, eller det af herredsfogden (subsidiært birkedommeren) eller (m.h.t. fattig- og skolevæsenets anliggender) af præsten skriftligt begæredes (§ 21). Og møderne var det bedst at afholde i et skolelokale, dersom et sådant var disponibelt på det pågældende tidspunkt, ellers i et andet passende lokale mod en billig betaling, som kunne bevilges af kommunkassen (§ 22). Her i sognet blev dog i de første 10 år så godt som alle møder afholdt hos formanden privat, d.v.s. i Søllerød præstegård, kun enkelte gange i Trørød eller Nærum skole. Om mødernes offentlighed sagde anordningen ikke et ord. Der synes i de første år heller ikke at have været hverken tanke eller ønske fremsat desangående. Her i Søllerød møder vi fænomenet første gang i forhandlingsprotokollen under 9.juli 1849, hvor det hedder: »S.møde i Søllerød Præstegaard efter forud skeet Bekjendtgjørelse om, at Mødet er offentligt, og at saa mange tilstædes Adgang som Rummet tillader og under den Betingelse, at Tilhørerne afholde sig fra Forhandlingerne«. Hvis vi antager, at en eller to har reflekteret på denne indbydelse, er det vist meget højt regnet!

Anordningen 1841
trods alt kun en
»halvhed«. Bureau-
kratiet fortsætter

Med anordningen af 1841 var der altså skabt et *grundlag* for en kommende, stærkere udvikling af den lokale indsats i offentlige anliggender. Regeringen syntes selv, den var gået meget vidt her. Men set fra befolkningens side var det dog kun et yderst begrænset selvstyre, der var blevet den indrømmet. Sognepræsten havde – som allerede nævnt og understreget – bevaret hele sin gamle magtstilling i sognets vigtigste anliggender, og sogneforstanderskaberne stod helt under overopsyn og direktion af et amtsråd med en kgl. udnævnt amtmand som

9. Denne bestemmelse tog mange sogneforstanderskaber så nidkært til følge, at den stedlige herredsfoged følte sig trådt på tæerne derved, og kancelliet måtte til at belære dem om, at de ikke skulle optræde direkte som politi, men kun i al beskedenhed være til hjælp for politimesteren i påkommende tilfælde. På den anden side måtte formanden her i Søllerød i tidens løb jævnligt minde forstanderne om § 20's eksistens.

født formand.¹⁰ Embedsstyret fortsatte på alle leder og kanter. Reformen var med andre ord kun en »halvhed« – kun en overgangsform til egentligt selvstyre.

Kommunestyre under junigrundloven - uden fjerneste præg af »ånden fra 48«.

Efter gennemførelsen af den frie forfatning i 1849 ville rigsdagens »Bondevenne-parti« med rette hævde, at de gældende kommunalordninger ikke længere svarede til de af junigrundloven skabte forhold. Således stemte f.eks. lensbesiddernes og sædegårdsejernes fortsat privilegerede stilling i amtsrådene og ved valgene til disse meget dårligt med den nye grundlovs § 97: »Enhver i Lovgivningen til Adel, Titel og Rang knyttet Forret er afskaffet«. Og det var endda ord, som fulgte lige efter den meget forjættende og løfterige § 96: »Kommunernes Ret til, under Statens Tilsyn, selvstændig at styre deres Anliggender vil blive ordnet ved Lov«. Et vigtigt programpunkt for Bondevennerne var derfor en gennemgribende reform af kommunallove- ne, særlig med henblik på en kraftig udvidelse af valgetten. Men grundlovens nationalliberale fædre og deres partifæller var netop blevet mere og mere betænkelige ved den almindelige valgret og derfor nu aldeles utilbøjelige til at gå videre ad den vej, de så »letsindigt« havde sat foden ind på i 1849. Og alle konservative kræfter støttede dem naturligvis i dette.¹¹

*Bondevennernes
reformkrav*

*Konservativ
modstand*

10. Om det nyoprettede *amtsråd* handlede 1841-anordningens §§ 24-26. De skulle bestå af amtmanden, en af amtets provster (valgt af kancelliet) og 6 blandt amtets beboere udvalgte. Af lensbesiddere i amtet skulle 2 indtræde som »fødte« medlemmer, hvis de besad mindst 500 tdr. hartkorn. Af de 6 valgte skulle sædegårdsejerne i amtet udpege de 3, dersom mindst halvdelen af amtets hartkorn var i deres besiddelse, ellers de 2, og de øvrige skulle da vælges af samtlige sogneforstanderskaber i amtet. Alt- så en yderst aristokratisk sammensat forsamling, og den skulle helt igennem overvåge sognenes regnskaber og skattevæsen.
11. De nærmere indenrigs- og udenrigspolitiske omstændigheder ved den reaktionære forfatningsudvikling i 1850erne i forbindelse med fortvivlede forsøg på at opretholde det gamle tredelte monarki, bestående af det danske kongerige, det danske (mere og mere fortyskede) hertugdømme Slesvig (mellem Kongeåen og Ejderen) og det rent tyske hertugdømme Holstein-Lauen- burg, kan vi naturligvis ikke komme ind på *her*. Der må henvises til en eller anden »Danmarks Historie«.

Et regeringsforslag til »Lov om Sogneforstanderskabernes og Amtsraadenes Sammensætning og Valg« var siden 1852 blevet fremsat flere gange og hver gang ændret i konservativ retning af Landstinget – uden dog at blive gennemført. Og da det endelig i marts 1855 nåede igennem begge rigsdagens ting og ophøjedes til lov, var der ikke meget tilbage i det af alt det, som Bondevennerne havde tænkt, ønsket og håbet.

*Valgloven af
1855*

Ved loven af 22.marts 1855 bevarede sognepræsten uforandret sin indflydelse på sognets fattig- og skolesager og havde derfor, hvad disse angik, fremdeles sæde og stemme i sogneforstanderskabet; men han var ikke længere »født« medlem, havde altså ingen stemmeret i nogen af de sager, der lå uden for fattig- og skolevæsenet. Ville han være medlem af sogneforstanderskabet, måtte han nu vælges dertil lige som alle de øvrige. Herredsfogden (hvv. birkedommeren) bevarede sin ret og pligt til at give møde, når forholdene krævede det eller gjorde det ønskeligt, men stemmeret havde han ikke mere under nogen omstændighed. Skolepatronen skulle fra nu af udnævnes ifølge valg mellem sogneforstanderne indbyrdes. Og om den største lodsejers selvskrevne ret til at møde og stemme i forsamlingen, enten personligt eller ved stedfortræder, stod der ikke et ord mere i denne lov.¹²

I stedet for ordningen med fødte og privilegerede medlemmer indførtes så en deling af vælgerne i 2 klasser og en tilsvarende deling af sogneforstanderskabet i en større og en mindre »halvdel«:

*Vælgerne
delt i to klasser*

§ 3: »Den mindre Halvdel af Sogneforstanderskabets Medlemmer vælges af samtlige de Beboere i Sognekommunen, som ere i Besiddelse af Betingelserne for Valgbarhed

12. Her i Søllerød havde denne ret forøvrigt aldrig været benyttet. Pastoratets største lodsejer, proprietær Jenitsch, Dronninggård, havde straks ved 1841-forordningens ikrafttræden givet til kende, at han som bosat i Hamburg og optaget af alt mulig andet end varetagelsen af det fra faderen i 1828 arvede nordsjællandske gods ikke på nogen måde var interesseret i sogneanliggender hersteds. Birkedommeren assessor Normann ses derimod at have deltaget i forstanderskabets forhandlinger og afstemninger flere gange i 1843.

til Folkethinget¹³, naar de derhos i det foregaaende Kalenderaar under hvilken som helst Benævnelse have udredet deres Bidrag, det være sig i Penge, Naturalier eller Arbeide til Kommunen. *Den større Halvdeel* vælges af den Femte-deel af Kommunens fornævnte valgberettigede Beboere, som i det foregaaende Kalenderaar have udredet de høieste Bidrag til de paa Hartkorn og efter Formue og Leilighed paalignede Skole-, Fattig- og Kommuneafgifter«.

Hvis antallet af sogneforstandere skulle vise sig at blive lige, når sognepræsten fraregnedes, ville det være nødvendigt at indvælge et ekstra medlem. Dette blev dog ikke aktuelt for Søllerøds vedkommende. Her havde de hidtil med præsten som født medlem været 10. Nu var de altså 9, delt i en »større del« på 5 og en »mindre del« på 4. Alle valg skulle som tidligere gælde for 6 år, men med afgang hvert 3. år af henholdsvis den større og den mindre del. Da de højst beskattede vælgere jo også var almindelige folketingsvælgere, vil det med andre ord sige, at denne vælgergruppe deltog i samtlige kommunevalg med 3 års mellemrum, medens de øvrige vælgere af den beskædnere skatteklasse kun deltog i valget af »mindre del« hvert 6. år. Der var på den måde unægtelig sørget godt for sikringen af de besiddendes interesser. Ved valgene af de første sogneforstanderskaber efter denne nye lovs ikrafttræden 1855 skulle naturligvis *begge* vælgerklasser i ilden på samme tid, men dog på to forskellige dage. Hvem der så efter 3 års forløb skulle afgå først, den større eller den mindre del, skulle til den tid afgøres ved lodtrækning. Kommunevalgene blev altså herefter uensartede i de forskellige distrikter. Når f.eks. Søllerød

13. Valgbar til Folketinget var iflg. Junigrundlovens §§ 34-35 enhver uberygtet 25årig mand med indfødsret – med mindre han: a) uden at have egen husstand stod i privat tjenesteforhold, b) nød eller havde nydt understøttelse af fattigvæsenet, som ikke var enten eftergivet eller tilbagebetalt, c) var ude af rådighed over sit bo, d) ikke havde haft fast bopæl i eet år i den valgkreds eller den by, hvori han opholdt sig på den tid, da valget foregik. Til at få valgret krævedes derimod 30 års alder. Grundlovens fædre havde villet sikre sig modne, besindige og rolige vælgere, men samtidig erkendt, at der kunne være højt udviklede mænd i alderen mellem 25 og 30, som egnede sig storartet til at blive *politikere*; blandt dem selv var der jo f.eks. Orla Lehmann, der allerede som 21årig havde deltaget med held i det politiske liv.

havde valg for de almindelige vælgere, havde samtidig Lyngby valg for de højst beskattede.

*Begrænset
valgret*

At selv den frisindede junigrundlov havde forment folk, der stod i privat tjenesteforhold uden egen husstand, al valgret, lå i forholdene, som de var dengang. Man må huske på, at ikke alene tjenestefolkene, men også alle håndværkssvende, som jo boede hos deres mestre, var stærkt afhængige af deres husbønder og under kraftig indflydelse af dem. Der havde virkelig blandt grundlovens fædre været bekymring for, at man ved at udstrække valgretten til disse befolkningsgrupper ville udsætte dem for valgtryk og dermed give de velstillede i samfundet for megen magt. Men når *nu* Bondevennerne krævede udvidelse af valgretten til kommunevalgene, var det dog ikke lutter bekymring af omtalte art, der lå bag den seje modstand, som det i over en menneskealder blev helt umuligt at overvinde. Det var mere foragten for »Hr. Sørensen« og frygten for »transtøvlerne« og »de kofteklædte«s masseinvasion.

*Ubegrænset
valgbarhed*

Forøvrigt var det – ejendommeligt nok – sådan efter 1855-loven, at medens der var sat skarpe grænser for, hvem der kunne vælge den ene eller den anden »halvdal« af sogneforstanderskabet, var der overhovedet ingen begrænsning af *valgbarheden*. Enhver, der var valgbar til folketinget, var også valgbar til sognestyrelsen, ganske uanset hvilken af de to vælgerkategorier han tilhørte, og der var således ikke det mindste til hinder for, at de store skatteydere kunne vælge en af de ringest beskattede medborgere til at repræsentere sig i sogneforstanderskabets »større del«. Vi vil i det følgende få at se ikke så få eksempler på dette her i Søllerød – så vel som på det omvendte tilfælde: at de almindelige vælgere år efter år udpeger en af de helt store, f.eks. fabrikant Drewsen på Strandmøllen eller kammerherre von Rosen på »Henriksholm«.

*Mange nye
opgaver henlagt
til sogne-
forstander-
skaberne*

Mange nye opgaver var ved kancelliforordninger efter 1841 og ved rigsdagens lovgivningsarbejde efter 1849 blevet lagt hen til sogneforstanderskaberne. Vi kan pege på virkningerne af f. eks. Forordning 29.7.1846 og Lov 17.1.1859 om Vands Afledning, Lov 20.6.1850 om Oprettelse af Kreditforeninger og Laanekasser for Grundejere, Lov 4.7.1850 om Afløsning af det Gaarde og Boelsteder paahvilende Hoveri og lignende Pligtarbejde, Forordning 27.5.1848 sigtende til Forbedring i Husmænds og Inderstes Kaar og Lov 4.7.1850 om Afløsning af det Pligtarbejde, der forinden Kundgørelsen af F.27.5.1848 var betinget af Huse og Boliger paa Landet, Lov 4.7.1850 om Udnævnelse af faste Taxationsmænd til at foretage Jordboni-

teringen, Lov 16.3.1851 angaaende Udredning af Distriktsheste samt Foderheste til Brug for Hæren, Lov 25.3.1851 om Jagten og Afløsning af Jagtretten, Tyendelov for Kongeriget Danmark 10.5.1854, Lov 4.3.1857 om Forandringer i Brandforsikringsanordningen for Landet 29 Febr.1792 m.m., Lov 12.1.1858 om Tilvejebringelse af Sundhedsvedtægter, Lov 30.12.1858 angaaende nærmere Bestemmelse med Hensyn til Snekastningsarbejdet, Lov 30.12.1858 om Landvæsenskommissioners Sammensætning og Forretningsgang, og (vi tager dem af praktiske grunde med *her*, skønt de strengt taget hører hjemme i *næste* kapitel): Lov 6.3.1869 om Hegn, Lov 19.3.1869 om Udlaan i faste Ejendomme af Umyndiges Midler. Altsammen love, der sammen med ældre forordninger vedr. brandvæsen, vejevæsen, snekastning, ligsyn m.m. pålagde sogneforstanderne at udpege – enten af egen midte eller blandt agtværdige og kvalificerede medborgere i sognet – den vrimmel af faste udvalgsmænd og tillidsmænd, taxationsmænd, vurderingsmænd, voldgiftsmænd, forligsmæglere, vandsyns- og hegnsynsmænd, landvæsenskommissærer, sundhedskommissærer, brandfogder, brandsynsvidner, snefogder, ligsynsmænd o.s.v. o.s.v., som den tålmodige læser af denne bog vil finde opmarcheret i afsnittene kaldt »Udvalgsposter og kommunale hverv« bag hver af de følgende biografier.

Næringsloven
1857

Loven 29.12.1857 om Haandværks- og Fabriksdrift samt Handel og Beværtning (almindelig kaldt »Næringsloven«) gav ligeledes sogneforstanderne en masse nyt at bestille i form af drøftelser og betænkninger vedrørende bevillings- og næringsbrevsansøgninger.

En overordentlig betydningsfuld kommunal nydannelse skabtes desuden ved Lov 8.3.1856 om *Tilvejebringelse af Midler til fri Fattigunderstøttelse og om disse Midlers Bestyrelse*. En lov, hvis tilblivelse skyldtes en vågnende erkendelse af, at der var noget, der hed »uforskyldt fattigdom«, og at der burde gives de »værdige trængende« en anden behandling end de »uværdige«. Ringe som den er i omfang, kan den her meddeles i sin helhed:

Frie Fattigkasser

§ 1. De ved Fattigreglementerne af 5.Juli 1803 for Kjøbstæderne § 43, 5te Post, og for Landet § 46, 2den Post givne Bestemmelser blive herved ophævede.

§ 2. De i de anførte Lovbestemmelser omhandlede tvende Tavler forandres til Bøsser, som ved enhver Gudstjeneste og anden kirkelig Forretning hensættes ved Kirkernes Indgan-

ge. De i Bøsserne givne Penge nedlægges strax i Kirkeblokken.

§ 3. Indtægten af disse Bøsser og af de Gaver, hvormed de Fattige paa anden Maade og ved andre Leiligheder maatte blive betænkte, samles i »de Fattiges Kasse«, der bliver uden nogen Forbindelse med Kommunens almindelige Fattigkasse og kun er bestemt til ved Siden af det lovbestemte Fattigvæsen at frembyde Midler til en fri Fattigforsørgelse.

§ 4. Kassen bliver at bestyre af 3 Mænd, som dertil udnævnes for et Tidsrum af 3 Aar ved Valg af de Sognebeboere, der kunne deeltage i Valg af Borgerrepræsentanter eller af den mindre Halvdeel af Sogneforstanderskabets Medlemmer. Valget ledes af Borgerrepræsentationens eller Sogneforstanderskabets Formand.

§ 5. Adgang til Understøttelse af »de Fattiges Kasse« have kun de Trængende, som ikke befinde sig under den lovbestemte kommunale Fattigforsørgelse, og kunne de deraf efter Raadets Bestemmelse erholde Hjælp, saavel med Hensyn til Deres almindelige Trang, som til den særegne Besværlighed, deres Børns Undervisning og Skolegang maatte forvolde dem.

§ 6. For Forvaltningen af denne Kasse aflægger Raadet ved Udgangen af hvert Aar behørigt Regnskab for Sognebeboerne, til hvis Eftersyn Regnskabet i den første Halvdeel af Februar Maaned paa et passende Sted bliver at henlægge.

§ 7. Den Kommunens Fattigkasse ved Fattigreglementerne af 5. Juli 1803 hjemlede Ret til ved visse Dokumenters Thinglæsning at oppebære en Afgift, skal i Fremtiden tilkomme »de Fattiges Kasse«.

Landkommunaloven af 1867, kun et ringe fremskridt, men dog uden ændringer i mere end 40 år

*Reaktionær
landstings-reform
efter grundloven
1866*

Den reviderede grundlov af 28. juli 1866 ændrede intet ved folketinget og valgene til dette; men så meget desto mere gik det da ud over landstinget, som blev garanten for en fuldstændig sikring af de besiddendes interesser. Medlemstallet blev uforandret 66, men valgordningen ændredes totalt. Regeringen skulle udnævne 12 »kongevalgte«, hvis mandat gjaldt for livstid. Af de øvrige 54 medlemmer skulle 7 vælges i København, 46 i 10 landstingskredse (ved indirekte valg) og 1 på Færøerne (valgt af lagtinget) og efter en yderst indviklet valg måde med deling af vælgerne – ligesom ved kommunevalgene – i 2 grup-

per: de almindelige folketingsvælgere, der valgte valgmændene, og de »selvskrevne vælgere«, udtaget blandt de største skatteydere i kredsen, der på valgdagen mødte sammen med de valgte valgmænd.

Derfor heller ingen demokratisering af det kommunale styre

Efter dette var det jo ikke at vente, at der skulle kunne blive nogen ændring med hensyn til valg og sammensætning af kommunerådene i de nye kommunallove, som indenrigsminister Estrup havde under forberedelse. Ikke desto mindre havde man fra Venstre-partiernes side sat sin lid dertil. Man havde stillet krav, ikke blot om demokratisering af valgretsreglerne, men også om begrænsning af amtsrådenes kontrol med sogneforstanderskaberne og afskaffelse af amtmandens selvskrevne medlemskab og formandsæde i amtsrådet. Men det var alt sammen blevet afvist, og det, der endelig kom ud af *Lov af 6. Juli 1867 om Landkommunernes Styrelse m.v.* og *Lov af 26. Maj 1868 om Købstadkommunernes Styrelse m.v.*, blev da kun en meget mådeholden udvidelse af det kommunale selvstyre – til stor fortrydelse for Venstre, som havde håbet på noget bedre, og lettelse for Højre, som havde frygtet noget værre.

Sogneråd i stedet for sogneforstanderskab

Landkommunalloven af 1867, som indførte betegnelsen *sogneråd* i stedet for sogneforstanderskab, ændrede ikke noget ved rådernes sammensætning og valg – ud over dette, at der blev givet tilladelse til forøgelse af medlemstallet (1 for hver af de to »halvdele«), hvis det efter forholdenes udvikling skønnedes nødvendigt (en tilladelse, som man straks benyttede sig af her i Søllerød, så der fra nu af blev 11 sognerådsmedlemmer, 6 i »større del« og 5 i »mindre del«). Men den samordnede de hidtil gældende forordninger om kommunernes selvstyre og gav samtidig en række nye bestemmelser, af hvilke den absolut vigtigste gjaldt *sognepræstens stilling* (§§ 15-16):

Sognepræstens ændrede stilling

»Sogneraadet bestyrer under Amtsraadets Tilsyn Sognekredsens Fattig-, Skole- og Vejvæsen, samt øvrige kommunale Anliggender.

Sognepræsten skal for Fremtiden ikke som saadan deltage i Bestyrelsen af Kommunens Fattigvæsen eller være Forretningsfører for dens Skolevæsen. De ham i saa Henseende paahvilende Forpligtelser overgaa til Sogneraadet.

Skolekommission

Det nærmeste Tilsyn med Skoleundervisningen og Lærernes Embedsførelse udføres i hver Sognekommune af en *Skolekommission* bestående af Sognepræsten som Formand og 2 af Sogneraadet for 3 Aar valgte Mænd, af hvilke mindst een vælges blandt dets egne Medlemmer.

Kommunens Skolelærere kunne ikke vælges til Medlemmer af Skolekommissionen«.

Om herredsfogdens (eller birkedommerens) ønskelige tilstedeværelse: ikke et eneste ord i den nye lov. Sogneråd var fra nu af sogneråd og intet andet.¹⁴

Formanden

Formanden skulle – som hidtil – vælges for ét år ad gangen (§ 11); men han kunne ikke længere nægte at modtage genvalg med den begrundelse, at han også havde været formand året forud. Nu kunne han først nægte at modtage genvalg, når han havde haft formandshvervet i 3 år i træk. Om de menige medlemmer hed det i § 9:

De menige medlemmer

»Enhver, der er valgbar til Sogneraadet, er pligtig at modtage Valg til samme, medmindre han har opnaaet en Alder af 60 Aar. Har nogen været Medlem af Sogneraadet i 3 Aar eller derover, er han dog ikke pligtig at modtage Valg før end efter Forløbet af et lige saa langt Tidsrum som det, hvori han har været Medlem af Sogneraadet. Fremdeles er den, der har Sæde i Amsraadet, berettiget til at nægte at modtage Valg til Sogneraadet. Fremkommer den, paa hvem Valget er faldet, ellers med nogen Undskyldning, har Sogneraadet at bedømme dens Gyldighed. Forkastes Undskyldningen, kan den Valgte forelægge sin Begæring om Fritagelse for Amsraadet«.

Men denne paragraf kunne forøvrigt i påkommende tilfælde gøre bestemmelserne i § 9 illusoriske. Det viste sig meget snart her i sognet, idet fabrikant J.P.Johnsen, Skodsborg i december

14. Nyordningen medførte forøvrigt oprettelsen af det første sognearkiv. Det blev et stort arbejde for den nye formand, gårdejer Peter Hansen, Øverød, at indsamle alle eksisterende arkivalier, og samlingen blev også temmelig mangelfuld, da det viste sig, at der var faret meget ilde med de gamle protokoller og dokumenter i tidens løb, både af præsterne og af de skiftende formænd for sogneforstanderskabet. Et stort dokumentskab blev anskaffet og opstillet i koret i Søllerød kirke(!). Men da kirkefugtens ødelæggelser af arkivalierne i løbet af 6 år var blevet alt for synlige, blev skabet pr. 1.9.1874 flyttet til formandens bolig på »Henriksholm«, hvor det stod godt i de næste 17 år. I dag står skabet på Søllerød Museum på »Mothsgården«, helt uforandret i stafferingen, som da det for 110 år siden kom fra malermester Lemvigh i Nærum.

1868 – efter at have været medlem i 6 år – erklærede sig udtådt af sognerådet, fordi han ikke ville finde sig i, at man imod hans egen vilje havde valgt ham til formand!

*Valgretten
stadig
begrænset*

Valgretten var fremdeles begrænset til dem, der havde »foden under eget bord«. Det kunne nok give anledning til tvivlsspørgsmål her og der. Hvad med den ugifte personelle kapellan, der bor til leje i præstegården og spiser ved præstens bord? spurgte et sogneråd i 1877 ministeriet: bør *han* optages på valglisten? Ja! blev der svaret. Begrundelse var der ingen af; men hvis den havde været der, ville den nok have lydt sådan omtrent: »fordi han repræsenterer *dannelsen*«. Men en gård-ejers søn, der boede hjemme og deltog i *bestyrelsen* af bedriften – hvordan forholdt man sig med ham? »Hvis han faar Kost, Logis og Klæder uden derhos at drive noget andet selvstændigt Erhverv, da bør han *ikke* optages«, forkyndte både en overretsdøm i Viborg 2.3.1874 og en overretsdøm i København 26.7.1875. *Kvindernes* ret var der stadig ingen – uden nogle »latterlige blåstrømper« – der bekymrede sig det bitterste om, lige meget hvor mange selvejede borde de havde at sætte deres fod under.

*Sognerådet får nye
opgaver*

Loven gav nøje anvisning på, hvordan sognerådet havde at forholde sig med hensyn til skatteligning, regnskabsførelse og -aflæggelse, og i hvilke tilfælde det først skulle spørge amtet om forlov. Det var mange (§ 26 punkt a-k). Og med hensyn til *opgaverne* var der en ny paragraf af bemærkelsesværdig art (§ 30). Den begyndte med det gammelkendte om pligten til at forhindre betleri og løsgængerer samt iøvrigt at bidrage til at fremme og opretholde god politiorden, men så kom det:

»Sogneraadet er pligtig at fremskaffe og meddele Regeringen de Oplysninger om Folketal, Kvægbestand og andre lignende Forhold i Kommunen, som maatte afæskes det gennem Amsraadet eller paa anden Maade.«

Her fik lovgivningsmagten behændigt indføjjet en passus, som legaliserede Statistisk Bureau's længe nærede ønske om at få de sognekommunale myndigheder til at tage sig af indsamlingen af statistiske oplysninger. Fra gammel tid havde det været sognepræsternes opgave at foretage de periodiske folketællinger, indsamle dette materiale og primærbehandle det – selv om de naturligvis flittigt havde bestræbt sig på at bylte den over på skolelærerne. Men det var nu efterhånden blevet for meget for dem, fordi de også havde fået en masse skemaudfyldning

vedrørende kreaturhold og høstudbytte, befolkningsforhold (i Søllerød f.eks.: rangspersoners sommerophold – hvornår og hvorlænge), industri- og erhvervsforhold og andre præstembedet aldeles uvedkommende forhold, så de var begyndt at gøre oprør og lave obstruktioner. Man havde da først fundet på, at skolelærerne passende kunne gøre arbejdet med folketællingerne mod et lille vederlag; men nu var det altså lykkedes at finde en ordning, som ikke kostede Statistisk Bureau ret meget: man kunne vælte det hele besvær over på sognerådene, hvis medlemmer jo efter loven skulle arbejde ulønnet med deres offentlige tillidshverv.

*Sognerådsvalg
uden vælger-
organisationer og
partiapparater*

I modsætning til rigsdagsvalgene, hvor Højre og Venstre stod mod hinanden i glødende had og til tider direkte i totterne på hinanden, var kommunevalgene på landet temmelig upolitiske helt op til slutningen af århundredet – og fredelige i deres hele forløb. Her stemtes der i langt højere grad på *personerne*. For mange landkommunale vælgere var det først og fremmest sagen at finde frem til de mænd, der bedst forstod den kunst at spare, og for andre at få netop den mand ind i rådet, som var særlig kendt for at være en »ven af de små«. Bedre end den mest drevne agitator var den agtede medborger, der havde vist, at han forstod at ordne sine egne sager på god og betryggende måde; vist dette, før han begyndte at snakke op om andres sager, og således ganske stilfærdigt kvalificeret sig. Vælgerorganisationer og partiapparater var der overhovedet ikke tale om. Når et valg nærmede sig, rykkede den ene mere eller mindre tilfældigt sammenløbne vælgergruppe efter den anden ud i avisen med navnene på de mænd, som *de* nu syntes, man burde stemme på til erstatning for de efter tur afgående sognerådsmedlemmer. Mange navne var forskellige fra den ene liste til den anden, men der var også nogen, der stod opført på flere lister, og endda nogen, som gik igen på dem alle. Heraf kunne dog ikke alt forudsiges vedrørende valgets endelige udfald. Hvem der på selve valgdagen fik deres navne hyppigst råbt hen til protokolføreren ved valgbordet, beroede tilsyneladende på tilfældigheder. Se f.eks. valget til »større del« 12.12.1876, hvor parcellist Barnholdt, »Ellemosegård«, havde figureret på 7 af de 11 foreslåede lister og gårdejer Jørgen Mortensen, »Paradisgården«, på 6, uden at dog nogen af dem opnåede valg, mens derimod Anders Jacobsen, »Vejlegård«, og Hans Nielsen, »Havarthigård«, som kun havde været foreslået henholdsvis 3 og 4 gange, begge fik stemmer nok til at komme ind. Af de øvrige valgte havde kroejer J. Henriksen, Skodsborg, været

*Sognerådsvalgene
ændrer efterhånden
karakter*

foreslået på 8 af listerne, gårdejer Niels Christoffersen, Gl. Holte, på 9 og gårdejer Anders Nielsen, »Attemosegård« på samtlige 11.

Med Socialdemokratiets organiserede fremstød, der her i kommunen satte ind o.1890, begyndte kommunevalgene at få en lidt anden karakter. Højre dannede nu også vælgerforeninger, og de politiske kamptoner blev mere og mere lydelige og tydelige. Det var først og fremmest frontlinjen mellem socialister og ikke-socialister, der således markerede sig. Der skulle endnu løbe meget vand i stranden, før de ikke-socialistiske kommunevælgere klart delte sig op efter rigsdagsvalgenes politiske partilinj. Fremtidens løsen blev for lange årtier de såkaldt »borgerlige fælleslister«. Derom nærmere i det følgende bind. Her skal blot understreges, at der endnu den dag idag er forskel på folketingsvalg og kommunevalg. Endnu er det sådan, at man ikke af et folketingsvalgs resultater kan læse sig til nogen sikker viden om, hvordan de næste kommunevalg rundt om i landet vil falde ud. Mange kommunevælgere kan ud fra rent lokale (personlige eller interesse-mæssige) motiver stemme helt anderledes, end de gjorde ved sidst afholdte folketingsvalg.

*Sognerådets
mødesteder*

Stedet for de kommunale valgs afholdelse, både de ordinæres og suppleringsvalgenes, var – indtil 1908 – konstant det centralt beliggende Nærum (skolen, kroen, hotellet). Derimod var det gennem tiderne meget forskellige og forskelligt beliggende lokaliteter, der benyttedes til sognestyrelsens møder. At provst Boisen i sin 10årige formandstid (1842-1852) næsten altid stillede sin spisestue til rådighed, er tidligere nævnt. Efter hans forflyttelse til Gentofte og formandskabets overbringelse i verdslige hænder blev møderne for de næste 10 års vedkommende i aldeles overvejende grad afholdt på *Søllerød kro*, kun i ny og næ i Nærum skole. 1863-67 var omvendt *Nærum skole* hovedmødestedet, medens der kun af og til varieredes med *Søllerød præstegård* eller *Søllerød kro*. I 1868 ses de fleste møder at være afholdt hos de forskellige sognerådsmedlemmer på regelmæssigt skift – og et par enkelte gange på *Nyholte kro*, og i 1869 på *Skodsborg kro* regelmæssigt skiftende med Nærum skole. Men derefter var igen *Søllerød kro* det helt dominerende mødested (1 rdl i vederlag pr. møde til kroejeren) indtil 1878, da *Skodsborg kro* blev dominanten (ejereren, Jørgen Henriksen, var da blevet medlem af sognerådet). 1879-83 skiftedes der ganske regelmæssigt mellem kroerne i *Skodsborg* og *Søllerød*, og en sjælden gang ind imellem inviterede formanden, kam-

*Det nyopførte rådhus, 1904, med vid udsigt
over skoven til Virum.*

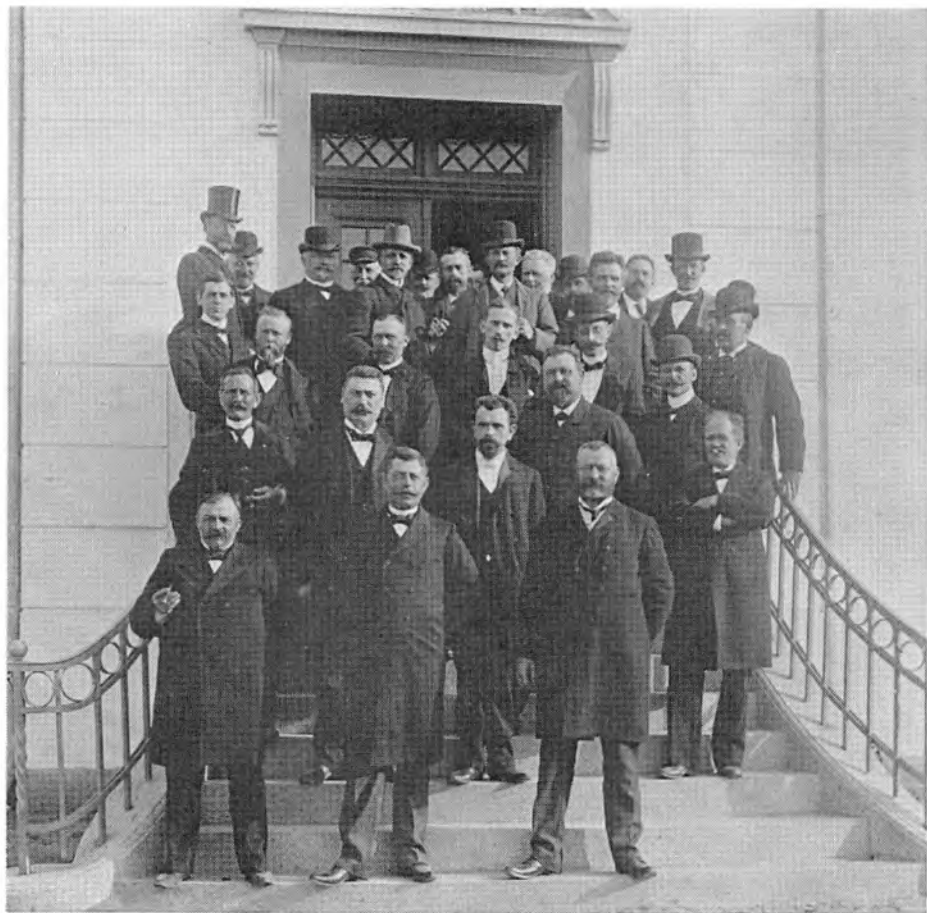
*Den bymæssige
udvikling af en
gammel
landkommune
kræver en anden
slags
administration*

merherre von Rosen forsamlingen til »Henriksholm«. Derefter fik den driftige kromand i Vedbæk Jens Hansen Larsen (fast sognerådskandidat fra 1879 og indvalgt 1886) sin kro praktiseret ind i billedet, og i de næste 20 år skiftedes så ejerne af Vedbæk kro og Søllerød kro pænt til at indkassere den »daler«, som det kastede af sig at give husly for sognerådet.

Imidlertid havde sognet helt ændret karakter ved fremvæksten af store villakvarterer både langs kysten og inde i landet omkring Søllerød, Øverød og Nyholte og tilflytning af en mængde københavnske landligere og helårsbeboere, som med stadig stigende styrke krævede bymæssig udvikling af denne gamle landkommune: moderne trafik- og vejvæsen, moderne skolevæsen, gas-, vand- og elektricitetsforsyning og meget mere. Og samtidig var kravene til kommunens administration og økonomi steget voldsomt gennem rigsdagens reformerende lovgivningsarbejde, ikke mindst ved lovene om alderdomshjælp og sygeforsikring 1891-92 og den hele nyorientering vedrørende de sociale forhold, og ved skattelovene af 1903. Det stod med andre ord klart, at denne kommune ikke længere kunne styres og administreres som en almindelig landkommune i Smørum- og Tappernøje.

Rådhus bygges

Den 20. marts 1903 nedsatte sognerådet et »Udvalg angående en kommunal Administrationsbygning« bestående af

Indvielsen af Søllerød Rådhus 24.maj 1904.

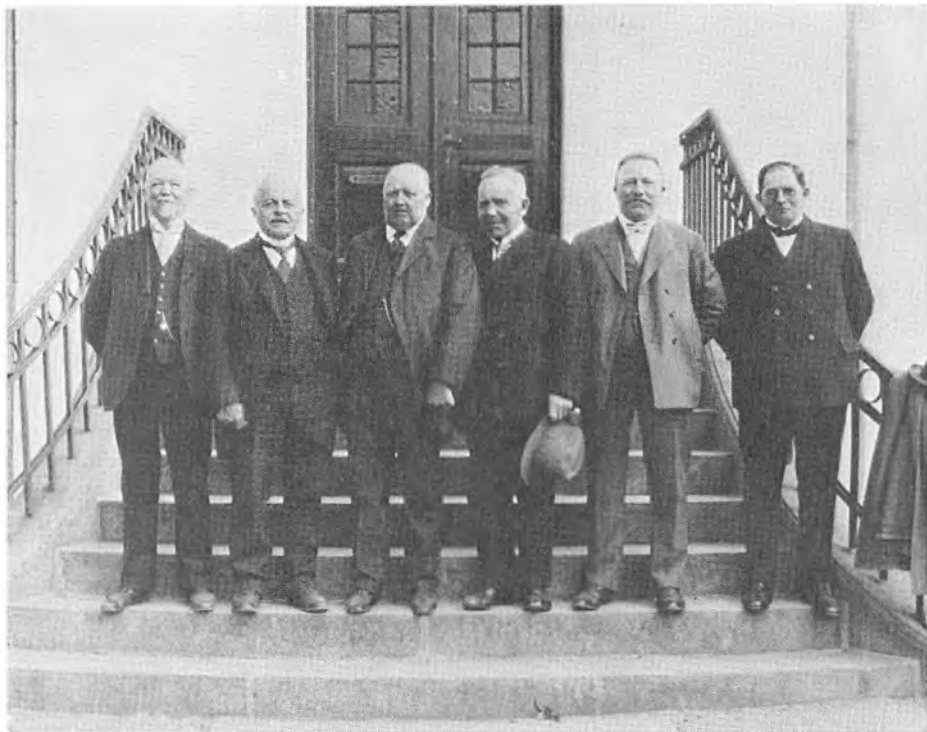
Forreste række: sognerådsmedlemmerne C.J.Nielsen, P.A.Petersen og Captyn (formanden). Bag dem: sognerådsmedlem Kr. Kristensen, en ukendt, måske arkitekten Martin Larsen?, sognerådsmedlemmerne Erik Nielsen, Lars Petersen og C.Engelsen. Bag dem igen: sognerådsmedlemmerne Lars P.Jensen og Niels Petersen (længst tilvenstre) og H.Angel (længst tilhøjre). Sognerådsmedlem P.Malling var på rejse i udlandet. I baggrunden genkendes nogle tidligere sognerådsmedlemmer: C.Tvermoes (med cylinderhat), fhv. kroejer J.H.Larsen (bred og mægtig ved siden af) og gartner J.Olsen (barhovedet ved døren tilhøjre).

formanden, tømmerhandler C.Captyn, proprietær H.Angel, »Rudegård« og socialdemokraten, forretningsfører C.Willmann, og dette udvalg arbejdede så hurtigt, at sognerådet allerede d.23. juni samme år kunne vedtage (med 6 stemmer mod 5) at opføre ommeldte bygning i Søllerød på en grund, der var skænket af konsul P.Hansen, »Søllerødgård«. Samtidig vedtoges det at ansætte en *fast sekretær og kasserer* med løn af 2000 kr. om året – atter et ubedrageligt tegn på »nye tider«.12

Den nye administrationsbygning, der – som Nordre Birks Tidende udtrykte det – »fra Toppen af Søllerødgaards Jorder laa og holdt Udkig med Lyngby til den ene Side og koketterede med Eremitagen til den anden«, indviedes i foråret 1904. Den var opført i tidens fremherskende herskabelige villastil og rummede foruden mødesal og diverse administrationskontorer bolig for en rådhusbetjent. Den var efter tidens forhold imponerende og vakte en hel del lokal begejstring, selv om mange jo nok syntes, at den hellere burde have ligget i Nærum eller et andet mere centralt sted. Men her var der jo ingen, der havde skænket nogen byggegrund. Mærkeligt forresten, at den ellers så foretagsomme og initiativrige grosserer Alfr.Christensen på Nærum Avlsgård ikke havde fået den idé!

15. Sagfører Vilh. Rasmussen, formand i Lyngby Sparekasse af 1898, fratrådte pr.1.nov.1903 den stilling, han for en årlig løn af 600 kr. havde haft som sekretær for sognerådsformanden siden 1892. Også tidligere havde der været lønnet medhjælp for formanden, men under adskilligt mere beskedne vilkår. I sognerådets forhandlingsprotokol står f.eks. under 9.10.1868: »Det vedtoges at tilstaa Sekretæren 90 Rdl iaar for det Sogneraadformanden paahvilende skriftlige Arbejde«; men et af medlemmerne, sadelmager L.P.Sørensen, Skodsborg, har ved sin navneunderskrift tilføjet: »Tiltræder ikke Sekretærens Løn«. Under 14.10.1873 læses: »Til Medhjælper ved Sogneraadarbejdet Hr. Thorbrøgger udbetales fulde 50 Rdl for d.A. og udtales Sogneraadets Tak tor hans Medhjælp. I hans Sted antages indtil videre Hr. Carl Gerhard fra 1.Oct. at regne med 50 Rdl aarlig Løn«.

Thorbrøgger var toldassistent i Vedbæk. Gerhard var en énbenet fhv. sømand, der senere i mange år gik rundt i Skodsborg som »original«. Det vides, at også lærer Johan Jensen i Nærum o.1880 havde skriftligt arbejde for sognerådsformanden – og at han satte skolebørnene til at udføre noget af det i skrivetimerne, så vidt de magtede det. Men hvad han fik for det, melder historien ingenting om.

6 sognerådsformænd fotograferet d. 24.maj 1929 på rådhus-trappen i anl. af det gamle rådhus' 25 års jubilæum.

Fra venstre: H. Schmidt (1907-09), C. Billenstein (1909-14), L. P. Jensen (1917-20) Fr. Hübenbecher (1920-21), Chr. Petersen (1921-25), Fr.Clausen (1925-40, 1941-43).

Med alt dette var tiden også omsider ved at blive moden til en gennemgribende, demokratiserende reformering af hele kommunestyrelsen i Danmark. Venstregeringen efter »systemskiftet« havde den naturligvis også på programmet. Men den havde et konservativt landsting at slås med ved gennemførelsen.

II

Sogneforstanderskaber og sogneråd i Søllerød 1842-1909

Sogneforstanderskabet

1.1.1842-

31.12.1844

»Født« medlem

Boisen, Boie Fr. Outzen, provst, sognepræst i Søllerød (*Formand*) i hele perioden: valgt ved en afstemning, som de 9 sognevalgte medlemmer foretog på et møde 15.12.1841, hvortil de var sammenkaldt af den ældste blandt dem (*Eskildsen*) i overensstemmelse med § 11 i den kgl. anordning af 13.8.1841; 7 stemte for, 3 imod).

Valgte medlemmer

1. *Carlsen, Peter Nicolai*, klædefabrikant (titulcret secretair), Stampen
2. *Christoffersen, Morten*, gårdejer, matr.3 af Øverød (»Paradisgården«)
3. *Drewsen, Christian*, fabrikant, Skodsborg (Oljemøllen på »Retraite«)
4. *Eskildsen, Lauritz*, fhv. varemægler i Kbh, Nærum
5. *Hansen, Lars*, gårdejer, matr.5 af Trørød (»Trørødgård«)
6. *Larsen, Lars*, gårdejer, matr.5 af Holte (sen. kaldt »Larsengården«)
7. *Larsen, Peder*, gårdejer, matr.4 af Holte (»Egebækgård«)
8. *Nielsen, Christoffer*, gårdejer, matr.2 af Trørød (sen. kaldt »Lindevangen«)
9. *Rosted, Bertil Michael*, gårdejer, matr.8 af Nærum (»Justineslyst«, sen. kaldt »Hartmanns Hus«)

Ifølge anordningen af 1841 skulle en større halvdel af de 9 afgå allerede efter 3 års forløb; men det besluttedes på forstanderskabets møde 28.8.1844 kun at lade 4 afgå, da man fandt det betænkeligt at lade et større antal udtræde, da kommunallivet jo endnu var i sin første udvikling. Efter fælles overenskomst udtrådte da Morten Christoffersen, Lars Hansen, Lars Larsen og Christoffer Nielsen, og ved valghandlingen 15.11.s.a. valgtes 3 nye medlemmer, medens 1 blev genvalgt (Christoffer Nielsen). De trufne beslutninger godkendtes af amtmand, grev Knuth 26.11.

Sogneforstander-
skabet
1.1.1845-
31.12.1847

»Født« medlem
Boisen, Boie Fr.Outzen (fortsat *formand* i hele perioden)

Nyvalgte for 6 år

1. *Diderichsen*, Jacob, gårdejer, matr.2 af Øverød
(»Vejlegård«)
2. *Johansen*, Lars, sognefoged, gårdejer matr.4 af Søllerød
(»Fogedgården«)
3. *Mauritzen*, Lars, kromand og gårdejer, matr.2 af Vedbæk

Genvalgt for 6 år

4. *Nielsen*, Christoffer

Fortsat siddende fra forrige periode

5. *Carlsen*, Peter Nicolai, Stampen
6. *Drewsen*, Christian, nu fabrikejer, Strandmøllen
7. *Eskildsen*, Lauritz, Nærum
8. *Larsen*, Peder, »Egebækgård«
9. *Rosted*, Bertil M., Nærum

Sogneforstander-
skabet
1.1.1848-
31.12.1850

»Født« medlem
Boisen, Boie Fr.Outzen (fortsat *formand* i hele perioden)

Nyvalgte for 6 år

1. *Holm*, Carl Philip, kaptajn, godsejer, matr.1 af Holte
(»Holtegård«)
2. *Jensen*, Hans, gårdejer, matr.6 af Trørød (sen. kaldt
»Dyrlægegården«, nu »Kypergården«)
3. *Rasmussen*, Christian, gårdejer, matr.4 af Nærum
4. *Walsø*, Thomas, gårdejer, matr.3 af Nærum (»Wessels-
minde«)

Genvalgt for 6 år

- 5a. *Carlsen*, Peter Nicolai. Han dør imidlertid allerede
3.marts s.a. og erstattes af den netop lige udtrådte
- 5b. *Eskildsen*, Lauritz (valgt ved suppleringsvalg 25.4.1848)

Fortsat siddende fra forrige periode

- 6a. *Diderichsen*, Jacob, indtil 26.2.1849, da han afløses af
- 6b. *Nimb*, Jens Christian, kromand i Nyholte
7. *Johansen*, Lars, Søllerød
8. *Mauritzen*, Lars, Vedbæk

- 9a. *Nielsen*, Christoffer, indtil 26.2.1849, da han afløses af
 9b. *Nielsen*, Jens, gårdejer, matr.3 af Holte (sen. kaldt
 »Christoffersengården«)

Sogneforstander-
skabet
 1.1.1851-
 31.12.1853

»Født« medlem

- a. *Boisen*, Boie Fr.Outzen, *formand* indtil 9.7.1852, da han forflyttes til Gentofte sogn (kaldet hertil 22.6.), afløses som sognepræst i Søllerød af
 b. *Gad*, Ole Christian Lund, der tiltræder embedet 6.11.1852 og indtager sin selvskrevne plads i sogneforstanderskabet 4.1.1853 – men *ikke* som formand.

Genvalgt for 6 år

1. *Johansen*, Lars, Søllerød
2. *Nimb*, Jens Christian, beder sig dog fritaget pr. 31.12.1853

Nyvalgt for 6 år

3. *Jensen*, Ole, gårdejer, matr.8 af Trørød (»Elleslettegård«), også han beder sig allerede fritaget pr.31.12.1853
4. *Nielsen*, Hans, gårdejer, matr.2 af Holte (»Langkærgård«)

Fortsat siddende fra forrige periode

5. *Eskildsen*, Lauritz, Nærum
6. *Holm*, Carl Philip, Holtegård
7. *Jensen*, Hans, Trørød
8. *Rasmussen*, Christian, Nærum
9. *Walsøe*, Thomas, der 9.7.1852 vælges til *formand* efter provst Boisen for resten af valgperioden

Sogneforstander-
skabet
 1.1.1854-
 31.12.1855

Valgperioden blev kun 2 år på grund af vedtagelsen af den nye kommunalstyrelses-lov af 22.3.1855. Af de valgberettigede afgav kun 28 deres stemme ved valget 8.11.1853

»Født« medlem

Gad, Ole Christian Lund

Nyvalgt ved det ordinære valg

1. *Bardenfleth*, Carl Emil von, geheimekonferensråd, ejer af »Søllerødgård«, fik ved valget 27 st., *formand* i hele perioden
2. *Johnsen*, Johan Palle, klædefabrikant, Skodsborg, 19 st.

3. *Jørgensen*, Jens Scheuer, gårdejer, matr.4 af Trørød (sen. kaldt »Krogholmgård«), 24 st.
4. *Mortensen*, Anders, gårdejer, matr.7 af Nærum, 24 st.
5. *Nielsen*, Hans, gårdejer, matr.6 af Øverød (»Havarthigård«), 13 st.

Nyvalgt ved suppleringsvalg efter 2 medlemmers afgang i utide

6. *Drewsen*, Christian, Strandmøllen, i stedet for J.Chr.Nimb, 15 st.
7. *Jensen*, Hans, gårdejer, matr.6 af Holte, 18 st.

Fortsat siddende fra forrige periode

8. *Johansen*, Lars, Søllerød
9. *Nielsen*, Hans, »Langkærgård«

*Sogneforstander-
skabet*
1.1.1856-
31.12.1858

Af de valgberettigede til den »større del« afgav 22 deres stemme, og af de 421 valgberettigede til den »mindre del« stemte – 37!

Valgt til større del

1. *Jensen*, Hans, gårdejer, matr.6 af Holte (genvalg fra sidst)
2. *Jørgensen*, Jens Scheuer, matr.4 af Trørød (genvalg)
3. *Nielsen*, Anders, gårdejer, matr.6 af Søllerød (»Attemosegård«) (nyvalg)
4. *Nielsen*, Hans, gårdejer, matr.6 af Øverød (genvalg)
5. *Walsøe*, Thomas (tilbage igen efter 2 års pause), *formand* i hele perioden

Valgt til mindre del

- 6a. *Andersen*, Jens, fisker, Vedbæk (nyvalg), udtræder 18.1.1858 og afløses af
- 6b. *Sehested*, Jens Georg Bernadotte Gyldenstjerne, kammerjunker, »Sølyst« Vedbæk (suppleringsvalg 18.1.: 11 stemmer). Han udtræder dog allerede igen i november s.a. og afløses af
- 6c. *Mauritzen*, Lars, tidligere medlem 1.1.1845-31.12.1850 (suppleringsvalg 15.11.1858: 14 st.)
7. *Drewsen*, Christian, Strandmøllen (genvalg)
8. *Hansen*, Ole, hjulmand i (Gl.) Holte (nyvalg)
9. *Rasmussen*, Hans, slagter og høker i Nærum (nyvalg)

Sogneforstander-
skabet
1.1.1859-
31.12.1861

Efter nyvalg til *større del*, hvor 19 af de valgberettigede afgav deres stemme

- 1a. *Hanssen*, Jens Christian, proprietær »Dronninggård«. *Formand* indtil 28.9.1860, da han udtræder af sogneforstanderskabet og afløses af
- 1b. *Jacobsen*, Jacob Christian, sognepræst i Søllerød fra 10.6.1859. Valgt ved suppleringsvalg 28.9.1860 med 10 af 11 afgivne stemmer. *Formand* i resten af perioden indtil 31.12.1861
2. *Hansen*, Peter Adolph, gårdejer, matr.7 af Trørød (»Maltegård«)
3. *Jensen*, Jens Lauritz Emil, læge på Strandmøllen, bogholder på Nymølle.
4. *Mortensen*, Hartvig, gårdejer, matr.5 af Øverød (»Højbjerggård«)
5. *Nielsen*, Hans, »Langkærgård« (tidligere medlem 1.1.1851 -31.12.1855)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 6a. *Drewsen*, Christian, indtil han udtræder 17.4.1860 og afløses af
- 6b. *Clausen*, Christopher, blegmand i »Sødal«. Øverød. Valgt ved suppleringsvalg 17.4.1860 med 9 st.
7. *Hansen*, Ole, Holte
8. *Mauritzen*, Lars, Vedbæk
9. *Rasmussen*, Hans, Nærum

Efter nyvalg til *mindre del*, hvor 52 vælgere afgav deres stemme

Sogneforstander-
skabet
1.1.1862-
31.12.1864

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 1a. *Jacobsen*, Jacob Christian. *Formand* til sin død 13.3.1863. J.L.Jensen fungerer som formand indtil 31.4.s.a.; da indtræder i Jacobsens sted
- 1b. *Walsøe*, Thomas, »Wesselsminde«, der sidst var medlem 1.1.1856-31.12.1858. Vælges samme dag til *formand* for resten af perioden
2. *Hansen*, Peter Adolph, »Maltegård«
3. *Jensen*, Jens Lauritz, Nymølle (fungerende *formand* fra Jacobsens sygdommelding 3.3.1863 til Walsøes genindtræden 21.4.s.a.)

4. *Mortensen, Hartvig*, »Højbjerggård«
5. *Nielsen, Hans*, »Langkærgård«

Mindre del

- 6a. *Bock, Carl Frederik*, tømrermester i Nærum. Møder ikke efter nytår 1864, men meddeler pr.1.febr., at han er taget til arméen i Slesvig som marketender.
Betragtes herefter som udtrådt og afløses 5.4.1864 af
- 6b. *Thomsen, Thomas*, skovfoged i Rundforbi. Suppleringsvalget 5.4.(12 st.) godkendt af amtet i juni s.a.
7. *Jensen, Hans*, murermester i Skodsborg
8. *Johnsen, Johan Palle*, klædefabrikant i Skodsborg (tidligere medlem 1.1.1854-31.12.1855)
9. *Larsen, Rasmus*, forpagter på »Henriksholm«, Vedbæk

Efter nyvalg til *større del*, hvor 40 af de valgberettigede afgav deres stemme

Sogneforstanderskabet

1.1.1865-
31.12.1867

Større del

1. *Christoffersen, Peder*, gårdejer, matr.3 af Trørød (»Langagergård«)
2. *Larsen, Lars*, gårdejer, matr.5 af Holte (søn af den tidligere sogneforstander Lars Larsen 1.1.1842-31.12.1844)
3. *Mortensen, Christoffer*, gårdbestyrer, sen. gårdejer, matr.7 af Øverød (»Ryggård«)
4. *Petersen, Jens Peter*, glarmester og gårdejer, matr.2c af Søllerød (»Koefoedsminde«)
5. *Walsøe, Thomas*, »Wesselsminde« (genvalgt), *formand* i hele perioden

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

6. *Jensen, Hans*, Skodsborg
7. *Johnsen, Johan Palle*, Skodsborg
8. *Larsen, Rasmus*, Vedbæk
9. *Thomsen, Thomas*, Rundforbi

Sognerådet
1.1.1868-
31.12.1870

Efter nyvalg 18.12 til *mindre del*, hvor 159 af 556 valgberettigede afgav deres stemme

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

1. *Christoffersen, Peder, Trørød*
2. *Larsen, Lars, Holte*
3. *Mortensen, Christoffer, Øverød*
4. *Petersen, Jens Peter, »Koefoedsminde«*
- 5a. *Walsøe, Thomas, »Wesselsminde«; nu menigt medlem, men udtræder allerede 27.1.1868 (af helbredshensyn) og afløses af*
- 5b. *Nielsen, Hans, »Langkærgård«, der altså bliver medlem for 3. gang (sidst (1.1.1859-31.12-1864), valgt ved suppleringsvalg 27.1.1868 med 25 stemmer
Samt nyt medlem efter forøgelse af medlemstallet*
6. *Ulrich, Hans Christian, forstråd, skovrider på »Geelshus«, indvalgt 16.3. ved et suppleringsvalg, der gav ham 37 stemmer*

Mindre del

7. *Eiberg, Peter Hansen Gerlach, slagter og høker i Nærum*
8. *Hansen, Peter, sognefoged, rigsdagsmand, gårdejer, matr.5 af Øverød (»Langesminde«, sen. kaldt »Skovly«), formand indtil 31.12.1868*
- 9a. *Johnsen, Johan Palle, Skodsborg (genvalgt). Vælges 4.12. 1868 til formand i stedet for P.Hansen, men udtræder i protest her imod af rådet og afløses af*
- 9b. *von Rosen, Sophus Anthon Gottlieb Carl, kammerherre, »Henriksholm«, indvalgt 29.12.1868 ved suppleringsvalg med 107 stemmer og samme dag valgt af sognerådet til formand fra 1.1.1869 og perioden ud*
10. *Nielsen, Jens, smedemester i Vedbæk, indvalgt som nyt 10.medlem ved suppleringsvalg 25.2.1868 med 59 stemmer.*
11. *Sørensen, Lars Peter, sadelmager i Skodsborg*

*Sognerådet
1.1.1871-
31.12.1873*

Efter valg til *større del* 16.11.1870, hvor 63 af de 90 valgberettigede afgav deres stemme

Større del

1. *Christiani, Jens, proprietær, »Søllerødgård« (valgt med 40 stemmer)*
2. *Christoffersen, Lars, gårdejer, matr.2 af Trørød (»Lindvangen«), yngre broder til afgangne Peder Christoffersen (59 st.)*

3. *Jensen, Hans*, gårdejer, matr.6 af Holte, tidligere medlem af sogneforstanderskabet 1.1.1854-31.12.1858 (53 st.)
4. *Johnsen, Johan Palle*, Skodsborg; ind igen, skønt han gik i vrede sidste gang (35 st.)
5. *Mortensen, Hartvig*, »Højbjerggård«, tidligere medlem af sogneforstanderskabet 1.1.1859-31.12.1864 (34 st.)
6. *Wedel, Frantz Sophus Christen*, sognepræst i Søllerød siden 1863 (31 st.)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

7. *Eiberg, Peter Hansen Gerlach*, Nærum
8. *Hansen, Peter*, »Skovly« Øverød (nu også amtsrådsmedlem); nedlagde sit mandat i vrede midt under et stormende møde 3.2.1873 og gik sin vej; som amtsrådsmedlem kunne han gøre det uden sognerådets tilladelse. 1.4.1873 besluttedes det at lade hans plads stå ubesat til det ordinære valg i december s.a.
- 9a. *Nielsen, Jens*, Vedbæk, indtil 3.5.1872, da han afløstes af
- 9b. *Mørch, Chr.Ludvig Bartholin*, skolelærer i Skodsborg, indvalgt ved suppleringsvalg 3.5.1872 med 20 af 32 afgivne st.
10. *Sørensen, Lars Peter*, Skodsborg
11. *von Rosen, S.A.G.C.*, kammerherre, *formand* i hele perioden

Sognerådet
1.1.1874-
31.12.1876

Efter valg til *mindre del* 15.12.1873, hvor 125 vælgere afgav deres stemme

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

1. *Christiani, Jens*, »Søllerødgård«
2. *Christoffersen, Lars*, Trørød
3. *Jensen, Hans*, Holte
4. *Johnsen, J.Palle*, Skodsborg
5. *Mortensen, Hartvig*, Øverød
6. *Wedel, Frantz Sophus*, Søllerød

Mindre del

7. *Bonnevie, Frederik Carl Gutfeld*, skovfoged i Rundforbi (113 stemmer)
- 8a. *Larsen, Hans*, husmand i Trørød, (114 st.), udtrådt 21.12.1874 p.gr.a. sygdom og afløst af
- 8b. *Johansen, Peter*, vognmand i Vedbæk, indvalgt ved

suppleringsvalg 21.12.1874 med 36 af 51 afgivne stemmer

9. *von Rosen*, S.A.G.C., genvalgt med 122 stemmer; atter *formand* for hele perioden
10. *Røhr*, Frederik (Fritz), tømrer på Strandmøllen (43 st.)
11. *Schjellerup*, Hans Christian, maskinmester på Strandmøllen (64 st.)

Sognerådet
1.1.1877-
31.12.1879

Efter valg til *større del* 12.12.1876, hvor 55 af de 94 valgberettigede afgav deres stemme. Stemmedelingen ikke bevaret

1. *Christoffersen*, Niels, gårdejer, matr.3 af Holte (»Christoffersengården«), yngre broder til afgangne Lars Christoffersen
2. *Henriksen*, Jørgen, kroejer i Skodsborg
3. *Holm*, Octavius Nis, proprietær, »Egevang« v. Nærum
4. *Jacobsen*, Anders, sognefoged, gårdejer, matr.2 af Øverød (»Vejlegård«)
5. *Nielsen*, Anders, gårdejer, matr.6 af Søllerød (»Attemosegård«)
6. *Nielsen*, Hans, »Havarthigård« (tidligere medlem af sogneforstanderskabet 1.1.1854-31.12.1858)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 7a. *Bonnevie*, F.C.G., Rundforbi, indtil 30.4.1877, da han afløses af
- 7b. *Lemvigh*, Oscar, malermester i Nærum; indvalgt ved suppleringsvalg 30.4.1877 med 56 af 66 afgivne stemmer
8. *Johansen*, Peter, Vedbæk
9. *von Rosen*, S.A.G.C., *formand* i hele perioden
10. *Røhr*, Fritz, Strandmøllen
11. *Schjellerup*, Hans Chr., Skodsborg

Sognerådet
1.1.1880-
31.12.1882

Efter valg til *mindre del* 2.12.1879, hvor 125 af 502 valgberettigede afgav deres stemme

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

1. *Christoffersen*, Niels, Holte
2. *Henriksen*, Jørgen, Skodsborg

3. *Holm, Octavius*, »Egevang«, Nærum
4. *Jacobsen, Anders*, Øverød
5. *Nielsen, Anders*, Søllerød
6. *Nielsen, Hans*, Øverød

Mindre del

7. *Krogh-Jensen, Poul Christian*, fabrikbestyrer på Strandmøllen (114 st.)
8. *Jørgensen, Hans*, malermester i Vedbæk (51 st.)
- 9a. *Lemvigh, Oscar*, Nærum, genvalgt med 109 st., men udtræder ved bortflytning i december 1880 og afløses af
- 9b. *Christiansen, Rasmus Nielsen*, gårdbestyrer, matr.5 af Trørød (»Trørødgård«), indvalgt ved suppleringsvalg 10.1.1881, men stemmetallene ikke bevaret
10. *von Rosen, S.A.G.C.* (120 st.), påny valgt til *formand* for hele perioden
11. *Thalbitzer, Sophus*, skovfoged i Rundforbi (93 st.)

Sognerådet
 1.1.1883-
 31.12.1885

Efter valget til *større del* 19.12.1882, hvor 54 af de 95 valgberettigede afgav deres stemme

Større del

1. *Christensen, Børge*, murermester i Skodsborg (27 st.)
2. *Larsen, Johan*, jordbruger i Øverød (25 st.)
3. *Larsen, Lars*, partikulier, Holte (28 st.), tidligere medlem af sogneforstanderskabet og sognerådet 1.1.1865-31.12.1870
4. *Mortensen, Christoffer*, gårdejer, matr.6 af Nærum (»Nøjsomhed«, sen. kaldt »Birkegården«), 30 st.
5. *Mortensen, Jørgen*, gårdejer, matr.3 af Øverød (»Paradisgården«), 37 st.
6. *Wiehe, Johannes*, fabrikbestyrer på Nymølle (41 st.)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 7a. *Krogh-Jensen, Poul Chr.*, Strandmøllen, indtil 29.3.1883, da han udtrådte og afløstes af
- 7b. *Henriksen, Jørgen*, kroejer i Skodsborg, der netop var udtrådt som medlem af sognerådets større del; nu indvalgt ved suppleringsvalg 29.3. med 46 stemmer
8. *Christiansen, Rasmus*, Trørød
9. *Jørgensen, Hans*, Vedbæk
10. *von Rosen, S.A.G.C.*, fremdeles *formand*

- 11a. *Thalbitzer*, Sophus, Rundforbi, dog kun medlem rent formelt, idet han allerede 28.12.1882 var flyttet fra kommunen; men da man efter nytår var blevet bekendt med, at også Krogh-Jensen snart ville udtræde, foretrak man at afholde de to suppleringsvalg på en og samme dag. Th.'s efterfølger blev
- 11b. *Bigler*, Peter Olsen, muremester i Nærum, indvalgt 29.3.1883 med 58 st.

Sognerådet
1.1.1886-
31.12.1888

Efter valget til *mindre del* 15.12.1885, hvor 97 af de 448 valgberettigede afgav deres stemme

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

1. *Christensen*, Børge, Skodsborg
2. *Larsen*, Johan, Øverød
3. *Larsen*, Lars, Holte
4. *Mortensen*, Christoffer, Nærum
5. *Mortensen*, Jørgen, Øverød
6. *Wiehe*, Johannes, Nymølle

Mindre del

7. *Bigler*, Peter Olsen, Nærum, genvalgt med 65 stemmer
- 8a. *Christensen*, William Alexander Bertram, skovfoged i Rundforbi (70 st.), indtil 23.5.1888, da han flytter fra sognet og afløses af
- 8b. *Christiansen*, Rasmus, gårdbestyrer »Trørødgård« (tidligere medlem af sognerådet 10.1.1881-31.12.1885), indvalgt ved suppleringsvalg 23.5.1888
9. *Gjerløv*, Axel Schmidt, snedker i Skodsborg (48 st.)
10. *Larsen*, Jens Hansen, kro- og hotelejer i Vedbæk (93 st.), søn af Lars Hansen, »Trørødgård«, der var medlem af det første sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1844
11. *von Rosen*, S.A.G.C., genvalgt for 3. gang (94 st.) og fremdeles *formand* i hele perioden

Sognerådet
1.1.1889-
31.12.1891

Efter valget til *større del* 18.12.1888, hvor 54 af de 91 valgberettigede afgav deres stemme

Større del

1. *Christensen*, Frederik Vilh. Christian, tømrermester i Øverød (32 st.)

2. *Hansen*, Peter Martin, gårdejer, matr.2 af Holte (»Langkærgård«), søn af tidligere mangeårig sogneforstander og sognerådsmedlem Hans Nielsen (sidst 27.1.1868-31.12.1870), valgt med 53 st.
3. *Jacobsen*, Anders, »Vejlegård«, Øverød, valgt for 2. gang med 28 st. (sidst medlem 1.1.1877-31.12.1882)
- 4a. *Mess*, Jens Peter, kroejer i Søllerød (38 st.), indtil han udtræder ved bortrejse 18.11.1890 og afløses af
- 4b. *Tvermoes*, Carl Fritz Cornelius, løjtnant, gårdbestyrer, »Søllerødgård«, indvalgt ved suppleringsvalg 18.11.1890 med 15 af de 16 afgivne stemmer
5. *Olsen*, Jens Jacob, gartner på Adlers »Nærumgård«, fik 27 stemmer og stod dermed lige med gårdejer Ole Jensen »Krogholmgård«, men sejrede ved lodtrækning med denne
6. *Struck*, Jens Adolph, hotelforpagter, Skodsborg Badehotel (53 st.)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

7. *Christiansen*, Rasmus, Trørød, fungerende *formand* (efter von Rosens død) 9.12.-31.12.1891
8. *Bigler*, Peter Olsen, Nærum
9. *Gjerløv*, Axel Schmidt, Skodsborg
10. *Larsen*, Jens Hansen, Vedbæk
11. *von Rosen*, S.A.G.C., *formand* indtil sin død 7.12.1891

Sognerådet
1.1.1892-
31.12.1894

Efter valget til *mindre del* 22.12.1891. Valgtal og stemmefordeling fremgår hverken af Valgprotokollen eller af Københavns Amts Avis. Avisen har kun denne – i sig selv meget interessante – meddelelse: »Socialisterne havde besluttet at erobre Søllerød Sogn ved Kommunevalget i Gaar, Resultatet blev dog, at Højres Liste sejrede fuldstændigt«

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

1. *Christensen*, Frederik Vilh.Chr., Øverød (Nyholte)
2. *Hansen*, Peter Martin, »Langkærgård«, *formand* i hele perioden
3. *Jacobsen*, Anders, »Vejlegård«
4. *Olsen*, Jens Jacob, Nærum
5. *Struck*, Johan Adolph, Skodsborg
6. *Tvermose*, Carl Fr.C., Søllerød

Mindre del

7. *Gjerløv*, Axel Schmidt, Skodsborg, genvalgt
8. *Jensen*, Lars Kristian, dyrlæge, gårdejer, matr.6 af Trørød (»Dyrlægegården«), søn af tidligere medlem af sogneforstanderskabet Hans Jensen (1.1.1848-31.12.1853)
9. *Jensen*, Ole, gårdejer, matr.4 af Trørød (»Kroholm-gård«), søn af tidligere medlem af sogneforstanderskabet Jens Scheuer Jørgensen (1.1.1854-31.12.1858)
10. *Johnsen*, Johan Sophus Wilh., fabrikbestyrer, Skodsborg, søn af tidligere mangeårig sogneforstander og sognerådsmedlem Johan Palle Johnsen (sidst 1.1.1871-31.12.1876)
11. *Larsen*, Jens Hansen, Vedbæk, genvalgt

Sognerådet
1.1.1895-
31.12.1897

Efter valget til *større del* 30.11.1894

Større del

1. *Briiel*, Ludvig Bang, skovfoged i Rundforbi (75 stemmer)
2. *Christensen*, Frederik Wilh. Chr., Øverød (Nyholte) (fra september 1895 sognefoged for vestre distrikt), genvalgt med 49 st.
3. *Hansen*, Peter Martin, »Langkærgård«, genvalgt med 43 st., *formand* i hele perioden
4. *Johansen*, Alfred Emil Theodor, kassekontrollør i Overformynderiet, bopæl Skodsborg (41 st.); udtræder ved bortflytning 9.12.1897
5. *Jørgensen*, Hans, malermester i Vedbæk (fra 1.10.1895 sognefoged for østre distrikt), valgt (for 2. gang) med 50 st. (sidst medlem 1.1.1880-31.12.1885)
6. *Mathiasen*, Jacob, tømmermester i Øverød (45 st.)

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

7. *Gjerløv*, Axel Schmidt, Skodsborg. Han dør 3.6.1896, men hans mandat forbliver ubesat for resten af perioden
8. *Jensen*, Lars Kristian, »Dyrlægegården«, Trørød
9. *Jensen*, Ole, »Kroholm-gård«
10. *Johnsen*, Johan Sophus Wilh., Skodsborg
11. *Larsen*, Jens Hansen, Vedbæk

Sognerådet
1.1.1898-
31.12.1900

Efter valget til *mindre del* 23.11.1897, hvor socialisterne erobrede samtlige 5 mandater

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 1a. *Brüel*, Ludvig Bang, Rundforbi, indtil 17.4.1900, da han forlader kommunen og afløses af
- 1b. *Lassen*, A.F., plantageejer, indvalgt ved suppleringsvalg 17.4.1900 med 32 af de afgivne stemmer, men udtræder allerede 23.10.s.a., og mandatet bliver ikke genbesat p.gr.a. det nært forestående valg
2. *Hansen*, Peter Martin, »Langkærgård«, atter *formand* i hele perioden
3. *Christensen*, Frederik Wilh.Chr., Øverød (Nyholte)
4. *Jørgensen*, Hans, Vedbæk
5. *Mathiasen*, Jacob, Øverød

desuden indvalgt ved suppleringsvalg 30.12.1897

(A.E.Th.Johansens udtræden):

6. *Jensen*, Lars Kristian, »Dyrlægegården« Trørød, der faldt ved valget til mindre del, nu indvalgt i større del med samtlige 38 afgivne stemmer.

Mindre del (stemmetallene, der er af en hidtil uset størrelse, viser, at socialisterne har haft »alle mand af hus«)

7. *Engelsen*, Lars Christian, købmand i Nærum (184 st.)
8. *Jensen*, Lars Peter, arbejdsmand i Gl.Holte (170 st.)
9. *Pedersen*, David, skomager i Skodsborg (178 st.)
10. *Petersen*, Lars, tømrer i Vedbæk (194 st.)
11. *Wilmann*, Johan Carl Thorvald, bladbud og agitator, Nærum (190 st.)

Sognerådet
1.1.1901-
31.12.1903

Efter valget til *større del*

Større del

1. *Captyn*, Cornelius, tømmerhandler i Vedbæk, valgt med 52 st., *formand* i hele perioden
2. *Malling*, Peter, grosserer, bopæl Dronninggårdkvarteret ved Nyholte (68 st.)
3. *Nielsen*, Christian Julius, tømrermester i Øverød (»Suhmsminde«), 63 st.
4. *Petersen*, Niels Christian, gårdejer matr.3 af Trørød (»Langagergård«), søn af tidligere sogneforstander og sognerådsmedlem Peder Christoffersen

Sognerådet 1901-03 med de første 5 socialdemokrater, som ved valget i 1897 erobrede hele den »mindre halvdel«.

Forreste række fra venstre: Niels Petersen, P. Malling, Cap-tyn, Angel, P. A. Petersen.

Bageste række: Chr. J. Nielsen, Engelsen (S.), Lars Petersen (S.), Wilmann (S.), David Pedersen (S.), Lars P. Jensen (S.).

(1.1.1865-31.12.1870), valgt med 67 st.

5. *Petersen, Peter Adolf*, gårdejer, matr.4 af Holte (»Egebækgård«), sønnesøn af tidligere sogneforstander Peder Larsen (1.1.1842-31.12.1847), valgt med 59 st.
- 6a. *Vestberg, Carl Christian Rasmussen*, bryggeridirektør »Kongens Bryghus«, bopæl »Rydholt« ved Øverød, valgt med 41 st., men udtræder allerede 4.6.1901 og afløses af
- 6b. *Angel, Hans Jensen Petersen*, proprietær, »Rudegård«, indvalgt ved suppleringsvalg 4.6.1901 med 22 af 24 afgivne st.

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

7. *Engelsen, Lars Christian*, Nærum
8. *Jensen, Lars Peter*, Gl.Holte

9. *Pedersen*, David, Skodsborg
10. *Petersen*, Lars, Vedbæk
11. *Wilmann*, Carl Johan Thorvald, Nærum (nu forretningsfører og lokalredaktør for »Social-Demokraten«)

Sognerådet
1.1.1904-
31.12.1906

Efter valget til *mindre del*

Større del (fortsat siddende fra forrige periode)

- 1a. *Captyn*, Cornelius, Vedbæk, *formand* indtil 19.12.1905, få dage senere flygtet ud af landet med hele kommunens kassebeholdning; formelt menigt sognerådsmedlem indtil 6.3.1906, da han afløses af
- 1b. *Michelsen*, Carl, hof- og ordensjuvelér, bopæl Skodsborg, der ved suppleringsvalget 6.3.1906 fik 55 af 103 afgivne stemmer
2. *Angel*, Hans Jensen Petersen, »Rudegård«
3. *Malling*, Peter, Dronninggård, valgt til *formand* for resten af perioden af et enigt sogneråd 19.12.1905
4. *Nielsen*, Christian Julius, Øverød
5. *Petersen*, Niels Christian, »Langagergård«
6. *Petersen*, Peter Adolf, »Egebækgård«

Mindre del

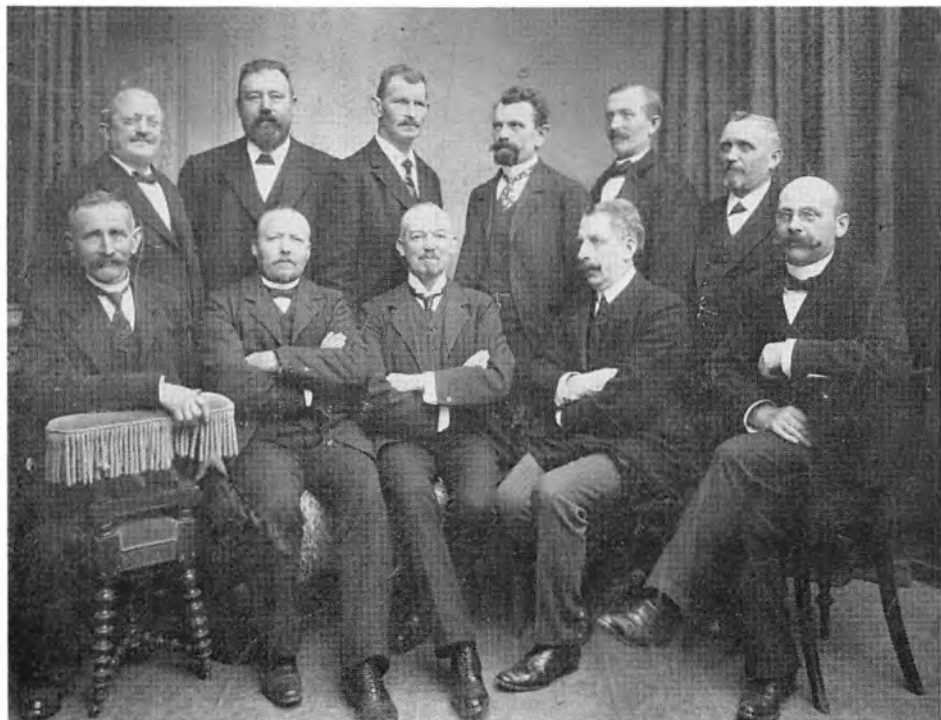
7. *Engelsen*, Lars Christian, Nærum, genvalgt med 415 st.
8. *Jensen*, Lars Peter, Gl.Holte, genvalgt med 224 st.
9. *Kristensen*, Kristen gartner i Nærum (235 st.)
10. *Nielsen*, Erik Johan, smedemester i Nyholte (282 st.)
11. *Petersen*, Lars, Vedbæk, genvalgt med 300 st.

Sognerådet
1.1.1907-
31.3.1909

Efter valget til *større del* 27.11. 1906

Større del

1. *Angel*, Hans Jensen Petersen, »Rudegård«, genvalgt med 127 st.
2. *Anthonsen*, Kirstein, smedemester i Vedbæk (79 st.)
3. *Christoffersen*, Hans Peter, gårdbestyrer, matr.2 af Trørød (»Lindevangen«), søn af tidligere sognerådsmedlem Lars Christoffersen (1.1.1871-31.12.1876), valgt med 131 st.
4. *Michelsen*, Carl, Skodsborg, genvalgt med 131 st.

Sognerådet 1907-09, det sidste efter den gamle kommunalordning af 1867.

Forreste række fra venstre: Kr. Kristensen (S.), L. P. Jensen (S.), H. Schmidt, C. Michelsen, Angel.

Bageste række: Engelsen (S.), Lars Petersen (S.), N. C. Nielsen, Erik Nielsen (S.), H. P. Christoffersen, Kirstein Anthonsen.

5. *Nielsen, Niels Christian, handelsgartner, Øverød, valgt med 140 st.*
6. *Schmidt, Hans Henrik, overretssagfører, Dronninggård, valgt med 147 st. Formand i hele perioden.*

Mindre del (fortsat siddende fra forrige periode)

7. *Engelsen, Lars Christian, Nærum*
8. *Jensen, Lars Peter, Gl.Holte*
9. *Kristensen, Kristen, Nærum*
10. *Nielsen, Erik Johan, Nyholte*
11. *Petersen, Lars, Vedbæk*

III

Sognestyrets ledere i Søllerød 1842-1909 i kronologisk rækkefølge

Afsnittene »Udvalgsposter og kommunale hverv« udarbejdet under medvirkning af stud.mag. Poul Olsen.

Boisen, Boie Frederik Outzen

sognepræst, provst, Søllerød.

Født 20.10.1793 i Vesterborg, død 13.5.1876 på Frederiksberg. Søn af sognepræst, sen. biskop Peder Outzen Boisen (1762-1831) og første hustru Anna Wiinholdt f. Hansen (1743-1798). Gift 16.4.1819 i Vesterborg med Christiane Hansine Møller, f. 26.10.1795 på Skelstofte, d. 26.11.1886 på Frederiksberg. Datter af kammerråd, godsinspektør Chr. Ditlev Møller (ca. 1754-1823) og hustru Dorthe Hincheldey (1763-1816).

Født medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-9.7.1852. Uafbrudt formand i samtlige valgperioder.

B. blev student fra Nykøbing 1813, cand.theol med udmærkelse 1818 og samme år præsteviet medhjælper hos faderen i Vesterborg og lærer ved det af denne oprettede præstegårdsseminarium. 1825 blev han sognepræst i Saxkøbing og 1829 provst for Musse og Fuglse herreder. 1836 sognepræst i Søllerød og 1840 provst for Sokkelund og Smørum herreder.

Som prædikant har B. næppe været særlig fremragende. »Maadeligt Gods i et utaaeligt drævende Foredrag«, skrev biskop Mynster efter sin første visitats i 1837, og selv om han nok senere

brugte mildere udtryk, blev bedømmelsen dog aldrig rigtig gunstig. Derimod var B. en særdeles dygtig og myndig kristendoms lærer for sognets ungdom og som embedsmand og administrator fremragende, indsigtfuld og omsorgsfuld. Som skolevisitator forstod han i sjælden grad at få børnene i tale – og at fremsætte, hvad der eventuelt kunne være at kritisere hos læreren, på en besindig, hjertelig og tillidvækkende måde.

I sin egenskab af sognepræst havde han siden 1836 været formand for Søllerød sogns fattigkommission, og ved sogneforstanderskabets oprettelse i 1841 blev han – selv »født« medlem – af de valgte medlemmer udpeget til formand. 1842 indvalgte han tillige i amtsrådet, og i 1848 stillede han sig – dog uden held – til den grundlovgivende rigsforsamling (Lyngbykredsen).

1852 forflyttedes han til Gentofte, hvor han også straks valgtes til formand for sogneforstanderskabet. Blandt hans mange gode gerninger her i Gentofte sogn nævner man gerne først og fremmest *børneasylet*, som han i 1862 lod opføre helt for egne midler og desuden skænkede en kapital til fremtidig drift på henvend 10.000 rdl. Hans ansættelse var efterhånden enorm. I 1867 fik han tildelt en biskops rang, og året efter blev

han i anledning af sit 50 års præstebubilæum genstand for en helt enestående hyldest fra alle sider, også fra Hans Majestæt Kongen, som pr. telegram udnævnte ham til Kommandør af Dannebrog.

Men fra disse lysende tinder styrtedes han pludselig få år senere ned i den dybeste, sorteste afgrund. Der hændte nemlig det, at der i 1870 blev stationeret en politibetjent i Nærum ved navn Niels Henrik Lemvigh (brodersøn af fru proprietær Walsøe på »Wesselsminde« og broder til sognerådsmedlem, malermester Oscar Lemvigh i Nærum), og denne, som var overordentlig nidkær og skrap i tjenesten, havde ikke været længe om at få færten af en 40 år gammel og forlængst neddyssset affære angående et hemmeligt kærlighedsforhold, der en kort tid skulle have hersket mellem den daværende sognepræst i Søllerød og en gift kone i Nærum. Embedsiveren greb ham med det samme. »Hans strenge Retfærdighedsfølelse,

absolut utilgængelig for Bestikkelse af hvad Art nævnes kan« (som det hed ved en jubilæumshyldest 25 år senere), tillod ham absolut ikke at lukke øjnene i her – og vel heller ikke at begribe (tør man håbe), hvilken bundløs ulykke han ved sin emsige roden op i en komplet forældet og *nu* ingen uvedkommende ragende sag ville komme til at påføre et højagtet, fint og ædelt menneske. Han fik sagen ført til fuld opklaring, og den 79 årige hæderkronede provst og sognepræst fik da ordre til omgående at søge sin afsked – uden pension!

Sagen vakte selvfølgelig det største røre landet over, og megen indignation kom til udtryk. Men hos mange af hans daværende og tidligere sognebørn i Gentoft og Søllerød gjaldt indignationen nok først og fremmest den nævenyttige »opdagelsesbetjent«. Det fortælles i hvert fald, at da ulykkesbudskabet nåede her ud til Søllerød, og det første chok havde fortaget sig lidt, kørte den gamle skolelærer Josias Petersen sammen med enkefru Johansen fra »Fogedgården« og hendes søster afsted til Gentoft for personligt at give udtryk for deres dybe medfølelse og uforandrede hengivenhed og agtelse. Og det fortælles også, at man lige ned til vore dage i gamle Gentoft-hjem har kunnet finde provst Boisens portræt på væggen i det bekendte (her ovenfor gengivne) lithografi efter tegning af C.A.Kølle (1860) med underlagt versificeret tekst:

Mod Uret hæved han sin Alvorsstemme,
Ved ærlig Flid velsignende den lød;
Ham Skolens Lærere vil aldrig glemme:
En Talsmand djærv, en kjærlig Ven
i Nød.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af komiteer vedr. skolevæsen og
sognebibliotek 1842, vedr. hospitals-
anliggender 1847-48, vedr. vejudgifter og
forandring af vejen i Vedbæk (efter
branden) 1850. Vejtilsyn: fra Søllerød til
Røjels bom. Overtager 14.2.1851 lig-
kørslen fra hospitalet mod fritagelse for
al anden sognekørsel.

Walsøe, Thomas Secher

proprietær, »Wesselsminde«.
Født 13.10.1802 i København, død
26.8.1871 s.st. Søn af etatsråd Christian
Lindemann Walsøe (1771-1853) og
hustru Marie Kirstine Secher.

Gift 16.5.1827 med Frederikke Lem-
vigh, f. 2.8.1797 i Thisted, d.14.6.1873
i København. Datter af byfoged i
Thisted, senere (fra 1798) birkedommer
ved Kronborg Birk Otto Lemvigh (1758-
1834) og hustru Else Johanne Ørsnæs
(1770-1844).

Medlem af Søllerød sogneforstander-
skab 1.1.1848-31.12.1853, af sogne-
forstanderskabets større del 1.1.1856-
31.12.1858, atter 21.4.1862-31.12.1867
og af sognerådets større del 1.1.-27.1.
1868. *Formand* 9.7.1852-31.12.1853;
1.1.1856-31.12.1858; 21.4.1863-31.12.
1867.

W. var ved fødsel og afstamning
bestemt til at gå embedsvejen, og han
nåede også at blive exam.jur., men
måtte så på grund af en brystsvaghed,
som plagede ham resten af hans dage,
opgive det stillesiddende studereliv
og søge ud i den friske natur til det
landvæsen, som der i hans mødrene slægt
var en vis tradition for at dyrke. I 1827
blev han bestyrer på herregården
»Skovsbo« på Langeland, der ejedes

af storkøbmanden J.K.Pilegaard i
Rudkøbing; men da denne i 1833 havde
besluttet at forlade Rudkøbing og tage
fast ophold på sin gård for herefter selv
at drive den, måtte W. og hans hustru
søge sig et andet sted at virke på. Det
fandt de på det skønne »Wesselsminde«
ved Nærum, som de samme år købte af
kammerherre Adam Haffner.

Særlig imponerende kunne denne gård,
opført af Chr. Colbjørnsen o. 1798,
ikke just siges at være. Den findes i 1834
således beskrevet: et 2-etages teglhængt
stuehus opført af tømmer i »norsk smag«
på grundmuret fod, en sidebygning af
mur og bindingsværk og 4 grundmurede
udhuse, alle ligeledes teglhængte. Men
den tilhørende have på 5 tdr. land var
ualmindelig smuk og imponerende, og
både den og det vidtstrakte agerland
udenfor forstod den dygtige og driftige
W. meget hurtigt at udnytte med stor
fordel. Snart ombyggede han også selve
gården og skabte dermed det nydelige
landsted i empirestil, som lå uforandret,
indtil det i 1926 fik en lidt tvivlsom
ombygning.

I haven var der en vrimmel af frugt-
træer og -buske, og alt, hvad disse kunne
yde, var der stor og fordelagtig afsæt-
ning på, så vel i hovedstaden som på
den nære omegns utallige sommer-
restauranter og beværtningssteder.
Sidstnævnte var det naturligvis særlig
fordelagtigt at gøre handel med, da man
her ikke alene havde mindre transport-
udgift, men også kunne spare den
ærgerlige konsumtionsafgift, som jo altid
måtte erlægges ved indkørslen til Kø-
benhavn. Allerede i et af sine første år
på »Wesselsminde« kunne Walsøe alene
på handel med *kirsebær* indkassere 100
rigsbankdalere (en meget betydelig sum,

som mange familier dengang ville have været himmelhenrykte for at have som årsindtægt).

Hans vigtigste indtægtskilde blev dog *kartoffelavl*. Kartofler var efterhånden blevet en stor nødvendighedsartikel for den hastigt voksende jævne befolkning i København, og den store efterspørgsel havde bevæget mange af de større landbrugere i sognene nord for København til helt at opgive mælkehandelen til fordel for kartoffelhandelen. Blandt dem var naturligvis Walsøe, og han havde også straks indset, at det ville betale sig bedst at dyrke de fineste og bedste sorter, selv om disse ikke gav helt så mange fold som de grovere. Han dyrkede specielt kastanic-kartoflerne, som han lagde i marker, hvor der havde stået gødet rug, og hvor der altså endnu var kraft nok til god afgrøde uden risiko for, at kartoflerne skulle tage smag af gødning. Og på hver td.land kunne han af denne sort avle i almindelighed 80–90 tønder, som kunne sælges til en pris af

2 rbd. mrk. pr. tønne. Altså en betydelig indtægt pr. td.land. De grovere sorter, som han også dyrkede til salg, gav – som sagt – flere fold, men deres pris kom sjældent over 6–8 mark pr. tønne, og de lidt større udgifter, som var forbundne med deres transport, formindskede yderligere fortjenesten.

W. var i det hele taget en foregangsmand på næsten alle områder. Han var således også den første, der klart så fordelene ved at opgive den almindelige hjemmebaking og i stedet lade fabrikør Carlsen på Stampen (se denne) bage brødet på det store og kapable bageri, som han i 1836 havde oprettet i forbindelse med opførelsen af en melmølle. Vi har hans egen beskrivelse af fordelene, afgivet i 1838:

»For en Td Rug og 1 Rbd i Penge leverer han (Carlsen) 16 Lispund velbagt Rugbrød. Forinden jeg benyttede denne Indretning, brugte jeg i min Huusholdning 3 Td Rug om Maanedens; nu derimod ikke 2 Td, og dertil har jeg den Fordeel at Brødet stedse er velbagt, af lige Størrelse, hvorimod det ved Hjemmebaking undertiden hænder at det er forbrændt udvendig og raat indvendig. Var der end ingen anden Fordeel ved at lade sit Brød bage hos en Bager end den anførte, saa vilde denne allerede være betydelig; men som man seer, er der ogsaa ligefrem Pengefordeel derved. Brødet, der i denne Huusholdning tilforn kostede 36 Td Rug, som beregnet til 4 Rbd Tønden udgjør 144 Rbd, koster paa denne Maade ikkun 24 Tdr Rug eller 96 Rbd, samt 24 Rbd, ialt 124 Rbd. Der er altsaa paa denne Maade sparet foruden Arbeide, Brændsel

til at heede Ovnen m.v. 24 Rbd om Aaret«.

At Walsøe også var at finde blandt de mænd, der i 1857 oprettede den første Sparekasse for Lyngby og Omegn, turde næsten være en selvfølge.

I det kommunale liv havde han hurtigt fået sin andel, og han blev også den, der – før kammerherre von Rosens tid – fik den længste funktionstid (om end med afbrydelser) i kommunestyrelsen, dels som menigt medlem, dels (og mest) som formand. Allerede året efter sin ankomst til sognet fik han (29.6.1834) sæde i fattigkommissionen, hvor han fungerede til 31.12.1838. 16.12.1847 udpegedes han som sognets da største jordbesidder til »skolepatron«, og 1.1.1848 indtrådte han i sogneforstanderskabet, hvor han sad til 31.12.1853, de sidste halvandet år som *formand*. To gange endnu blev han indvalgt (se ovenfor) og begge gange tillige bebyrdet med formandshvervet, skønt han – som nævnt – var meget skrøbelig af helbred (hvad man heller ikke tager fejl af, når man betragter hans portræt; man synes næsten, man kan høre hans bronchie-pibende og astmatisk-hivende åndedræt). Ved udgangen af året 1867 meldte han fra som formand; men alligevel var de højst beskattede vælgere så ubarmhertige at vælge ham ind som menigt medlem i det første sogneråd efter den nye landkommunallov. Det blev dog kun et meget kortvarigt sæde, han fik her. Allerede d. 2. januar bad han sig fritaget i henhold til den nye lovs § 9, hvis begyndelse lød: »Enhver, der er valgbar til Sogneraadet, er pligtig at modtage Valg til samme, med mindre han har opnaaet en Alder af 60 Aar«, og efter som han nu var fyldt de 65, kunne sognerådet altså ikke så

godt afvise hans andragende, selv om tilbøjeligheden dertil var stor. Den 27. januar afholdtes der et suppleringsvalg, hvorved gårdejer Hans Nielsen »Langkærgård« (se denne) indvalgtes i hans sted, og det følgende sognerådsmøde d. 7. februar blev da det sidste, som den veltjente proprietær fra »Wesselsminde« deltog i.

Mange gange havde W. i sin funktionstid som sogneforstander været med til at afvise skatteklager fra de større hartkornsbrugere. Men næppe var han udtrådt af rådet, før han selv indsendte en indigneret klage over, at man pludselig og – som han påstod – uden at forberede ham derpå havde forhøjet hans »Formue- og Lejlighedsskat« fra 110 til 120 rdl. Klagen blev imidlertid skarpt afvist på sognerådsmødet d. 5. marts under henvisning til, at den fornærmede jo selv havde været til stede ved mødet d. 7. februar, hvor skatteudskrivningen for det kommende år var blevet fastlagt, og hvor han »vel gjorde Indvendinger, men dog til Slutning var tilfreds med Ansættelsen, idet han som nærværende ikke fremkom med nogen Protest«. Det var en højst forbitret klage fra fabrikant C.F. Carlsen på Stampen over urimelig og påfaldende forskelsbehandling ved skatteansættelserne, der havde foranlediget den lille forhøjelse af Walsøe's skat, idet sognerådet virkelig havde måttet erkende, at den velbeslæde proprietær hidtil havde sluppet alt for billigt fra sine skatteydelse i forhold til fabrikant Carlsen – og flere andre. Og da manden nu ikke alene protesterede, som han gjorde det, men endogså »foer med Usandhed« i sine påstande, besluttede den nye, skarpkantede sognerådsformand Peter Hansen, Øverød, at tage bladet helt

fra munden. »Det er beklageligt nok,« skrev han til amtet, »at der synes at være en stærk Formodning om, at Hr. Walsøe har benyttet sin Stilling som Medlem af og Formand for Sogneforstanderskabet til at favorisere sig paa de andre Skatteyderes Bekostning, og det er beklageligt nok, at man har maattet indsee, at hans Indflydelse endnu ved den sidste Ansættelse har virket skadeligt i denne Henseende«.

Denne skarpe »afskedssalut« kan W. vel næppe selv have undgået at få kendskab til. Men ret langt ud blandt folk på egnen synes den ikke at være kommet. Det eftermæle, han fik, da han i 1870 havde solgt Wesselsminde og var flyttet til København, og som er os overleveret af gamle folk i Nærum, lyder enstemmigt på, at han var en god mand, vellidt og højagtet af alle.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skolepatron og kasserer for sognekassen 1848-53. Fattigforstander for Nymølle 1848-53. Medl. af komité for hospitalsanliggender 14.12.1848, komité til udarb. af vejregulativ (formand) 9.7.1849, til forandring af vejen i Vedbæk 11.4.1850, til vejjudgifternes fordeling 23.7.1850, til Vedbækbroens istandsættelse 14.2.1851, angående ensartet ligning i Gentofte, Lyngby og Søllerød 2.11.1852, vedr. skolelod til Trørød skole 8.2.1853. Medl. af vejkomité 1856-58 og 1865-27.1.1868 (formand). Vejtilsyn 1850: Rundersdal-Øverød-Vangeboled-Nærum. 1865: Nærum-Ålebæksrenden, Vangeboled-Øverød-Nyholte. Tilsyn med Søllerød Hospital 1856-58. Hospitalsbestyrer 11.1.1865. Medl. af komiteer 1865-68 vedr. tvangsarbejdsanstalt m.m. i Søllerød. Medl. af ekspropriations-

kommission for jord til Øverød-Nyholtevejen 1864. Medl. af sundhedskommission 1853, 1857 og 1860. Voldgiftsmand v. jagttrettens afløsning 1854ff. Opstaldning af distriktsfoderheste 1853 og 1864.

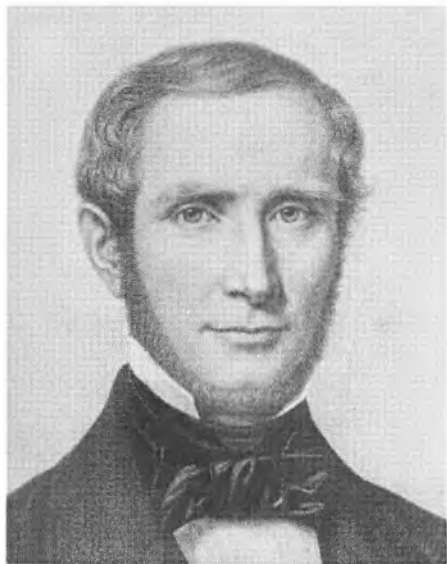
Bardenfleth, Carl Emil

geheimekonferensråd, Søllerødgård. Født 9.5.1807 i København, død 3.9.1857 i Interlaken og begravet dér. Søn af KaptajnLøjtnant, guvernør, sen. kontreadmiral Johan Frederik Bardenfleth (1772-1833) og hustru Augusta Wilhelmine von Hellfried (1775-1861).

Gift 3.10.1832 i Frue Kirke, Kbh., med rigsgrevinde Sophie Amalie Schmettau, f. 4.11.1810 i København, d. 26.4.1893 på Stubberup ved Borup. Datter af generalmajor, rigsgreve Gottfried Wilh. Chr. Schmettau (1752-1823) og 2. hustru Margrete Stemann (1780-1865).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1854-31.12.1855 og dets *formand* i hele perioden.

B. blev som barn undervist sammen med prins Fritz (den senere kong Frederik VII); de var også gode legeskammerater, og der opstod derved et livsvarigt venskab mellem dem, som først på det allersidste blev kølnet en del på grund af B.s og grevinde Danners gensidigt udtrykte mishag. Der er ingen tvivl om, at B. med sin overordentlig fine og faste karakter i ungdomstiden har haft stor og heldig indflydelse på den karaktermæssigt noget problematiske og splittede ven. Og denne gav da også livet igennem mange synlige udtryk for sin hengivenhed. Allerede i 1828, da prinsen havde ægtet prinsesse Wilhelmine, blev

B., der året før havde taget sin juridiske eksamen, ansat som opvartende kammerjunker hos det unge par. Men det var embedsvejen, han stiledede imod, og den stod ham selvfølgelig også vidåben. 1832 blev han byfoged i Frederikssund og herredsfoged for Horns herred, 1837 stiftamtmand på Island, 1841 hofchef for kronprins Frederik på slottet i Odense, med kammerherre-rang siden 1840, og 1843 stiftamtmand over Fyn. 22. januar 1848 gjorde Frederik VII, der da kun havde været konge i to dage, ham til geheimstats-minister («Geheimstaten» var under enevælden forsamlingen af kongens politiske rådgivere). 2. marts s.å. fik han portefølje som præsident i det danske Kancelli og 3 uger senere udnævntes han til justitsminister (nu med geheimerkonferensråds-rang) i i det såkaldte »marts-ministerium«. Kongen havde ønsket ham som premierminister, men det afstod han fra og pegede i stedet på grev A.W.Moltke som den under de givne forhold bedst

egnede. Han fortsatte som justitsminister i det følgende »novemberministerium« 1848-1851 og det næstfølgende »juli-ministerium« 13.7.-18.10.1851 og var derefter minister for Slesvig i »oktoberministeriet« 18.10.1851-27.1.1852. I det første folketing efter den nye grundlov 1849 sad han som repræsentant for Odensekredsen, indtil han i juni 1853 blev landstingsmand for 6. kreds. Af landstinget udtrådte han allerede det følgende år, men blev så til gengæld medlem af det kongevalgte rigsråd og i oktober 1855 kongevalgt medlem af »oktoberforfatningen«s rigsråd.

Med sin fratræden som minister var han dog i det store og hele også udtrådt af *aktiv* politik. Han havde nemlig i januar 1852 overtaget *Søllerødgård* efter sin nylig afdøde moster, enke-professorinde Marie Elisabeth Schlegel, f. Hellfried, og denne gårds drift kom hurtigt til at optage ham ret stærkt. Han ønskede vel også nu efter så mange hektiske år at nyde den landlige ro og fred her på dette fortryllende sted. Men lidt politik i miniatureformat kunne han nok alligevel afse tid til. Han havde ikke boet ret længe herude, før man indvalgte ham i sogneforstanderskabet og naturligvis også straks gjorde ham til dets formand. Ret så sælsomt må det have været for ham nu pludselig at skulle beskæftige sig med små lokale anliggender som hvidtning af skolehuset i Trørød, rensning af Suhms kilde i Øverød og fordelingen af Fattig-Stines efterladenskaber i Søllerød Hospital. Men han gjorde det med tilsyneladende interesse, omhyggeligt og samvittighedsfuldt og uden i nogen måde at sætte sig selv på den høje hest. De arkiverede skrivelser, som foreligger fra hans hånd, vidner alle

om en ganske naturlig høflig, venlig og forekommende indstilling over for alt og alle.

I marts 1855 konstitueredes han som domænedirektør. Men hans helbred, som aldrig havde været stærkt, var nu under mærkbar nedbrydning, og to år efter døde han under en rekreatjonsrejse til Syden, kun 50 år gammel.

Søllerødgård blev samme år (1857) af B.s enke solgt til landmåler Carl Hansen, som var broder til den senere formand for Søllerød sogneforstanderskab, proprietær Jens Christian Hanssen på Dronninggård Avlsgård (se denne).

Kommandør af Dbrg. 1842. Dbrgsmand 1845. Storkors af Dbrg. 1848.

Det her gengivne portræt af E.B. er L.A.Kornerup's populære lithografi (1860) efter A.Schiøtt's lovlig glatte og slikket-idealiserende maleri fra 1855. Et langt bedre og stærkere indtryk af B.s karakterfulde personlighed giver faktisk det samtidige *fotografi*, som findes gengivet i »Danmarks Riges Historie« VI 1.Bog (1896-97) s.390.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af komité til udfærdigelse af valglisten 7.2.1854, til regulering af bygaden i Øverød 7.3.1854.

Hanssen, Jens Christian

proprietær, Dronninggård Ladegård. Født 3.2.1826 i København (Holmens sogn), død 28.12.1907 på Frederiksberg. Søn af tømmermester, sen. godsejer Hans Hansen (1799-1859) og hustru Marie Elisabeth Velschou (f. 1803).

Gift 21.11.1848 i Onsbjerg kirke på Samsø med Thorkilde Lovise Gram. f. 11.9.1819 i Hunseby sogn på Lolland,

d. 24.12.1890 på Frederiksberg. Datter af forpagter på »Knuthenborg« Micael Hermann Gram (1789-1851) og hustru Mette Christine Thanning.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1859-28.9.1860. Formand inden for samme tidsrum.

H. blev student i 1845, cand.phil. i 1846 og begyndte derefter på det juridiske studium, som han dog snart afbrød for at blive landmand. Efter endt læretid forvaltede han et par proprietærgårde. Den første af disse har formodentlig været Bisgaard i Onsbjerg på Samsø (se ovenfor), og den anden kan med fuld sikkerhed siges at have været Løjtvedgaard i Viskinge sogn ved Kalundborg (hans ældste barn er, ifølge Søllerød sogns folketælling 1855, født her i 1850). 1851-52 forvaltede han avlsgården på »Frederikslund« under Dronninggård. Hans fader, Hans Hansen havde nemlig i 1851 købt hele Dronninggård gods af hofjægermester Th. L.Fønss, som i 1845 havde købt det af den hamborgske

købmand Gottlieb Jenisch. Han boede selv på »Næsseslottet« og lod i de første par år den store ladegård (d.v.s. den oprindelige Dronninggård, som indtil 1897 lå ved Dronninggårdvejen dér, hvor nu Teschs Allé ligger) fortsat forvalte af Balthasar Holst, som havde været her i hele Fønss' tid. Men i 1853 solgte han den til sin søn Jens Christian. Det er altså helt forkert, hvad næsten alle trykte kilder vil fortælle os: at J.C.H. fik Dronninggård efter sin fader – i 1857(!). J.C.H. har aldrig ejet Dronninggård gods; han var »kun« ejer af *ladegården*. Selve godset med »Næsset« og »Frederikslund« ejede faderen lige til sin død i 1859, og hans enke beholdt (med bolig på Frederikslund) disse besiddelser, indtil hun et godt stykke ind i 1860 solgte dem til etatsråd J.C.Nyholm. Samtidig solgte J.C.H. ladegården til denne. Hans yngre broder, landinspektør Carl Hansen havde forøvrigt i 1857 købt Søllerødgård af geheimekonferensråd Bardenfleths enke og beholdt den, til han i 1864 solgte den til J.Christiani (se denne). Senere blev han forpagter af Corselitze på Falster.

Efter afhændelsen af Dronninggård ladegård købte H. Lundegård ved Bernstorffsvejen i Hellerup, som han ejede til 1865. Så flyttede han til København, hvor han indtil 1871 var tilknyttet Københavns Sjøassurance, og derefter til Roskilde, hvor han som byrådsmedlem gjorde bekendtskab med repræsentanten for Østifternes Kreditforening der på stedet, herredsfoged F.E.Elberling. Af denne fik han i 1873 en kraftig opfordring til at søge den netop ledigblevne stilling som landbrugskyndig kreditforeningsdirektør. Han fulgte også opfordringen og fik 23.4.1873 sin ud-

nævnelse. At han var den rette mand på denne post, ville heller ingen på forhånd have næret mindste tvivl om. Den myreflittige, stilfærdige, fredelige og redelige mand var som skabt til den. Det vidste man, og det slog også til. Hans eftermæle i Østifternes Kreditforening kom til at lyde således: »Som landbrugskyndig Direktør i en Opgangsperiode har han ved sin kloge Forsigtighed og sit dybtgaaende Kendskab til alle Landbrugets Forhold en afgørende Andel i, at Foreningen under den almindelige Optimisme ikke lod sig føre længere ud, end raadeligt var«.

H. var den første i slægten, der skrev sit efternavn med dobbelt s: Hanssen. 3 af hans sønner fik senere ved kgl. bevilling af 1894 tilladelse til for sig og efterkommere at bære navnet Gram-Hanssen. Sluttelig kan nævnes, at H. var brodersøn af den i sin tid kendte stænderdeputerede og folketingsmand, brygger i Odense Christian Henrik Hansen (1797-1868), der – i modsætning til nevøen – var en skarp og kværlantisk person; død som landmand i helt forarmet tilstand. Han var fader til den ligeledes kendte diplomat og politiske forfatter og journalist Jules Hansen (1828-1908), som altså var en fætter til H.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. (uden for SF) af hospitalskomité 1856 og revisor for kommunens samtlige regnskaber 2.12.1856. Medl. af Vejkomité 1.1.1859-28.9.1860, af komité vedr. skolejord 4.1.1859. Vejtilsyn 1859: Søllerød-Nyholte. Kasserer for fattigvæsenet og bestyrer af sognets fattigsager 5.4.1859 (for resten af året p.gr.a. pastor Gads død). Medl. af komité vedr.

bygning af skole i Skodsborg 7.6.1859, vedr. snekastningsregulativ 6.3.1860. Voldgiftsmand ved jagtafløsning 1858-60, jordboniteringsmand 1859-60, vandsynsmand 1860.

Jacobsen, Jacob Christian

sognepræst i Søllerød.

Født 8.6.1811 i Trondhjem, død

13.3.1863 i Søllerød, begr. i etatsråd

Nyholms familiegravsted på Søllerød kirkegård. Søn af lærer ved Vajsenhuset i Trondhjem, senere degn i Fjeldsted på Vestfyn, Peter Jacobsen og hustru Emilie Cathrine Bjerck.

Gift 12.9.1862 i Søllerød kirke med Charlotte Amalie Louise Rottbøll f.Nyholm, f.22.6.1829 på Duemosegård ved Helsingø, d.15.3.1896 på Frederiksberg. Datter af proprietær, senere godsejer og etatsråd Johannes Christopher Nyholm (1803-1867) og hustru Adelaide Margrethe Bang (1804-1861). Hun 1.gang gift 1853 med forpagter Frederik Rottbøll (1828-1871). Ægteskabet opløst 1859. 3. gang gift 1868 med Berliner købmanden Carl Gustav Reischel (1836-1876). Alle 3 ægteskaber barnløse.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 28.9.1860-13.3.1863, indtrådt ved suppleringsvalg efter den fratrådte proprietær J.C.Hanssen. Formand i hele funktionsperioden.

J. dimitteredes fra Odense Kathedral-skole i 1830, tog teologisk embeds-eksamen i 1837 og ansattes i 1839 som personel kapellan hos sognepræsten i Ørsted på Vestfyn. 1847 fik han sit eget sognekald på det afsides beliggende Helnæs syd for Assens, hvor han forblev, indtil han d.10.juni 1859 kaldedes til

Søllerød. Meget tyder på, at den ensomme ungkarl gennem disse 12 år i en øde præstegård på en isoleret småø har udviklet sig til lidt af en særling. Som vi kender ham fra Søllerød-tiden, gør han i hvert fald indtryk af at have været et mærkeligt vejt og hjælpeløst menneske, upraktisk og energiløst efterladende i alt, hvad han havde med at gøre. Måske ville det ægteskab, som han endelig indgik i sit 52. år, have kunnet rette ham lidt op; men det skulle altså ikke så være. Et halvt år efter var han død. Og der kan jo så være al mulig grund til at spørge, om hele forklaringen på hans mærkelige fremtoning efterhånden her i Søllerød skulle ligge deri, at den dødelige sygdom allerede ved hans ankomst til sognet har haft sit kraftige tag i ham?

Om hans præstelige virke i sognet ved vi så godt som intet. Hverken biskoppen eller provsten var på visitats herude i hans korte funktionstid. Men ved en visitats hos eftermanden, pastor Fr.Wedel i 1864 udtrykte biskop Martensen sin dybe beklagelse over »den stedfindende Mangel paa kirkelig Sands hos den store Menighed i Søllerød Sogn«, og det kan man jo så udlægge derhen, at pastor Jacobsens forkyndelse har været uden vækkende impulser og hans optræden blandt sine sognebørn uden autoritet.

Om hans kommunale virke ved vi derimod en hel del. Lige siden sin embedstiltrædelse i sommeren 1859 havde han pligtigt sæde i sogneforstanderskabet som den, der – ifølge lovens bestemmelser – på møderne skulle forelægge alle fattigsager og skolesager og deltage i forhandling og afstemning vedrørende disse (jvf. indledningen s.21).

Men året efter blev han *ordinært* medlem af forstanderskabet, indvalgt i den »større del« ved et suppleringsvalg 28.9.1860, hvor han havde fået 10 af samtlige 11 stemmer (flere kommunalt interesserede var der altså ikke blandt de højstbeskattede vælgere!), og samme dag af sine kolleger i rådet udpeget til formand. De har altså åbenbart på det tidspunkt syntes om måden, hvorpå han hidtil havde grebet sagerne an. Desuden havde de jo en nedarvet respekt for gejstlighedens lærdom, viden og kunnen – og dertil i frisk erindring de to forgængere i embedet, provst Boisen og pastor Gad, som begge i deres tid som fødte medlemmer af sogneforstanderskabet havde ydet et overordentlig godt og solidt arbejde.

Men at de også genvalgte ham som formand fra 1.1.1862, må virkelig undre os lidt. Lad være, at ingen måske endnu vidste, hvad *vi véd*: at han, lige fra han blev formand, overhovedet ikke havde gjort indførelser i kopibogen for indkomne og udgåede skrivelser, ej heller holdt mindste orden på selve sagerne og deres bilag – herunder også alle regnskabsbøger! – endsige opbevaret dem på en nogenlunde forsvarlig måde. Men det må dog allerede da, skulle man synes, have været almindelig bekendt, at han var et forvirret menneske, der kørte rundt i alting og end ikke kunne hitte rede i de simpleste postregler eller den enkleste kontormæssige procedure. Følgende skrivelse af 1.4.1862 fra postmester Nycbølle i Lyngby til »Velærværdige Hr. Pastor Jacobsen, Søllerød«, turde i så henseende være særdeles oplysende:

»Medfølgende 4 Attester bedes som de idag hertil tilbagesendte

11 Attester behgl. forsynede med Paategning af Afsender, og anmodes Hr. Pastoren om endelig at iagttage dette for Fremtiden. Gjør mig den Tjeneste at udskrive Attesterne *strax* [dobbelt understregning] ved Modtagelsen af et Brev og indsend den så ufortøvet til Brevsamleren, saa slipper De for først at betale Portoen og senere modtage den tilbage fra Brevsamleren. Det gaar ikke godt at sende mig Attesterne flere Maaneder efter at Deres Velærværdighed har modtaget Brevene. Hav den Godhed at erindre, at naar De sender Skrivelser ang. Fattigsager, skulle de stedse frigjøres af Dem som Afsender, hvem der end er Modtager. Jeg skal ved denne Leilighed tillade mig at gjøre Dem opmærksom paa, at jeg meget ofte faaer Attester fra Dem for Breve, som slet ikke ere afsendte til Dem igjennem mit Contoir. Kun Attester for Breve med Stemplet »Lyngby« kunne indsendes hertil. De hoslagte 4 Attester udbedes behgl. tilstillede Contoiret en af de første Dage.

P.S. Naar Deres Velærværdighed ønsker at afsende Svaret til mig frit som Postsag, maa samme være uforseglet og Adressen kun lyde: Postsag Lyngby.

Den 3.marts 1863 straktes pastor J. på det sygeleje, hvor fra han ikke mere skulle rejse sig, og da der samme dag skulle være sogneforstanderskabsmøde, fik jægermester Petersen på »Carlsminde« af pastorinden i opdrag at gå om på kroen og sætte de forsamlede, ventende forstandere ind i situationen samt anmode dem om ud af deres midte at konstituere en formand til at over-

tage og indtil videre lede forretningerne og iøvrigt fordele præstens forskellige kommunale hverv imellem sig efter bedste skøn. Bogholder J.L.Jensen, Nymølle (se denne) blev da som forsamlingens aldersformand udpeget til at overtage præsidiet og alle fattigsagers bestyrelse, medens fabrikant P.Johnsen overtog bestyrelsen af kommunekassen og samtlige skolesager og gårdejer P.A.Hansen, »Maltegård« omsorgen for vejevæsenet.

10 dage efter døde så pastor J.; men da havde allerede fabrikant Johnsen til stor bestyrtelse for alle konstateret ikke alene den vildeste uorden i kommuneregnskaberne, men også en betydelig kasseangel, hvis reelle størrelse det var svært at komme på det rene med lige straks, da hverken regnskabsbøger eller regnskabspapirer havde været til at opstøve nogetsteds i præstegården. Noget ligefrem kriminelt ville ingen her i sognet mistænke den afdøde sognepræst for; men amtet krævede naturligvis den nøjeste undersøgelse iværksat.

Sagen var yderst pinlig, så vel for kommunen som for den unge enke-pastorinde. Men til held for begge parter var hun datter af den mægtige og hovedrige etatsråd Nyholm på »Dronninggård«, og efter dennes altformående indgriben i sagen kunne den nye formand for sogneforstanderskabet, proprietær Walsøe med nogen lettelse tilstille amtsrådet flg. skrivelse af 13.juli 1864 »angaende Pastor Jacobsens Gjæld til Sognet«:

»Da Sogneforstanderskabet ved nærmere Undersøgelse af Fortegnelsen over, hvad Pastor Jacobsens Bo skulde være Sognet skyldigt,

er kommen til den Erkjendelse, at samme ei vil kunne fordre mere end 400 Rd. erstattet, medens Resten maa antages betalt, omend Quittinger ikke have været at finde i Præstens efterladte Papirer, og da Boets Curator Etatsraad Nyholm har erklæret sig villig til med den nævnte Sum at erstatte Sognet Alt, hvad det maatte formene at have tilgode hos Boet, tillader man sig at andrage paa, at det høie Amtsraad dermed vil erkjende Regnskabet som i Orden og bemyndige Forstanderskabet til at give Etatsraad Nyholm den fornødne Quitting«.

Selvfølgelig havde amtsrådet intet herimod at erindre.

Ved nyordningen og samlingen af sognarkivet i overensstemmelse med bestemmelserne i landkommunalloven af 1867 konstateredes det, at sognets regnskabsbøger 1857 og 1860-63 var fuldstændig forsvundet – »formodentlig gået tabt ved pastor Jacobsens død«. Derimod var regnskabsbogen for 1859 kommet for dagens lys »efter megen søgen«. Af 26 årgange fattighussager 1841-67 manglede hele årgang 1851 og »sandsynligvis enhver del af årgang 1844«, da den var fundet »i komplet opløst tilstand på præstens loft«. Her må nok både pastor Gad og pastor Wedel dele noget af ansvaret med pastor J. Og ansvaret for, at der ved sogneforstanderskabets møder i perioden 8.5.1860-7.10.1863 ikke er blevet ført almindelig forhandlingsprotokol, men kun gjort indførelser i den såkaldte »Protocol og Journal angaaende Fattig og Skole Sager 1859-1867«, må jo også i nogen grad falde på J.C.Hanssen, der fungerede som formand indtil 28.9.

1860, og Th.Walsøe, der fungerede fra 21.4.1863, og på sogneforstanderskabet som helhed, der ingen steder ses at have protesteret mod en sådan uregelmæssighed.

Hansen, Peter

gårdejer, Øverød.

Født 17.7.1831 i Farum sogn, død 24.4.1883 i Bregnerød sogn. Søn af gårdejer Hans Nielsen (1805-1856) og 1. hustru Ane Nielsdatter (1804-1833). Faderen gift 2.gang 1834 med Ane Malene Nielsdatter af Holte, som var en søster til gårdejer Christoffer Nielsen, Trørød (se denne).

Gift 6.5.1856 i Farum kirke med Sofie Olsdatter, f.2.5.1836 i Bregnerød sogn, d.16.3.1920 s.st. Datter af gård-ejer Ole Larsen (1805-1873) og hustru Karen Sofie Mathiasdatter (1806-1882).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1868-3.2.1873. Formand 1.1.-31.12.1868.

P.H. var 1845-47 elev på Hjørnlunde Bondehøjskole, men arbejdede ellers hjemme på gården ved Farum, indtil han i meget ung alder købte »Dommergården« i Ballerup. I 1856 købte han »Rømmerødgård« i Virum og giftede sig med Sofie Olsdatter fra Bregnerød, hvis fader, gårdejer Ole Larsen var født på »Egebækgård« i Holte og broder til dennes da nylig afdøde ejer Peder Larsen (se denne). Men Virumtiden blev ikke så lang. Allerede i 1860 skiftede han ejendom og købte gården matr.4a af Øverød, kaldt »Langesminde«, som han o.1870 helt ombyggede og herefter kaldte »Skovly«. Endelig overtog han i 1874 sin afdøde svigerfaders

gård i Bregnerød, som han beholdt til sin død.

Den meget forsømte »Langesminde« havde det hurtigt lykkedes ham at bringe på fode og i god gænge. Men han sled sig faktisk op i alle de store og anstrengende tillidshverv, som han ved siden af fik at bestride i kraft af sin eminente begavelse og arbejdsevne og sin ubestridelige autoritet på snart sagt alle områder. Han var således i sin 14årige Øverøddtid både sognefoged (1867-71), sognerådsformand (1868) og menigt medlem af sognerådet (1868-73), medlem af amtsrådet og jernbaneankekspropriationskommissionen (1871-74) og medlem af rigsdagen som folketingsmand for Københavns amts 2. valgkreds, Lyngbykredsen (12.10.1866-22.9.1869 og 20.9.1872-25.4.1876). Desuden var han taksationsmand ved jordboniteringen (1866-74) og forligsmægler i tyendesager (1869-74). Men ikke nok med det. Han havde også tid,

kræfter og evner til udfoldelse af en ganske vægtig historisk forfattervirksomhed. I 1866 udgav han »Nogle historiske Optegnelser, især om Kjøbenhavns Amts Rytterdistrikt, et Indbydelsesskrift til Hundreedaarsfesten paa Klampenborg den 28de Maj 1866«, og i 1873 »Familieminder fra Farum«, et tidsbillede hovedsagelig beskrevet på grundlag af Stavnholt-bonden Lars Nielsens bemærkelsesværdige dagbog fra tiden før og efter år 1800.

Bosat i Bregnerød blev han selvfølgelig snart medlem af Farum sogneråd (1.1.1877-31.12.1882). Tillige blev han medlem af repræsentantskabet for »Kreditforeningen af Grundejere i de danske Østifter« og fik i 1881 den ansvarsfulde formandspost betroet. Man skulle synes, at dette allerede var nok for en mand med så skrøbeligt og vaklende et helbred som det, han nu havde. Men ikke desto mindre stillede han sig i juli 1881 til folketingsvalget i Frederikssund-kredsen – nu som før repræsenterende det moderate mellemparti inden for Højre – mod venstremanden P.Jensen, Oppesundby. Han kunne dog ikke slå denne og var herefter ikke at bevæge til flere opstillinger.

P.H. kan uden overdivelse betegnes som en af de største begavelser, der nogensinde har siddet i Søllerøds kommunestyrelse; en skarptskåren personlighed med en lynende intelligens. Hans debatindlæg i rådet og hans kommunale forretningskrivelser er, så vel som hans mange polemiske avisindlæg, nydelsesfuld og fornøjelig læsning, stilistisk elegante og veldrejede, som de er, og dertil funklende af ånd og vid og klart skuende menneske-

forstand. Men hans mange snertende sarkasmer, tit serveret med smilende lune, har ikke behaget alle – og navnlig da ikke dem, det specielt gik ud over. Populær i gængs forstand var han ingenlunde. Næppe var han udnævnt til sognefoged efter den gamle Lars Johansen, før sogneforstanderskabet i en skrivelse til amtet (16.2.1867) udtrykte sin dybe beklagelse af »Tabet af den afsatte humane og ærlige Sognefoged« og sit håb og ønske om, at det høje stiftamt ville misbillige tonen i den nu ansatte sognefogeds skrivelser. Og man kan jo også nok spørge, hvad en skatteyder af idag ville sige til en skrivelse som den, den evigt kværunderende proprietær Neergaard på »Suhmsminde« i 1868 modtog fra sognerådsformand P.Hansen som svar på en skatteklage:

»Deres Beklagelse over Verdens Foranderlighed og alle Tings Forjængelighed og Usselhed, over den Tugtelse Vorherre har ladet Dem blive tildeel og om Opholdet paa »Suhmsminde« som et Pinested, formeener man hører mere hjemme i en Bønnebog end i et Andragende om Skattenedsættelse. Og man finder det forunderligt, at De, som »ikke trygler om Nogens Gunst«, har ladet Dem ydmyge af en Sogneforstander endog til – at opgive Deres Indtægt!«

I sognerådet viste han åbenlyst sin despekt for d'herrer slagtermester Eiberg, Nærum, og sadelmager Sørensen, Skodsborg, og pastor Wedel lod han både mundtligt og skriftligt forstå, at han anså ham for at være en storartet sjælehyrde og Ordets forkynder, men aldeles umulig som kommunalmand og

administrator af fattiggassen. Det førte til en »sammensværgelse« mellem de tre, som bare ventede på en passende lejlighed til at slå til. Og P.H. gav dem den selv, da han ved juletid 1872 i Københavns Amts Avis rettede et skarpt (anonymt) angreb på pastor Wedels besynderlige opfattelse af, hvad de indkomne midler til den frie fattiggasse skulle bruges til (pengene fra kirkebøsserne og fattigblokkene ved kroerne havde han købt obligationer for i stedet for at uddele dem til de fattigfolk, de var tiltænkt, og indsamlede penge til afhjælpning af trang i anledning af dyrtiden og vinterens tryk 1867/68 havde han indsat i – »Bikuben«! o.s.v.). Ingen i sognerådet var i tvivl om, hvem der havde skrevet denne famøse artikel (redaktøren havde nedenunder bekendtgjort, at forfatteren var »en almindelig agtet Mand, der absolut maa kjende Forholdene«), og i det følgende sognerådsmøde 14.1.1873, hvor der skulle vælges forskellige bestillingsmænd til udvalgene, og hvor P.H. havde været forhindret i at give møde, udtalte sadelmager Sørensen, at han fandt det *meget* uheldigt, at bestyrelsen af en så vigtig institution som fattighuset »Drewsens Hospital« var lagt i hænderne på een mand (d.v.s. P.H., der siden 1868 havde haft tilsynet), navnlig, sagde han, »når det, som tilfældet er nu, er en mand, der enten er for kortsynet eller for optaget af alverdens forretninger, at han er aldeles blind for den elendighed, der eksisterer på hospitalet«. Han ville derfor foreslå, at der valgtes en bestyrelse på 3 medlemmer og nedsattes en kommission til undersøgelse af »den desværre i flere år upåtalte hengæede

dårlige bestyrelse«. Formanden, kammerherre von Rosen mente dog, at sømmelighed måtte kræve disse forslags behandling udsat til et møde, hvor den angrebne part personlig var tilstede, og det fandt naturligvis almindelig tilslutning. På næste møde 3.2.1873 kom det så til et drabeligt sammenstød mellem P.H. og Sørensen, medens pastor Wedel forholdt sig fuldkommen tavs. P.H. beskyldte S. for uvederhæftighed og løben med løs snak, og S. beskyldte P.H. for at smutte uden om sagens kernepunkt. Enden på debatten blev, at der valgtes et 3 mands udvalg bestående af P.H., pastor Wedel og gårdejer Hartvig Mortensen (se denne). Men så lod P.H. bomben springe. Det var jo synd for Sørensen, sagde han, at han ikke var kommet med i det udvalg, men nu kunne han få *hans* plads, for nu nedlagde han sit mandat – og så gik han sin vej. Som amtsrådsmedlem var han ikke pligtig til først at andrage om tilladelse til at foretage et sådant skridt. Han bare gik – særdeles gram i hu. Og med rette var han forbitret, for angrebene på ham i den sag var aldeles grundløse og uretfærdige.

En voldsom avispolemik mellem de to herrer fulgte på, hvorunder S. måtte ty til pastor Wedels hjælpende hånd og hjerne for at klare sig over for så dreven en skribent og klarhjernet debattør som P.H. Hvad havde P.H. egentlig udrettet for lemmene på hospitalet, spurgte S. og gav selv svaret: »Han har engang draget Omsorg for Anskaffelsen af nogle Senge, ligeledes faaet indrettet et »Pulterkammer«. Jeg ved ikke mere«. Herpå svarede P.H. efter nøje at have gjort rede for, hvordan forholdene var ved Søllerød Hospital, da han trådte til

som tilsynsmand, og hvad der siden var sket af forbedringer:

»Hr. Sørensen »veed ikke mere«, siger han selv, end at der er anskaffet nogle Senge og indrettet et Pulterkammer. Jeg skal kun bemærke, at disse nogle Senge dog ikke indskrænker sig til de 6, som han selv har leveret Madrasser til, der er anskaffet idetmindste dobbelt saa mange endnu; hvad Pulterkammeret angaaer, da er dette ikke indrettet paa Hospitalet, fordi Sogneraadet nægtede det, og det maa selvfølgelig for Tiden alene have sin Plads i øverste Etage hos Hr. Sørensen. Siden Sengene ere nævnede, hvorfor da ikke ogsaa nævne, hvorledes Forsyningen med Linned er; jeg har forklaret, hvorledes den var tidligere, men det er sandt, han siger selv, han veed det ikke, og han veed heller ikke, at han selv har indkjøbt cirka 200 Alen nyt Dynevaar, hvoraf jeg foreslog Anskaffelsen, og at Sengene ere yderligere forbedrede ved Indkjøb af Tæpper. Jeg kunde nævne meget mere, f.Ex. Forsyning med Kakkellovne i Værelser, der tidligere ikke kunde opvarmes o.m.A., men alt dette veed jo Hr.Sørensen ikke, og det tiltrods for, at det ikke alene er forhandlet i Sogneraadet, – men at han ogsaa selv har taget direkte Del i Anskaffelsen«.

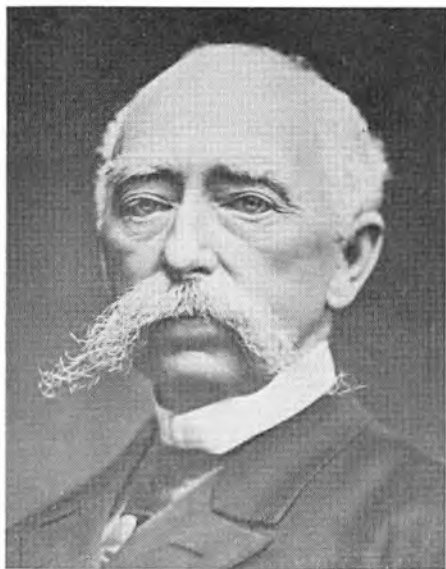
Efter en påvisning af, at den hadefulde uvilje imod ham stammede fra hans avisindlæg i december, og en påvisning af, at forslaget om 3 mands udvalget i virkeligheden kom fra pastor Wedel, sluttede han med følgende skarpe salut:

»Den, der ved Hjælp af en anden Mands Pen fører en offentlig Diskus-

sion for En, der selv er istand til at føre den, han vil i Reglen, naar han betragter sin Stilling ret, finde, at han er brugt som en Marionetdukke af den ene eller anden Mester Jakel; og en Marionet-Dukkes Anseelse er ikke saa stor eller indbringende, at forstandige Folk pleje at søge denne Stilling«.

Der må efter dette have været iskold luft mellem ham og pastor Wedel – og megen indignation imod ham blandt præstens mangfoldige venner rundt om i hele sognet. Så vi forstår egentlig meget godt, at han benyttede Lejligheden til at vende Øverød og Søllerød ryggen, da hans svigerfader i Bregnerød døde, og der dermed pludselig var opstået mulighed for at erhverve hans gård og komme tilbage til fødeegnen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af komité vedr. bespisningen på Søllerød Hospital 1868, komiteer 1868–69 vedr. plejestiftelse for 12 pigebørn. Delegeret ved møde angående Rudegårds evt. overdragelse til Birkerød 8.11.1869. Hospitalsbestyrer 1.1.1869-3.2.1873. Medl. af vejkomité 10.1.-23.5.1871 (udtræder som nyvalgt amtsrådsmedlem). Vandsynsmand fra 2.10.1866. Taxationsmand ved jordbonitering fra 1.1.1866. Forligsmægler i tyendesager fra 1.4.1869. Fast vurderingsmand i Københavns Amtsrådskreds fra 14.4.1869. Hegnsynsmand 1.4.1869 (valget omstødt 14.4. efter sognerådets vedtagelse af, at en hegnsynsmand ikke samtidig bør have sæde i sognerådet).

Rosen, Sophus Anthon Gottlieb

Carl von

kammerherre, »Henriksholm«.

Født 9.9.1819 i Segeberg i Holsten, død 7.12.1891 på »Henriksholm« i Vedbæk, begr. i Søllerød. Søn af amtmand i Segeberg, kammerherre Wilhelm Carl Ludwig von Rosen (1788-1853) og hustru Sophie Decker (1800-68).

Gift 30.1.1863 i Flensborg med Mariane Elise Ræder, f.28.5.1841 i Kiel, d.30.9.1921 i København, begr. i Søllerød. Datter af kaptajn, senere generalmajor, brigadekommandør i Flensborg Phillip Thomas van Ræder (1795-1869) og hustru Elise Victorine Bauer (1814-1894).

Medlem af Søllerød sogneråds mindredel 1.1.1869-7.12.1891, indvalgt ved suppleringsvalg 29.12.1868 efter fabrikant Johnsens udtræden. *Formand* uden afbrydelser i samfulde 22 år, på en lille måned nær.

R. fødtes i hertugdømmet Holsten under det danske monarki, hvis syd-

grænse dengang var floden Elben, og voksede op i et aristokratisk, patriarkalsk embedsmandshjem. »Et af de hjem«, har en af hans svigerinder mange år senere udtalt, »man næsten betvivler eksisterer uden i bøger, hvor kærlighed og pligt, arbejde og fornøjelser gik hånd i hånd, og hvor forældrene og ikke børnene var midtpunktet«. Hans uddannelse blev helt igennem tysk med studentereksamen fra Lübeck 1840 og juridisk universitetsstudium i Jena, Heidelberg og Kiel 1840-44, og efter sin juridiske eksamen i 1844 blev han samme år amtssekretær i Segeberg. Men sindelaget hos ham og alle hans mange søskende var dansk fra det øjeblik, da de nationale og politiske modsætninger inden for helstaten var blevet skærpet til bristepunktet og så at sige havde tvunget enhver borger i hertugdømmerne Slesvig og Holsten-Laucenburg til at tage et afgørende standpunkt. Flere af brødrene blev officerer i den danske hær og deltog med hæder i begge de slesvigske krige; den kendteste af dem, kaptajn Sigismund von Rosen (1827-64) faldt ved Dybbøl, medens han ledede troppernes tilbagetrækning fra de erobrede skanser.

Efter en halv snes års virke i København som ministeriel embedsmand (sidst som departementschef i Ministeriet for Slesvig og Holsten) blev Carl v. Rosen i 1854 udpeget til at være overpræsident i Flensborg, en uhyre vanskelig og ansvarsfuld post under de da herskende politiske forhold, som han imidlertid fuldt ud forstod at bestride med dygtighed, taktfuldhed og usvigelig loyalitet. Så afholdt var han for sin humanitet og upartiskhed, at byens nationalt stærkt splittede befolkning trods alt kunne enes om at foranstalte en storartet

illumination af gader og huse i anledning af hans bryllup med brigadekommandørens datter 30.1.1863. Han forblev også troligt på sin post under hele krigen 1864. Men efter hertugdømmets erobring og inkorporering i den prøjsiske stat måtte han fortrække til det gamle kongerige, hvor han først slog sig ned på »Folchavcgård« ved Rungsted og derefter i 1867 købte »Henriksholm« ved Vedbæk, som han med sin efterhånden overordentlig talrige familie (6 sønner og 7 døtre) beboede til sin død.

Noget dansk embede fik han ikke. Han blev landbruger, og med den solide formue (for en stor del hans hustru's), som han medbragte hertil, klarede han sig også godt nok – i hvert fald i den første halve snes år. Men naturligvis måtte den store gårds drift og den talstærke families forsørgelse år for år tære stærkt på formuen. Hans egne angivelser i sognets folketællinger vedrørende tjenestetyendet i den daglige husholdning og folkeholdet i den daglige gårdsdrift henholdsvis i 1870 og 1880 taler her deres ganske tydelige sprog. 1870: 1 stuepige, 1 kokkepige, 1 barnepige, 1 røgter, 1 mejerske, 3 malke- og tjenestepiger, 4 tjenestekarle og 2 tjenestedrenge. 1880: 1. stuepige, 1 kokkepige, 1 barnejomfru, 1 huslærerinde, 1 mejerske, 1 røgter, 1 hjulmand, 2 karle og 1 dreng. Ganske talende er det jo også, at beboerne i omegnen i 1878 klagede til sognerådet over, at v. Rosen ikke vedligeholdt sin private vej forbi Henriksholm, sådan som det var hans pligt. At den virkelig var ynkelig måtte et sognerådsudvalg indrømme efter en åstedsforretning 9.4.1879. Sognerådsformanden måtte sandelig se at gøre noget ved den. En kendsgerning er det endvidere,

at den store have i hans sidste år blev et helt tilgroet vildnis, og at hovedbygningen, da den efter hans død skulle sælges, var i så forfalden en tilstand, at køberen, grosserer C.H.Melchior overhovedet ikke ville flytte ind i den, før den var blevet ombygget og restaureret fra øverst til nederst.

Den tillidvækkende, nøjsomme og i enhver henseende stokkonservative kammerherre på »Henriksholm« havde ikke været borger i sognet i mere end godt et år, før han indvalgte i sognerådet. Og det var, vel at mærke, de almindelige vælgere, der stemte ham ind med et overvældende flertal. Det skete ved et suppleringsvalg i 1868, afholdt på en af årets aller sidste dage i anledning af, at fabrikant Johnsen, Skodsborg, havde nedlagt sit mandat i vrede over, at man havde villet tvinge ham til at være formand efter gårdejer Peter Hansen. Og samme dag fik så von Rosen overdraget den formandspost, som han år efter år, så længe han levede, skulle blive genvalgt til.

Altid var han de almindelige vælgeres kandidat. De havde tillid til ham, erkendte hans store administrative dygtighed og dybe indsigt i alle kommunale anliggender og højagtede ham som det besindige, humanitætskende og elskværdigt imødekommende menneske, han var. Og påskønnelsen kom synligt til udtryk på hans 65 års fødselsdag i 1884, da der overrakte ham en hæder- og taknemlighedsgave »tilvebragt ved frivillige, store og smaa Bidrag fra Sognets Beboere«: et sølvdrikkehorn med tilhørende bakke og bæger efter modeller fra Rosenborg slot.

I 1872 lod han sig også opstille som folketingskandidat i Københavns amts

2. valgkreds, Lyngbykredsen – den, som tidligere hans fætter, dr.med. Wilhelm von Rosen havde repræsenteret på tinge i årene 1861-64 som uafhængig højremand med sluttelig stærk hældning mod det tscherningske Venstre. Men han kunne i første omgang ikke stå sig mod sin mere moderat konservative modkandidat (og forgænger på formandspladsen i sognerådet) gårdejer Peter Hansen, Øverød. Først da denne i 1876 trak sig ud af folketinget, fik han chancen, men beholdt så også denne plads lige til sin død, trods ofte hårde angreb og mange omstyrtningsforsøg på vælgermøderne i Lyngby.

Lidt fremmed i folketingsalen virkede jo nok denne stift konservative embedsmandstype fra en fortid, der nu måtte forekomme de fleste at være fjern historie, og måske følte han sig også selv lidt fremmed. Kun sjældent tog han ordet derinde, og så beskedent førte han sig i det hele taget i salen, at mange uvilkårligt fik den tro, at det ærede medlem fra Kongens Lyngby bare var en brav og godlidende mand og intet andet. Men heri tog de fejl. »Det kunde hænde«, skrev Københavns Amts Avis i sin nekrolog (8.12.1891), »at et og andet nyt Medlem, som kun kjendte Rosen gennem Oppositionsbladenes Karakteristik, var saa letsindig at indlade sig i Diskussion med Kammerherren om et eller andet Tvilsspørgsmaal. Han tog fat med den nylig Folkekaarnes Tro paa sig selv, men inden ret længe mærkede han, at her stod han foran sin Overmand. Bag det noget affældige Ydre skjulte sig en livlig, stærk polemisk Aand«. (»Det Rosenske Blod er hedt«, har også den ovenfor citerede svigerinde bevidnet). Det var i udvalgene, han

gjorde sig gældende, og her måtte alle erkende, sagde tingets formand Sophus Høgsbroc i mindetalen på selve hans dødsdag, den ualmindelige viden, praktiske dygtighed og erfaring, som han lagde for dagen, særlig under kommunale og landøkonomiske sagers behandling.

Også i amtsrådet fik von Rosen fra 1878 livsvarigt sæde. Og desuden måtte han trække sit læs i alskens kommissioner og bestyrelser. Han var således f.eks. medlem af bestyrelsen for brandforsikringsselskabet »Danmark« fra 1869 og dens formand fra 1889, kommissær ved udleveringen af hertugdømmernes arkivsager 1873-76, medlem af bestyrelsen for den fælleskommunale fattiganstalt »Stolpegården« i Gentofte fra 1876 og formand for afløsningen af jagtretten for Københavns amt fra 1881.

Ved kommunevalget for de almindelige vælgere i 1891 udfoldede de organiserede socialister en vældig agitation mod von Rosens genvalg. Nu måtte småfolk i sognet forstå, hvad der tjente deres egen sag bedst, hed det; og derfor skulle de aflægge deres indgroede servilitet over for den gamle kammerherre og stemme på nogle af deres egne i stedet. Gjorde de det, var der mulighed for, at hele sognerådets mindre del kunne erobres af arbejderstanden. Men *det* måtte ikke for nogen pris ske, skrev »En Vælger og Sognebeboer«, idet han kraftigt appellerede til alle de sløve sofavælgeres borgerlige samvittighed:

»Det vilde være en Skandale, om en Mand med Rosen's Erfaring og Dygtighed skulde falde, ikke for et socialistisk Flertal, men grundet paa, at vi ikke møder alle som een og stemmer paa Rosen, som i mange Aar med Rette har kunnet sige som

en fransk Konge: »Staten (Sogneraadet) det er mig!«.

Appellen fik dog ingen mulighed for at vise sin virkning lige direkte, for blot 8 dage senere var von Rosen ikke mere blandt de levendes tal.

Hans pludselige død af et hjerteslag d. 7. december 1891 gjorde et dybt indtryk i hele sognet, og hans jordfæstelse i Søllerød blev den mest storstilede, der var set siden den, der i 1851 blev gamle kammerråd Drewsen på Strandmøllen til del. Fredag aften d. 11. førtes kisten ad landevejen fra »Henriksholm« til Søllerød kirke, fulgt af en uoverskuelig skare af sognets beboere, og i landsbyerne, som toget passerede, var husene illuminerede. Og ved begravelsen den følgende dag var kirken stoppende fyldt af repræsentanter for kongehus, regering og rigsdag, amtsråd og sogneråd, af høje embedsmænd fra amt og birk, af repræsentanter for Højrevælgerforeningen med florumvundne faner og af familie. På kisten prangede en palmedekoration fra kong Christian, en sølvkrans fra Søllerød sogns beboere og en mægtig blomsterkrans fra sognerådet, og på en pude foran lå afdødes høje ordener og kammerherrenøgle. Pastor Fr. Wedels ord ved kisten lød i referentens sammendragne gengivelse således:

»Han viede sine rige Evner til Alt, hvad der var Sandt, Smukt og Godt. Derfor skal der nu ved hans Kiste siges ham Tak for Alt, hvad han har været for os herude. Hans Navn vil mindes længe, og det vil mindes, hvorledes han optraadte under de tidt vanskelige Forhold, hvori han førtes ind, og hvorledes han altid røgtede sine mange Hverv, saa at hans Konge og hans mange Medborgere hædrede

ham og vedbleve at vise ham ny Tillid, give ham nye Hverv. Han virkede for Alt med overordentlig Flid, som om han havde en Følelse af, at Livet let vilde blive ham for kort, og det var en Lykke for ham, at han bortkaldtes uden foregaaende Svaghed. Rosen var en kærlig Broder, Ægtemand og Fader, han var et godt Menneske, Pligtmenneske og tillige Hjærtemenneske. Man maatte ikke blot agte ham, men holde af ham.

Guds fred over hans Minde«.

Og der var vel næppe nogen, som syntes, at dette var lidt for store ord – i hvert fald ikke blandt sognets egne folk. Det skulle da lige være de socialister, som netop for nylig havde forsøgt at stormløbe hans faste bastion. Men selv blandt dem mødte man agtelse for *mennesket* von Rosen.

Kort før jul modtog den fungerende sognerådsformand, gårdbestyrer Rasmus Christiansen, Trørød, fra kammerherreinden følgende brev, som smukt afrunder billedet af den sympatiske familie på »Henriksholm«:

»Tør jeg bede Dem bringe Søllerød Sogneraad min og mine Børns inderlige Tak for den smukke Krands til min kjære Mands Kiste, og fordi De hædrede ham ved at bære ham til Graven! Hans Gjerning for Søllerød Sogn var ham den kjæreste af alle hans mange Hverv, og han omfattede alle Sognets Beboere med Kjærlighed og Interesse, og deres Vel laa ham altid paa Sinde. Derfor føler jeg ogsaa Trang til, ved Dem, at sende hele Sognet min hjerteligste Tak for den skønne Sølvkrans, som altid vil være mig et Minde om de mange lykkelige Aar min

elskede Mand levede og virkede
iblandt Dem! – Med udmærket Høi-
agtelse Deres taknemmelige Elise
Rosen«.

Familien Søllerød-tid var slut. Der var
ikke tale om, at den kunne få råd til
at beholde »Henriksholm«.

R.Dbrg. 16.3.1851, D.M. 6.10.1852,
kammerherre 17.8.1853, Kommandør af
Dbrg.26.5.1867.

Udvalgposter og kommunale hverv

Medl. af skolekommission 22.1.1869-
3.2.1873 og atter 2.1.1883-3.2.1886, af
sundhedskommission 20.6.1882-3.2.1886
(formand), af vejkomité fra 20.6.1871
og indtil videre i Christiani's sted.

Medl. af komiteer 1869 til opførelse af
pigestiftelse og sprøjtehus. Delegeret
8.11.1869 ved møde vedr. Rudegårds
overdragelse til Birkerød. Medlem af
deputation i anledning af kronprins
Frederiks formæling 1869. Hegnsyns-
mand 1.4.1869 (valgt omstødt 14.4).
Delegeret ved møde angående fælles
alderdomskasse for Gentofte, Gladsaxe,
Lyngby og Søllerød 2.7.1872 og 25.2.
1873. Medl. af komité til oprettelse af
fælleskommunal fattiggård (Stolpegård)
20.3.1874. Medl. af bestyrelsen for
Stolpegården 1.1.1875-7.12.1891.
Forligsmægler i tyendesager 20.4.1874-
29.1.1878. Medl. af bestyrelsen for
Brudeudstyslegatet 18.5.1881-7.12.1891.
Sognets delegerede i udvalg vedr. Kyst-
banen 28.2.1889. Medl. af udvalg vedr.
udskrivning af heste og vogne til arméen
6.8.1889. Delegeret ved forhandlingerne
angående en ny politivedtægt for
N. Birk 27.12.1889. Medl. af udvalg
vedr. alderdomsunderstøttelse 4.8.1891.

Hansen, Peter Martin

gårdejer, Langkærgård.

Født 7.12.1856 i (Gl.) Holte, død 12.12.
1944 s.st. Søn af gårdejer Hans Nielsen
(1820-92) og hustru Karen Marie
Pedersdatter (1828-1902).

Gift 1889 med Thora Marie Andersen,
f.12.9.1857 i Melby i Aarby sogn ved
Asnæs, d. 27.9.1927 i Gl.Holte. Datter
af arvefæster Martin Andersen og hustru
Ane Marie Jørgensen.

Medlem af Søllerød sogneråds større
del 1.1.1889-31.12.1900. Formand
uafbrudt fra 1.1.1892.

P.M.Hansens fader, gårdejer Hans
Nielsen (se denne) havde i 1848 overtaget
fra sin fader den oprindelige gård
matr. 2a af Holte, som lå ved gade-
kæret lige ved siden af gården matr. 3a
(»Christoffersengården«), men i 1854
bygget en ny, der var placeret et godt
stykke sydligere, helt nede ved den
gamle sognevej fra Øverød. Denne gård
overdrog han så ved nytår 1887 til
sin næstældste søn Peter Martin. Men

allerede året efter brændte den fuldstændig ned ved et postbuds uforsigtighed med en henkastet cigarstump, og den unge nye ejer byggede da – omtrent på samme sted – en ny og efter tidens forhold helt moderne gård, den nuværende »Langkærgård«, som han drev indtil 1930 og beboede til sin død.

Den skifertækkede hovedbygning i røde mursten havde han lagt sydvendt og med høj stueetage, hvorfra der var en smuk og vid udsigt ned over det kuperede terræn mod Søllerød-Nærum-bakkerne. Og de 3 grundmurede, tagpapbeklædte udlænger havde han givet tip-top moderne loftsbelægninger i jernbuekonstruktion. Her var det så hans agt at føre slægtsgårdens tradition som førende mejerigård videre, idet han – sikkert med Hanne Nielsen i Øverød som forbillede – lagde hovedvægten på oste-fremstilling i den helt store stil. Og til dette formål havde han da også fået indrettet en høj og rummelig ostekælder i hele stuehusets længde til ostenes modning og lagring.

Snart efter begyndte han tillige at lægge megen vægt på »malkefedning«, d.v.s. fedning af kælvekøer til slagtning samtidig med, at de anvendtes til mælkeproduktion. I det hele taget gjorde han Langkærgård til et foregangs- og mønsterlandbrug, som tiltrak mange interesserede på studiebesøg. For eleverne på Landboskolen i Lyngby var således det årlige besøg på Langkærgård en fast tradition gennem en lang årrække. H. havde forøvrigt selv været elev på Landboskolen 1873-74 og stod i mange, mange år som medlem af dens Elevforening.

Så droges han atter mod nye eksperimenter, opgav malkefedningen og slog

fra 1917 ind på kvægløst landbrug med frøavl som specialc. I stedet for de græssende køer og heste sås nu på de store marker omkring gården ved sommertid de endeløse rækker af opstakkede »hundegræs«-neg; og frøavlcn af dette værdifulde fodergræs fandt aftagning i både ind- og udland.

Fra 1930 lod H. gården forvalte af Verner Tvergaard, der tidligere engang havde tjent ham særdeles dygtigt som forkarl, og i 1943 overdrog han ham gården på yderst gunstige vilkår som en tak for den kærlige omsorg, som ikke mindst fru Tvergaard havde vist ham i hans ensomme tilværelse som enkemand. Selvfølgelig var det en forudsætning, at han selv skulle blive boende der, så så længe han levede. Det blev imidlertid kun et års tid.

P.M.Hansen havde giftet sig, da han kort efter nytår 1889 var flyttet ind i sin nye gård, og samtidig var han af de højst beskattede vælgere blevet sat ind i sognerådet. Man vidste allerede, hvad der boede i den endnu forholdsvis unge mand, og forventede så vist, at han også måtte have evne og lyst til arbejdet med de kommunale anliggender. Forventningerne lod heller ikke til at blive skuffede. Da den mangeårige sognerådsformand, kammerherre von Rosen (se denne) i december 1891 var afgået ved døden, besluttedes det – om end kun med et knebent flertal –, at manden fra Langkærgård skulle indtage den ledige formandsplads. 6 stemte på P.M.H., 3 på henholdsvis hotelejer Jens H. Larsen, Vedbæk, fabrikant J. S. Johnsen, Skodsborg, og snedker A.S.Gjerlev, Skodsborg, og 2 stemte ikke.

Det vakte en vis opsigt, at magten således nu var gået fra »godsejer- og

embedsmandsaristokratiet« til »storbønderne« i midtsognet (Peter Hansens korte interregnum i 1868 kunne man nok se bort fra), og næsten endnu mere opsigtsvækkende var det, at den nye formand straks antog en kommunelønnet sekretær (600 kr. årlig). Det var ikke helt fri for, at der blev skumlet lidt ude blandt folk over dette »ødsleri« med de offentlige midler. Gamle von Rosen havde jo klaret det hele selv, sagde man. Men det var forøvrigt slet ikke sandt, for han havde i hvert fald jævnligt haft honorarlønnede medhjælpere, som af og til fik gratialer af kommunekassen.

H. var dog langt fra nogen fremstormende »demokrat«. Han var en god gammeldags Højre-mand med udprægede, gammeldags agrar-synspunkter og derfor i nogen grad uforstående over for de mange nye strømninger inden for det kommunale liv, som netop satte ind i hans formandstid her i 1890'erne med de begyndende bymæssige bebyggelser i øst og vest. I det mindste var han ikke tilstrækkelig lydhør over for de nye krav, som udviklingen medførte. Han savnede åbenbart det, som senere Frederik Clausen (se denne) i så rigt mål besad: udsyn, fremsyn og overblik, og formåede altså heller ikke – som denne – på én gang at være politisk konservativ i teorien og uforfærdet fremskridtspolitiker i praksis (ejendommeligt nok, når man tænker på hans egen dristige foregangsvirksomhed på det rent landbrugsfaglige område).

Det var specielt de tilflyttede hclårs-villabeboere og de københavnske sommerlandliggere, der var utilfredse med H. og hans alt for agrariske sogneråd. Der var alt for primitivt-landligt herude, syntes disse forvante byboere;

og de blev – uden at få noget til gengæld derfor – plukket så meningsløst i skat, at mange landliggere, som ellers egentlig godt kunne have tænkt sig at slå sig varigt ned herude, var blevet panikslagne og var flyttet tilbage til hovedstaden. Man kaldte dem gode skatteemner, skrev op til valget i november 1894 en borger, der spydigt kaldte sig »En ikke Hartkornsejer«; men hvornår havde nogen set disse »emner« få en eneste af deres interesser varetaget: »De ville dog gerne kunne komme nogenlunde tørskoede til og fra deres respektive Boliger, men det er i en vaad Sommer umuligt. Veje og Stier ere i en saadan Tilstand, at noget Lignende vistnok ikke findes nogetsteds. For to Vintre siden var et Stk. af Vejen fra Holte Station i den Tilstand, at man havde maattet ønske en Færgeforbindelse fra Bøgely til Skovløberens. Hvad Stier angaar, saa findes der kun Forsøg paa en, nemlig fra Søllerød til Skovløberens, der er akkurat saa bred, at man kan gaa to og to, det vil da sige bag efter hinanden«. Og hvis så kommunen var fattig, måtte man vel tilgive det hele, sluttede han; men den ejede jo en sammensparet kapital!

»Søllerød Kommune ejer ingen sammensparet Kapital, men har en Gæld paa ca. 28.000 Kr«, svarede sognerådsformanden. Den ærede indsender sigtede måske til overskuddet på regnskabet 1893 ca. 14.000 kr.; men det var ikke nogen »sammensparet kapital« til at solde med, men en kassebeholdning til bestridelse af de løbende udgifter, og endda havde man fornylig været nødt til at rejse et midlertidigt lån. Og hvad kommunens veje angik, så havde amtsvejeinspektørens rapport for 1894 netop betegnet dem som gode og fuldt ud

tilfredsstillende alle fordringer.

Efterhånden mødte H. også kritik inden for selvc sognerådet, ikke blot fra de 5 i december 1897 indvalgte socialdemokrater, men også fra enkelte inden for hans egen større gruppe, først og fremmest skovfoged Brüel. Denne havde i en lang aviskommentar til det her omtalte valg talt om, hvordan han i dette »lille, af Københavnerne foragtede, Landsogn«, meget mod sin vilje var blevet indvalgt i sognerådet og her jævnlgt havde måttet gå imod »gammel Slendrians Strøm« – ikke i ringeste måde af ærgerrighed efter at spille en rolle i det kommunale liv, men kun fordi hans overbevisning forbød ham at handle anderledes. »Men,« havde han dog tilføjet, »det er saa langt fra at Raadets Flertal har sejlet i Slendrians plumrede Vande, at der tvertimod i de senere Aar har hersket en ærlig Stræben og redelig Villie til at arbejde sig ud af en Landkommunes snævre Hylster«.

Disse ytringer faldt sognerådsformanden stærkt for brystet. Hr. Brüel manglede alle forudsætninger for at kunne udtale sig med vægt om disse ting, svarede han, for han havde jo ingen kendskab til denne kommunes fortid og det kommunale arbejde, som hørte denne fortid til: »Der er arbejdet meget og godt i mange Aar, hvorved Kommunen er gaaet frem i mange Retninger; at der endnu er meget at udrette, er jeg godt vidende om og ogsaa villig til at række Haand til at rette, naar det kan ske paa besindig og for Kommunen formaals-tjenlig Maade, med det fornødne Hensyn til de mange Momenter der kommer i Betragtning – ikke mindst det økonomiske«.

Ved et sådant svar gjorde han det

imidlertid netop klart for vælgerne blandt villaboernes store, voksende skarer i øst og vest, at han ikke var fremtidens mand i formandsstolen. Derfor gled han også helt ud ved valget i december 1900 og erstattedes fra nytår 1901 på formandspladsen af en, der var mere i pagt med tiden, og som krævede behørig hensyntagen til den kendsgerning, at Søllerød sogn nu var meget andet og mere end et rent bondeland: repræsentanten for Vedbæk by, tømmerhandler Cornelius Captyn, charmerende og fantasifuld, robust og slagfærdig og næsten pågående i sin aktivitet og følgerlig ombølglet af almindelig beundring og grænseløs tillid. En tillid, som han ad åre så skammelig skulle svige.

Mange tillidshverv beklædte P.M.Hansen gennem årene både i og efter sin sognerådstit. Han var jordboniteringsmand 1895-1936 og medlem af skatterådet 1904-1916 og sad desuden i en meget lang årrække indtil langt hen i oldingealderen som medlem af Landvæsenkommissionen og af repræsentantskabet for Lyngby og Omegns Sparekasse. Han var medstifter af Lyngbykredsens konservative Fornings Holteafdeling i 1903, dens første formand til 1905 og derefter menigt bestyrelsesmedlem til 1912.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Holte 1889-94.
Medl. af vejudvalg 1889, kirkegårdsudvalg 1895, udvalg vedr. udskrivning af heste og vogne til armeen 1889 (genvalg 1895). Udvalg 1892 vedr. Stolpegården og midlertidige foranstaltninger mod kolera, udvalg 1893 vedr. ny sundhedsvedtægt, »Suhms Kilde« i Øverød og »Kirkebakken« på

Attemosevej. Medl. af ekspropriationskommission for Kystbanen 1.8.1895. I bestyrelsen for J.P.Johnsens Legat 15.3.1892-18.10.1901 og E. Agiers Mindelegat 20.2.1912-19.12.1917. Revisor for Stolpegårdens regnskab 1901-05. Sognerevisor 1903-04. Voldgiftsmand ved hoveriafløsning 1890ff; og ved afløsning af husmænds pligtarbejde 1891ff. Sessionskommisær 1895. Jordboniteringsmand 1897-1936 (formand fra 1904). Medlem af skolekommission og landvæsenskommission fra 1903. Formand for vandsynet 9.10.1903-6.3.1906.

Captyn, Cornelius

tømmerhandler, Vedbæk.

Født 9.8.1853 i Næstved (?), død 6.3.1913 på Frederiksberg. Søn af skomagermester Cornelius Captyn og hustru.

Gift 1. gang 8.10. 1880 i Søllerød kirke med Emilie Petrea Seidler, f. 25.2.1851 i Vedbæk, d.o.1920 i København. Datter af skomager Niels Carl Frantz Seidler (1818-1864) og hustru Caroline Henriette Sophie Jensen (1822-1894). Ægteskabet opløst 1906.

Gift 2. gang i februar 1910 med fhv. varietésangerinde Johanne Elisabeth Clausen f.1878. Da med forandret efternavn: Karder.

Medlem af Søllerøds sogneråds større del 1.1.1901-31.12.1905 (formelt til 6.3.1906). Formand 1.1.1901-19.12.1905.

Om C.s liv og færden, før han i 1880 kom til Vedbæk, kan kun meget lidt siges med sikkerhed. Det er endda ikke ganske sikkert, at han – som det anføres i Søllerød kirkebog og af ham selv i folketællingerne – var født i Næstved. I

hvert fald har det ikke være muligt at finde ham i nogen af kirkebøgerne dér. Men da han i 1907 stedtes for retten som storbedrager og derved blev avisstof for det ganske land, var der ingen ende på alt det, man vidste om forbryderens ungdomsliv og dets uheldige gerninger. Her er, hvad de sensationsjagende journalister mente at have fået opsnuset:

»Som barn var han meget opvakt, men rapsede, hvor han kunne komme af sted med det. Efter konfirmationen kom han til København og blev sat i lære, men rendte fra det ene til det andet. Ingenting huede ham, og han forsøgte sig både som murer, tømrer og snedker. Tilsidst kom han til handelen. En manufakturhandler på Købmagergade antog ham; men her stjal han den ene rulle klæde efter den anden, pantsatte dem og morede sig for pengene. Tyverierne opdagedes; men i stedet for at lade ham straffe lod man ham bare gå. Nogen tid efter fik han plads i et andet manufakturfirma; her stjal han lige

så frejdigt, og da han en dag blev sendt i byen efter nogle penge, blev han borte med dem. Så blev han soldat og nåede frem til at blive løjtnant; men da han rapsede fra den militære kasse og gjorde »lån« hos de menige, blev han pludselig en skønne dag afskediget fra tjenesten«.

Sandheden i meget af dette kan ikke absolut afvises. Captyn hævdede selv under forhørene i 1907, at han fra sin moder var arveligt belastet med kleptomani. Men alligevel stemmer billedet ikke helt med det indtryk, vi får af den senere imponerende tømmerhandler Captyns type.

Hvad der med *sikkerhed* kan siges, er, at han i årene hen mod 1880 ernærede sig i Købehavn som syggymnast, og at han fortsatte med dette erhverv i Vedbæk nogle år. Samtidig var han »postmester« (således kaldt i Søllerød kirkebog, da han i 1886 havde et barn til begravelse) d.v.s. bestyrer af brev-samlingsstedet i Vedbæk, som fra meget gammel tid havde været under skomager-familien Seidler's (altså hans sviger-familie's) varetægt. »Fedt« var ikke noget af det, selv om kommuneskatten i 1882 forhøjedes fra 4 til 12 kr. årlig. Men så slog han i 1887 et meget større brød op, fik næringsbevis som tømmer og købmand og startede kort efter den tømmerhandel (med ladeplads på stranden ud for Larsensvej), som efterhånden skulle gøre ham til den helt store mand i Vedbæk.

Som næsten alle personer med storbedrageriske anlæg (jvf. f.eks. Alberti) havde C. en forbavsende evne til at indgyde sine medmennesker respekt og beundring og vindt deres ubegrænsede tillid og tiltro, snart ved flegmatisk ro

og tilsyneladende urokkelig sindsbalance, snart ved flot overlegenhed og kølig, selvsikker arrogance, og snart ved slagfærdig humor og skulderklappende charmeudfoldelse. Det var disse egenskaber, der åbenbart havde reddet ham helskindet ud af ungdomstidens formodede forviklinger. Og det var dem, der nu her i Vedbæk bragte ham frem i første række.

Skønt der allerede her og der i krogene blev hvisket om hans blakkede fortid, ville ingen af de bjergtagne medborgere høre tale om sligt (ganske som i Alberti's tilfælde, da han i 1901 blev justitsminister). Tværtimod begyndte de at tildele ham de største tillidshverv. I 1898 blev han medlem af Sundhedskommissionen, og da hans funktions-tid her var udløbet, blev han opstillet som de højstbeskattedes kandidat for kyst-distriktet ved kommunevalget i december 1900 – og valgt. Og ikke nok med det. Ved det nye sogneråds første sammen-træden efter nytår udpegedes han af en stor majoritet til formand.

Megen tilfredshed kom til udtryk ved disse valg. Den afgående sognerådsformand, P.M.Hansen (se denne) havde, sagde man, manglet den rette forståelse af og (navnlige) interesse for, hvad en ny tid krævede i en gammel landkommune med en hastigt voksende bymæssig bebyggelse og ikke-agrarisk befolkning. Det, der nu krævedes, var klarsyn, mod og dristighed og energisk handlekraft, og det tvivlede man ikke om, at den nye formand, såvel som mange af mændene omkring ham i rådet var i besiddelse af. Man blev heller ikke skuffet. I årene, som fulgte under tømmerhandlerens stadig fortsatte førerskab, skete der store ting i Søllerød

kommune. Skolevæsenet blev helt omorganiseret og 3 moderne og dyre skoler bygget i Nærum, Øverød og Vedbæk. Et rigtigt rådhus byggedes i Søllerød, og det vedtoges at anlægge et gas- og vandværk i Nyholte. Desuden blev nye af rigsdagen vedtagne, helt omkalfatrende skattelove ført ud i livet.

»Det glider så godt og sikkert for Søllerød sogneråd – i rask tempo og uden slinger«, skrev Nordre Birks Tidende 22.12.1904. »Men sognerådet har også det held at have en mand i spidsen, som er den rene Igemliggørelse af dets temperament. I tømmerhandler Captyn har rådet en formand, man blot behøver at se en eneste gang for at kende som en mand af det raske tempo og ingen slinger, og tillige som en mand af megen munterhed; hvor et myndigt ord og et hårdt tag i *sagen* ikke forslår, dér ved han at hjælpe sig med en spas og et smil. Intet under, at denne formand er populær i dette sogneråd. Da han ifjor havde beklædt formandsposten i tre år kunne han have nægtet at modtage det genvalg, han var sikker på. Og mangan anden ville sikkert have foretrukket at hvile på laurbærrerne; for det år, man dengang gik ind i, ville for formanden i Søllerød sogneråd blive et såre brydsomt og besværligt. Men hr. C. gøs ikke tilbage for at modtage genvalget, og han har i årets løb på en udmærket måde løst alle de ingenlunde lette opgaver. I sognerådets møde igår foreslog derfor også hr. Lars Petersen at genvælge Captyn. Sognerådet viste sin tilslutning ved at rejse sig. Hr. Captyn er enstemmig genvalgt«.

Året, der kom, skulle imidlertid blive det sidste storhedsår for Captyn. Der snakkedes højere og højere i krogene om, at vistnok ikke alt var som det burde være hos denne formand. En enkelt, smed Anthonsen i Vedbæk snakkede endda åbent og højlydt om det (se under denne). Men han blev dysset ned. Endnu ved sit sølvbryllup d.8.oktober blev C. hyldet stort. En deputation fra sognerådet overrakte ham en elegant lykønskningsadresse indbundet i marokin og en pragtfuld krystalskål med en blomsterdekoration, og en deputation fra administrationen overrakte ham et par flotte sølvkandelabre. Sølvbrudgommen, som forøvrigt på denne dag til alles overraskelse havde ladet sit velkendte store skæg ruge, »så kun en smilende moustache vajede over den glatbarberede hage«, takkede rørt på sin kære hustrus og egne vegne, og alle gik hjem uden fjerneste anelse om, at han næste dag ville sælge kostbarhederne for at forære pengene til sin grådige elskerinde, syngepigen Johanne Clausen i »Kisten«.

Kort efter begyndte imidlertid sognerådets regnskabsudvalg (grosserer P.Malling, tømrer Lars Petersen og gård-ejer Niels Petersen) at vejre ugler i mosen, og d. 5. december fik hr. Captyn denne skrivelse, som nok har fået ham til at føle jorden brænde ham lidt under fødderne:

»Regnskabs Udvalget tillader sig efter nærmere Overvejelse og i Henhold til den med Herr Formanden hafte Samtale, at henstille til Formanden, at følgende Foranstaltninger med Hensyn til Sogneraads Kontorets Administration foretages.

De nedenfor nævnte Dokumenter, som nu ikke forefindes i Sognets

Arkiv i Administrationsbygningen, indlægges i dette i Mapper – hver Sags Papirer for sig, med tilhørende Bilag – og gøres tilgængelige for enhver af Sogneraadets Medlemmer paa Anmodning til Formanden: Regnskabet for Skolernes og Administrationsbygningens Opførelse med Bilag, samt Regnskabet for de i Anledning af disses Opførelse optagne Laan. Actier – Obligationer – Skøder – etc. vedrørende Sognets Formue og Gæld, Legater og særlige Fonds etc.

Med Hensyn til Kassebogen anmoder Udvalget om, at denne fremtidig maa føres paa den Maade, at Sogneraadsskretærens Kassebog udviser den til enhver Tid tilstedeværende samlede kontante Beholdning, idet Udvalget ikke ser nogen Grund til, at der nu føres to Kassebøger. Alle Penge, som ikke strax skulle anvendes, kunne efter Udvalgets Formening derfor godt indsættes i Bank eller Sparekasse paa Sognets Konto, fra hvilken der kun bør kunne hæves mod Formandens Anvisning. Den i nævnte Penge Instituter indestaaende Kapital bør betragtes som kontant Beholdning, der medregnes ved Kassens Opgørelse.

Udvalget anmoder høfligst Formanden Herr Captyn om inden den 20. ds., at have truffet ovennævnte Foranstaltninger«.

Det følgende sognerådsmøde d. 19. december forløb under en lidt trykket og usikker stemning, og da dagsordenen var udtømt, sagde Captyn med dæmpet, men fuldkommen rolig stemme, at han ikke så sig i stand til at modtage valg som formand i det nye år.

Eftertænksom tavshed fulgte i nogle øjeblikke bordet rundt på denne meddelelse. Så rejste mekaniker Erik Nielsen sig og foreslog grosserer P. Malling som formand, og da ingen andre bragtes i forslag, og heller ingen stemte imod Niensens forslag, var altså Malling valgt. Han takkede for valget og rettede en tak til Captyn for hans store arbejde igennem 5 år, hvorefter alle rejste sig tavst, og Captyn takkede »synlig bevæget«. Mere havde den presscreferent, som før altid havde lobhudlet den herlige sognerådsformand, ikke at sige ved hans afgang. Luften var tydelig nok svanger med dystre anelser.

Noget svar på regnskabsudvalgets henvendelse af 5. december til Captyn forelå ikke på mødet d.19. og heller ikke d.20., som var sidste frist. Og ved det første møde i det nye år d. 2.januar, hvor Captyn skulle indtage sit sæde som menigt medlem – udeblev han. Der forelå nemlig til dette møde et rykkerbrev til kommunen fra Lyngby Sparekasse vedrørende et lån på 15.000 kr., som Captyn havde rejst i 1903 på sognerådets vegne (uden dettes vidende vel at mærke) og ikke betalt renter for i de sidste mange terminer, men fornyligt lovet at tilbagebetale inden udgangen af året 1905. Dette havde foranlediget grosserer Malling til samme dag at foretage et kasseeftersyn, og han kunne nu meddele det forfærdede sogneråd, at han havde konstateret en øjeblikkelig kassemangel, der skønsmæssigt beløb sig til 30-35.000 kr. Hvor var pengene? Og hvor var Captyn? Det vidste ingen *den* aften. Men dagen efter vidste hele sognet det. Captyn var kort før nytår flyttet ud af landet sammen med sin

elskerinde medbringende hele kommunens kontante pengebeholdning! Og dagen efter igen kendte hele landet skandalen.

Arrestordre med fotografi og signalement (affattet på fransk) afsendtes omgående af politimesteren i Nordre Birk, birkedommer Valcur til det internationale politi:

»*Cornelius Captyn*, tømmerhandler, tidligere kommuncrådsmedlem, født i Danmark 1854, 1,83 m., kraftig af bygning, kastaniebrunt hår lidt grånende, item moustache, lille fip, rødlig teint, velklædt, bærer pince-ncz, exém på begge hånder, som har sort bandage, er anklaget for bedrageri af en sum o.30.000 kr. Er sandsynligvis ledsaget af en varietésangerinde *Johanne Elisabeth Clausen*, født i Danmark 1878, høj, slank, lysblond. De formodes at have forladt København sidstledne 29. december for at emigrere. Man bedes arrestere nævnte *Cornelius Captyn* og telegrafere til politiet i jurisdiktion Nordre Birk ved København. Arrestordren er udstedt.
»Nordre Birk« d.8.januar. Valcur, politimester«.

Mærkeligt nok havde C. kort efter sølvbrylluppet ladet sig fotografere med sit nye ansigt. Han kan altså endnu på det tidspunkt ikke have haft nogen rigtig anelse om, hvad der ville ske i løbet af ganske få måneder. Nu lettede det jo hans eftersøgning betydeligt for politiet.

26.februar forlød det, at han var blevet arresteret i Montevideo i Uruguay i besiddelse af 8040 dollars. Det var dog en forhastet meddelelse. Men 14.april kom den sikre underretning om

hans anholdelse i Buenos Aires. Hjemsendelsen ville imidlertid tage lang tid, hed det. Der ville mindst gå 2 gange 40 dage med formaliteternes ordning og selve hjemturen. Det kom dog til at trække meget længere ud, fordi sognerådet faktisk sad og talte på knapperne, om det overhovedet ville kunne betale sig at ofre de store udgifter, der var forbundne med denne hjemsendelse; de tabte penge fra kommunkassen ville man jo alligevel aldrig få igen. Men den offentlige mening krævede stærkere og stærkere, at retten skulle gå sin gang og retfærdigheden ske fyldest. Og så kom da endelig d.1.marts 1907 forbryderen hjem med dampen »H.P.Prior« og overførtes fra denne direkte til Blegdammens arrest.

I mellemtiden var revisionen kommet til fuld klarhed over omfanget af mandens besvigelser over for kommunen. Foruden de 35.511 kr., som han i regnskabsperioden 1.4.-31.12.1905 havde tilegnet sig og direkte var bortrømt med, havde han i tiden 1903-05 »løbende« tilsvindlet sig 22.913 kr. Det gav en samlet sum af 58.424 kr., hvortil så yderligere kom 2000 kr., som han havde modtaget i depositum fra en af entreprenørerne ved Nærum skoles opførelse og puttet i sin egen lomme, og 2560 kr. modtaget som refusioner fra forskellige kommuner, der var gået samme vej. Hvad derimod de omtalte 15.000 fra Lyngby Sparekasse angik, ville sognerådet mene, at der var »tilvejebragt en ikke ringe grad af sandsynlighed for, at i hvert fald de 8500 var blevet anvendt til kommunens tarv«. Og da den tidligere formands underskrift på dette midlertidige lån måtte anses for bindende for kommunen, besluttedes

det på sognerådsmødet 6.11.1906 at godkendte det – »under forbehold af amtsrådets approbation«. Det var da også straks ved indeværende års begyndelse blevet tilbagebetalt ved hjælp af et andetsteds hastigt rejst lån. »Det må erindres«, tilføjedes der i skrivelsen til amtet 14.11., »at det vistnok er en almindelig Coutume rundt om i Landets Kommuner, at en Sogneraadsformand stifter midlertidige Laan indenfor den i Landkommunalloven givne Tidsfrist, hvor Kommunen forpligtes ved Sogneraadsformandens Underskrift alene, og det vistnok ofte sker uden at Sogneraadet forespørges«.

Besvigelserne var foregået på den såre enkle måde, at formanden, som havde alle sparekassebøger og bankbøger i sit værge, havde holdt de i banker og sparekasser indestående beløb af kommunens midler uden for kassebeholdningen og kun til sognerådets kasserer udbetalt hele runde summer, når denne behøvede penge til de løbende udgifter. Hvad formanden skulle bruge til sig selv og frk. Clausen (»jægermesterinden« som hun hed blandt kolleger) havde han så ganske simpelt, når det passede ham, hævet på kommunens kontrabøger.

I den flygtede tømmerhandlers bo havde kommunen hurtigt sikret sig 16.000 kr., og mere kunne jo ventes ved salg af hele boet, som den naturligvis havde gjort privilegeret fordring på. Iøvrigt havde man klaret de øjeblikkelige vanskeligheder med den tomme kasse ved for det første at rejse et par mindre lån og for det andet – specielt til de løbende udgifters bestridelse – at tære på en lånt kapital, der var hensat til opførelse af et gas- og vandværk i

Nyholte. Det skulle der ikke være nogen risiko ved, forklarede man amtet, for tilgangen af store skatteydere til kommunen var jo i disse år i meget rask vækst. I løbet af meget kort tid ville man altså kunne refundere gas- og vandværksfondet de lånte penge. Med den samme begrundelse bad man derpå amtet om tilladelse til at rejse et nyt stort lån på 400.000 kr. Og den fik man.

Imidlertid verserede den captynske sag for retten. »Captyn var i forhørene sig selv lig fra gamle dage«, hed det, »og han optrådte for skranken med en en påfaldende ro og sikkerhed«. Dommen, som afsagdes i oktober 1907, lød på 2 års fængsel – at afsone i Vridsløselille.

Johanne Clausen, som var smuttet fra politiet i Buenos Aires med en masse af Søllerød kommunes penge i sin taske, ville politiet i Nordre Birke også meget gerne have fat i. At hun var kommet hjem og kort efter var rejst videre til Sverrig, vidste man; men det havde længe ikke været muligt at opspore hende. Så udsattes der en ducør for for den, der kunne anmelde hende. Det hjalp. En tidligere »veninde« fra »Kisten« havde i juli 1908 genkendt hende på Thurø Badhotel og gjort anonym anmeldelse til politiet i Svendborg. Ret mange af kommunens penge havde hun ikke på sig ved pågribelsen. Hun havde soldet godt de sidste to år og levet bon på egen hånd både her og hist. Dommen faldt ved Nordre Birks Ekstraret d.2.januar 1909 og lød på 8 måneders forbedringshusarbejde. Den appeleredes til Overretten, men stadfæstedes her d.17.februar, hvorefter

damen overførtes til Kvindefængslet på Christianshavn.

Efter sin løsladelse fra fængslet i efteråret 1909 bosatte Captyn sig i København, tog navneforandring til *Karder* og forsøgte – vistnok med *noget* held – at skaffe sig nyt livsophold som agent for et tysk lotterifirma. Og i februar 1910 giftede han sig med den ulyksalige Johanne Clausen, som han havde været mere tro imod, end hun havde været mod ham. Man sagde, at de nu levede lykkeligt sammen. Selv betragtede han sin fortid som glemt; han havde udstået sin straf og mente dermed at være kvit med alt. Men det hed sig alligvel, at han tit stødte sammen med sin fortid. »Han var for kendt i København til, at en navneforandring kunne skabe en helt ny person«.

20.11.1910 meddelte de københavnske aftenaviser, at Cornelius Karder den foregående aften var styrtet om på Nørrebrogade ramt af apopleksi og i ambulance ført til Rigshospitalet, hvor hans tilstand betegnedes som betænkelig. Og 26.1.1911 fandt man i bladenes dødslistes bl.a. »Direktør Corn. Karder død på Rigshospitalet 60 Aar gl.«. Nekrologer blev skrevet og hele Captyn's fatale historie trevlet op på ny. Men var det nu også *ham?* må vi med nogen grund spørge. »Vores« Karder var jo på dette tidspunkt kun 57½ år gl. måske endda kun 56½ (jvf. aldersangivelsen i arrestordren af 1906). Og folkeregistret på Frederiksberg har 9.8.1954 meddelt afd. kommunearkivar Sv.Aa.Thomassen, at Cornelius Karder døde d. 6. marts 1913!

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af belysningsudvalg 1.1.1901,

rådhusudvalg 20.3.1903, gasværksudvalg 28.4.1904-4.1.1906. Medl. af sundhedskommissionen 1898-1901 (formand). Revisor for Stolpegårdens regnskab 1892-1900. I bestyrelsen for J.P.Johnsens Legat 18.10.1901. Fru Emilie Captyn: medl. af skolekommissionen 9.10.1903-21.2.1906.

Malling, Peter

grosserer, Holte, Dronninggårdkvarteret. Født 24.1.1864 i København, død 10.3.1913 på en klinik i København, begr. i Søllerød. Søn af vekselmægler Joachim Malling (1828-1888) og hustru Elena Voss (1833-78).

Gift 5.1.1890 med forfatterinden Ingrid Mathilde Kruse, f.20.1.1864 på Oskarsfarm i Skåne, d. 21.3.1942 i København, begr. i Søllerød. Datter af godsejer Frans Oskar Kruse (1827-1901) og hustru Mathilda Borgstrøm (1841-1915).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1901-31.12.1906. *Formand* 1.1.1906-31.12.1906.

M. grundlagde 24.2.1889 en papirforretning en gros i København, som i 1907 blev omdannet til et aktieselskab under direktion af ham selv og civilingeniør S.von Løvenskjold. Han var med i dette foretagende til sin død, hvorefter Løvenskjold fortsatte som enedirektør. 1907-08 var han tillige direktør for den da nyoprettede Ravnholm Papirfabrik.

En indirekte litterær indsats gjorde papirgrosserereren i 1894, idet han kraftigt tilskyndede sin hustru til at genoptage det forfatterskab, som hun havde afbrudt i 1888 efter udsendelsen af et par »modernistiske« romaner, der havde

vakt en storm af forargelse i hendes hjemland, Sverige. Hun havde så skrevet den livfulde tidsskildring »En Roman om Førstekonsulen« og – helt uden tanke på offentliggørelse – foræret ham manuskriptet som en erkendtligheds- og taknemlighedsgave, hvorpå han i al stilhed og for egen regning lod det trykke i Sverige. Næste år udkom bogen på dansk og gjorde stor lykke. Derved fik hun mod påny. Den lange række af betydelige romaner, som fulgte gennem de næste 25 år, er i dag både gemt og glemt, men havde dengang en overordentlig stor og taknemlig læserkreds, hvad vi bl.a. kan se af de gamle folkebibliotekers udlåns-statistikker.

Ægteparret Malling var blandt de allerførste tilflyttere i det nye, herskabelige villakvarter, som A/S »Dronninggård« i 1896 havde begyndt at opføre på tungen mellem Furesøen og Vejlesø og -mose. De havde udset sig den store villa »Elmehuset« oven for

Vejlemose, der ved sin beliggenhed – på alle sider omgivet af gamle skovtræer og med udsigt mellem træstammerne til blinkende søer og vandløb – nok kan have mindet fruén kært om sin barndoms skånske herregårdshjem. Og her blev de boende sammen i de godt 15 år, der endnu var *ham* beskåret.

M.'s humane indstilling til samfundet blev hurtigt bemærket herude og førte ham allerede 5.9.1901 ind i bestyrelsen for Søllerød Sogns Børneasyl. Som formand fra 1904 til sin død i 1913 udførte han her et stort og banebrydende arbejde, men nåede ikke at opleve indvidelsen af den nye asylbygning på Øverødvej (foråret 1914).

Den store villabebyggelse i vestsognet, som var vokset frem i løbet af 1890'erne, måtte efterhånden uundgåeligt få sin indvirkning på kommunevalgene. Endnu i 1894 og 1897 var der til sognerådet hovedsagelig blevet indvalgt repræsentanter for midtsogn og østsogn, og ikke en eneste af disse hørte til de tilflyttede villaejeres gruppe. Kun to af de 11 var fra vestsognet (Øverød), og de var begge i sognet hjemmehørende håndværkere. Men ved valget i 1900 til sognerådets større del opstilledes i vestsognet nu for første gang to tilflyttede store villaejere, grosserer Malling fra Dronninggårdkvarteret og brygger Vestberg på »Rydholt« ved Nyholte, samtidig med at Vedbæks velhavere opstillede den store tømmerhandler Captyn, og de blev alle 3 valgt og den ene af dem: Captyn – straks gjort til formand. En ny tid var indvarslet.

Den dygtige og solide forretningsmand Peter Malling fik naturligvis den ansvarsfuldste post at bestride som formand for regnskabsudvalget. Ved sin

beskæftigelse med denne fik han efterhånden fuld klarhed over alvorlige svagheder i hele det kommunale regnskabssystem – og en gryende mistro til sognerådsformandens hæderlighed (se nærmere herom under Cornelius Captyn). Der er næppe tvivl om, at han allerede hin dystre aften d.19. december 1905, da Captyn pludselig frabad sig genvalg til formandspladsen, havde en til vished grænsende mistanke om, at formanden simpelthen var en bedrager. Og det har derfor næppe heller været ham en særlig glæde samme aften at blive ophøjet til det forladte formandssæde. Men han var et gennemhæderligt, pligtopfyldende og ansvarsbevidst menneske og ville sidst af alt løbe fra noget, bare fordi det var ubehageligt. At *han* netop var manden, der burde træde til i den givne situation, var der også almindelig enighed om både i sognerådet og udenfor. Nordre Birks Tidende understregede det dagen efter mødet:

»Grosserer Malling har fremragende administrative evner. Som venstremand er han i besiddelse af det brede frisind og den sunde borgerlige sans, der for en sognerådsformand herude i Københavns amt betyder et ikke uvæsentligt tillæg til den administrative dygtighed og den kommunalpolitiske erfaring«.

Allerede på sin tiltrædelsesdag d.2. januar 1906 kom han ved en undersøgelse af kassebøgerne til fuld klarhed over, at der i det forløbne regnskabsår var sket store bedragerier mod kommunen, og da det få dage senere konstateredes, at Captyn var rømmet af lande-med hele den kontante kassebeholdning, faldt det altså i hans lod ikke alene at skulle trænge til bunds i

bedrageriernes omfang og art, men også at skulle klare dagen og vejen med hensyn til de løbende kommunale udgifter og finde midler til at bringe kommunens økonomi på fode igen. Der gik et helt år med at komme igennem alt dette, og det tog i den grad på hans kræfter, både sjæleligt og legemligt, at hans i forvejen skrøbelige helbred undergravedes betænkeligt derved. Da året var ude, måtte han ikke alene træde fra som formand, men også træde ud af al kommunalpolitisk virksomhed overhovedet.

Man tør vist roligt sige, at blandt samtlige sognerådsformænd og borgmestre i Søllerød kommunes historie blev P.Malling den, der fik de vanskeligste og utaknemligste opgaver at slide med.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Dronninggård 1901-06. Medl. af belysningsudvalg 1901-06, rådhusudvalg 1904, regnskabsudvalg 10.8.1905-31.12.1906.
Tilsynsførende med Søllerød Hospital 5.10.1904. Medl. af værgerådet 18.10.1905. Medl. af skolekommission 2.1.1907-2.4.1909. Suppleant i skatterådet 16.1.1913.

Schmidt, Hans Henrik
overretssagfører,
Holte, Dronninggårdkvarteret.
Født 25.9.1859 i København, død 10.5. 1943 s.st. Søn af konferensråd, departementschef Christian Schmidt og hustru Frankine Sophie Viole.

Gift 19.12.1888 i København med Johanne Schønberg, f.5.8.1868 i København. Datter af kommunesekretær

Valdemar Fr.B.Schmidt og hustru
Sophie Stallmann.

Medlem af Søllerød sogneråds større
del 1.1.1907-31.3.1909. *Formand* i
hele perioden.

S. tog i 1877 studentereksamen fra
Metropolitanskolen og blev cand.jur. i
1883, hvorefter han i 3 år arbejdede
som fuldmægtig hos forskellige
sagførere. 25.10.1886 blev han overrets-
sagfører. 1909-38 var han offentlig
og beneficeret sagfører ved Landsover-
samt Hof- og Stadsretten, Københavns
Kriminal-og Politiret og ved Sø- og
Handelsretten. Tillige var han indtil 1940
fast medhjælper ved Københavns Byrets
Skifteafdeling. Han var formand for
Udvalget for de beskikkede forsvarere
ved Østre Landsret, Københavns Byret
og Sø- og Handelsretten og for
A/S De forenede Konserverfabrikker.
Medlem af bestyrelsen for Fr. Valerius's
Børnehjem og tillidsmand for
Danmarks Turistforening.

Søllerød kommune tilflyttede han i

1904 og tog her bolig i den da forholdsvis
nye, herskabelige villa »Dronningholm«
ved Furesøkanalens udmunding i
Vejløs. Nogen interesse for de lokale
kommunalanliggender må han ret
snart have vist, siden han allerede i
marts 1906 kunne blive opstillet af
de største skatteydere til supplerings-
valget i Nærum efter den bortrømte
Captyn. Han kunne dog ikke slå de
stærke kystfolks kandidat, hofjuvelerer
Carl Michelsen (se nærmere under
denne om hele valgsituationen). Men i
november samme år blev han genopstillet
til det ordinære valg for de privilegerede
vælgere og valgt med det største antal
af de afgivne stemmer (147). Valget
bekræftede det kommunale tyngdepunkts
endelige og afgørende flytning til vest-
sognets velhavende villakvarterer. Og
det var nærmest en selvfølge, at
overretssagføreren også skulle sættes i
formandsstolen, da hans nære nabo,
grosserer Malling ved juletid havde
måttet melde fra på grund af svigtende
helbred. På det første møde i det nye
sogneråd 2.1.1907 blev han på
forslag fra den fungerende formand,
proprietær Angel kåret af en enig »større
del«, medens de 5 socialdemokrater,
som udgjorde »mindre del« erklærede:
»stemmer ikke«. Og det gentog sig
året efter ved indgangen til den sogne-
rådssamling, som skulle blive den sidste
under landkommunalloven af 1867.

Den nye formands fremtræden
havde en stilig og akademisk form, som
nok kunne minde lidt om gamle
kammerherre von Rosen. Som denne
var han i enhver situation rolig og
venligt forekommende. Men så havde
han tillige, hvad von Rosen savnede:
skælmen i øjet og et pludseligt frem-

smuttende underfundigt lune. En replik fra sognerådsmødet 14.11.1907, som er blevet stående i Nordre Birks Tidende's spalter, vidner godt nok herom: »Når vi nu går over til at tale om det næste punkt »Fritagelse for hundeafgift«, vil jeg bede medlemmerne om ikke at tale i munden på hverandre, som Nordre Birks Tidende skrev om os forleden, altså: én ad gangen«. En lille påmindelse, fremsat på en sådan måde, at den fremkaldte stille munterhed i stedet for neddæmpet fornærmelse. Der måtte jo dæmmes lidt op for snakkesaligheden, at det ikke skulle komme til at gå her som i Nørre Sundby byråd, hvor det – ifølge bladet »Nordjylland« – lidt efter lidt var blevet skik, at 3 eller 4 medlemmer holdt tale på én gang, medens resten af d'herrer var fordybede i en indbyrdes passiar.

S., der siden 1907 også havde sæde i amtsrådet, ønskede ikke at blive opstillet ved kommunevalget i marts 1909, som var det første efter den nye kommunallov af 1908. Han havde netop ved samme tid fået hænderne fulde af juridisk arbejde i København (se ovenfor) og orkede ikke mere. Men enkelte offentlige hverv påtog han sig dog fremdeles herude. Han var f.eks. formand for hegnsynsmændene og valgtes i august 1916 af Nordre Birk til formand for »Huslejenævnet«. Desuden var han fra 20.5.1912 bestyrelsesmedlem i Søllerød Sogns Børneasyl og formand efter P. Mallings død fra 1913 til 1920. 30.8.1918 fraflyttede han Søllerød kommune og tog fast bopæl i København, Vestre Boulevard 29, men beholdt dog endnu i nogle år »Dronningholm« som sommerbolig.

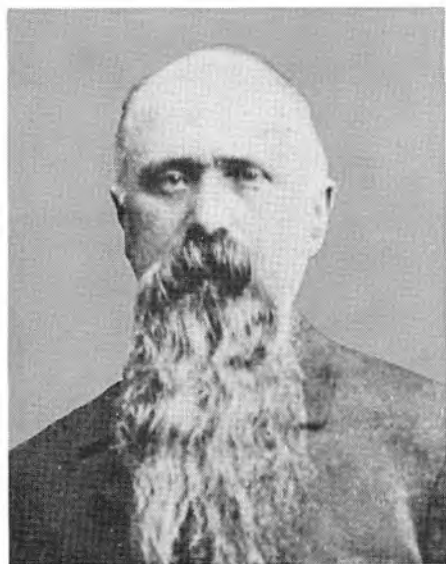
Ridder af Dbrg. 1912, D.M. 1929.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander for Dronninggård 1907–09 (31.3.). Medl. af kirkegårdsudvalg 17.1.1907–31.3.1909, udvalg vedr. ansættelse af kommune læge 13.2.1908. Formand for vandsynsmændene 6.3.1906–17.1.1907. Hegnsynsmand 20.10.1910, formand for hegnsynsmændene 1.4.1914–31.3.1920. Formand for huslejenævnet 2.9.1916–15.5.1921.

IV Menige sogneforstandere og sognerådsmedlemmer i Søllerød 1842-1909

biograferet i alfabetisk orden

Afsnittene »Udvalgsposter og kommunale hverv« udarbejdet under medvirken af stud.mag. Poul Olsen.

Andersen, Jens

fisker, Vedbæk.

Født 2.3.1804 i Vedbæk,

død 5.5.1865 i Vedbæk. Søn af fisker

Anders Andersen, Vedbæk, f. ca.1760

i Sverrig, d. 25.1.1835 i Vedbæk

og hustru Ane Malene Jensdatter,

f. ca.1760 i Søllerød S., d. 1847 i

Vedbæk.

Gift 16.3.1828 i Søllerød kirke med
Birthe Jensdatter, f.1802 i Esbønderup

S., d. 22.2.1879 i Vedbæk. Datter af
husmand Jens Jensen i Villingebæk,
f. ca. 1764, og hustru Pernille Hans-
datter, f. ca. 1770.

Medlem af Søllerød sogneforstander-
skabs mindre del 1.1.1856–18.1.1858,
valgt af de almindelige vælgere.

Ligesom sin fader var A. fisker i
Vedbæk. 30.10.1850 udnævntes han til
oldermand og strandfoged i Vedbæk
i stedet for svogeren, fisker Jens Jensen
Villingebæk, der havde ønsket sig
fritaget for disse hverv. Ved sin indtræ-
den i sogneforstanderskabet 1.1.1856
blev han udpeget til distriktsforstander
for Vedbæk-Trørøds skolevæsen og
fattigforsorg. Men det krævede jo
hyppigt mange og lange fodvandring
fra hus til hus inden for et enormt
område, som han slet ikke kunne afse
tid til, når han samtidig skulle passe sit
erhverv – og det skulle han. Det blev
ham også tit umuligt at give møde ved
de ordinære samlinger af forstander-
skabet, fordi han var langt borte til søs.
Derfor måtte han efter to års forløb
bede om lov til at træde ud, hvilket
også bevilgedes ham.

Sine sidste år henlevede han åbenbart

under svær depression; han aflivede sig selv ved hængning, men fik dog en kristelig jordpåkastelse.

Angel, Hans Jensen Petersen

proprietær, Rudegård.

Født 30.11.1862 i Tønder, død 24.12.

1931 i København. Søn af købmand Hans Petersen Angel (1837-1906, begr. i Søllerød) og hustru Anna Margrethe Schou (1841-1887, begr. i Søllerød).

Gift 26.10.1888 i Boeslunde kirke med Ane Marie Caroline Drost, f. 22.4.1862 i Boeslunde sogn, d. 6.10.1939 i København. Datter af gårdejer Jens Hansen Drost og hustru Johanne Marie Pedersen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 4.6.1901-31.3.1909, nærmest tilhørende Højre.

A., der var opvokset i Tønder under det prøjsiske regimente, opterede for Danmark, inden han havde nået den prøjsiske værnepligtsalder, og udvandrede som ganske ung til kongeriget, hvor han lærte landvæsen på herregården »Bonderup« ved Skelskør og forskellige andre steder. I 1886 købte han, kun 24 år gammel, »Rudegård« ved Holte for 74.000 kr. Forældrene tog da ophold hos ham, og formodentlig har faderen ydet *sit* til det store gårdkøb. I 1887 måtte imidlertid faderen som sindslidende indlægges på Oringe, og samme år døde moderen, hvorefter den unge proprietær giftede sig. Det store landbrug drev han selv, indtil han o. 1906 begyndte at udstykke jorderne (udstykningserne og bebyggelsen omkring Rudegårds Allé var forøvrigt begyndt allerede i 1899). Selve gården

avertede han i maj 1907 til salg, dog – mærkeligt nok – uden at finde købere, og i oktober samme år lod han afholde auktion over besætning og inventar. I 1910 flyttede han til København for at begynde en helt ny virksomhed som kulgrosserer, men beholdt dog stadig Rudegård, hvor store udstykninger og vejanlæg nu for alvor tog fat, indtil 1915, da han solgte den til grosserer Chr. Fode, som snart efter lod alle de gamle bygninger nedrive. I 1925 opgav han sin kulforretning og flyttede til sin moders gamle hjemby Sønderborg, men flyttede dog senere tilbage til København, hvor han døde.

Allerede i december 1888 blev han opstillet til sognerådvalg af de højst beskattede vælgere, men han kom ikke ind med de 20 stemmer, han fik. Ved valget 30.11.1894 var han atter opstillet og fik denne gang 31 stemmer, men det var stadig for få. Først ved suppleringsvalget 4.6.1901 efter den lige nyvalgte brygger Vestbergs

fratræden, kom han ind, men så blev han til gengæld også siddende i 8½ år, højagtet for sin dygtighed, sin stilige fremtræden og behagelige omgangsform. Under grosserer Mallings sygdom i december 1906 var han fungerende formand.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Vejudvalg fra 27.6.1901 (formand 29.9.1906-31.3.1909), Gasværksudvalg 28.4.1904, Kirkegårdsudvalg 17.1.1907. Medl. af Sundhedskom., Dronninggård-distrikt 17.12.1889ff, Hegnsynsmand 1.4.1893-20.10.1910, 1907ff. medl. af udvalg angående rekvirering af heste i tilf. af mobilisering og voldgiftsmand i tvistigheder angående handel med husdyr, 8.1.1908 i valgudvalg til hjælpe-kassen, 15.4.1914 i udvalg vedr. vcj-anlæg på Rudegård.

Anthonsen, Kirstein

smedemester i Vedbæk.

Født 18.9.1849 i Ring sogn i Midtjylland, død 5.7.1935 i Helsingø sogn, begravet i Søllerød. Søn af jordbruger Anthon Henrik Sørensen og hustru Ane Pedersdatter.

Gift 1. gang 1876 i Søllerød kirke med Anna Dorthea Jensen, f. 25.1.1853 i Nærum, d. 11.3.1903 i Vedbæk, begr. i Søllerød. Datter af smedemester Niels Jensen (1813-1892) og hustru Anna Birgitte Petersdatter (1821-1885).

Gift 2. gang 26.3.1905 i Søllerød kirke med Sophia Bergithe Thornberg, f. 12.1.1857 i Stege, d. 16.3.1920 i Helsingø. Datter af tømremester Gabriel Thornberg og hustru Marie Funck.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1907-31.3.1909.

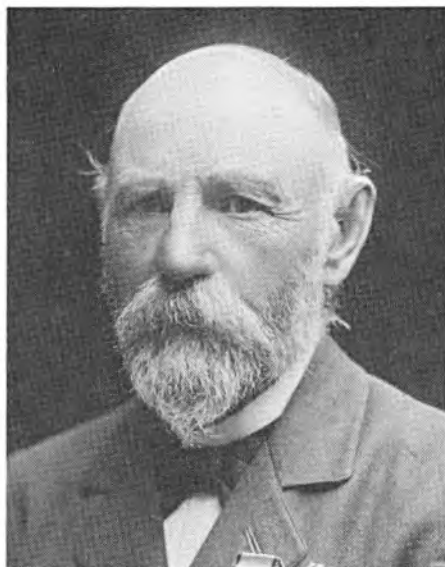
A. blev uddannet som smedesvend på sin hjemegn og arbejdede i nogle år hos smeden i Nr. Snede, indtil han i 1875 flyttede til Nærum som svend hos smedemester Niels Jensen. I 1878 overtog han Vedbæk-smeden Jens Nielsens værksted på Vedbæk bakke og flyttede nogle år senere til en ejendom i byens nordre udkant, kaldt »Bakkely« (den første, som blev bygget på den nyanlagte Marievej), hvor han i mange år fremover drev stor forretning i konkurrence med den nærtboende smed Andersen. I 1907 fik han autorisation til indførelse af vandledninger i huse, og 21.4.1915 blev han autoriseret gas- og vandmester.

A. var en stilfærdig og retskaffen mand, hjælpsom og godgørende, især mod forældreløse børn, og nød derfor også almindelig agtelse i byen. Men der var naturligvis nogen, der morede sig lidt over hans jyske tonefald, og

andre, der havde lidt ondt af, at han som ivrig »missionsmand« benyttede enhver lejlighed til at bekende sin tro og missionere for den, både i tide og utide. »Bethlehem-smeden« kaldte de ham eller slet og ret »den hellige smed«. Som den gennemhæderlige mand, han var, gennemskuede han på et meget tidligt tidspunkt sognerådsformanden, tømremester Captyn, og da han også havde sine meningers mod, udtalte han ved lejlighed ganske åbent, at når der var penge i kommunens kasse, var der også penge i Captyn's. Den udtalelse siges at have skaffet ham en injuriersag og en bødestraf. Men der foreligger intet om, at han fik æresoprejsning, da det i januar 1906 pludselig åbenbaredes at være sandt hvert ord han havde sagt. Hvis det da ikke kan kaldes en æresoprejsning, at man det følgende år indvalgte ham både i sognerådet og i værgerådet.

Da han begyndte at mærke alderens tryk, lagde han op og flyttede til Helsing, hvor kredsen af kirkelige meningsfæller var langt større og stærkere end i Vedbæk, og her blev han boende til sin død.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Medl. af bygningsudvalg og gasværksudvalg 2.1.1907ff., kirkegårdsudvalg 17.1.1907ff., brandudvalg 10.5.1907ff.
 Medl. af Værgerådet 2.1.1907ff.
 Rotteudvalget 10.5.1907-15.4.1909 (fritagelse efter ansøgning for at modtage rotter i Vedbæk distrikt). Brandfoged i Vedbæk 1892(?) - 1896.

Bigler, Peter Olsen

murermester, Nærum.

Født 27.9.1836 i Nærum, død 29.5.1908 i Lyngby sogn (omkommet ved ulykkestilfælde). Søn af murermester Peter Ludvig Bigler (1801-1862) og hustru Elisabeth Mortensdatter (1803-1869).

Gift 24.11.1870 i Søllerød kirke med Wilhelmine Marie Bøhm, f. 17.2.1844 i København, d. 8.4.1916 i Vedbæk. Datter af sen. smedemester i Gl. Holte Frederik Wilhelm Bøhm (1818-1906) og hustru Anna Marie Petersen (1817-1885).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 29.3.1883-31.12.1891, valgt ved suppleringsvalg af de almindelige vælgere.

B.s fader havde i 1830 slået sig ned i Nærum som murer og i 1836 købt ejendommen »Marieshøj« på Nærum gade, som i nogle år havde været ejet og beboet af baronesse Constantia Wedel-Jarlsberg (død 1840), som var

datter af P. Suhms berømmelige elskerinde på »Geelshus«. Anna Charlotte Gjelstrup i hendes senere ægteskab med friherre G. F. Koskull, og enke efter den i sin tid bekendte provinsteaterdirektør og dramatiske forfatter Fr. Wedel-Jarlsberg (død 1831), fra hvem hun blev skilt i 1824 efter knap et års ægteskab. På dette fhv. lyststed blev B. født, og her boede han alle sine dage. Sin uddannelse som murersvend fik han hos faderen, og efter dennes død bestyrede han forretningen for sin moder, indtil han i 1867 selv overtog den. Dog var han i 1864 langt borte fra sin fødeby, deltog som indkaldt soldat i krigen, men kom – i modsætning til flere af sine bysbørn – uskadt tilbage. Utallige byggearbejder forestod han gennem årene i Søllerød kommune. Det er hans navn, man støder på, næsten hver gang kommunen skal have udført en nybygning, tilbygning eller ombygning på en af sine ejendomme, og det var da også ham, der i 1893 foretog det store murerarbejde i Søllerød kirke i forbindelse med det nye orgels anbringelse inde i selve tårnet. Man kan roligt sige, at han som muremester i sin tid var for kommunen, hvad senere brødrene Christian og Bendix Petersen blev i deres.

I 1882 købte han afdøde kaptajn Ammondsens gamle lystejeendom matr. 21 og 20c, og her indrettede han i 1901 et savnet Nærum Hotel til erstatning for Søgårds i 1887 nedlagte kro på nabogrunden.

Mange offentlige tillidshverv fik han gennem årene tildelt. Foruden de nedenævnte kommunale skal nævnes: vurderingsmand for Husmandskreditforeningen og Østifternes Kreditforening;

formand for Våbenbrødreforeningen for Søllerød sogn. 14.4.1891 hædredes han med Dannebrogsmændenes orden.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforst. for Trørød 5.1.1886-31.12.1891. Medl. af Vejkomité 2.1.1889-31.12.1891, skolekommission 21.10-31.12.1891, og sundhedskommisjonen 9.11.1894ff. Vurderingsmand ved anbringelse af umyndiges midler (i henhold til loven 19.3.1869) 14.4.1869-o.1895. Brandfoged i Nærum 1869-1887 (foreslået igen 14.3.1893, men fritaget med lægeattest 14.3. s.a.).

Bock, Carl Frederik

tømrer- og snedkermester i Nærum, sen. købmand i Skovshoved. Født 10.5.1817 på Kærupgård v. Ringsted, død 1894 i Skovshoved. Søn af proprietær Johan Carl Bock (1794-1853) og hustru Elise Smauck (1795-1859).

Gift 21.5.1841 i Søllerød kirke med Petrine Christiane Carlsen, f. 1810 i Skodsborg, d. 1865 i Nærum. Datter af kromand i Skodsborg Mogens Carlsen (ca.1777-1833) og hustru, distriktsjordemoder i Nærum Kathrine Sophie Rasmusdatter Steenberg (ca.1777-1853).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 1.1.1862-5.4.1864.

C.B. var fætter til fru Emilie Carlsen f. Modeweg på Stampen og til fru Anna Modeweg på Brede og dennes broder, fabrikbestyrer Julius Vilh. Bock på »Skovlyst« (Geelsgård), og hans hustru var kusine til fabrikant P. N. Carlsen på Stampen (se denne). Han havde med andre ord de fineste tænkelige slægtsforbindelser her på Søllerød-

egnen. Fru Emmy Christiani på Søllerødgård var han forøvrigt også i slægt med (se under J. Christiani).

På vielsesattesten 1841 betegnes han som »ungkarl af Usserød«, og det tør da vel formodes, at han på det tidspunkt har arbejdet som tømrersvend hos en mester dér. Eller har han måske haft en eller anden beskæftigelse på klædefabrikken? Vi véd det ikke. Vi ved kun, at han 8.7.1842 fik Søllerød sogneforstanderskabs anbefaling på et andragende om at måtte »drive tømrerprofession med fremmed hjælp her i sognet«. Amtets bevilling af 27.6.1843 lød dog kun på tilladelse til at arbejde med, hvad han »med egne hænder kan afstedkomme«. Men heri må der snart være sket en ændring, for folketællingen 1845 anfører udtrykkelig en ældre tømrersvend ved navn Andersen som hørende til hans husstand.

I 1853 bad han sogneforstanderskabet om at anbefale ham til stillingen som slotsforvalter på Fredensborg; men han fik den formodentlig ikke, for i 1855 ses han at have købt »Bagergården«, matr.nr. 46 af Nærum, af sin kusine, enkefru Emilie Carlsen (skøde 7.2.1855). Om konstant ophold i Nærum gennem 1850erne vidner også sogneprotokolens jævnlige anførelser af tømrer- og snedkerarbejde, som han har udført på kommunens forskellige ejendomme.

At B. og hans familie har hørt til »de dannede«s kreds og haft boglige interesser, fremgår deraf, at både han og hans svigermoder, den gamle madam Carlsen var blandt dem, der troppede op den allerførste aften, det nyoprettede sognebibliotek i 1843 holdt udlån (29. januar). Og at han også har nydt

almindelig agtelse i sognet og specielt i Nærum, derom vidner hans indvælgelse i sogneforstanderskabets mindre del pr. 1.1.1862.

Om hans deltagelse i den kommunale styrelse kan der desværre ikke siges meget, efter som der overhovedet ikke foreligger nogen speciel forhandlingsprotokol for perioden 8.5.1860-7.10. 1863. Vi ser hans navnetræk under forhandlingsreferater i oktober og november 1863; men på mødet i december er han ikke til stede; han er udeblevet uden at have givet formanden varsel herom, ja han er ligefrem forsvundet fra Nærum, og ingen véd, hvor han befinder sig, og derfor må formanden, proprietær Walsøe midlertidigt påtage sig alle hans distriktshverv. Vi véd heller ikke idag helt bestemt, hvorfor han så pludselig »forduftede«; men noget kunne tyde på, at han har været i store økonomiske vanskeligheder. Der foreligger nemlig i papirerne vedr. boet efter enkefru Emilie Carlsen (død 11.5.1862) et notat sålydende: »Fordring paa Carl Bock, Nærum, stilles i Bero paa Grund af Familieforholdet« (venligst meddelt af bibl.ass. Fritz Alten).

Først o. l. februar 1864 kom der brev til sogneforstanderskabet fra B., hvori han meddelte, at han var taget til armeen i Slesvig som marketender og derfor ville bede om at måtte betragtes som udtrådt af forstanderskabet. Den meddelelse måtte man jo tage til efterretning; men der har sikkert nok lydt nogle uvenlige kommentarer her og der rundt om i forsamlingen. Man henvendte sig til amtet om godkendelse af B.s udtræden, og efter et afholdt suppleringsvalg et par måneder senere

indtrådte skovfoged Thomsen, Rundforbi, i den bortflygtedes sted.

B. vendte efter krigens afslutning tilbage til Nærum; men der blev fra da af så mærkeligt stille om hans person. Det er bevisligt, at han endnu i 1867 var bosat her; men kort efter er han flyttet til Skovshoved, hvor han giftede sig igen og i en årrække ernærede sig som købmand. Sin gamle profession slap han dog åbenbart ikke lige straks. Sognerådsprotokollen noterer i hvert fald i 1873, at »det overdrages tømrermester Bock fra Skovshoved som sagkyndig at reparere Vandposten ved Nærum Skole«.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander f. Nærum 1.1.1862-31.12.1963. Medl. af sundhedskommissionen 15.3.1861-1.2.1864. Brandfoged i Nærum 6.5.1856-4.12.1866, tillige brandtaksationsmand fra 20.4.1857.

Bonnevie, Frederik Carl Gutfeld
forstmand, skovfoged i Rundforbi. Født 7.11.1831 i Vallekilde præstegård, død 1912 i København. Søn af sognepræst Honoratus Bonnevie (1795-1873) og hustru Martha Reline Jonanine de Svanenskjold (1797-1866).

Gift 21.6.1865 i Søllerød kirke med Caroline Amalie Petersen, f. 30.4.1836 på Ulriksholm ved Kerteminde. Datter af jægermester Rasmus Petersen (1801-1869) og hustru Ernestine von Syberg (1806-1887). Jægermester Petersen var 1855-1867 ejer af »Carlsminde« i Søllerød.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1874-30.4.1877.

B., der var fætter til den berømte

landskabsmaler J. Thomas Lundbye og svoger til den bekendte Vartovpræst V.J.Hoff, tog forsteksamen i foråret 1857 og ansattes allerede før eksamens afslutning ved statsskovreguleringen. Deltog i krigen 1864 som soldat ved 14. regiment og blev efter hjempermitteringen i december samme år konstitueret skovrider ved 4. Kronborg distrikt i Maarum, men trådte i oktober 1865 igen tilbage til skovreguleringen, som han arbejdede med, indtil han 1.10.1869 tiltrådte stillingen som skovfoged i Rundforbi efter afdøde skovfoged Thomas Thomsen. Her i sognet vandt han hurtigt ved sin fint dannede og kultiverede personlighed og sine rent menneskelige kvaliteter almindelig agtelse og respekt, og hans undergivne, skovløbere, hegnsmand og skovarbejdere synes at have været ham i en sjælden grad hengivne. Han undgik da heller ikke sin skæbne: indvalgt i sognerådet.

Han savnedes, da han i foråret 1877

havde forladt egnen for at overtage stillingen som skovrider ved 2. Frederiksborg distrikt med tjenestebolig i Farum. Også her måtte han gøre kommunalt pligtarbejde som medlem af Farum sogneråd 1886-91 og dets formand 1888.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforst. for Nærum 1.1.1875-30.4.1877 og Trørød 22.1.1877-30.4.1877. Medl. af Vejkomite 13.1.1874-22.1.1877, sundhedskommissionen 1.9.1874-30.4.1877 og 3 mands-tilsynet med Søllerød Hospital 13.1.1874-30.4.1877. Fra 20.3.1874 medl. af komité vedr. oprettelse af den fælleskommunale fattiganstalt »Stolpegården«.

Brüel, Ludvig Bang

forstmand, skovfoged i Rundforbi. Født 18.6.1858 i Norra Wrams sogn, Skåne, død 17.7.1947. Søn af skovrider Georg Peter Ludvig Brüel (1829-1914) og hustru Anine Sofie Bang (1833-1879).

Gift 25.9.1886 med Caroline Augusta Friderichsen, f.17.1.1857 i København. Datter af barbermester Vitus Friderichsen og hustru Frederikke Thomsen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1895-17.4.1900.

B. var af en udpræget skovriderslægt. Hans fader, der var en fremragende forstmand og kyndig skovbrugsforfatter, var skovrider på Bornholm 1867-1880 og derefter indtil 1909 i Kronborg 4. distrikt, og selv søn af en skovrider, Ludv. F. Brüel (4. Kronborg distrikt indtil 1880), og hans moder var datter af den meget kendte forstråd og plantør på Stendalsgård, Frederikshede ved

Viborg, Jens Bang (St. St. Blichers gode ven fra præstetiden i Thorning) og søster til den lige så kendte forstråd og plantør på Randbøl hede Fritz Bang.

Han tog forberedelseseksamen i skovvæsen 1871 og gjorde derefter tjeneste, først på Bornholm og så på Knuthenborg, indtil han i 1882 blev forstkandidat med 1. karakter. 1883 var han assistent på Hardenberg, 1884 i Kronborg 1. distrikt, og 1885 oprettede han i Silkeborg den første skovfoged-skole her i landet, der nød så megen anseelse, at den fik tilskud fra staten. 1888 ansattes han som assistent ved statsskovvæsenet, og 9.8.1892 udnævntes han til skovfoged ved Jægersborg- og Trørød Hegn under 1. Københavns distrikt med tjenestebolig i Rundforbi.

Som skovfoged i Rundforbi faldt det i B.s triste lod at skulle være med til at udpege de utallige stolte gamle bøgetræer i Jægersborg Hegns østside, der måtte vige for kystbaneanlægget bag om Skodsborg. Og Lyngby-Vedbæk banens anlæg gennem skoven ved

Rundforbi gav ham rig lejlighed til at få sin forhandlingsevne og taktiske manøvredegtighed sat på prøve (sad forøvrigt i den første banebestyrelse fra 1899). Han elskede ikke alene Jægersborg Hegn og Dyrehaven, men alle Nordsjællands skove, og han følte sig alle dage kaldet til at værne om dem.

Det faldt også i hans lod, meget mod sin vilje, at blive indvalgt i Søllerød sogneråd, og her kom han efterhånden i et ret spændt forhold til flertallet af sine kolleger, formanden P. M. Hansen, »Langkærgård«, især, fordi han under forberedelserne til valget af sognerådets mindre del i 1897 havde ført forhandlinger med socialdemokraterne, som da satte alt ind på at erobre samtlige 5 mandater. Om sine motiver til disse forhandlinger, som han havde ført efter samråd med enkelte af sine sognerådskolleger, skrev han selv bagefter:

»For det første var og er jeg af den mening, at i en kommune som denne, hvor arbejderstanden er så talrig og tæller så mange intelligente medlemmer, taler ret og billighed for, at arbejderne også bliver repræsenterede i kommunalbestyrelsen, ja, jeg mener også, at det – selv kun set fra de besiddendes standpunkt – er uforsvarligt systematisk at holde arbejderne tillidsmænd ude, thi herved næres klassehadet, utilfredsheden bliver berettiget og de besiddende hvæsser herved sværdet til deres eget bryst. Den bedste måde at forhindre spring i udviklingen er formentlig netop at opfylde alle berettigede krav. Og det at afstå et par pladser til arbejderne i en kommunalbestyrelse, der tæller 11

medlemmer, kan sandelig ikke kaldes noget revolutionært skridt. For det andet var det mig magtpåliggende at undgå, at der før valget blev etableret en bitter politisk kamp, hvorved et roligt og fordrageligt samarbejde efter valget ville vanskeliggøres«.

Men hvordan gik det så? En gruppe vælgere opstillede en kandidatliste, der var kemisk ren for alt, hvad der kunne smage af arbejderrepræsentation, og den socialdemokratiske forening fremkom da på sin side med en liste, der lige så ensidigt gik de besiddende klasser forbi. Resultatet blev altså det, som netop skulle have været undgået: en ren politisk kamp – og socialisternes erobring af *hele* den mindre del! Og det måtte da forekomme ham helt ubegribeligt, at der nu fra de besiddendes side rettedes bebrejdelser mod *ham* for hans forsøg på at få dannet en upolitisk liste, der repræsenterede de forskellige samfundsklasser så alsidigt som muligt. Man skulle snarere have troet, at det blev arbejderpartiet, der rettede sine pile imod ham. Han fik imidlertid ingen bebrejdelser fra den kant, men tværtimod ros i selveste »Social-Demokraten«, og derfor blev han blandt de besiddende her i sognet betragtet som en »fordækt socialist« – hvad han bestemt ikke var. Men de kunne jo bare smide ham ud af sognerådet: det ville han ikke have det fjerneste imod; han havde aldrig bedt om at komme derind!

Lige som sin fader var B. meget produktiv som skovbrugskyndig forfatter. 1887-1901 stod han som udgiver og redaktør af »Forsttidende« og skrev i årenes løb selv heri en lang række

artikler over de mest forskelligartede emner. Også mange andre tidsskrifter har han givet bidrag til.

I 1900 overtog han sin faders tidligere skovdistrikt på Bornholm, og 1909 blev han faderens direkte efterfølger i 4. Kronborg distrikt og rykkede ind i skovridergården »Skovfryd« ved Nøddebo, som også farfaderen i sin tid havde beboet i mange år. Tre skovridere Brüel – fader, søn og sønnesøn – på et og samme sted gennem trekvart århundrede var jo lidt af et særsyn. Og skovridertraditionen fortsatte i slægten. En søn af B., hofjægmester Gustav Brüel blev statskovrider i Sønderjylland og en søn af denne igen, forstkandidat Torben L. Brüel skovrider på Frijsenborg.

Mange forskellige hverv var betroet B., både før og efter 1928, da han som embedsmand faldt for aldersgrænsen. 1902-10 var han statens tilsynsførende med de private skove på Bornholm; 1902-1905 Hedeselskabets forretningsfører på Bornholm og fra 1904 sagkyndig vurderingsmedhjælper; fra 1926 medlem af udvalget ang. driften af Jægersborg Dyrehave og tillige medlem af udvalget vedr. statsskovenes drift ud fra æstetiske og naturhistoriske synspunkter; fra 1930 2. viceformand i Danmarks Naturfredningsforening.

R. af Dbrg. 29.8.1917. Svenske Vasa Orden 3¹.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforst. for Nærum 1.1.1895-31.12.1897 og Trørød 4.1.1898-13.4.1898. Medl. af vejudvalg (formand) 1.1.1898-16.3.1900, samtidig medl. af skolekommissionen. Brandtaxationsmand 1.8.1895ff.

Captyn, Cornelius

Se under kap. III Sognestyrets ledere.

Carlsen, Peter Nicolai

ejer af Stampen.

Født 19.5.1813 i København, død 2.3.1848 på Stampen. Søn af skibskaptajn, sen. pakhusforvalter Søren Friderich Carlsen (1769-1813) og 2. hustru Anne Cathrine Kisling (1781-1846).

Gift 25.10.1835 på Brede, Lyngby sogn, med Emilie Louise Modeweg, f. 13.6.1811 i København, d. 11.5.1862 s.st. Datter af sen. klædefabrikør på Brede Johan Carl Modeweg (1782-1849) og hustru Lovise Magdalene Bock (1783-1843).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-2.3.1848.

C. havde, før han i 1835 købte den gamle valkemølle i Stampen, været kontorist i Den kgl. grønlandske Handel, og det tør nok formodes, at det var hans rige svigerfader, der satte ham i stand til at gøre den ejendomshandel. J. C. Modeweg havde i 1832 købt Brede klædefabrik og har uden tvivl set sin fordel i at have nem adgang til en valkemølle her ved Mølleåen. Familierne Carlsen og Modeweg synes at have kendt hinanden fra gammel tid. Enkefru Carlsen boede i sin afdøde mands ejendom i Amaliegade, og Modeweg havde indtil 1832 drevet klædefabrikation i Dronningens Tværgade, altså lige i nabolaget. Og da den unge Carlsen var både nydelig og dannet, dygtig og driftig, faldt det ham ikke svært at opnå anerkendelse som den store mands svigersøn. Der blev, så snart handelen med Stampen var gået i

orden, sørget for myndighedsbevilling og udstedelse af kongebrev, så at det meget unge par kunne komme til at holde bryllup endnu samme år; og desuden blev der skaffet ham en – i sig selv ganske tom – titel til at pynte på navnet: cancellisekretær.

Stampen var ved Carlsens overtagelse en virksomhed af ret beskedent omfang: et par stampeværker drevet af to underfaldshjul og nogle teglhængte bygninger af mur og bindingsværk. Men han fik den hurtigt udvidet med en kornmølle, der kunne tage konkurrencen op med Fuglevad mølle, og et bageri, som han skaffede udsalg for i en ejendom i Nærum, der havde hørt under Nærumgård, og som nu, da den var blevet hans, kaldtes »Bagergården«. Selve valkemøllen havde foruden sit nye arbejde for Brede Klædefabrik også stadig sit gamle hidtidige for klædefabrikken i Usserød og Børnehuset på Christianshavn. Omkring 1840 erhvervede han sig desuden ret til oljefrem-

stilling og sæbesyderi, og som en følge af udvidelserne skaffede han sig tillige bevilling til udsalg af høkerverar for de mange arbejderfamilier, der efterhånden udgjorde et helt lille samfund. 1842 indgik han kompagniskab med svogeren Julius Emil Modeweg og oprettede sammen med ham en klædefabrik her på Stampen under firmanavn »N. Carlsen & Modeweg jun.«

Nye bygninger opførtes, og nye tekstilmaskiner installeredes, og midlerne dertil skaffedes ved lån fra den gamle Modeweg – mod pant i den nyopførte fabrik. Efter en større ildebrand i 1843, der lagde samtlige bygninger på Søllerød-siden af mølledammen i aske, opførte han den pyntelige hovedbygning, som stod indtil 1942, og den store 4-etages magasinbygning (opført af stampet ler), som fik lov at stå til 1939. Noget senere opførte han langs Hjortekærvejen en længe til væveri og arbejderbolig og tillige hermed det ejendommelige »Schweizerhus«, der indtil 1940 udgjorde et yndet motiv for utallige postkort-fotografer.

Som en af sognets betydeligste ejendomsbesiddere skulle han naturligvis have sæde i Søllerøds første sogneforstanderskab. Det medførte, at han også måtte afse tid til bestridelse af en række offentlige hverv. Det blev til genvalg efter den første 6 års valgperiode i december 1847. Men et par måneder efter ramtes den stærke og travle mand pludselig af en voldsom tyfoid feber, der i løbet af kort tid lagde ham i graven, knap 35 år gammel. Han begravdes i Søllerød, hvor provst Boisen holdt en lang og svulmende sørgetale ret i tidens stil, længe dvælende ved hans kommunale indsats:

»Hvilken Virksomhed udviste han ikke! den sporede i hans nærmeste Omgivelse, men den bragte ogsaa velsignet Frugt i en videre Kreds, og derfor føles hans Savn dobbelt.

I sex Aar stod jeg i nøie Forbindelse med den Afdøde ikke i private men i offentlige Forhold, da den almindelige Stemme kaldte ham til det hæderlige Hværv at være Medstyret af dette Sogns kommunale Anliggender og at virke til det almene Vel. Altid var han den første til at imødekomme ethvert Forslag, der fandtes at være i Medborgeres Interesse; han skyede ingen Umage men fandt sin Glæde, sin Løn i at fremme den gode Sag. Ofte har jeg beundret den Rolighed, Besindighed og Udholdenhed, hvor med han, der endnu var en ung Mand af Alder, vidste at lempe sig efter indgroede Vaner, Fordomme og Mangel paa Fatteevne, saa at han tilsidst overbeviste dem, som vare ham imod, om det Sande og Rette, og derved bidrog meget til at fremme, hvad der var nyttigt og godt.

Hans Fortjenester i denne Retning bleve ikke upaaskjønnede, da den offentlige Stemme atter kaldte ham til det hæderlige Hverv at være een af Sognets Representanter. Til Alles Glæde modtog han Valget, uagtet han havde nok at gjøre i sin private Stilling; men ak! saa snart efter – saa uventet gik han bort til Sorg for os Alle. Agtelsens og Paaskjønnelsens Hæderskrands lægger jeg paa hans Kiste – længe skal hans Minde bevares her i vort Samfund, hvor han vil blive savnet af mange.

Og hvad var han ikke for dem,

som stode ham nærmere? De Mange, som søgte og fandt Brødet i hans Arbejde, der aldrig forgjæves tyede til ham i deres Trang, men altid fandt hos ham Øret aabent for deres Bønner og Hjertet villigt til at hjælpe. Disse savne ham, og mangen Taknemligheds Taare fældes ved hans Bortgang«.

Og så videre. På hans gravsten sattes denne inskription: »Blidhed og Retfærdighed prydede alle hans Handlinger, hans lyse Aand, hans rige Hjerte udbredte Held og Velsignelse, hans Navn skal ikke glemmes.« Det havde nok også sin rigtighed altsammen – undtagen måske lige det med »blidheden«. Det er i hvert fald en kendsgerning, at han lige fra 1841 havde bagt brød til sognets fattige og selv formålet rugen til dette formål.

Hans enke, der sad tilbage med 6 ukonfirmerede børn, førte virksomheden videre (også i en årrække brødbagningen til de fattige), indtil sin død i 1862, hvor efter den gik i arv til sønnen Carl Frederik Carlsen – der altid viste det stik modsatte af blidhed, hver gang sogneforstanderne havde overvurderet hans skatteevne i forhold til f.eks. Th. Walsøe's. Hans skatteklage i februar 1868 var så »gjennemtrængt af Overmod og Trods«, at sognerådet, der »hverken kunne eller burde finde sig i en saadan Haan«, havde måttet kratte ham igen med både næb og klør, og det kom der store spektakler ud af med gensidige klager og modklager til amtet. Ser vi lidt nærmere på portrættet af hans fader, P.N.C. her foran, får vi unægtelig en fornemmelse af, at heller ikke *han* har været ganske

nem at bide skeer med, dersom nogen har trådt ham for nær.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattig- og skoleforstander for Stampen 1.1.1842-31.12.1847. Medl. af vejkomité 1.1.1842-3.3.1848 (kasserer 1842-43). Tilsyn med assurancevæsenet. Medl. af udvalg til håndgerningsskoles oprettelse 3.3.1842, udvalg vedr. brandsprøjte i Nærum 8.7.1842 og vedr. brandsprøjteregulativ 29.10.1844, udvalg vedr. jordemoder i Lyngby og Søllerød sogne 23.5.1843, udvalg til bygningstaxation 5.2.1846. Brandtaxator i hele sognet 17.12.1844. Synsmand for sognets mindre vandløb 29.5.1847. Valgmand til amtsrådsvalg 3.3.1842.

Christensen, Børge

murermester, Skodsborg.
Født 26.12.1837 i Kirkelte, død 21.6.1892 i Skodsborg, begr. i Søllerød. Søn af husmand Christen Poulsen (1801-1893) og hustru Inger Børresen (d.1887).

Gift 20.11.1870 med Sidse Marie Hansen, f. 4.9.1842 i Volderslev sogn ved Køge, d. 13.6.1935 i Skodsborg. Datter af husmand Hans Jensen og hustru Maren Hansdatter i Hoverihusene. (I folketællingen for Skodsborg 1880 anføres hun som født i Sorø og i Søllerød kirkebog 1935 som født i Frelslev ved Hillerød! Men hun er fundet i Volderslev kirkebog blandt de døpte børn i Volderslev kirke 1842).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1883-31.12.1888.

Om B.C., der o.1870 nedsatte sig som murermester i Skodsborg, fore-

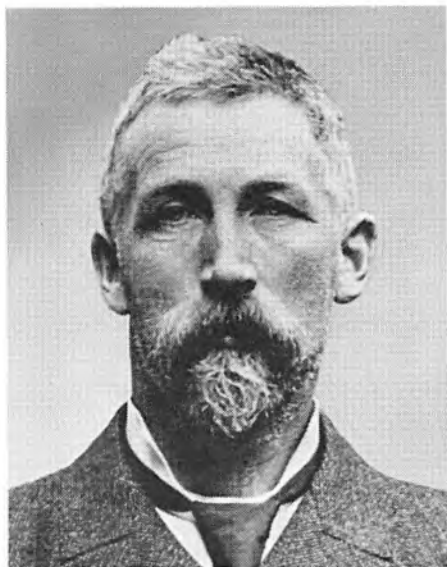
ligger der ingen nærmere biografiske oplysninger – ud over den meget tragiske, at han i sin bedste alder bukede under for en grufuld kræftlidelse i munden. En bevaret skrivelse fra hans hånd: »Til Hr. Pasten Vedel. At Peter Emiel Jacobæus ikke har Nytt nogen som helst Understøtelse af Comunen Bevineds herved B Christensen Soggneraadsmedlem«, lader os forstå, at de højst beskattede vælgere, da de i 1882 netop udpegede ham som valgkandidat til sognerådets større del, har set helt bort fra, hvad han måtte mangle i »kultur og dannelse«, og udelukkende lagt vægt på det i den foreliggende situation langt vigtigere og væsentligere: hans store praktiske dygtighed og rent menneskelige soliditet. En meget anset håndværker må han have været.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Skodsborg. Brandfoged i Skodsborg 22.1.1877-4.9.1887 (fritaget af helbredshensyn). Ligsynsmand 28.2.1882-17.1.1892. Forestår udvidelse af Skodsborg skole 1884.

Christensen, Frederik Wilhelm Christian

tømrmester, sognefoged, Øverød.
Født 17.5.1853 på Dronninggård (Frederikslund), død 4.8.1925 på amtssygehuset i Lyngby, begr. i Søllerød. Søn af snedkermester ved Frederikslund, senere købmand i Rudersdal Niels Christian Christensen (1815-1890) og hustru Kirstine Frandsen (1814-1883).

Gift 29.5.1896 i Vedbæk kirke med Marie Metine Mortensen f. Jacobsen (enke efter forpagter Chr. Mortensen, Øverød), f.31.8.1861 i Lyngby, d.29.5.

1913 i Øverød. Datter af vognmand i Lyngby, senere Nærum, Lars Jacobsen og hustru Johanne Jacobine Gjerløv (søster til snedker Axel Gjerløv, Skodsborg, se denne).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1889-31.12.1900.

C. lærte tømrerfaget i København, og arbejdede forskellige steder som svend, indtil han efter aftjening af sin værnepligt (som gardist) i 1883 nedsatte sig som mester i Rudersdal. I 1889 erhvervede han grunden matr.2e af Øverød i engen ved vestenden af Søllerød sø, hvor der i 6 år havde ligget en træsyre- og tjærefabrik, som aldrig havde trivedes og nu forlængst var gået i stå. Han fik det hele for 4300 kr., rev fabriksbygningerne ned og opførte på grunden lige ud til Øverødvej villæen »Fuure-Hus« (senere afløst af etageejendommen »Aabo«, nuv. Øverødvej nr. 18) og længere inde på grunden en større værkstedsbygning med beboelse oven over. Her drev han så sin

forretning videre indtil 1913 og blev fortsat boende lige til sin død.

Ved valget 18.12.1888 var han blevet indvalgt i sognerådets større del; han genvalgtes med forøget stemmetal 30.11.1894 og sad valgperioden ud, men lod sig ikke siden opstille. Han havde nu også fået mere end nok at bestille, idet han 22.8.1895 var blevet udnævnt til sognefoged og lægdsmand for Søllerød sogns vestre distrikt. Fogderiet var netop da på grund af den store befolkningsvækst blevet delt i to. Senere, efter 1. verdenskrig, deltes det i fire (Vedbæk, Skodsborg, Søllerød og Dronninggård), hvoraf C. fik det vestligste: Dronninggård. Sognefogedbestillingen tog under den fortsat rivende udvikling efterhånden så meget af hans tid og kræfter, at han i 1913 blev nødt til at opgive sit håndværk. Og det var lige i rette øjeblik, han fik lagt op, for med udbrudet af den store verdenskrig året efter fik han hænderne fulde af arbejde med de militære indkaldelser og tilrettelægning af den omfattende indkvartering af sikringsstyrkerne i Søllerød sogn. Det var en stor opgave og en lidt prekær opgave, fordi der rundt om i mange privathjem, som rantes af indkvarteringerne, luredes på, om byrderne blev helt retfærdigt fordelt. Men han løste den til punkt og prikke med den faste hånd og den ligevægt i sind og tanke, som var ham givet. Utallige andre opgaver, som de følgende krigsår pålagde ham, løste han dygtigt på samme værdige måde.

Sognefogedbestillingen var dog ikke hans eneste offentlige tillidshverv. I 1906 indvalgtes han i bygningskommissionen og blev kort efter dens formand og fortsatte som sådan til sin

død. Fra 1895 til sin død var han vurderingsmand for Overformynderiet og fra 1899 vurderingsmand for Østifternes Brandforsikring, en bestilling, som i jubilæumsåret 1924 indbragte ham en smuk erindringsgave fra selskabet. Ligeledes var han i mange år medlem af Holte Banks bestyrelse.

Ved alle disse bestillinger kom han i berøring med en mængde mennesker, som alle lærte at sætte stor pris på denne stoute, statelige og højtbevagede hædersmand. Det var med bekyrning, at vennerne i 1920 erfarede, at han havde måttet lade sig indlægge på Lyngby sygehus for en ondartet blærelidelse, og da han nogenlunde restitueret vendte hjem til sit 25 års sognefoged-jubilæum, blev han hædret stort ved en festlighed på Hotel Nyholte. Da 30 års jubilæet nærmede sig, skrev Holte Avis:

»Hr. C. kan fejre denne begivenhed i rolig bevidsthed om, at han har både sine overordnedes og sine sognebørns velvilje og agtelse. Han har opholdt sig her i sognet i 70 år og er et levende stykke Søllerødhistorie. Han har i højere grad end de fleste set den kæmpemæssige udvikling, der på alle områder har forvandlet vor kommune fra et stille landsbysogn til en stor, moderne villakommune. Han har en udmærket hukommelse og fortæller livligt og interessant om forholdene i gamle dage. – Den stoute skikkelse bøjes lidt, og gangen er knap så elastisk som før, men humøret er godt, og hr. C. er ikke blevet sur og gammelmandsklog. Tiden er ikke løbet fra ham, han har forstået at følge med i det hurtige tempo.

Vi vil håbe, at kræfterne må slå til, så han endnu i nogle år må forestå sit embede til alles tilfredshed.«

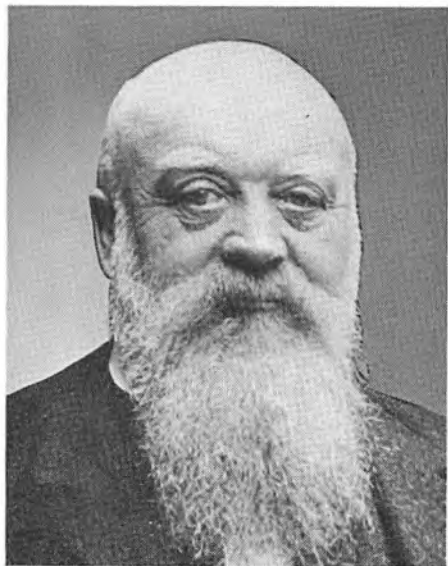
Dette håb slog dog ikke til. Få uger før sit jubilæum måtte C. atter lade sig indlægge på Lyngby sygehus, og denne gang stod han det ikke igennem, men døde efter få dages forløb.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforst. for Dronninggård 1.1.1889-31.12.1900. Medl. af byggeudvalg 19.1.1892-31.12.1900, bygningskommissionen 1906-25 (formand 1912-25), bestyrelsen for Søllerød Hospital 1894-1900. Tilsyn med plejebørn i Dronninggård distrikt 1890-95. Medl. af udvalg vedr. »Suhms Kilde« 1893, udvalg vedr. heste og vogne i tilfælde af mobilisering 1895ff. Snefoged Øverød distrikt 1891-97. Brandsynsvidne 1895ff. Medl. af udvalg til udarbejdelse af bygningsreglement 17.2.1910, brændefordelingsudvalg 1918-21, huslejenævn 1922-25 (suppleant for formanden). Vurderingsmand ved anbringelse af umyndiges midler 16.3.1911ff. Ejendomsvurderingsmand 1918ff. Tilsyn med salg af skoveffekter 1917ff.

Christensen, William Alexander Bertrand

forstmand, skovfoged i Rundforbi. Født 9.4.1845 i Holmstrup ved Kalundborg, død 28.4.1932 i Gilleleje. Søn af skovrider ved baroniet Adellersborg Jens William Christensen (1805-85) og hustru Stine Margrethe Merling (1812-67).

Gift 10.9.1872 med Marie Christine Splittendorff, f.4.6.1845 i Jordløse sogn, død 8.7.1920 i Gilleleje, begr. på

Maarum kirkegård. Datter af møller Johannes Splittdorff, Øresø og Rangle Mølle (1811-51) og hustru Marie Georgine Møller (1817-74).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1886-23.5.1888.

C. tog forsteksamen i 1866 med 1. karakter og var derefter i et par år beskæftiget med opmålings- og planlægningsarbejder i private skove på Sjælland og Fyn og i Skåne. 1868-70 aftjente han sin værnepligt ved feltartilleriet og købte så i foråret 1872 »Kongens Mølle« i Agnsø sogn mellem Holbæk og Kalundborg. Men allerede i september 1876 solgte han denne ejendom igen, hvorefter han 1.4.1877 blev antaget som assistent ved statskovene (fast ansættelse 30.3.1878). 12.1.1883 udnævntes han til skovfoged i Rundforbi efter Sophus Thalbitzer, til hvem han var en stor modsætning, såvel i indre som i ydre henseende, stout og bred af skikkelse, jovial af væsen og med det pragtfuldeste, krave-

tøjskjulende fuldskæg, der kunne få børn til at tro, at det var selve julemanden, de så, når han ved vintertide iført tyk vams og lodden kabuds strøg i kane gennem Jægersborg Hegn.

Som næsten alle skovfogeder i Rundforbi måtte også han en tid gøre uønsket hoveriarbejde i det lokale sogneråd. Men det blev for hans vedkommende af temmelig kort varighed, da han allerede i marts 1888 avancerede til skovridereembedet i 6. Kronborg distrikt med tjenestebolig i Maarum i Grib skov. Efter sin afsked 1.4.1915 flyttede han til Gilleleje, hvor han blev boende til sin død.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Revisor for de kom. regnskaber 1883ff.
Kasserer 5.1.1886-23.5.1888. Medl. af Vejudvalg i samme periode (formand).

Christiani, Jens

proprietær, Søllerødgård.

Født 14.12.1841 i Kerteminde, død 25.2.1908 på Århus Amtssygehus, begr. i Søllerød. Søn af Ferdinand Christiani, »Lundsgård«, og Emilie Kok, Kerteminde.

Gift 6.5.1868 i Frue Kirke, Kbh., med Emma Andrea Gudmann, f.11.1.1848 i København, d.25.5.1913 på Kommunehospitalet i Kbh. Datter af grosserer Henrik W. Gudmann (1819-51) og hustru Emma Lucine Modeweg (1824-71).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1871-31.12.1876.

Der hviler lidt mystik over Jens Christiani's oprindelse. En slægtning af ham har i 1947 meddelt nu afd. kommunearkivar Sv. Aa. Thomassen i

Holte, at han var »ældste søn af geheimekonferensråd *Christian Ahlefeldt-Laurvig* til Tranekær slot på Langeland, død 1856«. Men kirkebogen i Kerteminde siger noget ganske andet (den er rådspurgt, fordi J.C. *selv* i Søllerøds Folketælling 1870 udtrykkelig har angivet Kerteminde som sit fødested): »1841 d. 14. Dec. født Jens Christiani, døbt 17 Marts. Moder Emilie Kok (Datter af Mads Kok). Udlagt til Barnefader Ferdinand Christiani paa Lundsgaard«. At pastor Jensen i 1908 i Søllerød kirkebog har anført fødestedet *Middelfart*, er unægtelig forvirrende, men sådanne distraktionsfejl er desværre ikke så sjældne i kirkebøgerne, som de burde være. Og når det er sagt, skal det også siges, at det i gamle dage ikke var så sjældent heller, at den *virkelige* fader til et uden for ægteskab avlet barn, når han var en formående person, fik en anden til at lade sig udlægge som barnefader, måske for gode ord og betaling. Og så er det, man spørger: er der noget om familiesnakken alligevel? Omtalte *Christian Ahlefeldt-Laurvig*, ejede i 1841 »Lundsgård« ved Kerteminde. Ganske vist boede han selv siden 1832 på Tranekær, som han dette år havde arvet efter sin onkel; men hans hustru levede – på grund af gemytternes meget stærke uoverensstemmelse – adskilt fra ham her på Lundsgård. Geheimekonferensråden var imidlertid i 1841 en mand på 52 år og kom forøvrigt, af gode grunde, slet ikke på Lundsgård, så der er nok større sandsynlighed for, at barnefaderen in casu har været en af hans sønner, der enten har boet eller været på besøg hos sin moder. Hvis der altså overhovedet er hold i

noget af det! Det får vi givetvis aldrig opklaret. Men under alle omstændigheder synes Jens Christiani i sin ungdom at have haft gode og formående forbindelser, siden han i en alder af knap 23 år blev i stand til at erhverve så stor en ejendom som Søllerødgård med tilliggende jorder (matr.1a, 2b, 3, 22, 28 og 5b).

Sin landbrugsuddannelse havde C. fået nede i det slesvigske, og inden han i 1864 købte Søllerødgård, havde han i nogle år været forpagter af Hellebækgård mellem Helsingør og Hornbæk.

Den meget unge proprietær lagde sig snart ud med Søllerødboerne, fordi han hensynsløst tog vand af gadekæret til sine kreaturers vanding. Birkedommeren, som de klagede til, syntes først, at det måtte han da have lov til, da det vel måtte komme ud på ét, om han lod kreaturerne gå til gadekæret eller lod vandet hente til kreaturerne. Jo, men han kørte ud i gadekæret med sin vandvogn og opkørte det lag af blåler, der var lagt over flydesandet i bunden for at holde på vandet. Ja, det måtte han ikke så gerne, svarede birkedommeren nu. Og så skød de den sidste raket af: han brugte sin latrinovogn til at hente vandet i og svinede med den midt ude i kæret. Ja, *det* måtte han så sandelig ikke! Nu skulle det forbydes ham at hente vand dér. Så lavede han sin egen brønd på gården, lige som den, præsten havde, og det gav stødet til, at Søllerødboerne kom på ideen med en fælles bybrønd ved siden af gadekæret.

I 1868 gjorde han et godt parti, idet han giftede sig ind i det store og rige familiedynasti Modeweg. Hans unge

hustru, Emmy Gudmann var søster til fabrikant Ludvig Gudmann i Fuglevad. Hendes moder, Emma Gudmann, var datter af den mægtige fabrikant J. C. Modeweg på Brede og altså søster til »unge« Julius Modeweg på Brede (der var gift med hendes mands søster, Anna Gudmann) og til fru Emilie Carlsen på Stampen, der havde været gift med den tidligt afdøde fabrikant P. N. Carlsen (se denne). En søn af *dem*, Adolph Carlsen blev gift med en søster til Emmy Gudmann. Som man ser: en pænt sluttet ring!

Så var han også snart moden til at komme i sognerådet. Med sit hartkorn og sine slægtsforbindelser havde han anseelse nok til det hos de højst beskattede vælgere. De stemte ham ind ved decembervalget i 1870. Men i formandsstolen sad jo allerede kammerherren fra »Henriksholm«, og ham kunne der ikke være tanke om at konkurrere med. Herren til Søllerødgård måtte nøjes med at være menigt medlem hele den 6-årige valgperiode igennem.

Kort tid efter sin udtræden af sognerådet forlod han Søllerødgård og flyttede til »Stensmark« ved Grenå, som han havde taget i forpagtning og herefter blev boende på lige til sin død. Hvad der har bevæget ham til at forlade Søllerød, ved vi ikke noget om. Det mærkelige er, at han ikke med det samme solgte Søllerødgård. Han lod den i en årrække bortforpagte til en mand ved navn L. S. Haagensen; 1885 skødede han halvdelen af den til trykkeriejer Julius Hoffensberg og lod *sin* halvpart fortsat være i forpagtning, og først i 1888 solgte han sammen med Hoffensberg *hele* ejendommen til konsul Poul Hansen.

Søllerød-tiden blev altså kun en episode i Christiani's liv. Men en vis tilknytning til egnen her må han alligevel have følt, siden han efter 30 års ophold på Djursland har ønsket at blive begravet i Søllerød. Måske det dog snarere har været hans hustru, der følte tilknytningen gennem sin slægt, og hende, der ved hans død har taget bestemmelse om hans begravelse i Søllerød – med tanke på sin egen begravelse senere hen engang.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød. Medl. af vejkomité 10.1.1871-31.12.1876 (formand), 3 mands-tilsynet med Søllerød Hospital 15.1.1874. Voldgiftsmand ved jagtafløsningen 1867-75. Hegnsynsmand 14.4.1869-31.12.1870. Medl. af kom. til hoveriets afløsning 1871, Sundhedskom. 1874, bestyrelsen for den forenede Alderdomskasse 1876. Forpligter sig 20.1.1870 til at levere gratis brændsel til Søllerød kirke, når der installeres kakkelovne i denne.

Christiansen, Rasmus Niels gårdbestyrer, Trørød.

Født 9.11.1841 i Nærum, død 11.1.1913 i Haslev (under besøg hos familie), begr. i Søllerød. Søn af gårdejer i Nærum Christian Rasmussen (1810-86) og hustru Ane Margrethe Eriksdatter (1821-94).

Ugift.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 10.1.1881-31.12.1885 (indvalgt ved suppleringsvalg efter O. Lemvigsh udtræden) og atter 23.5.1888-31.12.1891 (indvalgt ved suppleringsvalg efter William Christensens udtræden).

R.C. var sønnesøn af den store Nærumgårdejer Rasmus Nielsen (matr.4 m.fl. af Nærum og matr.2e af Søllerød), der blev stamfader til et helt »dynasti« af anselige hartkornsbesiddere i Søllerød midtsogn. Faderen, Christian Rasmussen, der havde arvet de store ejendomme, var medlem af sogneforstanderskabet i 6 år 1848-53 (se nærmere under denne). Uden tvivl har R.C. regnet med at skulle overtage de fædrene jorder; men det blev der ikke noget af, for i 1870 solgte Chr. Rasmussen dem til den daværende ejer af Nærum Avlsgård, og sønnen måtte da nøjes med at blive gårdbestyrer for sin lidt yngre søster Anna, der sad som enke på den store gård matr.5 af Trørød (»Trørødgård«). Hun havde været gift med sin fætter Hans Larsen, der var søn af gårdejer Lars Hansen (se denne) og broder til kroejer Jens Hansen Larsen i Vedbæk (se også denne), men var blevet enke allerede i 1874. At hun kunne beholde gården, skyldtes

hovedsagelig det lykketræf, at hendes ugifte broder stod »ledig« og parat til at overtage driften. Med stor dygtighed bestyrede han så gården, indtil den i 1902 blev solgt til etatsråd J. G. Rohde, og bistod tillige søsteren ved de mange udstykninger og parcellsalg, som navnlig i 1890erne fandt sted på de udstrakte jorder.

Ved sognerådsvalet i december 1879 opstilledes han af en gruppe blandt de almindelige vælgere, men blev ikke valgt. Malermester Hans Jørgensen, Vedbæk, fik 3 stemmer mere end han og erobrede dermed den femte og sidste plads inden for sognerådets mindre del. Han kom dog alligevel ind, da der godt et års tid senere skulle afholdes et suppleringsvalg, og fik to år efter overdraget det ære- og byrdefulde hverv som kommunekasserer. Ved valget i 1885 gled han ud, men kom påny ind ved et suppleringsvalg i maj 1888. 9.12.1891 viste hans sognerådskolleger ham den tillid at vælge ham til fungerende formand i afdøde kammerherre von Rosens sted. Mange vælgere gav ved det da forestående valg udtryk for kraftige ønsker om hans fortsatte virke i sognerådet. Hans gode egen-skaber var så velkendte, hed det, at det var unødvendigt at remse dem op; vælgerne kunne trygt give ham deres stemme i sikker forvisning om, at hos *ham* var sognets anliggender i de bedste hænder. Men herpå svarede han blot i en ganske kort avismeddelelse, at han ikke agtede at modtage genvalg. Tak sagde han ikke engang, og så sagde vælgerne heller ikke mere.

Sine sidste år 1902-13 henlevede han som particulier i Vedbæk.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforst. for Trørød 1.1.1883-31.12.1885. Kasserer 6.2.1883-31.12.1885. Medl. af vejudvalget (formand) i begge valgperioder, sundhedskommissionen 20.6.1882-3.2.1885, skolekommissionen 17.3.1896-9.10.1903. Udvalg vedr. Stolpegården 1883ff., vedr. Alderdomsunderstøttelse 1891, vedr. Snekastningsdistrikter 1891. Brandfoged i Nærum 14.4.1869(?). Vandsynsmand 1.3.1886-17.11.1896. Voldgiftsmand ved afløsning af husmænds pligtarbejde 1891ff. Voldgiftsmand ved jagttrettens afløsning 1881ff. Deltager i forhandl. vedr. ny politivedtægt for Nordre Birk 1889. I bestyrelsen for E. Agiers Mindelegat 20.10.1899-19.12.1905.

Christoffersen, Hans Peter

gårdbestyrer, Trørød
 se 2. del under menige sogneråds- og kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Christoffersen, Lars

gårdejer, Trørød.
 Født 27.8.1825 i Trørød, død 4.4.1894 s.st. Søn af gårdejer Christoffer Nielsen (1801-65) og hustru Marie Pedersdatter (1795-1873).

Gift 12.3.1861 med Ane Cathrine Olsen, f.18.7.1835 i Niverød, Karlebo sogn, d.11.1.1921 i Trørød. Datter af gårdmand Ole Nielsen og hustru Ane Marie Christiansdatter.

Medlem af Søllerød sogneråds største del 1.1.1871-31.12.1876.

Gårdejer Christoffer Nielsen (se denne) havde 3 sønner. Den ældste, Peder C. (se denne) købte i 1847 gården matr.3 af Trørød »Langager-

gård«), den yngste, Niels C. (se denne) overtog i 1857 slægtsgården matr.3 af Holte (»Christoffersengården«), og den mellemste, Lars C. fik i 1865 faderens gård matr.2 af Trørød (»Lindevangen«), som han allerede da i nogle år havde bestyret.

Klog og myndig, som han var, og dertil selvbevidst på jævn, naturlig og nøgtern måde, blev Lars C. – ligesom sin fader og begge sine brødre – den selvskrevne til varetagelse af alle mulige offentlige tillidshverv og undgik naturligvis heller ikke at komme i sognerådet. Her afløste de tre brødre smukt hinanden i årene mellem 1865 og 1883. Overordentlig velhavende var han naturligvis også – ligesom faderen. Med årene øgedes velstanden endda i en sådan grad, at han var i stand til at forære de fire af sine fem sønner hver en god og solid nordsjællandsk gård; og det var også en overordentlig solid og veldrevet gård, han efterlod sin

hustru til eje og sin næstældste søn Hans Peter til bestyrelse.

Der stod respekt om Lars C. og hans hustru. De var både højagtede og affholdte, ikke mindst blandt deres »lige«. Herom vidner bl.a. flg. avisinserat fra en ven af huset i anledning af deres sølvbryllup i marts 1886:

»Slægt og Venner mødte talrigt i Sølvbrudeparrets Hjem for at bringe deres Lykønskning og modtoges med den Hjertelighed og Gæstfrihed, der altid har udmærket dette Hus. – Det er et smukt Hjem, L. Christoffersens i Trørød, hvor en almindelig anerkjendt Dygtighed i Forening med Kærlighed og Endrægtighed har under Guds Velsignelse udrettet noget virkelig stort. Gid vort Folkehjem, vort kære Fædreland, ret snart maatte ligne dette Hjem«.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Trørød og medl. af vejkomité i hele valgperioden. Medl. af sundhedskommissionen (Trørød distrikt) 8.5.1866(?), kommission til oprettelse af en tvangsarbejds- og forsørgelsesanstalt i Søllerød 3.1.1868. Snefoged 1870-88. I bestyrelsen for De fattiges Kasse 1878ff., hospitalskommissionen 1883ff. Voldgiftsmand ved jagttrettens afløsning 1869-1872. Mangeårig vand- og hegnsynsmand indtil 1894. Vurderingsmand ved brandskader 1892-94.

Christoffersen, Morten

gårdejer, Øverød.

Født i Øverød, døbt i Søllerød kirke 3.2.1788, død 2.3.1876 i Øverød.

Søn af gårdejer Christoffer Larsen (1755-1810), gården matr.3 af Øverød

(»Paradisgården«), og 2. hustru Karen Andersdatter (1766-1816).

Gift 1. gang 13.10.1815 i Søllerød kirke med Johanne Diderichsdatter, f. 19.11.1797 i Øverød, d.29.7.1824 i Øverød. Datter af gårdejer Diderich Hansen (ca.1749-1830), gården matr.2 af Øverød (»Vejlegård«), og hustru Ane Margrethe Hartvigsdatter (1764-1830).

Gift 2. gang 19.11.1824 i Lyngby kirke med Maren Jørgensdatter, f. i Virum, døbt 23.5.1805 i Lyngby kirke, d.24.5.1880 i Øverød. Datter af gårdmand Jørgen Davidsen, Virum, og hustru Ane Poulsdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1844.

M.C. overtog som ganske ung i 1811 »Paradisgården«, som da lige var udflyttet fra Øverød by efter en brand i 1810, og besad den indtil 1865, da han overdrog den til sin søn af 2. ægteskab Jørgen Mortensen (se denne). Der blev tidligt lagt mærke til den unge dygtige mand, og hans ægteskab med en datter fra den store nabogård øgede uden tvivl yderligere hans anseelse. Allerede 1813-15 havde han sæde i fattigkommissionen, og han fik det igen i 1839. Selvfølgelig kom han så også ind i det første sogneforstanderskab pr. 1.1.1842, og her støttede han straks bestræbelserne for oprettelsen af det første offentlige sognebibliotek. Men hans tid i sogneforstanderskabet blev forholdsvis kort, idet han var blandt dem, der ved den første 3 års periodes udløb frivilligt trak sig tilbage, og han kom ikke nogensinde mere ind igen. Efter den offentlige brandordnings indførelse i 1845 var han i et par år brandfoged for Øverød distrikt.

Forøvrigt er det forbavsende lidt, vi kender til ham som menneske. Noget kunne tyde på, at han har været en viljestærk og principfast herre. Det var f.eks. ham, der i 1818 fik opsnuset de soleklare beviser for, at den ilde ansete skolelærer Widerøe i Øverød drev utugt med et gift fruentimmer i byen, og sørgede for, at de ufortøvet kom til skolepatronens kundskab.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Fattigforstander for Øverød og Dronninggård 1.1.-31.12.1842, skole- og fattigforstander for Øverød og Søllerød 1.1.1843-31.12.1844. Medl. af udvalg til køb af jord til skolelod i Trørød 3.3.1842, udvalg til køb af brandsprøjter i privat eje i sognet 23.5.1843. Tilsyn med vejene fra Søllerød til Røjels bom, og fra Rudersdal til (Gl.) Holte over Øverød, samt fra Søllerød til Nærum bakker. Brandfoged i Øverød 24.2.1845-1.1.1848 (fritaget efter ønske).

Christoffersen, Niels

gårdejer, Gl. Holte.

Født 20.5.1830 i Trørød, død 18.7.1906 i Gl. Holte. Broder til foranstående Lars Christoffersen.

Gift 29.3.1867 i Karlebo kirke med Ane Kirstine Jørgensen, f.30.3.1845 på Jellerødgård i Karlebo sogn, d.9.10.1929 i Trørød. Datter af gård-fæster Jørgen Olsen og hustru Kirsten Christiansdatter.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1877-31.12.1882.

N.C. købte i 1857 slægtsgården matr. 3a m.fl. af Holte (senere kaldt »Christoffersengården«) af sin farbroder Jens Nielsen, men måtte samtidig

indgå på så store aftægtsforpligtelser over for denne og hans hustru, at der gik 10 år, før han kunne tænke på at gifte sig standsmæssigt og stifte familie.

Han var en dygtig og driftig landmand og blev naturligvis gennem årene sat på en lang række offentlige tillidsposter. Som næsten alle store gårdejere og proprietærer dengang sluttede han sig politisk til Højrepartiet. Det var det samfundsbevarende, der lå ham på hjerte. Venstrepartiet – og især dets radikale, berg-hørupske fløj – var i hans øjne samfundsopløsende og farligt. Men værre end venstremændene var dog naturligvis for ham socialdemokraterne, for de var ikke bare samfundsopløsende, men direkte samfundsomstyrtende. Forøvrigt var han – foruden at være en meget klog mand – en meget god mand og en meget retsindig mand, humant tænkende og følelsesfuld og i alle forhold human

handlende. Han var hensynsfuld og hjælpsom mod alle sine underordnede og respekterede dem som mennesker, selv om de havde en anden politisk anskuelse. Sin samfundsbevarende konservatisme til trods havde han et åbent øje for samfundets mangler. Han så fattigdommen i al dens forfærdelighed og gruedes ved den. Gerne havde han set den udryddet; men da det jo netop ville kræve de samfundsændringer, han i sin bondestolte frimandsfølelse som ejendomsbesidder måtte afvise, var der, for ham at se, kun ét at gøre: efter evne og samvittighed at øve barmhjertighedsgerning i den kristne næstekærligheds navn til størst mulig lindring af fattigdommens virkninger. Og det skal siges, at hverken han eller hans prægtige hustru lod det blive ved skønne ord og teorier. Ingen af de mange, som jævnligt i deres nød henvendte sig på »Christoffersengården«, gik sultne eller tomhændede bort. Fattige børn, hvis forældre begge arbejdede ude, blev daglig bespist ved deres bord. Pakker struttende med gode sager blev i slagtetiden lagt frem til fri afhentning. Pengehjælp sendtes diskret til hjem, hvor sygdom hærgede. Og en gang om året blev alle tjenestefolk og deres koner og børn gratis lægeundersøgt.

N.C. og hans hustru havde også stærke åndelige interesser. De var meget højskoleinteresserede. Allerede i deres ægteskabs første år havde de sluttet venskab med J. C. la Cour og fulgt foredragene på hans højskoleprægede landboskole i Nærum. Senere havde de forbindelse med både Ernst Trier i Vallekilde og Ludv. Schrøder i Askov. Besøgte Askov flere gange. Var også

meget optagne af det sønderjyske spørgsmål, foretog rejser til den tabte landsdel og havde jævnligt sønderjyder på lange sommerbesøg.

I 1906 måtte N.C. se sig nødsaget til at sælge den kære gamle slægtsgård. Hans økonomiske forhold var da i en sådan forfatning, at han ikke turde afvise et købertilbud fra etatsråd H. N. Andersen på »Holtegård«. Og da det var dennes hensigt straks at nedrive gården, tog det dobbelt hårdt på den slægtstolte mand. Hans i forvejen vaklende helbred knækkedes fuldstændig derved, og få måneder efter døde han – skånet for at skulle se nedrivningens vederstyggeligheder.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Holte og medlem af vejudvalget i hele valgperioden. Brandfoged i Holte 7.2.1882-. Medl. af sundhedskommissionen 20.6.-3.12. 1882 og igen 28.12.1888-. Medl. af komité vedr. udvidelse af kirkegården 1878. Taxationsmand ved jordbonitering fra 12.11.1883. Hegnsynsmand fra 1.1.1871. Snefoged 1887-88. Medl. af bestyrelsen for Agiers Legat 1882ff.

Christoffersen, Peder gårdejer, Trørød.

Født 9.8.1821 i Trørød, død 28.11.1881 s.st. Broder til forannævnte Lars og Niels Christoffersen.

Gift 17.11.1848 i Søllerød kirke med Ellen Cathrine Andersdatter, f.2.8.1824 i Avderød, Karlebo sogn, d. 29.5.1900 i Trørød. Datter af gårdmand Anders Rasmussen og hustru Birthe Kirstine Christensdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstander-

skabs større del 1.1.1865-31.12.1867 og Søllerød sogneråds større del 1.1.1868-31.12.1870.

P.C., der var ældste søn af gårdejer Christoffer Nielsen i Trørød, var kun 20 år yngre end sin fader. På det tidspunkt, da han selv var kommet i den modne og giftefærdige alder, var faderen endnu langt fra de 50, rask og virksom og energistruttende. Der var altså ikke megen udsigt til snarlig arv af fødegården, og derfor købte han i november 1847 »for 1427 Rdl contant« nabogården, matr.3 af Trørød (senere kaldt »Langagergård«), der siden 1821 havde været i Ole Christensens eje. Og denne ikke særlig store gård drev han så med den samme dygtighed, som de yngre brødre efterhånden lagde for dagen i deres større bedrifter, indtil sin død. Enken drev den videre, indtil sønnen Niels Christian Petersen (se denne) i 1888 var blevet gammel nok til at overtage den.

Om P.C. som menneske foreligger der intet oplyst. Men vi tør temmelig roligt gå ud fra, at han har været af samme kvalitet som brødrene. Givet er det i hvert fald, at vi hos sønnen Niels Christian P. finder mange sympatiske træk, som umiskendeligt røber det nære slægtskab med Lars og Niels Christoffersen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander i Trørød 1.1.1866-31.12.1870. Distriktsforstander 5.6.1869-31.12.1870. Medl. af vejkomiteen i hele valgperioden. Opsyn med vejene i Trørød og Vedbæk fra 4.7.1865. Medlem af komité for udbygning af Søllerød Hospital 22.5.1867. Ligsynsmand 1.4.1856-18.9.1877. Medl. af sundheds-

kommission 22.9.1857. Brandsynsvidne indtil 18.5.1881.

Clausen, Christopher

jordbruger og blegmand i Øverød. Født 1.4.1806 i Urlev sogn, Vejle amt, død 6.12.1872. Søn af pigen Karen Jensdatter og Claus Christophersen (udlagt til barnefader i kirken d.3.april, »Lejemaalet begaaet i Spetterup, Bygholms Gods«).

Gift 26.1.1840 i Søllerød kirke med Ane Nielsdatter, f.ca.1815 i Torup sogn, Frederiksborg amt, død 23.3.1884 i Øverød. Da hendes fødselsdato er ukendt, og det er uklart, om fødselsåret er 1815 eller 1816, kan det ikke oplyses, hvem hun var datter af; der var flere pigebørn af samme navn til dåb i Torup kirke 1815-16.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 17.4.1860-31.12.1861, indvalgt ved suppleringsvalg.

Om C.s skæbne i barne- og ungdomsårene efter den vanskelige start, han fik her i livet, vides intet. Men vi tør formode, at han meget tidligt har måttet se at klare sig selv; og det har han også kunnet, for der var ganske åbenbart »krummer i ham«. Under sin tjenende omflakken fra sted til sted er han så på et eller andet tidspunkt havnet i landsbyen Holte i Søllerød sogn. Det må have været i sidste halvdel af 1830erne; han er ikke at finde i folketællingen 1834, men pr.1.februar 1840 finder vi ham som mælkeforpagter på selve Holttegård med en kone på 25 år og en datter på 1 år.

En dag i 1842, hvor han havde ærinde i Søllerød, kom han fra Øverød ned forbi søens østende ved engen og

Kirkeskoven og blev straks så grebet af stedets vidunderlige skønhed, at han besluttede at købe et hus med tilhørende 2 tdr. land, som lå norden for »Drewsens Hospital« på Øverødsiden af skovbækken. Han har vel også straks kunnet se, at her ikke alene var jord at dyrke, men også vand at udnytte rationelt. Givet er det, at han, så snart købet var gået i orden, lod bygge et lille vaskehus lige ved søbredden med plads til 3 vaskekoner med remedier. Stedet kaldte han »Sødal«, og dermed var den første meget beskedne spire lagt til et kommende industrielt kæmpeforetagende.

Fra vaskehuset førte en bro ud i søen, og for enden af broen anbragte han et stort trækar på søens bund, hvor vaskekonerne kunne stå tørskoede, når vasketøjet skulle skylles i søens bløde og dengang så rene og klare vand. En uvant praktisk foranstaltning, som de var overordentlig begejstrede for. Vi kender jo fra Andersens »Hun duede ikke«,

hvilke vilkår man ellers i de tider bød vaskemadammerne, når de skulle skylle og banke tøjet. Men også på andre måder viste Clausen sin opfindsomhed og praktiske sans. Tøjet blev f.eks. transporteret på trillebør fra vaskehuset og hen ad broen, og efter skylningen blev det atter kørt på trillebør til bleg og tørring på en dertil anlagt stor og frodig græsplæne. Et sådant hidtil uset foretagende kunne naturligvis ikke undgå straks at vække den største opmærksomhed på hele egnen. Der gik ikke lang tid, før bønderne også bragte deres hjemmevævede lærred til bleg hos Clausen. Og landliggerens fruer var heller ikke sene til at sende deres storvask til »Sødal«. Så begejstrede blev de for den behandling, tøjet fik her, at mange af dem, selv efter, at de om efteråret var flyttet tilbage til København, slet ikke kunne tænke sig at lade sig betjene af nogen anden. Og som den driftige mand, han var, greb Clausen straks chancen. Allerede den 13. december 1842 kunne han med hest og vogn køre ad Kongevejen til København med det første læs lufttørrede vasketøj fra »Sødal«.

At han i oktober 1857 søgte og fik næringsbrev som kleinsmed, kunne tyde på, at det endnu da var lidt småt med vaskeriindtægterne. Men på den anden side ses han 30.5.1864 at være kaldt til »torskegilde« hos sogneforstanderskabet i anledning af, at hans alt for lave selvangivelse til »krigsskatten« ikke har kunnet godkendes.

Kundekredsen voksede imidlertid, og da Clausen i 1870 overdrog virksomheden til sin ældste søn Niels Christoffersen, var der 4 koner i vaskehuset og en karl til at køre ud med tøjet (2 gange månedlig til København også), medens

fru Christoffersen tog sig af bleg og tørring.

Det kan godt tages som udtryk for den anseelse, Clausen nød i sognet, at han i 1860 ved et suppleringsvalg til sogneforstanderskabet blev opstillet som afløser af selveste Chr. Drewsen på Strandmøllen og valgt. Grunden til, at han gled ud igen allerede ved det følgende års ordinære valg, kender vi ikke; men det kan nok formodes, at han har bedt ret så mindeligt om at slippe fri. Han har haft det ligesom fisker Jens Andersen i Vedbæk (se denne): hans erhverv har hverken levnet ham tid til eller mulighed for at bestride det kommunale pligtarbejde på tilfredsstillende måde.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Strålemester ved brandvæsenet 24.2.1845.
Brandsynsvidne 6.12.1864. Særlige udvalgsposter ses ikke at være tillagt ham i den korte tid, han fungerede.

Diderichsen, Jacob

gårdejer, Øverød.

Født i Øverød, døbt i Søllerød kirke 28.12.1788, død 15.5.1861 i Øverød. Søn af gårdmand Diderich Hansen (ca.1749-1830) og hustru Ane Margrethe Hartvigsdatter (ca.1763-1830).

Gift 15.10.1824 i Lyngby kirke med Anna Kirstine Andersdatter, f.ca.1803 i Lyngby sogn, d.3.12.1856 i Øverød.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1845-26.2.1849.

J.D. var født på Vejlegård i Øverød (således kaldt, fordi den blandt Øverødgårdene lå nærmest ved »Vejlen«, d.v.s. det store moseareal, som strakte sig fra sø til sø i den dybe dalsænkning

mellem Geels bakke og Rudersdals bakke) Denne gård havde hans farfader, arvefæstebonden Hans Pedersen bygget o.1780 efter udflytning fra Øverød by, hvor den oprindelige gård var gået op i luer under en lynbrand. Hans Pedersens søn, Diderich Hansen, som havde arvet gården i 1784, måtte i 1820 på ny bygge den op efter en lynbrand og skabte dermed den ualmindelig smukke gård, der lå som en fryd for øjet i vejsvinget mod Nyholte, indtil den i 1927 udslettedes for stedse ved en brand forårsaget af skorstensild.

J.D. overtog gården samtidig med, at han giftede sig i 1824 og drev den med stor dygtighed, indtil han i 1859 overdrog den til sønnen Anders Jacobsen (se denne). Foruden at drive agerjorden udnyttede han i høj grad tørvemoserne og de skovarealer, som endnu ved midten af århundredet dækkede en stor del af jorderne vest for gården. Tørvene, som havde mange aftagere i København, blev fragtet af karlene, som havde hestegødning med hjem retur; men selv kørte han og sønnerne til Kultorvet med havens avl af fint sorte-rede kirsebær med stilk på i hvide poser. Det var en god sæsonhandel. De dejlige sorte bær var endog stærkt efterspurgt ved hoffet. En tid havde han også morbærtræer i haven med silkeavl for øje, og det lykkedes i hvert fald at få silkeormene til at spinde så meget, at det kunne blive til en kjole til hver af døtrene.

En myndig mand af den gamle skole var J.D. Han herskede som en konge på sin gård, fortælles det. Ingen turde sige ham imod, når han udstedte en befaling – undtagen måske lige datteren Hanne (den senere berømte Hanne

Nielsen på Havarthigård), der var lige så stejl og myndig som han selv. Nærig var han også og ufølsom over for fattigfolk, der ikke kunne klare sig selv. Men hans milde og hjælpsomme kone udnyttede bravt den tid, hvor han sov til middag; da fik hun i stilhed listet madammerne ind ad bagdøren til køkkenregionerne, hvor hun forsynede dem rigeligt af det meget, som huset formåede.

Til sin dødedag gik J.D. demonstrativt klædt efter fædrenes skik: med rød tophue, knæbukser, hvide strømper og en ulden skjorte, hvis lodne ærmer stak ud af en stribet hvergarnsvest med blanke sølvknapper. Han ønskede sidst af alt at lægge skjul på, at han var bonde, og med god gammel bondestolthed lod han sig roligt se ned på af de københavnere, han handlede med – vel vidende, at det eneste, der var noget værd i denne verden, var dette: at besidde jord, megen jord og god jord.

Han var allerede godt oppe i årene, da han i 1845 kom ind i sogneforstanderskabet, og da han sidst på året i 1848 havde fyldt de 60 og nu også var ved at føle sig trætt, bad han om tilladelse til at trække sig ud, skønt der endnu var hele to år tilbage af hans valgperiode. Kollegerne vred sig lidt ved det, fordi en anden stor kapacitet, Christoffer Nielsen i Trørød (se denne), netop havde indsendt et lignende andragende. Men de bøjede sig for hans grå hår og stærke vilje – med tilføjet bemærkning til protokollen, at han havde »udført de ham påhvilende forretninger med flid og samvittighedsfuldhed«.

Uden for sogneforstanderskabet var der dog åbenbart nogen, hvem denne J.D.s nidkærhed i tjenesten af og

til var kommet lidt på tværs. Opsynsmand Madsen på Søllerød Hospital havde således i februar 1846 i hidsighed og i nærværelse af både provst Boisen og sognefoged Johansen kaldt ham »uværdig til at være sogneforstander« – men havde rigtig nok også måttet tage denne ubesindige ytring i sig igen med mange undskyldninger.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skole- og fattigforstander f. Øverød og Dronninggård distrikt 1.1.1848-26.2.1849. Medl. af udvalg til anskaffelse af inventar til Søllerød Hospital 5.2.1847.

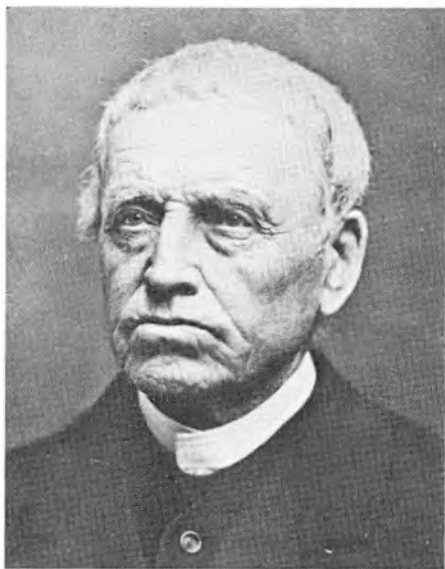
Drewsen, Christian

papirfabrikant, Strandmøllen.
Født 30.8.1799 på Strandmøllen, død 2.6.1896 s.st. Søn af papirfabrikant Johan Christian Drewsen (1777-1851) og hustru Johanne Ophelia Rosing (1778-1824).

Gift 30.8.1822 på »Christiansholm« ved Lyngby med Ernestine Jacobsen, f.11.5.1804 på »Christiansholm«, d.1.10.1897 på Strandmøllen. Datter af forvalter Frederik Jacobsen (ca.1772-1838) og hustru Juliane Marie Rostrup (ca.1776-1824).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1847 og 1.1.1854-31.12.1855, sidste gang indvalgt ved suppleringsvalg. Genvælt til sogneforstanderskabets mindre del fra 1.1.1856, udtrådt 17.4.1860 i henhold til aldersparagraffen.

D. blev uddannet hos faderen på Strandmøllen og var derefter hans medhjælper, dels på selve Strandmøllen, dels som bestyrer af oljemøllen på »Retraite« i Skodsborg, som J.C.Drewsen

havde købt i 1822, men måtte nedlægge i 1831 på grund af tidernes ugunst. Chr.D. blev boende i »Retraite«s hovedbygning, indtil han i 1844 sammen med broderen Michael D. overtog driften af Strandmøllen. 1848 købte de den af deres fader. I 1844 havde de desuden grundlagt Silkeborg Papirfabrik, som straks dannede grundlaget for en helt ny købstads opståen, og 10 år senere købte de også fabrikkerne Ørholm og Nymølle. Michael D. koncentrerede sig imidlertid næsten udelukkende om virksomheden i Silkeborg, og i 1865 ophørte brødrenes samvirke helt, hvorefter Christian D. blev eneindehaver af de tre fabrikker ved Mølleåen, som han med stor dygtighed og klogt fremsyn stadig udbyggede og moderniserede. Det var Strandmøllen, der i en lang årrække leverede alt papiret til Nationalbankens sedler. Overalt var der efterspørgsel efter Drewsens papir, så vel af de billigste sorter som af de allerfineste kvaliteter, og hvor som

helst det gav møde på udstillinger hævdede det bestandig sin plads med hæder. En tapetfabrik blev også knyttet til anlægget.

Men den virksomme og højt begavede mand beskæftigede sig dog ikke med papir alene. Ved siden af sine mange offentlige hverv havde han også sine videnskabelige sysler. Foruden at være en dygtig kemiker var han en ivrig og overordentlig kyndig entomolog. Han anlagde en imponerende samling af inden- og udenlandske insekter, som han til sidst skænkede til Zoologisk Museum, og han skrev lærde tidskriftartikler om insektfaunaen, som vandt megen anerkendelse, også uden for Danmarks grænser. Gjorde også interessante iagttagelser over åleynglens vandringer, som vakte opmærksomhed viden om. Sin interesse for botanikken delte han med sin hustru; her var *hun* lige så kyndig og ivrig som han, samlede på sjældne planter og hægede personligt om dem i haven.

Da Strandmøllen, Ørholm og Nymølle 1889 overgik til A/S De forenede Papirfabrikker, trådte den 90-årige kæmpe ud af aktiv industrivirksomhed, men blev boende på Strandmøllen, hvor han d.30.august 1892 oplevede at fejre sit »jernbryllup« og sin 93 års fødselsdag. Det gamle ægtepar blev hyldet stort og herligt på denne festdag, hvor alt var pyntet med guirlander, blomster og skjolde, og hele omegnen var på benene fra morgenstunden. Kl.11 indfandt kronprins Frederik sig personligt sammen med Hans Majestæts kabinetssekretær, geheimeetatsråd Rosenstand, og så strømmede det ind med gratulanter og telegrammer fra ind- og udland dagen igennem. Papirhandlerforeningen

sendte en deputation, der overrakte Chr.D. et æresmedlemsdiplom og en skriftlig anmodning fra bestyrelsen om at måtte lade opstille en broncebuste af ham ved Strandmøllen. Om aftenen var hele området prægtigt illumineret. Det var fabriksarbejdernes og funktionærernes hyldest.

Den lokale Lyngby-avis havde naturligvis også nogle dage i forvejen deltaget i hyldesten af det åndsfriske og livlige, men dog nu lidt tunghøre jernbrudepar:

»Det er et ualmindelig arbejdsomt og pletfrit Liv, de gamle paa denne Højtidsdag vil kunne se tilbage paa, og i den Egn, hvor de i saa mange Aar har virket, vil der ikke findes een eneste Mand og Kvinde, uden at han eller hun med Tak vil mindes den velsignelsesrige og godtgørende Virksomhed, de i deres lange Levetid har udfoldet«.

Hele 4 år gik der endnu, før kræfterne var udtømt. Chr.D. døde d.2.juni 1896, lige knap 97 år gammel, og fik naturligvis en storstilet begravelse i Søllerød. Gravstedet placeredes tæt syd for præstegårdens hovedfløj, hvor det endnu i dag er at finde, og til dette førte man godt et år senere også hans 93årige enke.

Den omtalte buste (udført af A.Thielemann), som i 1893 opstilledes på en granitsoffel ved Strandmøllen, flyttedes senere til pladsen foran Ørholm Hovedgård, hvor den stod i mange år, indtil den forvistes til et kælderrum sammesteds. Her har den fhv. Lyngbyborgmester Paul Fenneberg den stadig i forvaring.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander for Strandmøllen og Skodsborg 1.1.-31.12.1842, skole-

fattigforstander for do.do. 1.1.1843-31.12.1847. Skolepatron 1854-1858. Medl. af vejkomitéen i samtlige valgperioder, formand fra 5.2.1856. Medl. 1842-43 af udvalg til beregning af skoleudgifterne, udv. til skoleligningsforslag, udv. vedr. køb af jord til skolelod i Trørød, udv. vedr. jordemoder i Lyngby og Søllerød sogne. Revisor af fattigvæsenets regnskab 1842ff. og af håndgerningsskolens regnskab 1843. Sognekasserer 3.1.1854-17.4.1860. Delegeret til møde vedr. jordemodersagen 5.4.1859. Medl. af komité til oprettelse af tvangsarbejdsanstalt i Søllerød 3.10.1865 og 3.1.1868. Fører 1868-69 udstrakt korrespondance med sognerådet vedr. Rådvad skole, som kræves lagt under Søllerøds skolepatronat. Kan 18.5.1869 få udbetalt sine i 1868 udlagte penge for driften af Rådvad skole, hvorefter børnene fra Søllerød sogn skal gå i sognets skoler.

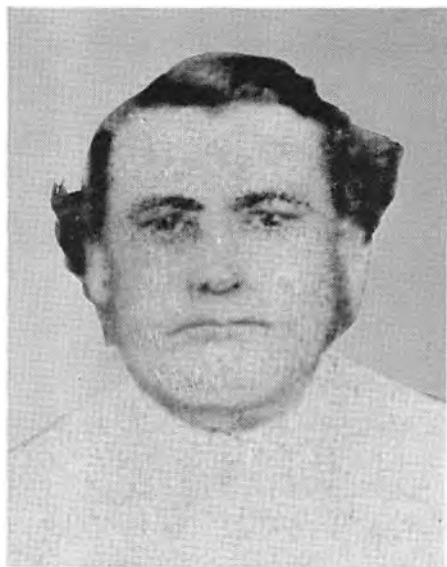
Eiberg, Peter Hansen Gerlach

slagtermester i Nærum.

Født 16.12.1821 i Nærum, død 21.9.1887 s.st. Søn af slagter Hans Eiberg (1782-1829) og hustru Charlotte Gerlach (1782-1874), hun gift 2.gang med slagter Fr.L.Worm i Nærum.

Gift 1.gang 14.10.1849 i Søllerød kirke med Else Christiansdatter, f.24.7.1825 i Gentoft sogn, d.30.3.1869 i Nærum (selvmord ved hængning). Datter af indsidder Christian Johansen (d.i Nærum 25.7.1853, 74½ år gl., selvmord ved hængning) og hustru Stine Aagrensdatter.

Gift 2.gang 30.10.1869 i Søllerød kirke med Eugenia Mathilde Knudsen, f.ca. 1841 i København, d.på Slagterstiftelsen

i Kbh., uvist hvornår. Datter af skræddermester i Kbh., senere kroejer i Nærum Jeppe Knudsen (1806-1869) og hustru Frederikke Hansen (1812-1876).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1868-31.12.1873.

Peter E. og hans 3 år yngre broder Jørgen arbejdede i 1845 – ifølge sognets folketælling – som slagtersvende hos deres ældre broder Anders Eiberg, som da havde overtaget stedfaderen Fr.Worm's slagterforretning i Nærum. Få år senere flyttede Anders E. til Lyngby og tog formodentlig den yngste af brødrene med sig. Denne er i hvert fald ikke at finde noget sted i sognetællingen 1850. Derefter overtog Peter E. forretningen i Nærum, som han drev til sin død i 1887. Og kort efter 1850 vendte Jørgen Eiberg tilbage til sognet og grundlagde i en ejendom over for »Carlsminde« i Søllerød den slagterforretning, der senere flyttedes til Øverød, og som i hened 100 år forblev i hans og hans efterslægts besiddelse.

I 1856 begyndte Peter E. ved siden af sin slagterforretning at drive høkerhandel, og året efter fik han også tilladelse til at sælge al slags øl til udskænkning og konsumering på stedet; altså tilladelse til at drive en slags beværtning i det små – i mangel af den kro, som først i 1860 blev oprettet af hans svigerfader nr.2, Jeppe Knudsen. At han var en driftig og om sig værende forretningsmand, viste han yderligere, da han i 1879 d.31.maj åbnede Skodsborgs første »velassorterede Kjød-Udsalg« (»Bestillinger modtages og effektueres prompte og Varerne tilbringes Kjøberne«).

Dygtig var han uden tvivl, men ikke just sympatisk. De gamle årgange af Københavns Amts Avis fra 1870erne fortæller os utvetydigt om en stridbar og muskeldemonstrerende kraftkarl, der jævnlig er på kroranglerier, hvor han, hurtigt bragt i den aggressive tilstand, ypper kiv med folk og pådrager sig den ene injurieproces oven i den anden. Og det stemmer helt og holdent med, hvad gamle troværdige Nærumfolk siden hen har fortalt om denne frygtede slagsbroders ekcesser. Det er så sandelig ikke småting. Men at opholde sig for meget derved vil næppe være betimeligt. Nævnes skal dog, at fabrikant Carlsen på Stampen i juni 1867 havde besværet sig hos birkedommeren over, at »en sådan person« som E. var offentlig ansat som brandsynsvidne og sundhedskommissær! Og at det vakte den største bestyrtelse rundt om i Nærum og omegn, da det i julemåneden samme år blev bekendt, at denne mand nu også var kommet i sognerådet. Men man undrede sig for så vidt ikke; det var de

almindelige vælgeres valg, og den stærke slagters blotte nærværelse i valglokalet kunne nok i nogen grad have påvirket stemmeafgivningen; der var jo ingen hemmelig afstemning.

Forøvrigt yndede han slet ikke at blive kaldt slagter. Når han kom med indlæg i avisen, underskrev han sig altid *købmand*.

»Vi skal gemme hans minde«, udtalte pastor Wedel ved hans begravelse i Søllerød kirke 28.9.1887. Det kom sig nok af, sagde folk til hinanden på vejen hjem, at Eiberg havde været så flink til at ofre ved højtiderne og give pæne bidrag til fattige børns konfirmationshjælp.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Nærum 5.2.1869-21.12.1873. Medl. af vejkomitéen 1.1.1871-31.12.1873, sundhedskommissionen 8.5.1866-1.9.1874, komité til bygning af plejestiftelse for 12 pigebørn 9.10.1868. Brandsynsvidne 1866-15.5.1868).

Engelsen, Lars Christian

købmand, Nærum.

Født 3.4.1857 i Helsingør, død 3.10.1919 i Nærum. Søn af lods i Helsingør Chr. Engelsen (f.1823) og hustru Ane Marie Gundersen (f.ca.1826).

Gift 26.11.1889 i Søllerød kirke med Ane Kirstine Nielsen, f.17.10.1871 i Hjortekær, Lyngby sogn. Datter af staldmester Niels Larsen og hustru Marie Jensen.

Medlem af Søllerød sogneråd 1.1.1898-31.3.1909, valgt af Socialdemokratiet.

E. købte i 1887 Nærum Kro og Købmandshandel (matr.20b af Nærum),

der var grundlagt af Jeppe Knudsen i 1860 og senere ført videre af dennes svigersøn N.Chr.Søgaard. Han fik næringsbevis til værtshushold udstedt 13.6.1888, men synes ikke nogensinde at have benyttet det. Derimod drev han på stedet i mange år lige til sin død en forretning, der begyndte som en beskeden høker- og urtekramhandel og efterhånden udviklede sig til en pæn kolonialhandel af normal gennemsnitsstørrelse.

Når han valgte netop Søllerød sogn til fremtidigt opholdssted, skyldtes det måske, at han havde gammel familietilknytning hertil. Hans moder var nemlig født og opvokset i Øverød, og hendes bryllup med hans fader havde stået i Søllerød kirke (13.12.1850).

Under indtrykket af de små kår, hvorunder han selv var opvokset, havde E. tidligt fået interesse og sympati for den fremspirende arbejderbevægelse, og som urtekræmmer i Nærum så han daglig de mange forkomne og luvslidte koner, der måtte vende og dreje deres

fattige skillinger ved deres småindkøb af livsfornödenheder. Han skjulte ikke for nogen, hvor han politisk stod, og da den socialdemokratiske forening ved kommunevalget i november 1897 satte alle sejl til for at erobre samtlige mandater i sognerådets mindre del, var der ingen tvivl hos partilederne om, at E. ville kunne samle stemmer i mængder fra Nærum og omegn. Han blev opstillet og valgt – og genvalgt i 1903. Men ved det første valg efter den nye kommunallov af 1908 i marts 1909, hvor de borgerlige grupper stod last og brast på en fælles borgerliste for at holde skansen mod et vel forberedt socialistisk stormløb, faldt han. Han var blevet opstillet som nr. 7 på den socialdemokratiske liste, hvad der unægtelig krænkede ham en smule; men partiet regnede nu så sikkert med at få det 8. mandat hjem også og dermed flertallet i sognerådet. Sådan gik det imidlertid ikke. Socialdemokraterne fik kun 6 af de 15 mandater. Det siges, at Engelsen tog sig dette meget nær, og at han fremkom med adskillige bitre kommentarer ved disken i sin butik. Uden tvivl har også mange vælgere taget hjertelig del i denne meget afholdte mands skuffelse.

Da sognebibliotekets Nærum-filial blev oprettet i 1900, blev det Engelsens opgave at passe den og forestå udlånet. Men det så de andre handlende i byen efterhånden lidt skævt til. Der kom på den måde for mange kunder i *hans* butik på de aftener, hvor der var udlån (alle butikker holdt jo dengang åbent til langt ud på aftenen); det betragtedes som »unfair konkurrence«, og så besluttedes det i 1912 at flytte filialen hen på Nærum skole, hvor førstelærer Lorentzen

kunne passe den uden skygge af mistanke fra nogen side.

Udvalgsposter og kommunale hverv.
Brandfogedassistent Nærum 3.5.1888.
Distriktsforstander for Nærum i begge valgperioder 1898-1909. Medl. af skolekommissionen 4.11.1903-31.12.1906, udvalg vedr. brandvæsen og sprøjtehus 1907, rotteudvalg 1907, valgudvalg til landstingsvalg 26.8.1908. Kapiteltaxtmand 1906-1911.

Eskildsen, Lauritz

fhv. varemægler i København, Nærum. Født ca. 1785 i København, død 8.2.1873 i Nærum. Hvem han var søn af, vides ikke.

Gift 17.11.1810 med Johanne Ernst. Hvem hun var, og hvornår hun blev født, vides ikke. Hendes dødsår er også ukendt, men det må efter alt at dømmes have været så tidligt som i 1824.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1847 og igen (valgt ved suppleringsvalg) 25.4.1848-31.12.1853.

E. drev fra o.1810 varemæglerforretning i København (1811-12 i Vingårdsstræde, 1813-20 i Kronprinsessegade og 1821-32 i Admiralgade) og har åbenbart tjent sig en pæn formue derved, for allerede i 1831 lagde han op, kun 46 år gammel, og flyttede ud til Nærum, hvor han havde købt ejendommen matr.30 på bygaden, sikkert regnende med at kunne leve godt her som rentier resten af sine dage. Han var på det tidspunkt blevet enkemand, men havde hos sig en 19årig datter Wilhelmine, en ca.30årig husbestyrerinde, jomfru Andersen, der allerede –

ifølge hendes eget senere udsagn – havde tjent ham i 8 år, og som fortsat trofast tjente ham i alle de følgende 41 Nærum-år, og en voksen tjenestepige. Det vidner om en vis standsmæssig husførelse, og det er da også givet, at han i de første mange år nød stor agtelse og anseelse i den lille by. Selv herremanden på Nærumgård, den franskfødte Joseph Flaireuex, tidligere oberstløjtnant i kejser Napoleons armé, synes han at have plejet selskabelig omgang med. I hvert fald interesserede den næsten 70årige franske kavaler sig straks så meget for den purunge jomfru Eskildsen, at han snart efter tilbød hende ægteskab. Den smigrede fader har jo nok puffet kraftigt til datteren i den sag. Selv har hun sikkert haft sine anfægtelser, men har så vel i sidste ende ræsonneret som pigen i Frödings digt »I valet og kvalet«. Der blev i hvert fald bryllup på Nærumgård d.10.juni 1834. Om hun blev lykkelig véd ingen. Men hun var ung endnu, da den affældige gamling

døde i 1844, og så giftede hun sig kort efter (4.7.1846) med læge Carl Emil Tøttrup, der i årene 1844-1849 praktiserede i Søllerød (han var i tiden o.1846 kommunens fattiglæge).

I december 1841 indvalgte E. i det første sogneforstanderskab, og optrådte straks her særdeles aktivt. Allerede på det første møde 5.1.1842 fremlagde han et forslag om oprettelse af systoler i Nærum, Trørød og Søllerød for »Børnene af Qvindekjønnet i Almuestanden«, da han »af Erfaring vidste, at Haandarbeidet i den barnlige Alder ialmindelighed forsømmes til Skade for dem i den ældre Alder«. Og da forstanderskabet fandt hans anskuelse vel grundet, blev han sat i spidsen for en komité, der skulle udarbejde planen for sådanne skoler. Planen godkendtes d.30. marts, og 13. september vedtoges det at vælge mægler E. til forstander og regnskabsfører for alle tre skoler, et hver, som han modtog og gennem flere år stadig genvalgte til, indtil de fra nytår 1848 underlagdes skolepatronen. Ved nytår 1854 nedlagdes systolerne i Søllerød og Nærum af mangel på søgning; men da var E. selv ude af billedet.

Ligeledes var E. blandt de stærkt drivende kræfter for oprettelsen af et sognebibliotek i 1842 og kom derfor også straks med i dettes bestyrelse.

At han var en velhavende – og tillige godhjertet – mand, viser bl.a. den omstændighed, at han i april 1842 tilbød at afholde alle omkostninger ved tilsynet med vejenes grundforbedringer, såfremt de ikke ville kunne refunderes af Amtsrepartitionsfondet. Og at han var en mand med indflydelse, ses deraf, at han endnu i november 1853 kunne

formidle et lån til sognet på 1100 rdl. til dækning af årets uforudsete cholera-udgifter.

Ved midten af 1850erne synes det imidlertid ret så pludseligt at være gået svært tilbage for ham. Vi ved ikke rigtig, hvad der er sket, men det er i hvert fald klart, at hans formue på en eller anden måde må være gået tabt. I juli 1859 sendte han sogneforstanderskabet et ydmygt andragende om at måtte blive ansat som lønnet revisor for et vederlag af 25 rdl. om året, men fik til svar, at man ikke så sig berettiget til at bebyrde kommunen med en sådan udgift; man var tilfreds med de »sædeles kompetente« revisorer, man havde (underforstået: de arbejdede vederlagsfrit – ligesom han selv tidligere havde gjort det). Så måtte han efterhånden gribe til den grummet tænkelige udvej: at søge fattighjælp. Og denne hjælp blev det sværere og sværere for den gamle svagelige mand at klare sig med, især når han også havde en husbestyrerinde at forsørge.

Han havde måttet sælge sit hus og flytte over i den ejendom på matr.31, som senere i folkemunde kaldtes »Pjaltensborg« (brændt i 1903), og herfra sendte han i juni 1867 et nødråb til sogneforstanderskabet. Det var ham ikke muligt at bestride udgifterne til både livsfornødenheder, brændsel og husleje med den understøttelse, han fik, dels af kommunen, dels af sin svigersøn; derfor bad han om, at der til den givne understøttelse måtte lægges i det mindste hans husleje, 30 rdl. »Min Affældighed tiltager mere og mere og med det Haab, at min Tiid ikke kan være lang, bønfaller jeg indtrængende Forstanderskabet om at gjøre Slutningen

af min ublide Lod herpaa Jorden lidt taaleligere og mindre bitter«. Så meget kunne man dog ikke give ham; men han fik en lille forhøjelse af understøttelsen og i juni 1869 2 rdl. i ekstra-understøttelse. 13.marts 1871 gjorde han detaljeret rede for, hvad han, selv anden, havde at leve for årlig:

»Af Sogneraadet 52 Rdl, af min Svigersøn 36 Rdl, af min Søstersøn, Urtekræmmer 24 Rdl. I alt 112 Rdl eller 1 Mrk 13 Sk daglig. Til Husleie har jeg heldigviis 30 Rdl aarlig af Livjægerne«. Og han tilføjede da: »Dersom ikke gode Mennesker havde rækket os en hjælpsom Haand havde vi uundgaaeligt lidt Mangel, og da jeg har Grund til at frygte, at den os ydede private Hielp tildeels ophører, saa tvinger Nødvendigheden mig til den bittere Udvej at bede om forøget Hielp af Sognet«.

Herefter tog forstanderskabet på mødet den næste dag følgende beslutning: »Lauritz Eskildsen i Nærum bevilges for Fremtiden en forøget Fattighjælp til ialt 9 Mrk ugentlig fra idag at regne«. Ingen titulatur for et fattiglem! I gamle dage var man altid omhyggelig med at skrive »Hr.Mægler E.«, og det var også sidenhen af og til faldet i pennen ved en distraktion, men *nu* aldrig mere. Uden for sognet var hans fortid dog ikke helt glemt. Hans død i februar 1873 blev annonceret i hovedstadspressen med den gamle titel og det hele og findes derfor også antegnet i V.Richters »100 Aars Dødsfald«, hvor man ellers ikke finder fattiglemmer.

Ovenstående portrættegning – udført af den unge kunstmaler Otto Haslund under et sommerophold i Trørød 1863 og først nu i 1977 fremdraget af glemslen i Det kgl. Biblioteks gemmer i anledning

af nærværende bogs tilblivelse – giver på stilfærdig og stærkt gribende måde det mangfoldige i denne menneskelige tragedie, som selve ordene i det foregående næppe har magtet at udtrykke fyldestgørende. Vi fornemmer en følsom ung mands betagelse ved mødet med denne hårdt prøvede olding, hvis klogskab, godhed og sjælfuldhed endnu på dette tidspunkt har formået at gennemskinne al fornedrelsens sølle forpjuškethed.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander for Nærum 1842-43, fattigforstander for Holte og Søllerød 1844, skole- og fattigforstander for Nymølle 1845-1847 og for Strandmøllen og Skodsborg 26.2.1849-31.12.1853. Medl. af vejkomiteen 1842-1847, komité til fordeling af udgifterne ved vejenes vedligeholdelse. Tilsyn med vejen Rundforbi-Nærum 1850-53. Medl. af komité for oprettelse af håndgernings-skoler 1842. Forstander og regnskabsfører for håndgerningsskolerne 13.9.1842-31.12.1847. Medl. af komité til oprettelse af sognebibliotek 1842. Bestyrer af sognebibliotek (s.m. Rosted) 1843ff. Medl. af komité vedr. brandsprøjter i Nærum 8.7.1842, til køb af brandsprøjter i privat eje i sognet 23.5.1843, vedr. brandregulativ 29.10.1844. Tilsyn med brandassurancen i hele sognet 31.5.1850. Medl. af komité for hospitalsanliggender, nedsat 14.12.1848. Revisor for kommunens regnskaber 1848-54.

Gad, Ole Christian Lund

sognepræst i Søllerød.

Født 16.7.1813 i Bindslev, død 2.3.1859

i Søllerød. Søn af sognepræst Hejno Gerhard Gad (1774-1834) og hustru Christiane Henrikke Hoffmann (1776-1855).

Ugift.

»Født« medlem af Søllerød sogneforstanderskab 6.11.1852-31.12.1855.

G. blev 1832 student fra latinskolen i Helsingør, dimitteret af H.C.Andersens velbekendte plageånd, rektor Søren Meisling. Han tog theologisk embeds-eksamen i 1837 og opnåede i 1840 licentiatgraden ved en latinsk disputats om »Beviserne for Guds Tilværelse«. Efter et fireårigt studieophold i udlandet på kongeligt rejsestipendium og understøttelse af det »Hoppnerske Rejselegat« blev han i februar 1846 kaldet til residierende kapellan ved Frue Kirke i Århus og sognepræst for Aaby menighed. Her i Århus, hvor hans moder og hans ugifte søster Anna holdt hus for ham, udgav han en dogmatisk lærebog »til Brug ved den høiere Underviisning og for tænkende Christne«, som helt og holdent var i hans læremester professor Martensens ånd; men han var da allerede på vej over i den grundtvigske lejr, og da han i efteråret 1852 var blevet forflyttet til Søllerød, blev han i almindelighed anset for at være en fuldblods grundtvigianer. Det »folkelige« lå dog ikke rigtig for ham. Her var søsteren et godt stykke foran ham i udvikling. *Hun* læste højt for tjenestepigen og søgte på alle måder at gøre godt for folkene i præstegården. Og *han* drillede: »Du vil måske også have pigen ind og sidde ved siden af dig i sofaen!«

Kaldelsen til Søllerød havde trukket usædvanligt i langdrag. Provst Boisen havde forladt embedet i juni, men først ind i november kunne Gad tiltræde

det. Det hed sig, at Frederik VII bestemt havde lovet Kastelspræsten Jørgen Henrik Petersen embedet, men at grevinde Danner stædigt holdt på Gad, og det havde de så skændtes længe om, indtil *hun* naturligvis fik sin vilje – hvorefter de var uvenner i hele 3 dage. Hvorfor havde hun interesseret sig så meget for denne Gad? havde Petersen spurgt kongens adjutant, og svaret havde lydt: »Å, han har skrevet vers og holdt taler til hende på vor jydsk rejs«. Senere skumledes der også om, at grevinden vistnok skyldte hans broder. skibsklarer Gad i Helsingør nogle »forbindtigheder«.

Om pastor Gad som forkynder var meningerne åbenbart stærkt delte. Biskop Mynster fandt hans prædikener »lidt vel almindelige og monotone«, søgende, uden at vise, »uden at føre sandheden ind i hjertet«. Men hans nabo-kollega, pastor P.Rørdam i Lyngby, var tværtimod begejstret for hans »levende vidnesbyrd, der vakte mange sjæle, fordi han selv var vakt og havde drukket af den levende kilde«. Menigheden i Søllerød har enten været enig med biskoppen eller også været uimodtagelig for åndens vidnesbyrd, for om vinteren var kirken kun sparsomt besøgt – efter hvad der berettes. Derimod var den i sommertiden tæt pakket af landiggere, som åbenbart har haft den rørdamske opfattelse af prædikanten. Nidkær i tjenesten var han i hvert fald. »Sakramentet er ikke en pynteklud for vantro«, sagde han til folk, der bare ville have deres børn døbt, fordi det nu sådan var skik og brug, og så kunne de forøvrigt gå deres vej med uforrettet sag. Og prikken var han, hvis ikke alt under de kirkelige hand-

linger gik, som *han* ville have det. Det fik degnen, skolelærer Petersen tit nok at føle. De to havde det åbenbart efterhånden nærmest som hund og kat. Et skrøbeligt legeme og et svagt hjerte havde han alle dage haft, og det sidste år i Søllerød blev strengt for ham. Han var da blevet så svag, at han ikke kunne stå det igennem, da han i februar 1859 blev angrebet af en hård influenza.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Kasserer for fattigkassen 8.2.1853-31.12.1856. Medl.af komité vedr. Søllerød Hospitals økonomi 1.4.1856 og af valgbestyrelsen ved sognevalget 8.11.1853. Gentagne gange fungerende formand i sogneforstanderskabet under proprietær Walsøe's fravær.

Gjerløv, Aksel Schmidt
snedker, Skodsborg.

Født 1840 i Præstø, død 3.6.1896 i Skodsborg. Søn af sen. kroforpagter på Brede Wilhelm Billeskov Gjerløv (1815-1857) og hustru Louise Bang (1810-1871).

Gift med Margrethe Christiansdatter, f.3.7.1849 i Nærum, d.3.2.1902 i i København. Datter af indsider i »Bagergården«, daglejer Christian Nielsen (f.o.1817) og hustru Margrethe Christensen (f.o.1817).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1886-31.12.1891 og 1.1.1892-3.6.1896.

G. tjente – ifølge folketællingen – pr. 1.2.1870 som ugift karl hos vognmand Lars Jacobsen i Nærum, der var gift med hans ældre søster Johanne (senere blev de svigerforældre til sognefoged Fr.C.Christensen i Øverød, se

denne). Men efter sit ægteskabs indgåelse samme år flyttede han til Skodsborg, hvor han ernærede sig som fyrbøder og senere som snedkersvend. jævnlig kaldt slet og ret arbejdsmand. Fra slutningen af 1880erne kaldte han sig snedkermester og sad da som ejer af ejendommen matr.7r af Aggershvide.

Han var en intelligent mand og havde boglige interesser (måske en arv fra farfaderen, der var sognepræst i Slagslunde). Man lagde derfor mærke til ham, og da der i december 1885 skulle være valg til sognerådets mindre del, var der straks en kreds af almindelige vælgere, som mente, at han ville være den rette mand til at repræsentere den store, brede arbejderklasse, som hidtil jo havde måttet savne al repræsentation i kommunalstyrelsen. Dermed skulle dog ikke være sagt, at arbejderens interesser havde været ligefrem tilsidesatte. Ingenlunde. Der havde siddet mange gode mænd i rådet med hjerte og følelse for arbejderne, og hvad der vedrørte ham. Men det var klart, at så talrig en klasse af medborgere, som arbejderne jo måtte siges at være her i sognet, til tider kunne ønske sig repræsenteret af en af sine egne. Selvfølgelig kunne arbejderne forlængst have valgt en af deres egen midte; men det var jo nok den personlige byrde, som derved lagdes på en enkelt, der havde holdt dem tilbage. Denne byrdes størrelse blev dog tit overdrevet, og i hvert fald måtte arbejdet kunne overkommes, dersom den, der blev valgt, blev fritaget for at have distrikt. »Vi tillade os derfor«, hed det til slut, »at foreslaa at vælge Arbejder Axel Gjerløv paa Skodsborg, der er en hæderlig og intelligent Mand, og som de andre Arbejdere vistnok kunne give

deres Stemmer«.

Han blev opstillet og valgt. Og at han indfrie de stillede forventninger, er ganske klart. Da valget i november 1891 nærmere sig, var der atter en kreds af vælgere, der slog kraftigt til lyd for hans genvalg sammen med kammerherre von Rosen og kroejer Jens Larsen. »Enhver Stand er tjent med dem, de er hæderlige og besindige Mænd alle«, hed det. Og navnlig nu, hvor nye fattiglove og alderdomsforsørgelseslove, sygeforsikringslove og meget andet nyt i de kommende år skulle føres ud i livet, var det vigtigt, at det blev dygtige folk med social forståelse, der tog vare om tingene. De blev da også genvalgt alle tre. Men von Rosen døde allerede et par uger efter, og G. nåede ikke at sidde perioden ud. Han døde pludselig af hjertelammelse d.3.juni 1896.

Ældste søn af G. var den senere kendte politimand og forfatter Christian Gjerløv (1870-1940), ophavsmanden til en række stærkt realistiske skuespil, som fik solid succes på københavnske privatteatre og rundt om i provinsen i årene mellem 1910 og 1920.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg
1.1.1889-3.6.1896. Medl. af byggeudvalg
19.1.1892-3.6.1896, kloakudvalg for Skodsborg 1892, udvalg vedr. ekspr. af en del af Enrum's have 1892, udvalg vedr. ny sundhedsvedtægt 13.2.1893, udvalg til afgørelse af medlemsret i sygekasser 17.1.1893-3.6.1896, belysningsudvalg (Strandvejen) 27.6.1893-3.6.1896. Medl.af »Sessionskommissionen« 1892-96. Brandfoged-assistent 1891ff. Snefoged 1887-96.

Hansen, Lars

gårdejer, Trørød.

Døbt i Søllerød kirke 2.6.1786, død 23.11.1859 i Trørød. Søn af gårdmand i Holte, senere sognefoged Hans Jensen (1756-1808) og 2. hustru Marens Larsdatter (1755-1818).

Gift 1.gang 23.10.1808 i Søllerød kirke med Peder Brodersens enke Bodil Hansdatter, f.1766 i Sandbjerg, d.29.8.1831 i Trørød. Datter af gårdmand Hans Andersen.

Gift 2. gang 16.3.1832 i hjemmet med Ane Marie Rasmusdatter, f.1804 i Nærum, d.18.1.1894 i Trørød. Datter af gårdejer i Nærum, sognefoged Rasmus Nielsen (1764-1831) og hustru Ane Pedersdatter (1764-1840).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1844.

L.H. stammede fra gården matr.6 af Holte, som lå lige syd for Holtegård dér, hvor nu villavejen Pilekæret skiller sig fra Egebækvej. Kun 22 år gammel overtog han afdøde Peder Brodersens gård i Trørød (matr.5a, senere kaldt »Trørødgård«), som var den største og anseligste i byen, ikke alene m.h.t. areal, men også i hartkornsværdi. Besiddelsen blev hans, fordi han havde indgået fornuftsægteskab med den 20 år ældre enke på gården, Bodil Hansdatter. Dette ægteskab, som var barnløst, blev så langt, at de nær kunne have holdt sølvbryllup. Da *hun* så var død, gjorde han et halvt år efter påny et overordentlig fordelagtigt parti, idet han ægtede den hovedrige gårdmandsdatter Ane Marie Rasmusdatter fra Nærum, en søster til gårdejer Christian Rasmussen (se denne). Og i dette ægteskab velsignedes han med et rigeligt afkom. Yngste søn var den senere kroeger i

Vedbæk Jens Hansen Larsen (se denne). Den ældste datter Ane Marie blev gift med Christoffer Mortensen på Rygård (se også denne), og den næstældste søn, Hans Larsen (1839-74), som ikke må forveksles – som sket er – med sognerådsmedlemmet af samme navn, overtog gården efter faderens død.

L.H. var 1824-29 medlem af Søllerød sogns fattigkommission og var naturligvis en selvskreven kandidat ved valget i 1841 til det første sogneforstanderskab. Hans virke her blev dog ikke så langt, da han var blandt de 4, som frivilligt trak sig tilbage ved udløbet af den første 3 års periode. Efter sin udtræden af forstanderskabet blev han brandfoged for det nyoprettede Trørød branddistrikt.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skole- og fattigforstander i Trørød 1.1.1842-31.12.1844. Medl. af vejkomité 1842-44. Brandfoged 1845ff. Ligsynsmand indtil 1.4.1856.

Hansen, Ole

hjulmand i (Gl.)Holte.

Født i Nærum, døbt i Søllerød kirke 27.12. 1808, død 29.5.1887 i Holte. Søn af gårdmand Hans Pedersen (1756-1829) og 2.hustru Else Marie Larsdatter (1781-1850).

Gift 10.6.1844 med Dorthea Pedersdatter, f.1.1.1819 i Nærum, d.13.4.1880 i Holte. Datter af husmand og væver Peder Larsen (1780-1861) og hustru Cathrine Krøyer.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 1.1.1856-31.12.1861.

O.H. var født på gården matr.5a af Nærum, som lå på den grund, hvor senere den nye Nærum skole af 1818

blev bygget. Gården brændte i 1815 og flyttedes derefter ud på marken vest for byen (fra 1857 kaldt »Egevang«). Skønt O.H. var den ældste af gårdmand Hans Pedersens sønner af andet ægte-skab, fik han ikke gården i arv og eje. Moderen Else Marie Larsdatter, som var af den lidt stridbare slægt fra Gården matr.5 i Store-Holte og søster til gårdejer, sognefoged Lars Larsen (se denne), holdt som enke efter 1829 fast ved ejendomsbesiddelsen, indtil hun i 1840 overdrog den til sin yngre søn Andreas Hansen, og O.H. (i lægdsrullen for Søllerød sogn 1839 kaldt »husmand uden jord«) slog sig da ned i Store-Holte som hjulmand og byggede sig et hus på en parcel af morbroderens jord (matr.5ø). Sin dygtige kone havde han fundet på en af naboejendommene derhjemme i Nærum. Hendes fader, væver Peder Larsen var – lige som O.H. selv – af solid Nærum-bondeslægt, født og opvokset på gården matr.7 ved gadekæret, senere kaldt

»Vognmandsgården«, og moderen stammede fra skovløberstedet ved »Skovlyst« (Geelsgaard).

Hvad vi i øvrigt ved om dette ret-skaftne, stræbsomme og afholdte ægtepar, skylder vi oplysninger fra en datter-datter, meddelt o.1940. O.H. var håndværker af den rigtig gamle landsby-type, begyndt, som han var. i de tider, da bønderne hovedsagelig betalte for de udførte arbejder med naturalier: så og så meget smør og flæsk, så og så mange snease æg og pund kartofler o.s.v. For at hjælpe på indtægterne havde Dorthea H. om sommeren telt på Dyrehavsbakken, »Bomteltet« kaldet, hvor hun solgte kaffe og »vand på maskine«, og når manden havde tid dertil, hjalp han hende. Om vinteren syede hun huer og »guldnakker« til bønderkonerne på egnen.

Arbejdet med sogneforstanderskabet og de dermed forbundne offentlige hverv har det efterhånden knebet for ham at få indpasset i sit daglige travle arbejdsliv. I januar 1861 bad han om lov til at udtræde, men det blev ham nægtet.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg 1.1.1856-31.12.1861 og for Strandmøllen 1.1.1859-31.12.1861. Tilsyn med vejen Holte-Trørød. Ligsynsmand 8.11.1859. Forestår arbejdet med oprettelse af en skole i Skodsborg 1858ff.

Hansen, Peter Adolph
gårdejer, Trørød.

Født 1812 i Hørsholm sogn, døbt i kirken 16.10.s.a., død 18.7.1885 i Lyngby, begr. i Hørsholm. Søn af bagermester Ole Hansen og hustru f.Fürst.

Gift 1. gang med Anna Elisabeth Galberg.

Gift 2. gang 23.10.1846 i Søllerød kirke med Ane Kathrine Møller f.Bentzen, f.1811 i Vedbæk, d.24.12.1896 i Lyngby, begr. i Søllerød. Datter af kromand i Vedbæk Johan Bentzen (d.1812) og hustru Johanne Christoffersen.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1859-31.12.1864.

P.A.Hansens liv og færden før han i 1853 blev ejer af gården matr.7a af Trørød (»Maltegård«), er det lidt svært at få rigtig klar rede på. Han står i 1834 anført i Bloustrød kirkebog som landbruger dér i sognet (en søn til dåb i kirken 27. juli). Men hvor længe han har opholdt sig her, vides ikke. I oktober 1846 giftede han sig (2.gang) med den i 1843 afdøde kroejer Møllers enke i Vedbæk, og det er da muligt, at han ved den tid har haft tilknytning til Vedbæk på en eller anden måde. Men i 1850 finder vi ham i Hørsholm som bagermester (folketælling for Hørsholm) uden at vi altså kan sige, hvor længe han da har boet her. På den anden side er det dog givet, at han på et eller andet tidspunkt blev ejer af ejendommen matr. 2b af Vedbæk – den, der senere (efter ham selv?) kaldtes »Petersminde«, og som blev nedrevet, da det nye Vedbæk Hotel skulle bygges i 1899. I et adkomst-dokument af 11.maj 1870 vedrørende naboejendommen mod syd (nuværende Strandvej nr.387) betegnes arealet slet og ret som »Bager Hansens Jord«, og Københavns Amts Avis meddeler 11.12.1882, at partikulier Peter Adolph Hansen har tilskødet sin søn Peter Elias Hansen (isenkræmmer i København) denne ejendom for 12.000 kr.

Maltegård – eller, som de gamle hellere kaldte den: »Malkegård« – havde, da H. købte den, en helt anden placering end den nuværende gård af dette navn. På ældre sognekort står den markeret et godt stykke længere mod syd – på det sted omtrent, hvor nu Elleslettegårdsvej sløjfer sig ind på Motorvejen mod Helsingør, og her har den ligget indtil en brand, som skal have fundet sted i 1864. Den blev da regnet blandt de store og ansete i sognet, og H. selv nød også i de første mange år stor anseelse. Han fik flere offentlige tillidshverv og kom altså også i sognerådet. Men efterhånden gik der rygter om, at han sad i store økonomiske vanskeligheder. Det er også nok muligt, at de talte sandt. I hvert fald ses han i slutningen af 1850erne at have forsøgt sig med bageri ved siden af landbruget. Og da så gården brændte, gik der endda skumle rygter mand og mand imellem om, at han selv skulle have antændt den for at få forsikringssummen udbetalt; men *de* talte så ganske afgjort usandt. Det kom klart for dagen nogle år senere, da en tjenestekarl på en gård oppe i Nordsjælland, der var arresteret som mistænkt for en række brandstiftelser, under forhørene gjorde rede for alle sine meriter – herunder også branden på Maltegård.

De ondsindede rygter, som ikke har kunnet undgå at komme H. for øre, må ganske givet have forbitret ham overordentlig stærkt, og det er derfor højst sandsynligt, at de har været medvirkende til hans endelige beslutning i 1871 om at vende Søllerød sogn ryggen. Den nye gård, han havde bygget oppe ved Sandbjergvejen (nuv. Gøngehusvej), solgte han i dette år til

gårdejer Bartholdy fra Kallehave og flyttede derefter til Lyngby, hvor han levede resten af sine dage som rentier.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Trørød 1.1.1859-31.12.1864. Medl. af vejkomité i samme tidsrum. Tilsyn med vejen Trørød-Rundforbi. Sundhedskommissær for Trørød 1857, formand for sundhedskommissionen 15.5.1860-7.6.1863. Medl. af komité vedr. jordlodder til skolelærerne 1.2.1859. Voldgiftsmand ved afløsningen af pligtarbejde 1859-63. Suppl. forligsmægler i tyendesager 1869.

Hansen, Peter Martin

se under kap. III Sognestyrets ledere.

Henriksen, Jørgen

købmand og kromand, Skodsborg.
Født 16.12.1833 i Skydebjerg, Odense amt, død 11.4.1912 i Skodsborg.
Søn af gårdejer Henrik Petersen og hustru Johanne Larsdatter.

Gift 1.2.1865 i Søllerød kirke med Birthe Hedvig Hansen, f.12.8.1835 i Hjelmømagle, Sneslev sogn, Sorø amt, d.8.11.1906 i Skodsborg. Datter af gårdejer Hans Hansen og hustru Karen Nielsdatter.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1877-31.12.1882 og af mindre del 29.3.1883-31.12.1885, genindtrådt ved suppleringsvalg.

H. kom til Skodsborg i 1861 som butikssvend på kroen, som da ejedes af kromand Lars Hansen. I huset var der en plejedatter, Birthe Hedvig, en broderdatter af kromanden, som det barnløse

ægtepar i 1845 havde taget til sig. Hun tabte snart sit hjerte til den raske fynbo, og da nogle år senere kromanden var død, og hans enke efterhånden var blevet ked af at drive kroen videre, var det helt naturligt, at det allerede da ikke ganske unge par giftede sig og overtog forretningen. Brylluppet stod først på året 1865, og 10.april s.a. udstedtes der krobevilling for Jørgen Henriksen.

Den gamle stråttækte bindingsværkskro fik under Henriksens ledelse en rask opblomstring. H. forstod også at udnytte de store grundarealer, som hørte til kroen på begge sider af Strandvejen. Dem lod han straks udparcellere for efterhånden at frasælge dem med fordel. Allerede i februar 1868 solgte han et større grundstykke vest for vejen til fabrikant Palle Johnsen (se denne), som ønskede at udvide den klædefabrik, han havde oprettet på den gamle oljemølle »Retraite«s grund; i juli 1873 tilskødede han grevinde

Danner på Skodsborg Palæ den søndre del af de jorder, som havde hørt under »Retraite«s gamle hovedbygning, og i januar 1875 fik Palle Johnsen resten af den nordre del.

Kort efter denne sidste handel nedbrændte kroen og klædefabrikken ved en og samme ildsvåde (natten til d.22. februar). Men Henriksen og Johnsen gik naturligvis begge straks derefter i gang med genopbygning af deres respektive virksomheder. Foruden at genopbygge kroen lod H. nu på den plads, hvor rejsestalden og pavillonen med dansehal havde ligget, opføre et regulært hotel, som han kaldte »Øresund«, ikke særlig stort, men »elegant og smagfuldt«, ret efter kræsne turisternes ønsker. Det bortforpagtede han dog med det samme til en restauratør Kohlmeyer og nøjedes selv med – som hidtil – at drive kroen og købmandsforretningen.

Hans anseelse var nu blevet så stor, at de højst beskattede vælgere ved kommunevalget i december 1876 lod ham opstille på ikke mindre end 3 forskellige lister. »At dømme derefter synes han at have en Del stemmer for sig«, skrev Københavns Amts Avis, »og da han er en hæderlig retskaffen Mand, vil han vistnok ogsaa være paa sin Plads i Sogneraadet«. Han blev da også valgt og sad sine 6 år i den »større halvdel«. Og at hans arbejde her var blevet påskønnet i bred almindelighed, viste sig, da han kort efter sin udtræden af den større del blev sat ind igen af de *almindelige* vælgere ved et suppleringsvalg til den »mindre halvdel« 29.3.1883. Der var da lige knap 3 år tilbage af denne halvdels valgperiode, og dem måtte han altså finde sig i at tage med.

Men så ville han heller ikke mere. Man beklagede i december 1885 dybt, at denne dygtige mand havde taget sin uigenkaldelige beslutning, men erkendte beredvilligt, at han med 9 års tjeneste bag sig var i sin gode ret til det.

På det tidspunkt havde han forlængst solgt hotellet og kroen til vekselerer N.Thomsen og konditor O.Jepsen og var flyttet hen på »Nærumvejen« (nuv. Stationsvej), hvor han i 1884 oprettede en større købmandsforretning. Den store brand natten til 24. juli 1885, som påny raserede både klædefabrikken og hotellet, kom altså ikke til at berøre ham *direkte*. Den nye forretning drev han, indtil han i 1897 overdrog den til sønnen Alfred Henriksen (1868-1938).

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Skodsborg 1877-82. Medl. af sundhedskommissionen 20.6.-3.12.1882 og igen 1887ff (formand 1890-92), kloakudvalg vedr. Vedbæk 29.5. 1883, bygningskom. for Skodsborg skole 20.5.1884. Brandfoged Skodsborg 1868(?), snefoged 1870-1878, påny 1887, men fritaget s.a. Strandsynsmand 1880ff. Ligsynsmand 1877ff. Folketællingskommisær 1880. Tilsyn med plejebørn i Skodsborg 1888ff.

Holm, Carl Phillip

kaptajn, ejer af Holtegård.
Født 3.7.1797 i København, død 31.3.1887 på Kjærgård i Bjørnsholm sogn, Ålborg amt, begr. på den nu nedlagte kirkegård ved Bjørnsholm (Vitskøl). Søn af en murermester Holm i København.

Gift 1.gang (vides ikke hvornår) med

Antoinette Lundager, f.1797 i København.

Gift 2.gang 1854 med Christiane Dorothea Rasmussen, f.i Hørsholm. Datter af værtshusholder og købmand Lars Rasmussen (1795-1874) og hustru Karen Marie Jensdatter (1797-1859).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1848-31.12.1853.

H. tjente sin formue som brændevinsbrænder i København. Det var i de tider et særdeles indbringende erhverv. Det viste sig f.eks. ved valgene i østifterne til den første Stænderforsamling i 1834, hvor valgbarhed var betinget af en vis grundejendomsbesiddelse: da kunne nemlig København opvise ikke mindre end 75 valgbare brændevinsbrændere, men kun én eneste valgbar repræsentant for universitetet og gejstligheden tilsammen. Kaptajnstitlen havde han fra sin tjeneste i Københavns Borgervæbning, hvor han havde udmærket sig så fortrinligt, at gamle kong Frederik VI, hver gang han så ham ved en parade,

lod ham høre sit forbindtlige »Jeg ser Dem gerne«.

Sin indtjente formue omsatte han i jordejendom. Først ejede han »Brænderigården« ved Gl. Antvorskov, men købte så i slutningen af 1844 Holtegård, som han besad til nytår 1854. Skødet er ganske vist først udstedt 22.9.1845; men da han står anført i folketællingen 1845 som ejer pr. 1.februvar, tør vi nok gå ud fra, at overtagelsen har fundet sted omkring ved nytår 1845. 11.2.1846 købte han tillige det gamle faldefærdige lyststed »Holtehus« nord for gadekæret, som i et halvt århundrede havde tilhørt historikeren, professor Abraham Kall og hans efterlevende arvinger, og lagde dets jorder ind under Holtegård.

Næppe var han kommet til Søllerød sogn, før forstanderskabet efter vedtagelse af det nye brandregulativ udpegede ham til »brandmester« for hele sognet (24.2.1845). Han bad mindelig for sig, men der hjalp ingen »kære mor«. Det kunne han sikkert takke sin kaptajnstitel for; kaptajn Ammondson i Nærum var nemlig samtidig blevet udpeget til »vicebrandmester«. Men han vænnede sig jo til det og udførte også sine pligter upåklageligt. I oktober 1847 anmodede han endda om at få lov til at køre med Holte sprøjte, når han alligevel skulle befordre brandfolkene. Han var i det hele taget – ifølge en datters senere udtalelse – et »fint og nobelt menneske«, og derfor sad han også meget snart i selve sogneforstanderskabet.

Det vides ikke, hvorfor han efter kun 10 års forløb solgte Holtegård igen. Måske har det haft forbindelse med hans hustrus død – ligesom det var tilfældet for en senere ejer af Holtegård, brygger

Kogsbølle, der i 1889 efter *sin* hustrus pludselige død flygtede helt bort for en længere årrække. Vi ved det ikke. Vi ved kun, at han flyttede til Frederiksberg, hvor han snart efter giftede sig med en pige, der var mindst 30 år yngre end han, Christiane Dorothea Rasmussen fra Hørsholm. En søster til hende blev forøvrigt gift med den senere kendte forstander for Teknisk Selskabs Skole i København, V.A.Thalbitzer, som var broder til skovfoged Sophus Thalbitzer i Rundforbi (se denne).

H. købte dog efter nogle års forløb en gård på ny. Denne gang en, som lå meget fjernt fra København: »Kjærgård« ved Limfjorden 10 km syd for Løgstør. Først lod han den ganske vist bortforpagte, mens han selv boede på Frederiksberg; men da det efterhånden viste sig, at forpagteren havde snydt ham groft og særdeles føleligt, flyttede han i 1862 derover med sin familie for selv at tage styret, og her blev han så i i resten af de mange år, han endnu havde tilbage. Gården omdøbte han til »Elkangård«. Men det ville folk på egnen ikke finde sig i. De blev ved med at kalde den ved dens gode gamle navn, og landkortene i vor tid kender heller ikke noget andet.

Udvalgsposter og kommunale hverv.
Skoleforstander i Holte 13.11848-31.12.1853, fattigforstander s.st. indtil 26.2.1849. Skoleforstander Vedbæk (i Ole Jensens sted) 8.2.-31.12.1853. Medl. af vejkomité 1848-53, kasserer for vejvæsenet, tilsyn med vejene Holte-Sandbjerg, Holte-Trørød. Medl. af komité til bestyrelse af Søllerød Hospital 1848ff, komité til køb af heste til

armeen 29.6.1848, kom. til udarb. af nyt vejregulativ 3.9.1852, kom. til køb af jordlod til Trørød skole 8.2.1853. Sundhedskommissær 4.7.-31.12.1853, vandsynsmand 3.5.-31.12.1853. Brandmester for Holte 24.2.-20.6.1845, kørsel med Holte sprøjte og mandskab 14.10.1847.

Holm, Octavius Nis

gårdejer, »Egevang«.

Født 22.9.1832 i Bøstrup sogn på Langeland. Søn af landvæsenskommissær, birkedommer Jørgen Nis Holm (d.1866) og hustru Wilhelmine Augusta Meyer (d.1874).

Gift med Amalia Drejer, f.23.11.1836 i Tryggelev præstegård på Langeland. Datter af sognepræst Hans Jacob Drejer (1803-1879) og hustru Petrosine Christophine Abigael Arild (1809-1844).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1877-31.12.1882.

H. købte i 1875 gården »Egevang« ved Nærum af Gottlieb Agier, der 6 år før havde overtaget den fra sin fader Charles Emil Agier, og solgte den i september 1888 til grosserer Alfred Christensen på Nærumgård Avlsgård, som efter udlængernes brand i oktober 1891 nedrev det hele, udstykkede jorderne og opførte landstedet »Egevang«. H.s liv og færden før han kom til Nærum kendes ikke. Det er heller ikke meget, der kan berettes om ham fra Nærum-tiden – ud over, at han synes at have været ret så upopulær. Gamle fru Anna Heberg i Nærum (1865-1950) karakteriserede ham i hvert fald kort og fyndigt som »en brutal, brovtende og ubehagelig herre« og føjede i samme åndedræt til: »han blev skilt fra konen«

(mundtlig meddelelse til kommunearkivar Sv.Aa.Thomassen i begyndelsen af 1940'erne).

At han allerede ved kommunevalget i 1876 blev opstillet som kandidat til sognerådets større del, skyldtes først og fremmest den omstændighed, at der i midtsognet herskede en almindelig udbredt misfornøjelse med, at den smalle kyststrimmel hinsides skovene i det siddende sogneråd havde ikke færre end 4 repræsentanter, medens »det betydelige Nærumdistrikt« kun havde én: skovfoged Bonnevie i Rundforbi. Nu blev der opstillet hele 3 kandidater her: murermester Bigler, malermester Lemvigh og proprietær Holm. De førstnævntes kvalifikationer betvivledes ikke af nogen. Om den sidstnævntes derimod hed det i et avisindlæg fra »En større Skatteyder«: »Proprietær Holm til Egevang kan vistnok være meget heldig, men da han i Grunden er saa ny i Sognet og ikke har opholdt sig her stort mere end den lovbefalede Tid for at kunne vælges, vil han næppe være synderligt inde i vore vanskelige Forhold«.

Det blev dog proprietæren, de højst-beskattede vælgere kastede deres stemmer på. Han kom ind. Malermester Lemvigh (se denne) kom først ind en del måneder senere ved et suppleringsvalg til den *mindre* del, og murermester Bigler (se også denne) måtte vente til 1883, da et suppleringsvalg ligeledes bragt *ham* ind i den mindre del.

Hvad der blev af H. efter, at han havde forladt Nærum, foreligger ikke oplyst. Omtalte fru Heberg kunne kun sige så meget som, at han »vistnok var flyttet til Hornsherred et sted«.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Trørød 15.5.1877-31.12.1882. Medl. af vejkomité og bestyr. for den forenede alderdomskasse 22.1.1877-31.12.1882, sundhedskommis-sionen 16.1.1883-12.6.1888, bestyr. for Agiers Mindelegat 26.6.1877-12.6.1888. Voldgiftsmand ved jagttrettens afløsning 1881-1888. Voldgiftsmand ved hoveriafløsning 1880-1888 (formand 1880-82). Brandsynsvidne 27.6.1876-30.8.1881. Vandsynsmand indtil 30.8.1881. Folketællingskommissær 1880.

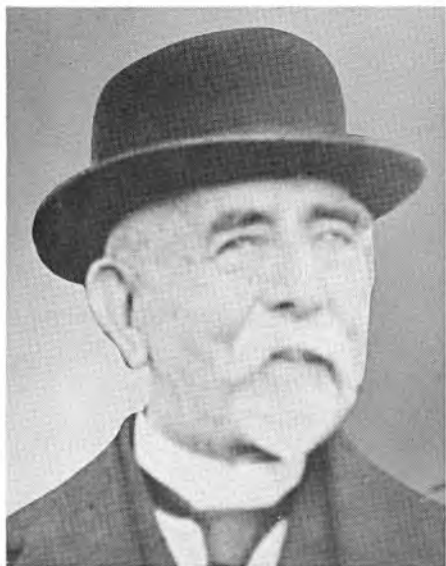
Jacobsen, Anders

gårdejer, »Vejlegård«, Øverød. Født 13.11.1839 på »Vejlegård«, død 29.10.1918 s.st. Søn af gårdejer Jacob Diderichsen (1788-1861) og hustru Anna Kirstine Andersdatter (1803-56).

Gift 1861 i Lyngby kirke med Juliane Pedersen, f. 14.12.1842 på Brede Ladegård, d.11.2.1918 på »Vejlegård«. Datter af gårdmand Peder Andersen og hustru Ane Kirstine Jensen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1877-31.12.1882 og atter 1.1.1889-31.12.1894.

J. købte i 1859 »Vejlegård« af sin fader Jacob Diderichsen (se denne) for 30.000 rdl., og giftede sig et par år efter med en datter af den velstående gårdmand Peder Andersen på Brede Ladegård, der efter sigende havde tjent sig en formue på forpagtning af landvejsbommene nord for København. I de første mange år drev han gården ganske, som den var blevet drevet i faderens tid, med stort folkehold, navnlig i høsttiden. Men i 1874 holdt tærskemaskinen sit indtog, hvorved sparedes de to karle, som hidtil havde

været nødvendige til tærskning af kornet med plejlc. Og samme år nedlagdes bryggeret, hvorefter det var forbi med det hjemmebryggede gammeløl, som tappedes i krus af tønne. Nu fik høst-folkene i stedet bragt ud på marken et par bajerflasker til hver fra købmanden i Øverød. Efter 1880 begyndte ud-parcelleringen af jorderne langs den gamle Rudersdalvej og den i 1864 anlagte Øverød-Nyholte vej, og dermed var spiren lagt til den villabebyggelse, der i løbet af en menneskealder opslugte det meste af, hvad der engang havde hørt til Vejlegård. Landliggeriet på selve Vejlegård var forøvrigt en gammel fore-teelse, og Anders Jacobsen havde o.1860 ligefrem indrettet en del af gården til sommerbo for prominente københavnere. Her boede i sommertiden i 1860'erne f.eks. general Hegermann-Lindenchrone og professor H.N.Clausen med familie og i 1870'erne den unge dr. phil. Harald Høffding med sin hustru.

»Vejlegård« var gården, hvorfra de

store Øverød-bondeslægter var udgået. Og manden på denne gård nød derfor også en ganske særlig anseelse. Mange store offentlige hverv fik A.J. gennem årene at bestride. 1865-67 var han brandfoged i Øverød; i 1874 blev han sognefoged efter sin svoger Hans Nielsen på Havarthigård (se denne) og i 1879 kirkeværge, men afløstes o.1880 i begge bestillinger af Chr.Larsen, »Fogedgården« i Søllerød. Derefter var han i flere perioder medlem af sundhedskommissionen. I sognerådet sad han i to adskilte valgperioder på tilsammen 12 år.

Udvalgsposter og kommunale hverv.

Distriktsforstander Dronninggård 17.12.1877-31.12.1882; Øverød 1.1.1889-31.12.1894. Medl. af vejkomité 1877-1882 (formand) og 1889-94, hospitalskommissionen 1877-82, sundhedskommissionen (Øverød) 20.6.-28.11.1882, (Dronninggård) 28.12.1888-17.12.1889. Medl. af komité angående udvidelse af Søllerød kirkegård 25.3.1878, udvalg vedr. heste og vogne til armeen 1889ff., udvalg vedr. »kirkebakken« på Attemosevej 28.11.1893, vedr. »Suhms Kilde« i Øverød 11.10. 1893. Indberetning om kornpriser til fastsættelse af kapitelstaxten 13.2.1893. Folketællingskom. 31.1.1880. Brandfoged, sognefoged, kirkeværge se ovenfor.

Jacobsen, Jacob Christian

se under kap. III Sognestyrets ledere.

Jensen, Hans

gårdejer matr.6a af Trørød

(»Dyrlægegården«).

Født o.1812 i Trørød (døbt i Søllerød kirke 1.3.1812), død 5.6.1883 i Trørød.

Søn af gårdmand Jens Hansen (1766-1829) og hustru Inger Larsdatter (1781-1840).

Gift 28.5.1847 i Søllerød kirke med Birthe Marie Pedersdatter, f.20.10.1820 i Niverød, d.11.6.1893 i Trørød. Datter af kroejer Peder Larsen og hustru Maren Hansdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1848-31.12.1853.

H.J. købte i 1840 gården matr.6a af Trørød af sin moder, enken Inger Larsdatter, der havde styret den med fast hånd siden sin mands død i 1829.

Hun var søster til gårdejer og sognefoged Lars Larsen d.æ. i Store-Holte (se denne), og hendes afdøde mand, som var født på gården matr.4a af Søllerød (»Fogedgården«), var morbroder til Lars Larsens efterfølger som sognefoged Lars Johansen (se denne).

H.J. og Lars Johansen var med andre ord fætre.

H.J., der havde slidt på gården under et skrappt moderregimente, tøvede som selvstændig gårdmand i 7 år med at gifte sig, idet han lod en yngre søster tage sig af husholdningen. Men da han endelig i 1847 havde fundet en pige efter sit hjerte, som han turde gifte sig med, havde han også fået drevet gården så godt frem, at han nu måtte betragtes som en af de store gårdmænd i midtsognet. I øvrigt vides kun om ham, at han var en elskværdig og omgængelig mand. Hans søn, dyrlæge Lars Kr. Jensen (se denne) blev en langt mere frem-

trædende skikkelse i det kommunale liv.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg og Strandmøllen 1.1.1848-26.2.1849, for Trørød 26.2.1849-31.12.1853. Medl. af Vejkomité 1849-53. Tilsyn med vejen Trørød-Rundforbi. Medl. af hospitalskomité 14.12.1848. Sundhedskommissær 4.7.1853. Medl. af sundhedskommissionen (formand) 5.5.1863-21.5.1866. Voldgiftsmand v.jagtrettens afløsning 1851-1857. Leverance af tørv til sognets fattige 1850-1852.

Jensen, Hans

gårdejer matr.6a af Holte

(»Hans Jensens gård«).

Født 19.12.1814 i Store-Holte, død 14.3.1900 s.st. Søn af gårdejer Jens Hansen (1783-1837) og hustru Ane Pedersdatter (ca. 1791-1843).

Gift 27.4.1849 i Søllerød kirke med Ane Marie Pedersdatter, f.29.12.1827 på »Egebækgård« (matr.4a af Holte), d.10.12.1894 på »Hans Jensens gård«. Datter af gårdejer Peder Larsen (1795-1853) og hustru Bodil Andersdatter (1801-1869).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1854-31.12.1856, Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1856-31.12.1858 og Søllerød sogneråds større del 1.1.1871-31.12.1876.

H.J. var sønnesøn af den kendte sognefoged Hans Jensen (1753-1808), efter hvem fødegården i Store-Holte havde navn, brodersøn af den store gårdejer i Trørød Lars Hansen (se denne) og altså fætter til dennes søn, kroejer Jens Hansen Larsen i Vedbæk

(se denne), skønt der var 31 års aldersforskel imellem dem; og endelig kan nævnes, at han var svingersøn af gårdejer Peder Larsen på »Egebækgård« (se denne).

I 1844, da begge forældrene var døde, fik han af sine medarvinger skøde på fædrengården. Han blev lige som sin farfar en meget fremtrædende skikkelse i sognet og sad i sognebestyrelsen i tilsammenlagt 11 år, både som yngre og som ældre mand. Gården beholdt han i over 50 år, men lod den dog i de sidste år drive ved forpagter.

Ægteskabet var barnløst; men de tog et par af konens søsterbørn til sig, da disse i 1875 var blevet forældreløse. Da H.J. i december 1894 havde mistet sin trofaste hustru og medhjælper, begyndte livsmodet og -kraften at forlade ham, og kort efter nytår 1895 overdrog han gården til sin forpagter Jens Hansen og gik selv på aftægt hos denne. Den gamle slægtsgård, som til det sidste lå så omtrent uforandret fra den

gamle sognefogeds dage, blev i 1906 købt og nedrevet af Holtegårds daværende ejer, etatsråd H.N.Andersen. Den tragedie forskånedes H.J. dog for at skulle opleve.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Vedbæk 1.1.1854-31.12.1855, Holte 1.1.1856-31.12.1858 og 1.1.1871-31.12.1876. Medl. af vejkomité 1871-76, kørsel med Holte brandsprøjte 1845-47, af kommission til oprettelse af tvangsarbejdsanstalt i Søllerød 3.1.1868, af hospitalsstyrelsen 15.1.1874 og sundhedskommissionen 15.5.1874. Hegnsynsmand 1.4.1869-31.12.1870. Stiller af distriktsheste 1863-64. Voldgiftsmand vedr. afløsning af pligtarbejde 31.12.1853. Tilsyn med ombygning af Nærum skole 1872.

Jensen, Hans

murermester, Skodsborg.

Født 1.7.1819 i København, død 25.5.1900 i Skodsborg. Var født uden for ægteskab; faderen sagdes at have været en svensk friherre.

Gift med Ane Johanne Wilhelmine Martens, f. o.1825 i Rådvad, Lyngby sogn, d. 1911 i Lyngby. Datter af lærer i Rådvad A.V.Martens (1783-1852) og hustru Ane Kristine Schow (1797-1871).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 1.1.1862-31.12.11867.

J., der etablerede sig som murer i Skodsborg o.1845, boede i et lille, nu forlængst nedrevet hus på Strandvejen lige over for Skodsborg Palæ. Han var en meget dygtig håndværker og især en uforlignelig kapacitet, hvor det gjaldt opmuring af skorstene. På sine

ældre dage nævnede han gerne med stolthed de mange »snoede« skorstene, man så på ejendommene i Skodsborg; dem havde han været mester for, ganske egenhændigt. Og så var han desuden en god og gennempålidelig mand, der nød stor agtelse og respekt i den lille by. Det fik et synligt udtryk, da de almindelige vælgere ved kommunevalget i 1861 satte ham ind i sogneforstanderskabet.

Foruden distriktsforstanderskabet og de øvrige hverv, han som medlem af sognestyrelsen fik tildelt, betroedes der ham forskellige større og mindre tillidshverv. 1862 udnævntes han til strandfoged og strandopsynsmand, to stillinger, som han nidkært varetog indtil 1880, da han afløstes af hotelejer Jens Hansen Larsen i Vedbæk (se denne), og 6.12.1864 udpegedes han til at være brandfogedassistent for Skodsborg. Samtidig fik han i opdrag at huse den nyanskaffede Skodsborg brandsprøjte for et årligt vederlag af 25 rdl. Det var mange penge; men

så skulle han selvfølgelig også føre forsvarligt tilsyn med den og sørge for, at den til enhver tid var i brugelig tilstand. Senere afkortedes vederlaget til 12 rdl., og da det alligevel forekom sognerådet at være for meget, besluttedes det i 1868 i stedet at bygge et lille nødtørftigt sprøjtehus omme i skovbrynet ved Nærumvejen (nedrevet i 1895 p.gr.a. kystbaneanlægget og nyopført et lille stykke derfra).

Murermester Jensen og hans kone levede nøjsomt og spartansk, og som så mange andre i de tider udlejede de om sommeren deres bolig til landligere og krøb så selv imens ind i noget, der nærmest var et skur, omme i gården. I lange tider var det en engelsk familie, der kom igen år efter år. Engelsk kunne J. naturligvis ikke et ord af. Men tale med de fremmede gæster både ville og skulle han. Så talte han »pyllevøk« med ledsagende gebærder og udtrykfulde miner, og det gik storartet; de forstod for det meste hinanden. Og englænderne har ganske åbenbart været charmerede af de to søde gamle mennesker.

Fru Ane Jensen flyttede efter sin mands død til Lyngby, hvor hun i en halv snes år beboede et lille hus bag kirken. Men hun blev begravet på Søllerød kirkegård hos ham. Gravstedet er endnu at se på kirkens nordside lige til højre for hovedindgangen, der fører op til våbenhusdøren. Gravmonumentet med en dødsengel (støbt i zink), der bærer en nedadvendt fakkell, har Hans Jensen selv engang i fjerne tider muret op efter begravelsen af en lille søn, der døde på sin 8 års fødselsdag.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander i Skodsborg 1.1.1866-
31.12.1867. Medl. af sundhedskom-
missionen 1882ff. bygningskommissionen
1888ff. Brandfogedassistent 1865-1883.
Strandfoged og strandsynsmand indtil
14.12.1880.

Jensen, Jens Lauritz Emil

læge, bogholder på Nymølle.
Født 22.8.1806 i København, død 16.5.
1884 i Fredensborg. Søn af kammerråd,
toldembedsmand Momme Jensen og
hustru Ane Marie Thorstrup.

Gift 6.12.1843 i København med
Hansine Petrine Petersen, f. 17.12.1815 i
København, d. i juli 1903 i Fredensborg.
Datter af skibsfører Hans Petersen og
hustru Anne Cathrine Stibolt.

Medlem af Søllerød sogneforstander-
skabs større del 1.1.1859-31.12.1864.
Fungerende formand 3.3.-21.4.1863.

J. blev i 1825 privat dimitteret student
og begyndte det medicinske studium,
som dog afbrødes af huslærervirksomhed
1828-30. 25.9.1831 tog han ansættelse
som kompagnikirurg i Holsten. Sin
kirurgiske eksamen tog han dog først i
1834 efter et par års praksis som kandidat
ved Almindelig Hospital. Samme år
ansattes han som underlæge i Kiel; senere
var han i nogle år lærer i København
og blev så i 1838 læge på Strandmøllen
ved Skodsborg. Her havde man altid
savnet at have en læge lige ved
hånden på grund af den megen sygelig-
hed, som herskede i den tæt sammen-
stuede arbejderbefolkning, og de
mange stygge ulykkestilfælde, som indtraf
på arbejdspladserne. Igennem de
sidste 3-4 årtier af det foregående år-
hundrede havde degnen N.G.Müller

i Søllerød gjort fortrinlig fyldest som
naturlæge – naturligvis også efter, at der i
1788 var kommet en distriktskirurg
på så fjernt et sted fra Søllerød som
Ballerup. Men Müller var død og borte
allerede i år 1800. Så var der ganske
vist siden 1798 en praktiserende læge i
Kongens Lyngby, men han var jo ikke
altid lige let at få fat i. L.E.Jensens
ansættelse på selve Strandmøllen måtte
betragtes som et stort fremskridt. Og så
viste det sig dog alligevel snart, at han
for at kunne eksistere måtte have arbejde
ved siden af som bogholder på
fabrikken. Fra 1.4.1843 lod han sig
yderligere af sogneforstanderskabet en-
gagere som kommunal fattiglæge for en
betaling af 25 rdl. om året – på
betingelse af, at han selv sørgede for sin
befordring til de fattige syge i Vedbæk,
Skodsborg, Trørød og Nærum og kun
fik fri befordring til de fjernere boende.
De medicamenter, som han måtte anse
for nødvendige, havde man vedtaget
at lade forskrive fra »Løveapotheket« i
København og udbringe til Strandmøllen
med kammerråd Drewsens papirvogn,
«hvortil han havde givet sit samtykke».

Allerede i februar 1844 måtte
læge Jensen bede om fri befordring til
alle syge, uanset hvor de boede, og
da han samme år ved brødrene Drewsens
køb af Ørholm og Nymølle fabrikker
fik stærkt forøget bogholderiarbejde,
varede det ikke længe, før han i det hele
taget kørte træet i den anstrengende
fattiglægegerning. Fra udgangen af år
1844 var det den nye læge C.E.Tøttrup i
Søllerød, der påtog sig opgaven – og
året efter forlangte (og fik) 2 gange 25
rdl. for sin ulejlighed.

Fra midten af 1850erne havde J.
bolig ved Nymølle og tituleredes her-

efterdags næsten udelukkende som bogholder. Kun af og til skrev sogneforstanderne af gammel vane »Doctor«. Hans hus i Nymølle kaldtes dog altid officielt »Doctorhuset«.

En så praktisk, regnskabskyndig og menneskeferen mand som Lauritz Jensen var god at have i sogneforstanderskabet. Han blev indvalgt af de højst beskattede vælgere i december 1858, og straks på det første møde i det nye forstandskab 4.1.1859 valgtes han til skolepatron og distriktsforstander for Søllerød, hvorunder Nymølle dengang hørte. At han var agtet og respekteret af sine kolleger inden for forstanderskabet, fremgår alene deraf, at det var ham, de straks enstemmig udpegede til at være fungerende formand, da det på mødet 3.3.1863 stod klart, at den sygemeldte formand, pastor Jacobsen, næppe foreløbig – om overhovedet nogensinde – ville vende tilbage. Men han ønskede ganske åbenbart ikke at blive siddende i stolen, da proprietær Walsøe (se denne) et par måneder senere påny indtrådte i forstanderskabet ved suppleringsvalget efter pastor Jacobsens død.

I 1870 forlod den veltjente mand kommunen og tog bolig i Fredensborg, hvor han indtil sin død i 1884 ernærede sig og sin kone som agent for Den kgl. Livsforsikringsanstalt.

Udvalgsposter og kommunale hverv

I hele den 6årige valgperiode: distriktsforstander Søllerød, skolepatron, medl. af vejkomité, tilsyn med vejen fra Ålebæksrenden til Vangeboled, tilsyn med Søllerød Hospital. Sognekasserer 5.1.-15.4.1859, derefter skolekasserer. Medl. af komité til opførelse af skole i

Skodsborg 7.6.1859 og af komité til varetagelse af næringsbevillingssager 29.4.1864.

Jensen, Lars Kristian

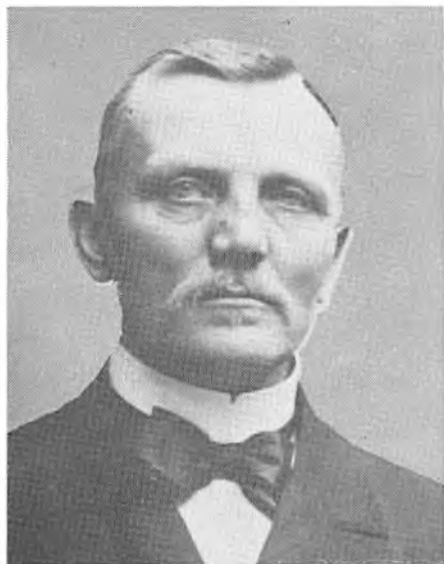
dyrlæge, gårdejer, Trørød.

Født 19.9. 1853 i Trørød, død 16.10. 1928 s.st. Søn af gårdejer Hans Jensen (1812-83) og hustru Birthe Marie Pedersdatter (1820-93).

Gift 6.10.1883 i Søllerød kirke med Maren Kirstine Jensdatter, f.5.10.1853 i Trørød, d.10.10.1941 s.st. Datter af gårdejer Jens Scheuer Jørgensen »Krogholmgård« (1812-78) og 2.hustru Ingeborg Poulsdatter (1819-85).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1892-31.12.1897 og af sognerådets større del 1.1.1898-31.12.1900.

L.Kr.J., der var yngste søn af gårdejer Hans Jensen (se denne) på gården matr.6a af Trørød, tog dyrlægeeksamen i 1876 og nedsatte sig samme år – efter et 2 måneders vikariat for lensveterinæren i Halmstad – som praktiserende dyrlæge i Tikøb. Men allerede i 1878 vendte han tilbage til Trørød for (med bopæl hos forældrene) at begynde en dyrlægepraksis her. Kort efter faderens død giftede han sig med en datter af gårdejer Jens Jørgensen (se denne) på »Krogholmgård« og fik så i 1888 sin fædrene gård i eje, uden derfor at opgive sin dyrlægevirkksomhed, den fortsatte han med lige til sin død i 1928 og – efter sigende – med stor dygtighed. Fra 1923 var han kontrollerende dyrlæge. Gården, som efterhånden i folkemunde kaldtes »Dyrlægegården«, blev igennem mange år bestyret af en lidt ældre, ugift broder Jens Peter (kaldt »den lille dyrlæge«), og

dyrlægens eget arbejde med den bestod hovedsagelig i ordningen af driftsregnskabet – og handelen med udstykningsparceller, som der blev flere og flere af, efter at Lyngby-Vedbækbanen var blevet anlagt og en forbindelsesvej ført over hans marker til holdepladsen ved Frydenlund, og navnlig naturligvis efter, at ministeriet i 1907 havde godkendt nedlæggelsen af selve landbruget på ejendommen.

Første gang, der var bud efter L.Kr.Jensen som kommunal tillids-mand, var i 1883, da han opstilledes af de almindelige vælgere ved et suppleringsvalg d.29.marts i anledning af fabriksbestyrer Krogh-Jensens bortrejse fra sognet. Her blev han dog besejret af kroejer Jørgen Henriksen, Skodsborg (se denne). Ved det følgende ordinære valg til sognerådets mindre del i december 1885 opstilledes han påny og fik 41 stemmer; men snedker A.Gjerløv, Skodsborg (se denne) slog ham med 48 stemmer. Derimod indvalgte han i

sundhedskommissionen, hvor han sad 1.1.1886-31.12.1888. I december 1891 skulle der igen være valg til den mindre del, og da det var almindelig bekendt, at socialisterne denne gang ville gøre alt for at få sat nogle af deres egne folk ind, gik »en større Kreds af Vælgere« i aktion for dyrlæge Jensens opstilling og snedker Gjerløvs genopstilling:

»En Opramsning af d'Herrers gode Egenskaber turde være overflødig, de er saa velkendte, at Vælgerne trygt kan overlade dem Varetagelsen af Sognets Anliggender. Det vilde være Synd og Skam, om vi paa Grund af Uenighed eller anden Bagatel vragede kendte og dygtige Mænd til Fordel for ukjendte Folk, der opstilles fra socialistisk Side.«

Men dyrlægen rykkede omgående ud i avisen med følgende nedslående meddelelse:

»Idet jeg takker de ærede Vælgere, som ved Valget den 22de har tænkt at bære mig med deres Stemmer, for den Tillid, de derved viser mig, skal jeg samtidig oplyse dem om, at jeg af forskellige Grunde meget frabeder mig Valg, hvorfor jeg indstændig vil anmode d'Herrer om ikke at stemme paa mig«.

Det hjalp ham imidlertid ikke det bitterste. Når vælgerflertallet ville det, var han simpelthen pligtig til at lade sig vælge. Og det ville flertallet! Ikke færre end 99 navngivne, kendte og og fremtrædende mænd fra hele sognet fremtrådte nu med en kandidatliste, der rummede følgende navne: fabrikant Johnsen, snedker Gjerløv, hotelejer Larsen, dyrlæge Jensen og gårdejer Ole Jensen, og som de slog så kraftigt på

tromme for, at ikke én af dem faldt igennem ved valget. Højrebladet i Lyngby triumferede: »Socialisterne havde besluttet at erobre Søllerød Sogn ved Kommunevalget i Gaar. Resultatet blev dog, at Højres Liste sejrede fuldstændigt«.

Men det blev også den sidste gang, at Højre kunne redde sig herredømmet over sognerådets mindre del med. Ved det følgende valg for de almindelige vælgere i november 1897 erobrede socialisterne samtlige 5 mandater, skønt der var udfoldet store anstrengelser for opstilling af en antisocialistisk modliste. På denne havde naturligvis også dyrlægen været med; men han faldt altså sammen med de øvrige. Alligevel kom han ind i sognerådet igen med det samme, idet der på årets næstsidste dag skulle afholdes et suppleringsvalg til den *større del* i anledning af kassekontrollør Johansens udtræden, og 41 navngivne større skatteydere til dette havde peget på *ham* som den eneste selvskrævede kandidat:

»Dyrlæge Jensens fleraarige Virksomhed i Kommunens Tjeneste er formentlig en tilstrækkelig Borgen for hans Kvalifikationer, ligesom hans sociale Stilling, dels som Landmand og dels som praktiserende Dyrlæge, hvorved han kommer i næsten daglig Berøring med Kommunens Beboere, er en Garanti for, at han formaar at repræsentere de forskjellige Samfundsklassers Interesser«.

Han fik samtlige 38 afgivne stemmer, og sad så i sognerådets større del i dennes sidste halve valgperiode indtil 31.12.1900. Siden hen lod han sig ikke mere opstille. Men han var fremdeles aktiv bag kulisserne. Det var ham, der

drev stærkest på med valget af Cornelius Captyn både til sognerådsmedlem og til sognerådsformand, og i 1906, da Captyn var forduftet, var det også ham, der i sin egenskab af bestyrelsesmedlem i Den konservative Forenings Østafdeling fik fremgitteret hofjuvelér C. Michelsens valg. Han var desuden 1903-10 medlem af det første Søllerød Menighedsråd.

Medstifter af A/S »Holtegårds Fabrikker« november 1896 og af A/S Lyngby-Vedbækbanen maj 1898, medlem af den forberedende banebestyrelse 1899 og senere bestyrelsesmedlem 1903-1923.

Udvalgsposter og kommunale hverv

Medl. af sundhedskommissionen 3.2.1886-28.12.1888. Sognekasserer 2.1.1892-31.12.1900. Kommunerevisor 7.5.1902-13.6.1907. 1892: Medl. af udvalg vedr. ekspropr. af en del af Enrum's have, udvalg vedr. udvidelse af Søllerød kirkegård, udvalg vedr. heste og vogne til hærens brug, udvalg vedr. midlertidige foranstaltninger mod kolera; 1893: Udvalg vedr. »Kirkebakken« på Attemosevej, udvalg vedr. ny sundhedsvedtægt; 1894: Delegeret til at overvære ekspropr. ved Kystbanen; 1895: Medl. af vejudv. (4.1.-22.12); 1898: medl. af sessionskommissionen; 1907: Medl. af repræsentantskabet for Kreditforeningen af Kommuner i Danmark (12.9.). 1917-1919: Det kommunale kornnævn. Suppl. vandsynsmand 21.3.1917. Hegnsyns- og vurderingsmand 27.6.1923-16.10.1928, beskikket til at foretage udryddelse af oksebremselarver 21.3.1923, beskikket til at foretage kødkontrol 17.10.1923.

Jensen, Lars Peter

se bind II, kap. 3: Sognerådsformænd og borgmestre

Jensen, Ole

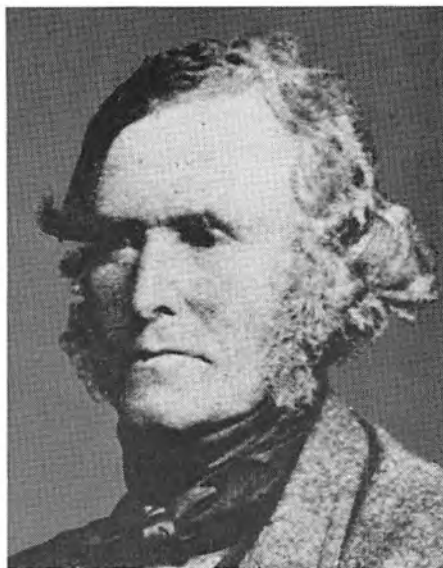
gårdejer, »Elleslettegård«, Trørød Mark. Født 20.9.1803 på Elleslettegård, død 30.3.1892 s.st., begr. i Søllerød. Søn af gårdejer Jens Olsen (1746-1829) og hustru Gunild Saxesdatter (1783-1848).

Gift 15.12.1848 i Søllerød kirke med Adolphine Eleonora Carlsen, f.9.1.1822 i Nyborg, d.27.11.1912 i Vedbæk.

Datter af træhandler Hans Carlsen og hustru Karen Hansdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1851-31.12.1853.

Ole Jensens fader havde i 1799 for penge, han som avlskarl havde sammenparet, købt den lille og uanselige »Elleslettegård« ude på Trørød mark, der var opstået af et tidligere skovfogedsted efter den store brand i Trørød by 1781. Ved denne brand udslattedes 4 gamle gårde dér, og den ene af de brandlidte gårdmænd havde da flyttet ud til nævnte skovfogedsted og her begyndt forfra med opdyrkning af en karrig jord på et nylig ryddet skovareal. Det havde kun gået skralt for ham og en følgende ejer. Nu tog altså den 53årige forhenværende avlskarl fat, fra året efter bistået af sin purunge hustru, som han havde hentet sig inde på gården matr.3 i Trørød (»Langagergård«), og ved deres fælles slid og slæb kunne i løbet af nogle år en lille fremgang begynde at spores, så de også turde begynde at tænke på at skaffe sig afkom. Sønnen Ole blev født i 1803 – til fattigdom og slid. Han har selv på sine meget gamle dage fortalt herom.

Hos de elcndige skoleholdere i Trørød og Rådvad lærte han intet som helst. De cneste skolekundskaber, han nogensinde fik, hentede han sig på en skole i København, som hans moder resolut havde sat ham i, men allerede et år efter måttet tage ham ud af igen af mangel på pengemidler. Og efter konfirmationen måtte han i landbrugs-krisens allerværste år (1818-27) lade sig uddanne i landbrug af en 70årig og uhyre gammeldags indstillet fader, der ikke ville indse nytten af sædskifte og brak, kartoffelavl, mærgling og dræning og heller ikke syntes, han havde råd til at eksperimentere med alt dette ny-modens. Det afstedkom evige spektakler mellem ham og sønnen. Men den unge, der havde set, hvordan andre bar sig ad, tog alligevel fat på egen hånd, og faderen nåede da også inden sin død i 1829 at se de synlige resultater – og at glæde sig over dem, f.eks. rejsningen i 1825 af en ny rummelig og solid staldlænge for penge skaffet ved salg af

kartofler og tørv og ved et rigere udbytte af de merglede marker.

Efter faderens død fik han sin herskesyge moder at tumle med. Hun ville bestemme om det, som han havde bedre forstand på, og søgte i det hele taget på enhver måde at umyndiggøre ham. Hun ville endda i 1831 forbyde ham at bygge et nyt stuehus. Men han gjorde det alligevel, købte træer på rod i skoven til tømmer, skaffede sig billige brædder fra Sverige, og skar langhalm af egen avl til tagtækning; satte selv sammen med to hjælpere det udvendige murværk op af tilberedt ler og udførte tillige selv tømmerarbejdet sammen med en tømmer; med en snedker blev der sluttet akkord, og 12 fag vinduer og 2 glasdøre blev købt på Skodsborg. Og så stod bygningen der (og den stod lige til 1929), opført for 358 rdl. i rede penge. »Fra den Tid begyndte jeg først at sætte nogen Priis paa min egen Mening«, har den gamle føjet til i sin fortælling.

Ved hans flid gik gården stadig frem i velstand, overskuddet voksede år for år. Men alt skulle afleveres til moderen. Endnu i en alder af mellem 30 og 40 havde han knap en rigsdaler, han kunne kalde sin egen. Og ægteskab var ikke at tænke på. Moderen sad på ham. Men hun døde da omsider, og næppe var hun borte, før han, nu 45 år gammel, giftede sig med den smukke husjomfru Adolphine Carlsen på »Frydenlund«, der var plejedatter af slottets rige ejerske frk. Charlotte Gertrudine Rieffesthal.

At O.J. fik sin gang på »Frydenlund«, vidner om, at »Elleslettegård« allerede da var bragt frem til at være en af sognets anselige gårde. Og bekendtskabet med frk. Rieffesthal skulle snart føre

ham til yderligere velstand. Han havde påtaget sig, ved siden af sin egen gårds pasning, at bestyre landbruget på »Frydenlund«, og det havde ført til drøftelser af mange slags med frøkenen. En dag beklagede han sig til hende over, at det var så besværligt at skaffe mursten til en påtænkt ombygning af hans gårds udlænger. Det var ham alt for bekosteligt at hente dem i Nivaa eller fra »Vintappergården« ved Lyngby, og hans egne marker havde ikke noget brugeligt ler. »Prøv, om der skulle være noget på *mine* marker,« sagde så frk. R. med det samme, »og lykkes det, så laver vi to i fællesskab et lille teglværk, driver det sammen og deler det udbytte, der kan blive.« Undersøgelsen, som straks blev sat i værk, viste, at der var rigeligt med brugbart ler på Frydenlunds marker, og i marts 1852 begyndtes der på Frydenlund Teglværk med en lermølle, en ovn, en tørrelade og en bolig for teglbrænderen. Driften gav straks det første år et overskud, som blev anvendt til udvidelse det følgende år, og i 1855 kom der en kæmpeordre fra arkitekt, professor Herholdt på 400.000 mursten og en mængde formsten af 22 forskellige tegninger til opførelse af det nye universitetsbibliotek i Fiolstræde. Det krævede nye maskiner af alle slags og gav en masse arbejde for de næste 3 år. Senere fulgte leveringer til genopførelsen af det i 1859 afbrændte Frederiksborg slot og til mange nybygninger i København; og efter at O.J. havde været på et længere studieophold hos Kähler i Næstved, optoges tillige en ret betydelig produktion af krukker, kander og fliser. Det egentlige speciale blev fabrikationen af formsten, og på den store udstilling i København 1872

vakte 50 par Frydenlund-formsten efter 50 forskellige tegninger stor og hædrende opmærksomhed.

O.J. var blevet en holden mand. Sammen med frk. Rieffesthal købte han Nærumgårds fjernest beliggende engstrækninger ved Maglemosen, 24 tdr. land til en pris af 130 rdl. pr. td., delte dem med hende og lagde *sin* del (Kulsvierengen) til sin gård. Desuden købte han ved auktion den fiskerige Gicesø ved Rundforbi (nuv. Kratmose), medens samtidig frk. R. købte den lidt nordligere liggende »Svinesø«.

1839-41 havde han haft sæde i fattigkommissionen. Det havde været overkommeligt for ham. Men da han i 1851 mod sin vilje havde måttet indtræde i sogneforstanderskabet, havde han allerede fået så meget at gøre med sine forskellige bedrifter hjemme og på Frydenlund, at hvervet følte ham for tungt, og værre blev det naturligvis, da teglværksarbejdet kom til. 15. januar 1853 tilskrev han formanden, proprietær Walsøe således (jvf. hans egen foranførte udtalelse om sine skolekunderskaber):

»Da jeg i den senere Tid har været ene Svag og til enkelte Tider Sengeliggende, der enduden har medført svag Hørelse som alt vil medføre at jeg ikke kan udføre mine Pligter som Sogneforstander, andrager (jeg) herved om snarest mulig at udtræde og en anden med bedre Kræfter og nærmere Distriktet vælges for at indtræde i mit Sted.

Jeg tillader mig at bemærke at Webegs Distrikt hvori jeg har været paalagt at fungere er en ½ Miil fra min Bopæl, og Distriktets Beliggenhed er saaledes at en Opkrævning ud-

fordre en Reise af omtrent 2 Miil hvortil maa bemærkes at alle Lyststedeierne i Vintermaanederne skal kræves i Kjøbenhavn. Da en Forandring ved Opkrævningen vil medføre at Fattigbidraget opkræves 4 gange Aarlig, Skolelønnen maaske 2 gange, Sommerbeboerne ved en Særskilt Liste, foruden flere nye Forpligtelser ved Opkrævninger der andrager en Sum af omtrent 700 rd opkrævet maaske paa 10 gange af maaske meer end af 150 Individider.

Disse Forpligtelser med flere tør jeg haabe det meget ærede Sogneforstanderskab vil finde er over mine Kræfter, og lade det udføre af mine Folk er forbundet med Pengetab og et betydeligt Regnskab.

Allerunderdanigst anmoder jeg den ærede Formand Hr. Walsøe om at lade bckjendtgøre for Medlemmerne af Forstanderskabet ovenanførte Andragende saa betids at der i Mødet i Februar tages Beslutning, da jeg i modsat Fald min Begjæring ikke Bevilges, da Andrage til høiere Indstandser.«

Kollegerne ville dog foreløbig kun befri ham for distriktets skolebyrder. Dem påtog kaptajn Holm, Holtegård, sig venligst at bære for ham. Men resten måtte han selv se at klare året ud. Så snart han var udtrådt, begyndte de forhenværende kolleger – trods hans indignerede protester – at plukke ham i skat for de store indtægter, som dette her teglværk måtte formenes at bringe ham. At indtægterne var henlagt til udvidelse af bedriften, ville de gerne tro. Men alligevel!

Da frk. Rieffesthal i 1873 var død, og han selv var fyldt de 70, opgav O.J.

det krævende og anstrengende teglværksarbejde og beskæftigede sig fra nu af udelukkende med sin egen gårds drift. God hjælp fik han efterhånden af sin søn, Jens Christian Jensen, men først i 1890, da han var fyldt de 87, overlod han ham den.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Vedbæk
25.11.1850-31.12.1853 (skoleforstander dog kun til 8.2.1853). Medl. af komité til Vedbækbroens istandsættelse
14.2.1851, komité vedr. ny skole i Vedbæk eller Skodsborg 9.12.1852.
Vandsynsmand 18.9.1849-3.5.1853, 6.3.1860-21.10.1866. Voldgiftsmand ved afløsning af husmænds pligtarbejde 1850-1856, 1863-1870. Stiller af distriktsheste 1863. Medl. af kommission til oprettelse af en tvangsarbejds- og forsørgelsesanstalt i Søllerød 3.1.1868.

Jensen, Ole

gårdejer, »Krogholmgaard«, Trørød. Født 6.3.1852 på »Krogholmgaard«, død 26.6.1904 på Københavns Amtssygehus, begr. i Søllerød. Søn af gårdejer Jens Scheuer Jørgensen (1812-1878) og 2.hustru Maren Poulsen (1819-1885). Gift 1.gang med Marie Kirstine Hansen, f.1855 i Usserød (?), d.6.10.1884 i Trørød. Datter af gårdejer Hans Olsen og hustru.
Gift 2.gang 21.10.1887 i Søllerød kirke med Karen Margrethe Jensen, f.1.4.1852 på »Elleslettegaard«, Trørød mark, d.7.4.1911 i Bloustrød sogn, begr. i Søllerød. Datter af gårdejer Ole Jensen (1803-1892) og hustru Adolphine Eleonora Carlsen (1822-1912).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre

del 1.1.1892-31.12.1897.

Ole Jensen overtog i 1878 »Krogholmgaard« efter sin fader, Jens Jørgensen (se denne). Efter sin første hustrus død (hun døde i barselseng kun 29 år gammel) giftede han sig med en datter af den velstående gamle gårdejer Ole Jensen på »Elleslettegaard« (se denne). Som sin svigerfader og navne var O.J. en dygtig bonde, som forstod at drive sin gård frem efter nye metoder, som mange af de gamle endnu mødte med hovedrystende skepsis, og Krogholmgaard hævdede sig i hans tid ubetinget blandt de fine og ansete i sognet. Derfor udeblev heller ikke tillidshvervene. Brandfogedbestillingen arvede J. efter sin fader og beholdt den til sin død. 1889 kom han i sundhedskommissionen, 1892 i sognerådet valgt af de almindelige vælgere som en af dem, der skulle dæmme op for den socialistiske bølge, og i 1896 blev han taxationsmand ved jordboniteringen. Men helbredet var skrøbeligt, han ældedes forbavsende

hurtigt, fortæller fotografier fra henholdsvis 1880 og 1902, og han nåede endda kun at blive 52 år gammel. Hans begravelse i Søllerød 2.7.1904 blev en af de anseligste siden fabrikanterne Johnsen og Drewsens i 1896 med et væld af kranser og blomster og en til bristepunktet stopfyldt kirke. »Pastor Ferd. Jensen talte over den afdøde«, hedder det i samme dags avisreferat, »og fremhævede stærkt hans overordentlige personlige elskværdighed, idet han tillige dvælede ved den dygtighed, han som sognerådsmedlem havde lagt for dagen«.

Men Nordre Birks Tidende var dog så frimodig få dage senere at pege på, at nu, da man stod over for valget af en ny brandinspektør i afdøde Ole Jensens sted, ville tiden endelig være inde til tidssvarende reformer på det lokale brandvæsenes område. Der var intet sket her i afdødes funktionstid. Og næstes kunne det heller ikke, at han som vejformand i sognerådet kun havde gjort meget lidt for at opfylde de krav, som de københavnske udflyttere måtte stille til kommunens veje.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Brandfoged 1878-1904, snefoged 1888ff.; medl. af sundhedskommission for Trørød distr. 1889ff.; tilsynsførende med plejebørn i Trørød 28.2.1888. Distriktsforstander for Trørød 1.1.1892-31.12.1897. Medl. af byggeudvalg og af vejudvalg (formand 26.4.1892ff.), af udvalg vedr. »Kirkebakken« på Attemosevej 1893 og udvalg vedr. heste og vogne til militærets brug 1893-1898. Vandsynsmand fra 12.6.1894. Taxationsmand ved jordbonitering fra 1893. Kapitelstaxtmand fra 1896.

Johansen, Alfred Emil Theodor

kassekontrollør og bogholder i Overformynderiet.

Født 28.1.1840 i København, død 13.9.1905 i Skodsborg. Søn af urtekræmmer Morten Johansen og hustru Vilhelmine Andersen.

Gift med Christine Jacobine Bath, f.7.12.1854; hvornår hun er død foreligger ikke oplyst, ej heller hvem der var hendes forældre.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1895-9.12.1897.

Cand. phil. A.Th.Johansen ansattes i 1867 som assistent i Overformynderiet, blev konstitueret fuldmægtig 28.8.1869 og fast ansat fuldmægtig 1.6.1871. Fra 31.5.1895 var han kassekontrollør og underbogholder samme sted. Omkring 1880 flyttede han her til kommunen som ejer af ejendommen matr. 4e af Aggershøje. Omkring 1890 synes han atter at være flyttet tilbage til København for en tid (han står i Københavns Vejviser 1891 anført med bopæl Dannebrogsgade 8); men han må i hvert fald i 1894 være vendt tilbage til Skodsborg, nu med bolig i det søndre distrikt omkring ved palæet og klædefabrikken. Her står han i 1896 opført blandt de største skatteydere i Skodsborg. Formuende må han altså have været, denne underordnede tjenestemand. Det ses bl.a. også deraf, at han i februar 1895 skænkede kommunen en stor bogsamling, som han ønskede kunne blive et folkebibliotek for Skodsborg, hvis kommunen ville stille et lokale til rådighed for bøgernes opbevaring. »Det vedtoges med tak at modtage det smukke tilbud«, hedder det i referat af sognerådsmødet d.4.februar. Og det er i og for sig interessant, for

af det lidt, der overhovedet foreligger trykt vedrørende biblioteksvæsenets historie i Søllerød kommune, fremgår det ellers, at der intet folkebibliotek har været i Skodsborg i årene mellem 1885 og 1905.

Ved kommunevalget i 1895 samlede de større skatteydere i Skodsborg sig om Johansens kandidatur og valgte ham ind med 41 stemmer. Men hans virke her blev hverken stort eller langvarigt. På mødet 9.12.1897 meddelte han, at han i nærmeste fremtid ville fraflytte kommunen og derfor ønskede at udtræde her ved midten af valgperioden.

Hvor han flyttede hen, er ikke meddelt. Men han må nogle år senere for 3.gang have taget bolig i Skodsborg, efter som han og hans hustru står anført i kommunens mandtalsliste for 1903.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg nordre distr. indtil 20.6.1896 derefter for hele Skodsborg. Medl.af skolekommission fra 4.1.1895 og af kirkegårdsudvalget fra 10.9.1895.

Johansen, Lars

gårdejer, sognefoged, Søllerød.
Født 5.4.1797 i Søllerød, død 14.1.1868 s.st. Søn af gårdmand Johan Otto Pedersen (1757-1827) og hustru Ane Hansdatter (1760-1836).

Gift 1.gang i Gentofte kirke med Bodil Nielsdatter, f.1803 i Gentofte, d.3.2.1836 i Søllerød. Datter af gårdmand Niels Andersen og hustru Ane Nielsdatter.

Gift 2.gang 8.10.1836 i Søllerød kirke med Grethe Hansen, f.18.7.1809 i

København, d.4.1.1892 i Søllerød. Hvem forældrene var foreligger ikke oplyst; moderen sagdes at stamme fra »Kirsebærlunden« på Trørød mark.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1845-31.12.1855.

Lars J. overtog i 1827 slægtsgården matr.4a af Søllerød (sen. kaldt »Fogedgården«) efter sin fader (Johan Otto benævnedes han i almindelighed), der i sin tid havde overtaget den efter sin svigerfader Hans Nielsen (1730-81), der stammede fra Trørød og var en broder til den Børge Nielsen (1733-1785), som efter branden i Trørød 1781 flyttede til skovfogedstedet »Elleslettehus« for her at begynde et nyt landbrug (se under Ole Jensen, Elleslettegård).

Samme år, som Lars J. overtog sin gård, fik han sæde i fattigkommissionen, og 30.4.1836 fik han den ansvarsfulde sognefogedbestilling efter gårdejer Lars Larsen, den ældre, i Store-Holte (se denne). Denne stilling bestred han med stor nidkærhed gennem de næste 31 år. Til at begynde med var han åbenbart en kende for nidkær i tjenesten, som det fremgår af følgende skrivelse til ham fra provst Boisen 9.3.1842:

»Sognefogden har i Skrivelse af 6.ds til Oldermændene beordret Sogneforstander Lars Hansen til at møde næste Dag for at paase Udførelsen af et Veiarbejde i Vedbæk. I Anledning heraf maa jeg gjøre Dem opmærksom paa, at *Sogneforstanderskabet ikke i nogen Maade staaer under Sognefogden*, saa at denne kan beordre noget Medlem af samme til at føre Opsyn med Veiarbejde, og jeg maa anmode Dem om i

Fremtiden, naar noget Veiarbejde her i Sognet skal udføres, ved hvilket Sogneforstanderskabets Opsyn ansees fornødent, at *henvende Dem til mig* som Formand, for at jeg kan anmode den vedkommende Sogneforstander om at give Møde«.

Men det var jo så nyt og uvant med dette sogneforstanderskab, så man måtte have sognefogden lidt undskyldt. Og med årene blev forholdet mellem ham og forstanderne – og for den sags skyld hele befolkningen med – så smukt og harmonisk, at der ved hans entledigelse i 1867 »på grund af alder og svagelighed« lød stærke beklagelser over »tabet af den humane og ærlige sognefoged«. Han var jo også blevet godt sammenarbejdet med dem i de 11 år, hvor han selv havde haft sæde iblandt dem. En så lang og sammenhængende funktionsperiode var forøvrigt noget ret usædvanligt for en sogneforstander i de dage, og alene det vidner jo om, hvor agtet og anset han har været i sognet. Han var tillige i en lang årrække kirkeværge, og i 1854 hædredes han af sin konge med dannebrogstegnet.

Hans enke blev siddende som ejer i et uskiftet bo, indtil hun i 1884 overdrog ejendommen til sine to døtre, der lod broderen Christian Larsen (1842-1895) bestyre den, sådan som han allerede i mange år havde gjort det for sin moder. Han havde i 1879 fået sognefogedværdigheden efter gårdejer Anders Jacobsen i Øverød (se denne), så gården her i Søllerød hed altså fremdeles med rette »Fogedgården«.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Søllerød 1845-55.

Revisor for sognets regnskaber 1848-55. Medl. af komité vedr. skolernes reparation 24.2.1845, komité til bygnings-taxation 5.2.1846, komité vedr. inventar til Søllerød Hospital 5.2.1847, komité vedr. jord til skolelodder 14.10.1847, vejkomité 1.1.1848-31.12.1853, tilsyn med vejen fra Søllerød til Holte gyde 1850, medl. af komité til forandring af vejen i Vedbæk (Trørød-vejs udmunding i Strandvejen) efter branden 11.4.1850, komité til udarb. af nyt vejregulativ. Sundhedskommissær 4.7.1853 og 22.9.1857. Voldgiftsmand ved hoveriafløsning 1850-53. Taxationsmand (iflg. lov 4.7.1850) 19.9.1850. Jordboniteringsmand 1853. Tilsyn med distriktsheste 1851. Tilsyn med Søllerød Hospital 1854.

Johansen, Peter

jordbruger og vognmand i Vedbæk. Født 18.12.1836 i Skovrød Hegnshus (»Dumpedalshuset«), død 4.3.1905 på alderdomshjem i København, begr. i Søllerød. Søn af hegnsmænd Johan Hansen og hustru Birthe Poulsdatter.

Gift med Inger Kirstine Andersdatter, f. 14.12.1834 i Isterød, d. 23.10.1907 på alderdomshjem i København, begr. i Søllerød. Datter af slagter Hans (Anders?) Rasmussen og hustru. (Søllerød kirkebog meget uklar under 1905 og 1907 denne person vedrørende, så forbehold må tages).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1875-31.12.1879, indtrådt ved et suppleringsvalg afholdt 21.12.1874.

Peter J. – i Vedbæk altid kaldt »Peter Fuglehave«, fordi han som ung havde tjent på Fuglehavegård, d.v.s.

Folehavegård (jvf. Fuglevad – Folevad) – begyndte som vognmand i Vedbæk under beskedne former i huset hos fisker Peter Jensen på Strandvejen (nuv. nr.378, »Det gamle Købmandshus«), men købte kort før 1870 stedet »Christiansminde«, hvor han dels drev lidt landbrug, dels oparbejdede en større vognmandsforretning med fragtkørsel flere gange ugentlig Vedbæk-København og retur. En tid havde han 2 vogne i rutefart og 5-6 heste at skifte med. Men det må efterhånden være gået tilbage for ham, for i marts 1881 kundgjorde han sin forretningsophør og stillede alt til auktion (»3 gode *Arbejdsheste*, en del *Vogne*, navnlig 3 saa godt som nye *Arbejds-Fjedervogne*, en *Char-a-banc*, en *tostolet Jagtvogn*, en *enspændig do.*, *Avls-redskaber* og *Staldrekvisitter*; endvidere en *Del særdeles gode Møbler*, *Kjøkkentøj m.m.*, et *Parti gode Lægge-Kartofler*, et *do. Havre* og en *Del Grise*«). Ejendommen havde han i forvejen solgt. Det hedder sig, at han hende på kroen havde haft en hel del at gøre med digteren Holger Drachmann, der som bekendt overvintrede i Vedbæk 1880-81, og så kan enhver jo tænke sit. Han flyttede til Hillerød, men kom senere tilbage til Vedbæk og forpagtede kroens kælderstue i nogle år. Så flyttede han til København, hvor han drev en lille grøntforretning og hans kone en lille rulleforretning, indtil de begge havnede på et alderdomshjem.

På sin anscelses højde blev han af de almindelige vælgere sat ind i sognerådet ved et suppleringsvalg, som afholdtes 21.12.1874, efter at Trørøddhusmanden Hans Larsen (se denne), der året før var valgt ved det ordinære

kommunevalg, havde måttet fratræde på grund af sygdom. Men ved valget i december 1879 var der overhovedet ikke tale om, at han burde genvælges. Han gled ganske stille ud.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander Vedbæk 1.1.1875-31.12.1879. Ligsynsmand for Vedbæk 18.9.1877 (efter smed J.Nielsen), samtidig hjælpeligsynsmand for hele sognet.

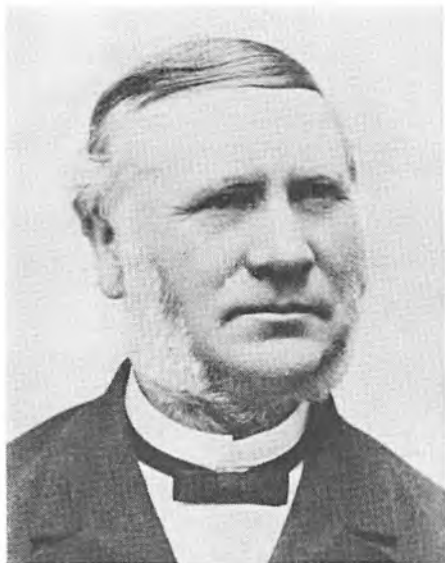
Johnsen, Johan Palle

klædefabrikant i Skodsborg.
 Født 19.7.1822 i Odense, død 14.1.1896 i Skodsborg. Søn af marskandiser Lars Johnsen (død o.1830) og hustru Inger Pallesdatter.

Gift 27.10.1849 i Lyngby kirke med Anna Sophie Olsen, f.29.11.1823 i København, død 6.11.1896. Datter af sergent Lars Olsen og hustru Elisabeth Christine Andersen (1799-1865).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1854-31.12.1855; sogneforstanderskabets mindre del 1.1.1862-4.12.1868 og sognerådets større del 1.1.1871-31.12.1876.

J. var født i Odense som søn af fattige, norskfødte forældre. Allerede ved 8 års alderen mistede han sin fader og måtte så ud i verden og stå på egne ben. Han blev arbejdsdreng på Brede Klædefabrik (hvorfor det netop blev *her*, så langt fra Odense og hans moder, kendes der ingen forklaring på), og ved 18 års alderen var han nået til at blive væversvend, hvorpå han drog til udlandet på god gammeldags svendemanér. Efter hjemkomsten herfra

ansattes han i 1842, 20 år gammel som vævemester på Stampen hos fabrikant P.N.Carlsen (se denne) og blev i denne stilling indtil Carlsens død i 1848. Så vovede han at begynde for sig selv med en sammensparet kapital på 1300 rdl. I Skodsborg lå den gamle, nedlagte oljemølle («Retraite»), hvis bygning i mange år havde været i kammerråd J.C. Drewsens eje og af ham benyttet som kludemagasin for papirfabrikken på Strandmøllen (selve hovedbygningen beboedes af sønnen Chr.Drewsen (se denne). Nu lejede Palle J. denne »oljemølle« og startede her d. 15.februar 1849 et lille væveri med to væve, som han selv betjente sammen med en svend. Det gik så godt, at han senere på året kunne gifte sig. Og da hans unge hustru også tog energisk fat, udviklede bedriften sig allerede i 1850 så stærkt, at han besluttede at købe bygningen af Drewsen (efter sigende for 500 rdl.) for at kunne stå frit med de eventuelle udvidelser. De kom også meget snart.

I 1858 havde virksomheden 16 arbejdere og producerede årlig 11.000 alen klæde. Og udviklingen fortsatte. Ved hans død i 1896 havde fabrikken 36 væve i gang og 100 mand i arbejde. Men denne udvikling var dog ikke sket uden alvorlige afbrydelser og sviende tab. To gange, i 1875 og i 1885, ødelagdes fabriksanlæggene totalt ved ildebrand og måtte hver gang ligge stille i over et halvt år. Men J. havde også hver gang ufortrødent begyndt på en frisk.

Fabrikant Johnsen, der selv i sin barndom havde følt fattigdommens svøbe på sin krop og sin sjæl og vidste, hvad hjælp betød, når nøden var størst, var en overordentlig varmhjertet og godgørende mand og som arbejdsgiver usædvanlig hensynsfuld og human. I vintermånederne januar-marts sendte han hvert år to gange ugentlig vogne rundt i hele sognet med fødevarer og brændsel til de forfærdende mange, der led nød, og ingen trængende kom heller nogen- sinde forgæves til hans dør. Sine arbejdere ønskede han at give de bedst mulige arbejdsforhold, boligforhold og fritidsforhold. Han byggede boliger med toværelers lejligheder og tilhørende haver, hvor de gifte arbejdere boede frit, og enkeltværelser til fri beboelse for de ugifte. Han byggede asyl og skole for arbejdernes småbørn, indrettede keglebane og byggede en salon til fester og baller, og drog af og til afsted med hele flokken på storstilede udflugter, i 1888 f.eks. til den store verdensudstilling i København (festlig afslutning i Tivoli). Og det påskønnedes alt-sammen. Ved hans 25 års jubilæum 1874 stillede arbejderne med en gave, som man ikke skulle sige, de havde

»skillinget sammen« til: en smukt forarbejdet vinkande med bæger og bakke, alt i sølv! Og den stærkt rørte jubilar overrakte så til gengæld dem 1000 rdl. som grundfond for en alderdomsforsørgelseskasse og en invitation til et kæmpebal om aftenen. »Forholdene på Skodsborg Klædefabrik kan tjene til Eksempel for mange lignende Anstalter«, kommenterede den lokale Amtsavis. Og den kunne have gentaget det året efter, da fabrikant J. efter branden i natten til 21. februar, der kunne have bragt arbejdsløshed og nød til utallige hjem, straks satte alle de mandlige arbejdere i gang med oprydningsarbejde til den sædvanlige ugeløn og iøvrigt sørgede for, at ingen af de kvindelige arbejdere heller kom til at savne noget. Ved sit 40 års jubilæum hyldedes han påny stort og oprettede kort efter »J.P.Johnsen og Hustrues Legat« på 25.000 kr., hvis renter herefter årligt skulle uddeles blandt fattige arbejdere, arbejderenker og faderløse arbejderbørn.

I sognestyrelsen sad J. i 3 adskilte perioder på tilsammen 15 år. At han i 1861 opstilledes og valgtes af de almindelige vælgere vidner yderligere om hans store popularitet. De genvalgte ham også i december 1867; men da hans kolleger i rådet året efter, 4.12.1868, trods hans protester gennemtvang hans valg til sognerådsformand, blev han gram i hu og nedlagde øjeblikkeligt sit mandat for at gøre deres beslutning til intet. Det var en rent taktisk manøvre, som slet ikke betød noget afgjort og endeligt farvel til kommunalt arbejde overhovedet. I 1870 lod han sig opstille påny, denne gang af de højst beskattede vælgere, og tog så igen sin tørn gennem 6 år.

J. var skolepatron 1863-66, medlem af skolekommission og sundhedskommission og sad i mange år, lige til sin død, i bestyrelsen for De Fattiges Kasse, de sidste år tillige som formand. Uden for det rent kommunalt betonede var han fra 1859 til sin død medlem af »Den kgl. Hallekommission«, der havde til opgave at syne klædet fra de militære fabrikker. Og på 25 års dagen for sin indtræden i denne udnævntes han til Ridder af Dannebrog.

Den 14.januar 1896 om formiddagen døde han ganske pludseligt af et hjerteslag, og sorgen blev stor og oprigtig i mange små hjem rundt om i sognet og i Skodsborg naturligvis især.

Hans begravelse i Søllerød blev den største, der var set siden gamle kammerråd Drewsens jordefærd i 1851, overgik selv kammerherre von Rosens i 1891. Et uoverskueligt følge af »store og små« fulgte kisten på dens vej fra Skodsborg til Søllerød, og i Nærum by var der strøet grønt foran hvert eneste hus. I kirken bemærkede man især en mægtig sølvkrans fra samtlige arbejdere og funktionærer ved Skodsborg Klædefabrik, og ved graven blandt de mange faner, der sænkedes over kisten, især den fra Brede Arbejderforening, der »viste den for mange Aar tilbage fra Brede udgaaede lille Fabrikdreng den sidste Ære ved Afslutningen af hans smukke og vel- anvendte Livsbane«.

Ved hans hustrus død i november samme år åbenbares det, at ægteparret havde bestemt en sum af over 100.000 kr. til fordeling, dels som familiegaver, dels som portionsyndelser til arbejdere og funktionærer på fabrikken i Skodsborg og dens kontor i København.

»Selvfølgelig er glæden stor blandt alle de, hvem denne sjældne gave kommer tilgode«, skrev avisen.

På 50 års dagen for fabrikkens oprettelse, søndag d.19. februar 1899, afsløredes en portrætmedaillon af den afdøde stifter, modelleret af billedhugger Rasmus Andersen, udført af hofmetalstøber Rasmussen og indmuret i fabrikkens hovedfacade ud mod Strandvejen på foranledning af fabrikkens arbejdere og funktionærer. Fabrikant Johnsen junior kvitterede for denne smukke gestus med invitation til festmåltid og efterfølgende bal på Rådvad Hotel for hele personalet med damer, ialt ca. 200 personer.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Skodsborg 1.1.1854-31.12.1855. Kasserer 1863-68, 1871-76. Skolepatron 1863-67. Medl. af skolekommission jan.-december 1868, igen 1873-1896, sundhedskommission 1853, 1857, 1868ff. Ligsynsmand 8.4.1859-7.10.1863. Medl. af komité til oprettelse af arbejdsanstalt 17.11.1865, af komité til opf. af sprøjtehus i Skodsborg 7.9.1868, af komité til oprettelse af plejestiftelse for pigebørn 9.10.1868. Medl. af hospitalskommission 26.6.1886.

Johnsen, Johan Sofus Vilhelm

fabrikbestyrer, sen. fabrikejer i Skodsborg.
Født 29.10.1850 i Usserød, død 28.4.1931 i København, begr. i Søllerød. Søn af dugmagersvend på Usserød Klædefabrik Søren Jensen og hustru. Optaget som 1årig i hjemmet hos foranævnte fabrikant Palle Johnsen som plejebarn, senere adopteret og givet

plejefaderens efternavn.

Gift 28.5.1875 i Landskrona med Maria Hultberg, f. 24.6.1848 i København, d. 27.1.1942 s.st., begr. i Søllerød. Datter af smedemester Johan Hultberg og hustru Signe Wilhelmine Olsen (1818-1901).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1892-31.12.1897.

Johan J. står i folketællingslisterne for Skodsborg 1870 endnu anført med sit fødenavn Johan Sofus Jensen og betegnes som lærling på klædefabrikken, men ret snart efter må han have fået plejefaderens efternavn – og en mere betroet stilling end lærlingens. Men selv om plejefaderen nok tidligt har besluttet at gøre en stor mand ud af ham, har han nok også tænkt sig det bedst at gøre det langsomt. I 1890 betegnes J. som fabrikbestyrer og har da formodentlig haft en stor part af ledelsen og ansvaret. Plejefaderens dygtighed, principper og ideer havde han hele sit liv for øje, og han søgte

ganske åbenbart også at leve op til det alt sammen. Det fremgår bl.a. af følgende avisindlæg fra »En Arbejder« i anledning af det forestående kommunevalg for de almindelige vælgere i november 1891:

»Jeg vil bede alle Arbejdere, som er Vælgere at give deres Stemme til Hr. Johan Johnsen i Skodsborg, da jeg har hørt, at Hr. Snedkermester Gjerløv ikke vil lade sig gjenvælge.

Af Erfaring veed jeg, at Hr. Johnsen gjør hvad han kan for Arbejderne«.

Men det er alligevel, som om vi af dette indlæg kan fornemme, at den unge Johnsen ikke var helt af samme format som den gamle. Det var han heller ikke. Nogle har endda villet kalde ham en dårlig økonom. Den gamles strålende egenskaber og ubestridelige førertalent savnede han i hvert fald. Han er blevet betegnet som en venlig og rar mand – med temperament.

Fra 1896 stod J. som eneejer af den gamle ansete fabrik. Men fra 1. januar 1904 lod han den overgå til et aktieselskab under navnet »A/S J.P. Johnsen Skodsborg Klædefabrik« med en aktiekapital på 350.000 kr. og en bestyrelse, hvori han selv blev formand, medens hans søn Johan Palle Johnsen d.y. blev administrerende direktør. Den øvrige bestyrelse bestod af en overretssagfører Albeck og den fhv. ejer af Hotel »Øresund«, rentier Chr. Jensen, der var gift med en plejedatter af afdøde gamle Johnsen, Sophie J., og altså var en slags svoger til formanden. Hermed var det slut med det gamle patriarkalske forhold mellem fabrikejer og arbejdere.

Allerede i 1898 havde forøvrigt de første tegn på andre tider vist sig. Da havde nemlig – ifølge Lyngbyavisen –

»en lille del af fabrikkens arbejdere« dannet en fagforening, som stillede »forskellige nye fordringer« til arbejdsgiveren, og for at kunne bevare »det gamle, gode forhold«, havde så hr. Johnsen pr. 1. marts resolut afskediget samtlige formastelige folk. Men at en sådan handlemåde ikke i det lange løb kunne bremse den mægtige udvikling, der nu var sat i gang, skulle jo snart vise sig.

I februar 1907 udbrød der strejke på Skodsborg Klædefabrik som følge af en hård lønkonflikt. Det ville have været utænkeligt i den gamle patriarks tid! Og i 1910-11 måtte sundhedskommissionen gentagne gange gøre indsigelser mod »uheldige sanitære forhold« på Skodsborg Klædefabrik. Det ville også have været utænkeligt i gamle dage.

I 1912 var Johan J. åbenbart kørt træt i det hele. Han forlod da Skodsborg og flyttede til København som rentier, og fabrikken overgik til A/S Dansk Hattefabrik, der var grundlagt i Brede 1905. Overflytningen skete i 1913.

Udvalgsposter og kommunale hverv

Distriktsforstander Holte 1892-97.

Brandsynsvidne 22.1.1877-19.12.1882.

Medl. af belysningsudvalg (Strandvejen) 27.6.1893-31.12.1897. Formand i sundhedskommissionen 1897. Medl. af bestyr. f. E. Agiers Mindelegat 1897-1912.

Jørgensen, Hans

maleremester, sognefoged, Vedbæk.

Født 8.2.1845 i Veflinge sogn, Odense amt, død 15.2.1921 i Vedbæk. Søn af boelsmand Jochum Christensen af Laaseledet og Ane Marie Hansdatter af Høibjergsdahl. Adopteret af smed

Jørgen Hansen og hustru.

Gift 30.10.1874 i Garnisons kirke, Kbh., med Ane Kirstine Hansdatter, f.23.11.1851 i Birkerød sogn, d.23.2.1885 i Vedbæk. Datter af parcellist Hans Hansen og hustru Kirstine Hansdatter af Ravnsnæs.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1880-31.12.1885 og af større del 1.1.1895-31.12.1900.

J. blev uddannet i malerfaget i Bogense og har derefter formodentlig som andre svende gået »på valsen« i nogle år i ind- og udland. Men allerede i 1868 slog han sig, kun 23 år gammel, ned som selvstændig mester i Vedbæk. Han begyndte i »Davids Minde« (nuv. »Strandgården«, Strandvej 369), men først efter flytning i 1873 til eget hus, ejendommen matr.12 på Trørødvej (nuv.nr.8) slog han sig rigtigt op. I de gyldne byggeår 1880-1900, da Vedbæk forvandlede fra strandflække til villaby, fik han nok at bestille, og da han tillige havde store arbejder hos D.S.B., især

naturligvis på Kystbanen fra 1896, men også på Nordbanen i tidligere år, var der tider, hvor han havde over 50 svende i arbejde. Blandt de utallige svende, han uddannede her på Trørødvej, skal først og fremmest nævnes hans fynske landsmand, den senere berømte kunstmaler Frits Syberg. En tid var han i kompagni med malermester Niels Chr.Blache; men efter sigende gik dette samarbejde ikke så godt.

Efter sognefoged Chr.Larsens død i 1895 henstillede sognerådet til Nordre Birk, at sognet blev delt i to fogderier; det var ønskeligt, fremhævedes det, »da sognets udstrækning og forretningernes antal gjorde hvervet for byrdefuldt for en enkelt mand«. Og til at bestride henholdsvis et vestre og et østre fogderi ville sognerådet af sin egen midte udpege tømrermester Fr.Christensen og malermester Hans Jørgensen. Herom var der fuld enighed. Men i spørgsmålet om østre fogderi's fremtidige område delte rådet sig i to halvdele. Den ene holdt på, at det kun skulle omfatte Trørød, Vedbæk og Skodsborg (med Strandmøllen), medens den anden absolut ville have Nærum med for at få en mere ligelig fordeling af de to fremtidige sognefogders forretningsbyrder. Ifølge listen over resterende kommuneskatter for 1. halvdel af 1895 udgjorde nemlig antallet af resteranter for Trørød, Vedbæk og Skodsborg »kun« 65, men for den øvrige del af sognet 157, heraf for Nærum alene 49. At J. selv hørte til den førstnævnte sognerådsgruppe og C. til den anden, kan enhver næsten på forhånd gætte sig til. Det blev imidlertid, som Jørgensen ville have det: et østre distrikt *uden* Nærum, og 22.8.1895 forelå så amtets

beskikkelse af de to proponerede herrer fra 1.10. at regne. J. fungerede herefter som sognefoged indtil oktober 1909, da han på grund af sygdom begærede sig fritaget og afløstes af gårdejer, bankbestyrer Niels Chr.Petersen, Trørød (se denne).

Som medlem af sognerådet havde J. vundet den største bevågenhed hos østsognets privilegerede vælgere, og da han ved kommunevalget i december 1900 ytrede ønske om at trække sig tilbage (han havde nu nok at bestille som sognefoged), lagde de stærkt pres på ham. Det var jo ikke så godt, sagde de, om der kom lutter nye og uprøvede folk ind i sognerådets »større del«; det ville være en meget dårlig modvægt mod den siddende »mindre del« fra 1897, der netop udelukkende bestod af »nye folk«, som var (således udtrykte de det) »valgt ind i rådet i deres egenskab af socialdemokrater, men uden hensyn til forståelsen af kommunale forhold og sagcr«. Han sagde da også – efter nogen betænkning – ja til at lade sig genopstille, og glade blev både vælgerne og den konservative lokalavis i Lyngby:

»Hr. Jørgensen er en dygtig Kommunalmand, der i høj Grad besidder sine Medborgeres Agtelse, og det vil utvivlsomt blive ham, der som Formand i det kommende Sogneraad skal føre Sognets Udvikling videre«. Men det kom til at gå helt anderledes end beregnet. Vestsognets vælgere opstillede en modkandidat, brygger *C.Vestberg*, »Rydholt«, og han blev valgt (med 42 stemmer mod J.s 34). Og sognerådsformand blev som bekendt tømmerhandler *Captyn*, Vedbæk.

J. var i ca. 10 år repræsentant i

Københavns Malerlaug og sad naturligvis også i bestyrelsen for Vedbæk Håndværkerforening.

Ordenen som Dannebrogsmænd skal han engang ret fyndigt have sagt nej tak til. Hvis han ikke var »god nok« til Ridderkorset, kunne det være det samme med det andet. Meddelelsen stammer fra hans gamle kompagnon, N.Chr.Blache, og det er slet ikke umuligt, at den står til troende.

Villaen på Trørødvej, som J. i sin tid byggede på den ældre ejendoms plads, eksisterer endnu i dag og er stadig i familiens eje.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Vedbæk 1880-85, 1898-1900, Søllerød 1895-97. Medlem af kloakudvalg for Vedbæk 29.5.1883, komité vedr. Stolpegårdens statutter 25.12.1883, bygningskommission 1888, genvalgt 1891 og 1895, og af sundhedskommission 1882ff., formand 1886-87. Medl. af byggeudvalg 20.6.1896, gasværksudvalg 9.9.1896, vejudvalg 17.11.1896, kirkegårdsudvalg 10.9.1895. Sprøjtefører i Vedbæk 1881ff. Folketællingskommisær 13.1.1880. Tilsyn med plejebørn i Vedbæk 2.10.1888. Sognefoged østre distrikt 1895-1909.

Jørgensen, Jens Scheuer
gårdejer, Trørød (»Krogholmgård«). Født 1812 i Smidstrup (døbt i Hørsholm kirke 6.12.), død 16.4.1878 i Trørød, begr. i Søllerød. Søn af jordbruger Jørgen Larsen (1784-1830) og hustru Ane Sophie Nielsdatter Scheuer (1789-1859).

Gift 1.gang 25.1.1833 i Søllerød kirke

med Anc Margrethe Pedersdatter, f.1809 i Trørød (døbt i Søllerød 12.3.), d.23.11.1848 i Trørød. Datter af gårdmand Peder Larsen (1774-1827), gården matr.4a, »Krogholmgård«, og hustru Sidse Andreasdatter (1776-1854).

Gift 2.gang 1849 i Gladsaxe kirke med Ingeborg Poulsdatter, f.11.3. 1819 i Buddinge, d.23.12.1885 i Trørød. Datter af gårdmand i Buddinge Poul Stephansen og hustru Karen Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1854-31.12.1855; genvalgt (efter reglerne i den nye kommunallov af 22.marts 1855) til forstanderskabets større del 1.1.1856-31.3.1858.

At J.J. skulle blive en stor gårdmand i Trørød, var ikke »sunget ved hans vugge«. Faderen, som var en lille husmand i Smidstrup lige på den anden side af sognegrænsen i Vedbæk, døde, da J. var 18 år gammel, og moderen måtte derefter ernære sig og sine mange børn som »vaskemadame« i Vedbæk, indtil hun i 1835 indgik nyt ægteskab med

en arbejdsmand og husejer Hans Nicolaj Pedersen. J. var i 19 års alderen draget hjemmefra for at tage plads som tjenestekarl på »Krogholmgård«, der ejedes og blev drevet af enken Sidse Larsen f.Andreasdatter (fra Maltegård). Den unge tjenestekarl må have været overordentlig dygtig, flittig og omhyggelig med sit arbejde og i øvrigt i enhver henseende være faldet i hendes smag, for der gik ikke lang tid, før hun havde besluttet, at han skulle have hendes datter Ane Margrethe og gården i tilgift. Brylluppet stod d.25.januar 1833 og månedsdagen derefter tilskødede hun svigersønnen sin gård. Ane Margrethe, som var 3 år ældre end sin mand, døde i 1848 i barselseng med det 5. barn, og da så J.J. året efter giftede sig med Ingeborg Poulsdatter fra Buddinge, var det øjeblikkelig slut med idyllen mellem gamle Sidse Andreasdatter og hendes svigersøn; hun drog af gårde og tog ophold hos sin anden svigersøn i Trørød, væver Jens Olsen.

Samme år, som han indgik i sit nye ægteskab, ombyggede J. gården fuldstændig og indrettede i stuehuset en lejlighed beregnet på notable københavnske landliggere, der kunne betale en pæn husleje. Her boede f.eks. i mange somre den senere berømte admiral Edouard Suenson (helten fra Helgolandslaget i 1864) med sin familie. J. havde åbenbart i det hele taget god sans for penge. Sogneforstanderne kaldte ham simpelthen ublu i sine fordringer, da de i 1842 og 1859 søgte at forhandle med ham om afståelse af en jordlod til brug for skolelæreren i Trørød. 1225 rdl. for 6 tdr. land var »aldeles uantageligt«, som det hed i 1842.

Af de 28 vælgere, som deltog i

kommunevalget i november 1853, lagde de 24 deres stemme på J.J. Næst efter Bardenfleth på Søllerødgård, som fik 27 stemmer, var det det højeste stemmetal, nogen kandidat fik i den omgang. Det vidner jo også lidt om den anseelse, som den tidligere tjenestekarl, jordbrugersønnen uden »hartkorn«, hvis moder havde vasket storvask for herskaberne i Vedbæk, havde nået.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Trørød 1854-1858.
Medlem af vejkomité 1.1.1856-31.12.1858 og af komité til oprettelse af tvangsarbejds- og forsørgelsesanstalt i Søllerød 3.1.1868. Voldgiftsmand v.af-løsning af pligtarbejde 1856-59.
Taxationsmand ved jordboniteringen 1856ff. brandfoged i Trørød 8.2.1860-16.4.1878. Hegnsynsmand 1.4.1869-16.4.1878.

Kristensen, Kristen

gartner og arbejdsmand, Nærum.
Født 18.5.1854 i Hagedsted sogn ved Holbæk, død 20.4.1944 i Nærum. Søn af arbejdsmand Niels Kristensen og hustru Karen Hansen.

Gift 7.11.1875 i Trinitatis kirke, Kbh., med Gunhild Kirstine Olsen, f.28.9.1848 i Gl. Holte, d.29.4.1920 i Nærum. Datter af indsider Ole Jensen (1811-1884) og hustru Bende Kirstine Rasmussen (1822-1892).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1904-31.3.1909, valgt af Socialdemokratiet.

Fra sin konfirmation i 1868 arbejdede K. som tjenestedreng og -karl på forskellige gårde i og omkring Hagedsted sogn, indtil 1.8.1875, da han ifølge

skudsmålsbogen meldte afgang fra Skamstrup til København, hvor han skulle aftjene sin værnepligt. Under militærtjenesten traf han en person, der hjalp ham ind som gartner ved Rosenborg slot. Det gav ham så meget, at han turde gifte sig. Men i efteråret 1876 var der åbenbart ikke mere arbejde til ham her, og så flyttede det unge ægtepar til Gl.Holte, hvor han i en lang årrække ernærede sig som løsarbejder ved gartnerierne, og hvor der ellers frembød sig noget af en aller anden art. 1893 købte han et lille hus på Kirkestien i Nærum og gik herfra i nogle år på arbejde i Strandmøllens papirfabrik. Senere gik han ud som havemand og gartner, indtil han i 1915 begyndte et mindre handelsgartneri på et stykke jord, der lå umiddelbart op til hans hus og grund på Kirkestien eller Kirkevejen, som den nu kaldtes. Det drev det flittige og stræbsomme ældre ægtepar så til 1941, da de begge var højmodne til aldersrentenydelser.

Om K.s arbejde inden for partiet vides der ikke meget. Men at han var agtet og respekteret af kammeraterne her, viste sig, da de ved kommunevalget i 1903 udpegede ham til at være skomager David Pedersens efterfølger i sognerådet som repræsentant for øst-sognet. Det kunne han som arbejder på Strandmøllen nok siges at være, skønt han boede i Nærum.

Sin røst opløftede han – efter sognerådsreferaterne at dømme – ikke meget i rådsforsamlingerne. Men det var heller ikke så nødvendigt, når de havde Lars Peter Jensen i gruppen; han kunne tale for dem alle fem, om det skulle være.

Efter sin udtræden af sognerådet var K. i nogle år medlem af bestyrelsen for den socialdemokratiske midtsognsforening, næstformand 1913-1914.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af vejudvalget og udvalg til vejenes istandsættelse 1907-09, sprøjtehusudvalg 1907 og hospitalskommission 1907-09. Medl. af sundhedskommissionen 19.1.1910-31.12.1912. I bestyrelsen for E.Agiers Mindelegat 1899-1912.

Krog-Jensen, Paul Christian

cand.pharm., bogholder, senere fabrikbestyrer, Strandmøllen. Født 13.4.1845 i Kalundborg, død 21.12.1916 på Frederiksberg, begr. i Søllerød. Søn af købmand Carl Christian Jensen (1802-47) og hustru Anna Sørine Krog (f.1802).

Gift 1.gang ca.1868 med Marie Louise Wiehe, f. 8.11.1848 i Slagelse, d. 19.11.1874 på Strandmøllen. Datter af overlærer i Slagelse, senere rektor

i Århus Frederik Vilhelm Wiehe (1817-1864) og hustru Johanne Marie Drewsen (1823-1914).

Gift 2.gang 25.9.1877 med Marie Christine Jacobsen, f.6.12.1844 i Tårnbæk, d.2.2.1922 på Frederiksberg, begr. i Søllerød. Datter af sadelmagermester Ditlev Jacobsen og hustru Jacobine Hansine Abel.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1880-31.3.1883.

K.-J. begyndte på farmacien i 1860 og stod i lære dels på et Nørrebro-apotek i København, dels på Løve-apoteket i Århus. 1865 tog han medhjælpereksamen og året efter tog han kandidateksamen med karakteren laud. Han havde derefter ansættelse på forskellige apoteker, indtil han i 1871 købte apoteket i Mariager, som han drev til 1874, da Christian Drewsen, som var hans kones morfader, kaldte ham til Strandmøllen, hvor han foreløbig betroede ham stillingen som bogholder. Kort tid efter ankomsten til Strandmøllen døde

imidlertid hans unge kone (hvis fader, den lærde filolog og skolemand forøvrigt var en broder til de 3 berømte skuespillere Wiehe ved Det kgl. Teater); men K.-J., som havde fået en villa lige ved fabrikken, forblev dog alligevel i stillingen – også efter, at han havde giftet sig påny.

Den unge bogholder vandt meget hurtigt almindelig agtelse og respekt, ikke alene ved sin store praktiske dygtighed, men også i højeste grad ved de rige menneskelige egenskaber, han lagde for dagen, og det gennemkultiverede væsen, der prægede al hans færd. Det mærkedes på alt, hvor afholdt han var af arbejdere og funktionærer på alle arbejdspladser, og dette gode og hjertelige forhold til hele personalet gjorde, at han efterhånden forfremmedes til at føre tilsyn med hele bedriften.

I oktober 1879, da det ordinære valg til sognerådets mindre del nærmede sig, gik der langs hele kysten sikre forlydender om, at de to meget dygtige repræsentanter i sognerådet fra Strandmølleområdet, kroejer Fr.Røhr og maskinmester H.Schiellerup (se disse) agtede at trække sig tilbage. Det satte skub i det interesserede mindretal blandt de almindelige vælgere, og en, der kaldte sig »A.P.S.«, skrev da i avisen:

»I et større Selskab forleden Aften bragtes de forestaaende Valg paa Tale, og man var der enig om, at det ikke var heldigt at miste *begge de ærede Repræsentanter fra Strandmøllen*, idet disse maatte ansees som virkelig dygtige og samvittighedsfulde Forstandere, men naar det ikke kunde være anderledes, maatte man se at vinde Stemmer for en anden dygtig Repræsentant fra

samme Sted, og man nævnte da Hr. *Bogholder Krogh Jensen*, der skal være en særdeles dygtig Mand med et aabent Blik for mange forskelligartede Forhold. Det vilde være særdeles heldigt, om de ærede Vælgere i Tide vilde udpege Mænd, som egnede sig for den kommunale Tjeneste, og som det maa antages kunne vinde Stemning for sig«.

Resultatet blev da, at K.J. opstilledes og blev valgt med et stemmetal, der lå meget nær op ad kammerherre von Rosen's. De stillede forventninger indfricte han naturligvis også fuldt ud. Men allerede i december 1882 måtte han bede sognerådet vise ham den velvilje at give ham lov til at trække sig tilbage til forestaaende nytår. Sagen var den, skrev han, at han på grund af personaleforandring i det firma, han tilhørte, var blevet nødt til fra nytår 1883 at overtage ledelsen af firmaets virksomhed i København. Ganske vist ville han indtil videre blive boende herude – så længe det kunne gå; men, føjede han til: »Den Tid, som herved vil blive mig levnet, vil sikkert blive ringe, og det saa meget mindre som jeg indtil videre skulle beholde Tilsynet med Fabriken, saavidt de daglige Bytoure tillade dette«. Hvorpå sognerådet (29.12.1882) gav ham fri – fra 1.april 1883 at regne.

Han blev dog fremdeles boende ved Strandmøllen og forfremmedes her i 1886 yderligere til fabriksbestyrer. Men i april 1889 forlod han egnen helt for at tiltræde stillingen som direktør for A/S Dalum Papirfabrik ved Odense, der var oprettet i 1875 og nu – ligesom Strandmøllen – overgået til De forenede Papirfabrikker. Der blev sorg på Strandmøllen, og arbejdere og

funktionærer mødte ved afskeden op i flok og følge og overrakte ham en smuk takkeadresse for 15 års gode virke iblandt dem. I Dalum havde han sit virke indtil 1909 og flyttede derefter til Frederiksberg, hvor han levede resten af sine dage som rentier.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Sognekasserer 1880-83, revisor for de komm. regnskaber 1884-89. Medl. af komité til ændring af sundhedsvedtægt 1881. Suppl. i sundhedskommissionen 20.6.1882.

Larsen, Hans

arbejdsmand og husmand i Trørød. Født 23.3.1818 i Gentofte som uægte barn af »afgangne Husmand Hans Niensens Datter i Holte« og angiven barnefader skomagervend Lars Kallundborg i København, død 20.12.1897 i i Danstrup, Asminderød sogn.

Gift 13.10. 1842 i Søllerød kirke med Inger Pedersdatter, f. 1816 i Holte (døbt i Søllerød 29.9 1816), d.5.6.1871 i Trørød. Datter af jordbruger Peder Pedersen (ca. 1784-1858) og hustru Ane Kirstine Bendsen (ca. 1778-1841).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1874-1.12.1874.

H.L. er lidt af et særsyn. Det var så ganske afgjort ikke almindeligt i de tider, at en arbejdsmand eller en husmand sad i sogneråd og »spiste kirsebær med de store«. Tilfældet er så usædvanligt, at det simpelthen har forledt forfatteren af »Søllerød som det var engang« til at forveksle denne H.L. med den store gårdejer Hans Larsen på Trørødgård (IV s.44), og det er først et nærmere studium af selve kommune-

styrets historie, der har bragt ham ud af denne vildfarelse. Arbejdsmanden og husmanden H.L. må – når tidens almindelige forhold tages i betragtning – have haft evner og egenskaber, der hævede ham ret stærkt over sine ligemænd i stand, og haft noget i sin fremtræden, der imponerede. Og så spørger man uvilkårligt: havde han i virkeligheden – lige som det påstås at have været tilfældet med H.C.Andersen – en »finere afstamning« end den, som moderen efter hans fødsel angav over for myndighederne? Kirkebogen røber, at hun var tjenende hos en familie, der stod højt på rangstigen, og heri kan have ligget en antydning.

Det bemærkelsesværdige er ikke alene, at han blev opstillet og valgt ved sognerådsvalget for de almindelige vælgere 15.12.1873, men også, at ikke færre end 114 af de 125 mænd, som deltog i valget, lagde deres stemme på ham. Selveste kammerherre von Rosen fik kun 8 stemmer mere, den højagtede skovfoged Bonnevie fik 1 stemme mindre, og de to andre kandidater, Th.Røhr og H.Schiellerup lå langt, langt under i vælernes bevilgenhed.

Hans virke i sognerådet blev imidlertid kun af meget kort varighed. Allerede 1.9.1874 bad han sig fritaget fra 1.december at regne på grund af »personlige forhold«. Hvilke personlige forhold det drejede sig om, blev ikke nærmere uddybet, men sognerådsmedlemmerne må både have kendt dem og godkendt dem som udtrædelsesgrund, for de bevilgede straks hans andragende.

Sin ejendom (matr.18), som han havde erhvervet i sine ganske unge år kort

efter 1840, solgte han nogen tid efter at være udtrådt af sognerådet og flyttede så til Danstrup ved Fredensborg, hvor han levede resten af sine dage som arbejdsmand. Sin hustru havde han mistet allerede i 1871, og der havde åbenbart siden da ikke været noget, der særlig knyttede ham til Søllerødegne. Men det var hans ønske at blive begravet ved hendes side på Søllerød kirkegård, og det blev opfyldt.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander for Nærum 1.1.-21.12.1874. Medl. af sundhedskommissionen 15.1.-1.9.1874. Suppl. hegnsynsmand 27.2.1882.

Larsen, Jens Hansen

gårdejer, kromand og hotelejer i Vedbæk.

Født 22.3.1845 i Trørød, død 4.9.1921 i Vedbæk. Søn af gårdejer Lars Hansen (1786-1859) og dennes 2.hustru Ane Marie Rasmusdatter (1804-94).

Gift 11.12.1872 i Søllerød kirke med Karen Marie Mauritzen, f. 4.1.1850 i Vedbæk, d.31.12.1930 s.st. Datter af kromand Lars Mauritzen (1815-65) og dennes 2.hustru Maren Poulsdatter (1812-1889).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1886-31.12.1897.

J.L., der var yngste søn af den rige gårdejer på »Trørødgård« Lars Hansen (se denne), blev efter sin faders død opdraget og senere uddannet i landbruget på »Rygård« ved Øverød hos sin ældre søster Ane Marie og hendes mand, gårdbestyrer, senere gårdejer Christoffer Mortensen (se denne). Iøvrigt vides intet om hans ungdomsliv – ud over, at

han i 1867 aftjente sin værnepligt ved husarerne og var genindkaldt under den truende krigsfare i 1871 (fransk-tyske krig). Men netop ved *den* tid var han blevet forlovet med den smukke Karen Marie fra Vedbæk kro, datter af afdøde kromand Lars Mauritzen (se denne), og da hendes moder, som siden sin mands død havde forestået hele den store kro- og landbrugsvirksomhed, meget gerne så, at den dygtige unge mand tog alt i *sine* hænder, tilskødede hun ham i oktober 1872 kroen med alt tilhørende landbrug og lod bryllup følge på d.11.december samme år.

Det ualmindelig dygtige og energiske unge ægtepar fik hurtigt arbejdet kroen op, så den fik en søgning som aldrig før. Hertil bidrog naturligvis også det nu stærkt øgede turistliv i Danmark og københavnernes stigende tilbøjelighed til at lægge søndagsudflugterne længere og længere nordefter langs kysten. Men de nye krofolk forstod altså i eminent grad at udnytte chancerne –

fordi de ved siden af dygtigheden og energien besad egenskaber som elskværdighed og forekommenhed parret med myndighed og fasthed. Over J.L. lå der ligefrem udbredt en sådan magtfuld alfaderlighed, at det snart blev skik blandt folk i Vedbæk at kalde ham »Odin«.

Da J.L. fra o.1876 også begyndte at udstykke en del af jorderne til villabebyggelse, steg velstanden til en sådan højde, at han i 1880 blev i stand til at udvide og ombygge kroen til et veritabelt badehotel af ret imponerende størrelse, indrettet og udstyret efter alle en moderne tids krav. Til hotellet hørte både en købmandsbutik og en »kælderstue«. De blev altid begge udlejet til selvstændige folk. Selve hotellet og den finere restauration havde derimod J.L. og hans kone fra begyndelsen personlig ledelse af. Men efterhånden bortforpagtede de også denne del af virksomheden, i hvert fald periodevis. De havde nok endda at se til. Der var jo først og fremmest det store landbrug, og hertil kom arbejdet med udstykninger og grundsalg. Allerede i 1880 var der – ifølge skattelisterne – en ret stor, men dog endnu spredt villabebyggelse langs de første veje, som J.L. havde anlagt, og den tiltog jævnt og støt.

Man har i bedømmelsen af Jens Larsens person lagt alt for overdreven vægt på forfatteren Karl Larsens ensidige og rent litterære skildring af »Odin og hans kæmper«s vilde drikkeorgier, hvorved der ligefrem har dannet sig en myte om J.L. som den evigt blussende og grovkornede bægersvinger. Sandt nok var han alt andet end afholdsmand og kunne, når det passede ham, tage (og tåle!) en ordentlig dram sammen med

svirende restaurationsgæster. Men i det daglige var han særdeles mådeholden, det har flere af hans egne sønner uafhængigt af hinanden bevidnet. Og givet er det, at han intet som helst havde tilovers for folk, der satte helbred og timeligt velfærd overstyr ved karakterløs svælgen i druk.

Og først og sidst: en person som den af myten formede ville aldrig have kunnet forstå så mange og store virksomheder med en sådan dygtighed, energi og samvittighedsfuldhed, som J.L. vitterligt lagde for dagen, endsigesvinde en offentlig agtelse og hengivenhed som den, der faktisk alle dage var ham bescåret. Alle mulige offentlige hverv blev ham jo betroet. Han sad i sognerådet og skolekommissionen 1886-1897 og blev – vel at mærke – ved kommunevalget 15.12.1885 stemt ind af 93 af de 97 almindelige vælgere, der overhovedet deltog i valget (han havde forøvrigt allerede været bragt i forslag ved valget i december 1873 og været direkte opstillet ved valget i november 1879, hvor han fik 17 stemmer – ganske mange efter den tids forhold). Han var strandfoged for hele kommunens kyststrækning og strandopsynsmand for Vedbæk. Og han sad i bestyrelsen for den fælleskommunale fattiganstalt på »Stolpegården« i Gentofte, for Den konservative Forening (mangeårigt trofast stiller for proprietær E.Piper i Lyngbykredsen), for Soldaterforeningen (samlede hvert år sin årgangs soldaterkammerater til gæve gilder) og for diverse legater (grosserer Grøn's bl.a.).

Og så var han tilmed en slags far for hele det lille fattige Vedbæk; det var utallige, der søgte hans hjælp og støtte, når de havde enten økonomiske eller

rent menneskelige problemer at slås med, og ingen gik nogensinde forgæves fra ham. At han også var en god og omsorgsfuld far for sine 9 børn, ved vi fra dem selv.

Med Kystbanens åbning tog byggeriet i Vedbæk for alvor fat. J.L. havde naturligvis forudset det og derfor først på året 1898 skilt sig af med sit hotel ved en mageskifte-handel med det store københavnske konsortium, der byggede det nye »City«-kvarter ved Østergade, for helt at kunne koncentrere sig om arbejdet med udstykninger, grundsalg og byggerier. Selv byggede han sig en villa på den af ham anlagte Margrethevej nordude i byen, og da der på den store grund, som hørte til, fandtes en betydelig grusgrav, slog han sig tillige på handel med grus, ral og sten til vejanlæggene og byggerierne. De nødvendige kørsler med dette materiale lod han selv besørge ved siden af sin almindelige vognmandsforretning og havde derfor i forbindelse med villaen indrettet både et større vognhus og en staldbygning med båseplads for 6 heste. Sine private veje bad han i 1915 kommunen overtage, og det lykkedes for ham i 1917.

Inden sin død havde han nået at se alle sine tidligere marker forvandlet til én stor villaby, og man troede da så vist, at han måtte være en overordentlig velhavende mand. Det havde han også været. Men enorme kautionsforpligtelser, som han af sit gode hjerte havde pådraget sig, fik ved ulykkelige hændelser det hele til at svinde som dug for solen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Vedbæk 1886-97.
Medl. af udvalg vedr. heste og vogne i

tillælde af mobilisering 1891, udvalg vedr. Stolpegården, kloak i Skodsborg og eksprop. af en del af »Enrum«s have 1892, udvalg vedr. ny sundhedsvedtægt 1893, belysningsudvalget (Strandvejen) 1893-97, vejudvalget 4.1.1895-17.11. 1896, sundhedskommissionen 22.12.1900-17.1.1907, skolekommissionen 4.11.1903-31.12.1906. I bestyrelsen for Stolpegård 1.1.1899 (suppleant siden 1892)-31.12.1906. Strandfoged 14.12. 1880-23.1.1914, strandsynsvidne 1880-86. Snefoged 1878ff. Brandsynsvidne 16.1.1883-3.2.1886. Sessionskommisær 1889 og 1891. I bestyrelsen for Brudeudstyrsligatet 1892-1921, Grøn og Hustrus Mindelegat 1902-1912.

Larsen, Johan

jordbruger »Højbjerg« på Øverød mark.

Født ca.1826 på Brede Ladegård, død 21.11.1892 på Kommunehospitalet i København, begr. 27.11. i Søllerød. Søn af forpagter på Brede Ladegård, senere parcellist i Øverød Lars Larsen og hustru Marie Andersen.

Ugift.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1883-31.12.1888.

J.L., der var født på Brede Ladegård, kom i 6års alderen til Øverød, hvor hans fader i 1832 havde købt ejendommen »Højbjerg« på Øverød mark (matr. 11,18 & 50) med et tilliggende på tilsammen 32 tdr. land. Som ganske ung blev han væversvend, men efter faderens død overtog han bestyrelsen af den hjemlige gård for sin moder, indtil hun o.1860 gik på aftægt. Derpå drev han den som selvejer indtil sin død. Faderen havde kaldt sig parcellist, men

selv kaldte han sig efterhånden gårdejer, hvilket tyder på, at han fik drevet gården godt frem og ikke regnede sig blandt de små. Dygtig og arbejdsom var han også, har gamle fok på egnen bevidnet; dertil meget »retfærdig og streng«. At han var en anset mand, fremgår forøvrigt også deraf, at de højstbeskattede vælgere ved kommunevalget 19.12.1883 satte ham ind i sognerådet. 54 vælgere deltog i valget, og af dem stemte de 25 på J.L.

Han forblev alle dage ugift og havde en ugift søster, Ellen Kirstine som husholderske. Men han havde en plejedatter, Sabine (f.1867), som efter hans død blev gift med arbejdsmand Nikolaj Olsen i Øverød. Hun endte sine dage i Aldersrenteboligen (oktober 1949).

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Øverød. Medlem af vejudvalg 2.1.1883-31.12.1888.
Sessionskommissær 1887ff.

Larsen, Lars

gårdejer, matr.5a af Holte.
Født 21.11.1794 i Holte, død 16.9.1871 s.st. Søn af gårdejer Lars Jørgensen (1758-1821) og hustru Ane Larsdatter (1756-1823).

Gift 11.10. 1822 i hjemmet (kgl. bevilling 1.10.) med Karen Olsdatter, f.1793 i Holte (»Langkærgård«), d. 7.7. 1877. Datter af gårdmand Ole Larsen (1767-1815) og dennes 1.hustru Inger Nielsdatter (1762-1806).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1844.

L.L. var fætter til de store gårdejere Lars Hansen i Trørød (se denne) og Niels Jensen på matr.3a af Holte,

og hans søstre var gift med to andre store gårdmænd, Hans Pedersen på matr. 5a af Nærum og Jens Hansen på matr.6a af Trørød. I 1822 giftede han sig med sin kusine Karen Olsdatter og overtog året efter den fædrene gård, matr.5a af Holte. Han blev hurtigt en stor mand i sognet og fik alle de største tillidsposter tildelt på stribe. 1824-36 havde han sæde i fattigkommissionen af 1803, 1831 beskikkedes han til sognefoged efter Rasmus Nielsen i Nærum og forblev i denne stilling, til han i 1836 afløstes af Lars Johansen i Søllerød (se denne), og da det første sogneforstanderskab blev oprettet, var han næsten også selvskreven til at få sæde her. Han blev valgt – lige som de andre – for 6 år, men var blandt de 4, som frivilligt trak sig tilbage efter de første 3 års forløb, for at lovens bestemmelse om nyvalg hvert 3. år af forstanderskabets ene halvdel kunne ske fyldest, og han kom aldrig ind igen sidenhen. Efter sin udtræden af sogneforstanderskabet blev han brandfoged for Holte distrikt og bestred dette hverv til 1.4.1858. Men da havde han allerede solgt gården til sin søn Lars (se denne). Ganske vist siger skødeprotokollen, at tilskødningsen først fandt sted 12.2.1859; men det vides, at købekontrakten blev sluttet allerede 12.2.1857, hvorefter L.L. og hans kone så skulle gå på aftægt hos sønnen. Og Forligsmæglingsprotokollen fortæller endvidere, at de to gamle allerede i marts 1858 indgav klage over, at sønnen misligholdt de af ham selv underskrevne aftægtsbestemmelser. Efter disse skulle han yde dem årlig 500 rdl. eller 400, hvis han gav dem et stykke havejord til dyrkning uden for deres bopæl, men den kærlige

søn havde forsøgt at spise dem af med 100 rdl. plus kosten, og det agtede han at blive ved med, meddelte han den magtesløse forligsmægler. Han regnede åbenbart ikke sin fader for noget mere. Og hvad var grunden? Vi ved det ikke med sikkerhed; men sogneforstanderskabets forhandlingsprotokol har under 5.10.1858 følgende bemærkelsesværdige notits: »Gaardejer Lars Larsens Kones Ansøgning om at faa sin Mand umyndiggjort vedtog man at anbefale«. Man kan så gætte på en stærkt fremskreden hjerneforkalkning, der har gjort den nu 66årige mand halvt eller helt utilregnelig. Og man kan derefter levende forestille sig, hvor tunge og triste de sidste 13 leveår har været for den gamle før så virksomme og ansete mand – og for hans kone med.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Fattigforstander for Søllerød og Nymølle 5.1.-31.12.1842, skoleforstander for Søllerød i s.tidsrum, Skole- og fattigforstander for Øverød og Dronninggård 1.1.1843-31.12.1844. Tilsyn med vejen (Gl.)Holte – Vangeboled. Mdl. af komité vedr. køb af jord til skolelodder 1842, komité vedr. køb af sprøjter i privat eje i sognet 1843, komité vedr. brandsprøjterregulativ 1844. Brandfoged i Holte 24.2.1845-1.4.1858.

Larsen, Lars
 gårdejer, matr.5a af Holte.
 Født 20.3. 1825 i Holte, død 23.10.1910 i København. Søn af forannævnte Lars Larsen.

Gift 1.4.1857 i Uvelse kirke med Anna Margrethe Hansdatter, f.4.9.1828 i Uvelse, d.11.9.1879 i Holte. Datter af

gårdejer og sognefoged i Uvelse Hans Jensen og hustru Sidse Nielsdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1865-31.3.1867, Søllerød sogneråds større del 1.1.1868-31.3.1870 og igen 1.1.1883-31.12.1888.

L.L. junior havde tjent som avlskarl på Søllerødgård 1852-54. I 1857 købte han slægtsgården i Store-Holte af sin fader (se under denne) og drev den (fra 1867 med et helt nyt stuehus) indtil 1882, da han overdrog den til sin søn Hans Larsen (skødet udstedt 9. september s.a.); levede derefter som »particulier« på gården, indtil sønnen i 1898 solgte den til grosserer A.F.Ibsen, og tilbragte så sine sidste år i København.

Gamle folk på egnen, der huskede ham godt, har senere fortalt, at han hverken kunne læse eller skrive, og at han var »alt andet end landmand«. Så undrer det os jo lidt, at han kom i sognerådet både to og tre gange. De højstbeskattede vælgere har måske set mere på hans hartkorn og hans penge end på hans person. Men det kan jo også i høj grad tænkes, at hans rent praktiske dygtighed har været så overbevisende stor, at det helt har kunnet opveje de åndelige mangler. En ren umulighed *kan* han ikke have været. At personen i sig selv ikke var særlig sympatisk, fremgår i øvrigt af, hvad der foranstående er fortalt om hans behandling af sin gamle fader. Hertil kan føjes, at han i 1861 påny blev anklaget af denne for misligholdelse af aftægtsaftalerne. Det gjaldt denne gang det kvantum tørv og brænde, han skulle levere de gamle til vinteren, og først efter en lang og sej forligsmægling gik han nølende ind på at levere dem brændet savet og hugget og

smide det ind i forstuen til dem sammen med tørvene.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander for Vedbæk 1.1.1866-31.12.1867, distriktsforstander for Holte 5.2.1869-31.12.1870 og 1.1.1883-31.12.1888. Medl. af vejkomité 1865-1870 og vejudvalg 1883-1888. Opsyn med vejene Holte-Sandbjerg, Holte-Nyholte. Medlem af komitéer vedr. arbejdsanstalt i Søllerød 1865 og 1867. Sessionskommisær 1884-1888. Medl. af sundhedskommissionen 28.11.1883-28.12.1888. Brandfoged 1.4.1858-7.2.1868. Snefoged 10.6.1879-11.11.1884. Ligsynsmand 17.6.1884-28.12.1888. Folketællingskommisær 20.1.1870. Taxationsmand ved jordbonitering 1884. Deputeret ved kong Chr. IX's regeringsjubilæum 6.11.1888. Tilsyn med plejebørn i Holte 1888.

Larsen, Peder

gårdejer, matr.4a af Holte (»Egebækgård«).

Født 14.4.1795 i Store-Holte, død 24.2.1854 på Egebækgård. Søn af gårdejer Lars Mortensen (1745-1825) og dennes 2.hustru Kirsten Larsdatter (1776-1840).

Gift 29.10.1824 i Birkerød kirke med Bodil Andersdatter, f.27.3.1801 i Sandbjerg, Birkerød sogn, d. 25.1.1869 på Egebækgård. Datter af gårdejer Anders Hansen og hustru Birte Andersdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1847.

P.L. var søn af Lars Mortensen, som i 1794 udflyttede gården matr.4a af Holte by ud på marken mod øst langt fra

de øvrige gårde i landbyen Store-Holte og herefter kaldte den »Eibækgård«. Han fik den overdraget af faderen ved skøde 16.6.1824 og ombyggede den i 1836, hvorved den fik en skikkelse, som nogenlunde bevarede indtil branden i 1895. Han var svoger til gårdejer Jens Nielsen (se denne) på gården matr.3a af Holte og fætter til gårdmand Morten Andersen på matr.7 af Nærum (den senere »Vognmandsgård«). En yngre broder af ham, Ole Larsen, fik senere en gård i Bregnerød og blev svigerfader til gårdejer Peter Hansen (se denne) på »Skovly« i Øverød.

Hans personlighed ved vi ikke noget om; men vi ved, at han var en dygtig landmand og en fremtrædende skikkelse i kommunens offentlige liv. Fra 1829 havde han sæde i fattigkommissionen. Og da sogneforstanderskabet oprettedes i 1841, blev han straks udpeget som valgkandidat. I 6 år udførte han til punkt og prikke de hverv, der var ham pålagt som sogneforstander; men han blev ikke siden hen opstillet. Helbredet var åbenbart begyndt at svigte, og det synes, som om nerverne til sidst har slået klik. I februar 1854 tog han sig selv af dage. »Det afsjælede Legeme af Gaardmand Peder Larsen af Holte kan begraves på Kirkegaarden med Jordpaakastelse, men i Stilhed«, dekreterede birkedommeren på forespørgsel fra sognepræsten i Søllerød.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander for Holte 1842-43 og 1845-47. Skoleforstander for Holte 1843-47 og for Nærum 1844-45. Medl. af vejkomité 1842-47. Tilsyn med vejen Holte-Rundforbi. Medl. af komité vedr. håndgerningsskoler 1842,

spørjteregulativ 1844, skoleudgifter 1845
og jord til skolelodder 1847.

Larsen, Rasmus

forpagter på »Henriksholm«, senere
kromand i Søllerød.

Født i 1816 i Uggerløse sogn (døbt i
Uggerløse kirke 28.1.1816), død
18.9.1890 i Trørød. Søn af husmand
Lars Rasmussen og hustru Ane Peders-
datter.

Gift med Henriette Dorthea Baggesen,
f.23.11.1822 i Holbæk, d.9.3.1901 i
Trørød. Datter af købmand Jens Chr.
Baggesen og hustru Dorthea.

Medlem af Søllerød sogneforstander-
skabs mindre del 1.1.1862-31.12.1867.

R.L. var forpagter på »Henriksholm« i
løjtnant Jens Schoustrups ejertid 1855-
67. Efter von Rosen's overtagelse af
stedet levede han i nogle år på gården
matr.6a af Vedbæk, men hvad han
her beskæftigede sig med, kan ikke
oplyses; folketællingen pr. 1. februar
1870 kalder ham blot forhenværende
forpagter. Men 11.3.1870 fik han ved
auktionsskøde overdraget Søllerød Kro,
som var blevet forladt af den stridbare,
kværlantiske og i evige skænderier
med sognerådet liggende kroejner
Chr.Bang. Efter sigende skulle det
være pastor Wedel, der havde opfordret
ham til at købe kroen. Han kendte ham
godt fra møderne i sogneforstanderskabet
og havde fundet behag i hans kultive-
rede, rolige og besindige væsen. En
sådan mand, mente han, måtte kunne
standse det vilde leben på kroen,
der længe havde forstyrret og forarget
beboerne i idyllen omkring gadekæret.
Om det lykkedes ham at svare helt
til præstens forventninger, melder hi-

storiens dog ikke noget om. Han fik i
hvert fald 9.9.1874 næringsbevis til
brændevinshandel, og desuden var han i
sin ejertid ikke til stadighed personlig
nærværende. I årene 1876-79 bortforpag-
tede han kroen til en restauratør
Peter Christensen, men drev den så selv
igen, indtil han i 1886 solgte den til
restauratør J.P.Mess (se denne). Resten af
sine dage levede han som rentier i
Trørød på ejendommen matr.4c ude på
Kohavevej ved Holtegårds Bryggeri.
Hans datter Andrea var gift med gartner
Peter Købke herude – og altså moder
til den senere sognefoged, Kaj Købke.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander for Vedbæk 1866-67.
Brandsynsvidne i Søllerød 7.11.1872.
Får som lavestbydende ved licitation
kørslen for sognets fattiglæge 14.1.1873.

Lassen, A. F.

fhv. plantageejer, Vedbæk.
Fødselsår og fødested ikke oplyst. Død i
København 1925.

Medlem af Søllerød sogneråds større
del 17.4.-18.10.1900, udpeget af et
enigt sogneråd som stedfortræder for den
bortflyttede skovfoged Brüel og valgt.

Denne nu af ingen mere kendte hr.
Lassen, der må formodes at have haft
noget at gøre med sukker, kaffe eller
tobak et sted ude i de »varme lande« –
og det endda i den helt store stil –
dukker op i Vedbæk i maj 1897 som
køber af en stor ejendom ved stranden
syd for byen, kaldt »Ilvohøj«
(købesum 85.000 kr.). I 1898 træffer vi
ham som bestyrelsesmedlem i Det
forenede Dampskibsselskab og i
flere andre selskaber tillige. Og i juli 1900

bliver han for en tid genstand for hele den københavnske forretningsverdens opmærksomhed, idet han forventes at skulle indtræde som administrerende direktør i D.F.D.S. Avisberetningen herom har dobbelt lokalhistorisk interesse for Søllerød kommune, idet den også vedrører den direktør Jacob Brandt, der samme år købte landstedet »Rydholt« mellem Øverød og Nyholte (jvf.

»Søllerød som det var engang« II s. 142).

Den lyder som følger:

»Det erkjendes fra mange Sider, at Direktør Brandt har bragt Orden i Det forenede Dampskibsselskabs omfattende Maskineri. Han forefandt megen Slendrian, og der skulde utvivlsomt en haard Haand til at faa Alt i rette Gænge. Men Maaden, hvor paa det skete, kunde have været mindre stødende, og hertil kom, at Direktøren lod det regne med Irettesættelser baade over Retfærdige og Uretfærdige. Efter den Krisis, som nu er fremkaldt, er der ingen Tvivl om, at Hr. Brandt fratræder Direktørposten; men paa den anden Side vil Selskabet næppe give Afkald paa hans fremragende Dygtighed. Det er da sandsynligt, at Forholdene ordnes saaledes, at Direktør B. overgaar til Bestyrelsen, og at et af dennes Medlemmer, *forhenværende Plantageejer Lassen* indtager Stillingen som administrerende Direktør. Men i saa Fald bliver Hr. Lassen kun et Mellemed mellem Personalet og Hr. Brandt, thi Hr. Lassen selv sidder næppe inde med den fornødne Erfaring til at kunne røgte Direktørens Gjerning. Han er en yngre Mand, der har tjent sig en Formue og for faa Aar siden slog sig

ned i Kjøbenhavn, hvor han efterhaanden er kommen ind i forskellige Selskabers Bestyrelser og hører til Ringen af de toneangivende yngre Forretningsmænd. Han ønsker vel at faa sin Tid udfyldt, men han er ikke vendt hjem for at paatage sig et Læs som det, der har ligget paa Direktør Brandts Skuldre«.

Som man ser, er det ikke store forventninger, der er blevet stillet til hr.L. i denne forbindelse. Noget større kom der heller ikke ud af det. J.Brandt trådte først helt afgørende tilbage i 1905, og om hr.L. vides i øvrigt kun, at han sad i selskabets bestyrelse til sin død i 1925.

At han har været en overordentlig velhavende mand, fremgår alene af den omstændighed, at han på Søllerød kommunes skattemåne for år 1900 er sat til 1200 kr. i kommunebidrag, hvilket er det dobbelte af, hvad en stor pengemand som Louis Bramsen på »Vikingehøj« bliver sat til – og det 6-dobbelte af, hvad ansete lokale matadorer som kroejner Hansen Larsen og tømmerhandler Captyn må punge ud med.

Han var ikke vendt hjem fra de fremmede lande med pengeposen fuld for at påtage sig ligefrem arbejdsbyrden i D.F.D.S., antydede aviserne kraftigt. Og vi kan her føje til, at han ganske givet heller ikke slog sig ned på et flot landsted i Vedbæk for at komme i Søllerød sogneråd. Indhalingen i sognerådet har ikke behaget ham. Efter forhandlingsprotokollen at dømme har han kun nedladt sig til at give møde én eneste gang! Og da så formandens påmindelser om det borgerlige ombuds forpligtelser har begyndt at indfinde sig, har han meget hurtigt fundet ud af,

hvad her var at gøre: sælge ejendommen (som Øresunds bølger forøvrigt også havde været meget grumme ved under en orkan fornylig) og flytte til København. Som tænkt, så gjort. Det var en gæst kun, og nu var han borte.

Lemvigh, Oscar

malmester i Nærum, sen. skovrider på Store Frederikslund v. Sorø.

Født 30.11.1843 på Hallebygård, Sæby sogn, Holbæk amt, død 23.10.1907 på St. Frederikslund v. Sorø. Søn af godsejer til Hallebygård, senere rentier i Nærum Anthon Lemvigh (1810-1895) og hustru Juliane Henriette Sophie Bech (1813-?).

Gift 14.11.1884 i Kindertofte kirke med Anna Bolette Hansen, f.5.8.1864 i Frederikslund v. Sorø.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 30.4.1877-10.1.1881, valgt ved suppleringsvalg efter skovfoged Bonnevie's udtræden; reelt fratrådt ved bortrejse 16.11.1880.

O.L. var af fin familie, og det med håndværkeriet i det lille Nærum blev kun en ret tilfældig episode i hans tilværelse. Hans bedstefader var den i sin tid kendte landøkonomiske forfatter, birkedommer og landvæsenskommissær Otto Lemvigh til »Kløverholm« i Esbønderup (1758-1834), og hans fader Anthon Lemvigh havde, indtil han i 1868 flyttede til Nærum, været ejer af den store »Hallebygård« ved Tissø i Vestsjælland på 271 tdr.land og med tilhørende stort teglværk. At den aldrende godsejer i 1868 netop valgte Nærum til at slå sig ned i som rentier, har sandsynligvis haft sin forklaring deri, at han her havde en søster, gift med

proprietær Th.Walsøe på »Wesselsminde« (se denne). Det vides, at han boede i det nu forsvundne palæagtige hus ved det lille torv, som i mange år var lægebolig, og det er da højst troligt, at det også er ham, der har bygget det. Hans to ugifte sønner, Niels Henrik og Oscar var fulgt med deres forældre til Nærum. Niels Henrik L.(f.1839) blev Nærums første politibetjent og fungerede her til 1878, da han blev overbetjent og bestyrer af den nyoprettede politistation i Ordrup (her senere belønnet med russisk guldmedalje, fordi han passede så godt på Zar Alexander III, når denne ferierede hos svigerpapa på Bernstorff). Og Oscar L. blev altså malmester. Hans ansøgning i oktober 1868 om tilladelse til at nedsætte sig som »dekorations- og husmaler« med ret til at holde svende, var naturligvis straks blevet anbefalet af sognerådet.

Hans popularitet på egnen var åbenbart stor. Ved kommunevalget for de højst-beskattede 12.12.1876 blev han af

»flere vælgere« varmt anbefalet som kandidat, uden at det dog gav noget resultat; flertallet foretrak proprietær Holm på »Egevang« (se denne). Men i april 1877 udtrådte skovfoged Bonnevie af sognerådets mindre del på grund af sin udnævnelse til skovrider i Farum, og ved det suppleringsvalg for de almindelige vælgere, som derpå afholdtes d.30.april, sejrede O.L. stort, idet 56 af samtlige 66 afgivne stemmer faldt på ham. Han fyldte sin plads i rådet med saglighed og indsigt, besindighed og forstandighed, og da der 2.12.1879 skulle være nyvalg til »mindre del«, var der overvældende stemning for hans genvalg. »Flere Arbejdere paa Strandvejen, Nærum, Holte og Søllerød« rykkede ud i avisen med deres varmeste anbefaling: »Arbejdere i Søllerød Sogn bedes alle stemme paa Hr. Malermester Lemvig i Nærum til Valget d.2den December, da han er de Fattiges Talsmand og Ven«, og udfaldet blev da også det, at 109 af de 121 vælgere, som deltog i valget, stemte på ham.

Hans sæde i det nye råd kom dog ikke til at vare året 1880 ud. Den 14.november måtte han bede skovfoged Thalbitzer (se denne) om at overtage hans distriktsforretninger indtil videre, for om to dage flyttede han til Esrom, og til 14.december-mødet sendte han fra Esrom sognerådet sin tak for »den mod ham udviste velvilje«, hvorefter dette altså kun havde ét at gøre: straks i det nye år at foranstalte et suppleringsvalg.

Hvad O.L. foretog sig i Esrom, foreligger ikke oplyst. Men kort tid efter blev han skovrider på godset Store Frederikslund ved Sorø, og denne stilling beholdt han til sin død. Hvilke

kvalifikationer han egentlig havde til at blive skovrider, er ikke så godt at vide. Det er muligt, at han har haft noget med skovbrug at gøre i de unge år, før han kom til Nærum; men det er jo også muligt, at hans gamle fader havde formående forbindelser. Herved giftede han sig endelig. Og forøvrigt blev han en stor mand i Kindertofte sogn, endnu mere fremtrædende, end han havde været i Søllerød: sognerådsformand, forligsmægler m.m.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Nærum 15.5.1877-14.11.1880. Medl. af bestyrelsen for E.Agiers Mindelegat 26.6.1877. Folketællingskommisær 13.1.1880.

Mathiesen, Jacob

tømrermester, Øverød.

Født 16.7.1855 i Rudersdal, død 3.10.1925 på klinik i København, begr. i Søllerød. Søn af smedemester Mathias Jacob Steinlein (1814-1886) og hustru Johanne Frederiksdatter (1815-ca. 1888).

Gift 4.3.1883 i Holmens kirke med Ida Vilhelmine Jensen, f. 24.8.1857 på Frederiksberg, d.16.1.1940 i Søllerød.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1895-31.12.1900.

J.M., der var broder til træskomand Peder Mathiesen i Gl. Holte og smedemester Johan Mathiesen i Rudersdal, tjente efter sin konfirmation først i to år hos hotelejer A.Struck i Skodsborg og kom derefter i lære hos tømrermester Krone i Tårnbæk 1872-75. 1875-77 arbejdede han som tømrersvend i København og drog så »på valsen« gennem Tyskland, Østrig-Ungarn og

Schweiz indtil 1882, da han måtte hjem for at trække i soldatertrøjen. 1883-86 var han atter svend i København. men grundede så i 1887 den selvstændige tømrermesterforretning i Øverød, som han holdt ved med lige til sin død i 1925.

»Han var en udmærket repræsentant for den gamle solide håndværkertype«, hed det om ham ved hans død, »aget og afholdt både af sine standsfæller og af enhver, med hvem han kom i berøring«. Og det er i og for sig karakteristisk nok, at man således ved skildringen af hans person måtte gribe til de gængse klicheer, for han havde altid været en beskeden mand, og aldrig trængt sig frem for at blive bemærket. Sit arbejde i sognerådet, hvortil han indvalgtes med 45 stemmer (hvilket var 2 stemmer mere, end selve sognerådsformanden P.M.Hansen fik), udførte han godt og stilfærdigt; der stod ingen gny om hans navn i al den tid. I øvrigt betroedes ham gennem årene

betydelige kommunale hverv. Men nogen egentlig »offentlig« person blev han aldrig.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød 1895-97, Øverød 1898-1900. Medl. af den forenede Aldersdomskasses bestyrelse 1893-1904, af vejudvalget 16.3.-13.12.1900 og af sundhedskommissionen 3.12.1901-21.12.1904. Brandfoged i Øverød 1893-1896 (22.9.).

Mauritzen, Lars

kromand i Vedbæk.

Født 14.4.1815 i Herlev sogn, død 12.12.1865 i Vedbæk. Søn af gårdejer Mourids Andersen og hustru Karen Pedersdatter.

Gift 1.gang med Marie Kirstine Pedersdatter, død i Hellerup o.1840.

Gift 2.gang med Maren Poulsdatter, f. 1812 i Buddinge (døbt 29.11.1812 i Gladsaxe kirke), d.1.1.1889 i Vedbæk. Datter af gårdmand Poul Stephansen og hustru Karen Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1845-31.12.1850 og sogneforstanderskabets mindre del 15.11.1858-31.12.1861, denne gang indtrådt ved suppleringsvalg.

L.M., der tidligere havde været forpagter af Strandvejsbommen i Hellerup, købte i 1844 gården og kroen matr.2a i Vedbæk af enken efter den i 1843 afdøde kroejer Peter Møller (jvf. under foran nævnte Peter Adolph Hansen). Hans dobbelte andragende af juni 1844 om »Bevilling til at drive Gjæstgiveri og Tracteurhold samt ud-sælge Høker- og Urtekramvarer« blev straks varmt anbefalet af sognefor-

standerskabet, dels – som det hed – fordi hans gode personlige egenskaber allerede var vel bekendte, og dels fordi kroen lå på en mindre landevej og i en egn, hvor der var mange små familier, som trængte til at kunne erholde vigtige livsforødheder i små partier. Næringsbeviset udstedtes 14.9.1844. Senere, i 1857, fik han desuden næringsbrev for salg af tråd, bændler m.m.

Man tog ikke fejl af, at kroer M. straks fra begyndelsen havde vundet almindelig agtelse og respekt i sognet. Allerede i december 1844 indvalgte han i sogneforstanderskabet, hvor han sad den 6årige valgperiode ud. Og i juni 1853 vedtog sogneforstanderne uden diskussion at anbefale hans begæring om at få sit personlige kroprivilegium forandret til et almindeligt, der automatisk fulgte med ejendommen ved fremtidig salg eller arv. Det var fra hans side en betænksom tilgodeseen af hans hustru og efterkommeres tarv, og Maren Mauritzen, hvis søster forøvrigt var gift med Jens Jørgensen på »Kroholmgård« (se denne), kom da også til at nyde godt deraf, da hun i 1865 blev enke ved mandens pludselige død af et hjerteslag (se under foran nævnte Jens Hansen Larsen).

Krobygningerne, der stammede fra 1768, nedbrændte totalt i 1849, men genopbyggedes straks efter i den skikkelse, som de bevarede til o.1880, da svigersønnen Jens Hansen Larsen foretog de store ombygninger, der forvandlede kroen til et mondænt badehotel. M.byggede desuden i årene efter 1860 et hus umiddelbart nord for kroen (den nuværende ejendom Strandvej 385) og nordude langs Strandvejen tre aflange boligblokke for fiskerfamilier,

hvoraf nu kun den ene (Strandvej 404-06) er tilbage.

En god, glad og festlig mand synes L.M. at have været. Han elskede at se unge mennesker om sig og gjorde alt for at skabe festlige stunder for dem, ikke alene ved højtiderne, når der for en dag eller to indtrådte afbrydelse i det hverdagslige slid og slæb, men også i selve arbejdstiden. Der var mange i arbejde på kroen på de store søndage, hvor sunddamperne udspyede stimer af københavnere på landgangsbroen, og ved selve gårdbruget i høsttiden, og når hørren skulle skættes og ulden kartes, spindes og væves. Tungt var sliddet ofte, men M. forstod altid at sætte humør i det, og det mindedes de ham alle med taknemlighed for, så længe de levede. Den sidste, som kunne huske »gamle« M., frk. Sofie Johannesen, døde i 1942.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skole- og fattigforstander i Vedbæk 1845-50, distriktsforstander s.st. 1859-65. Medl. af komité vedr. inventar til Søllerød Hospital 5.2.1847, komité til køb af heste til armeen 29.6.1848, komité til forandring af vejen i Vedbæk 11.4.1850, komité vedr. bygning af skole i Skodsborg 7.2.1859, sundhedskommissionen 1860-65. Ligsynsmand 1856-65.

Mess, Jens Peter

kroer, Søllerød.
Født 3.3.1849 på Kastrupværk, Tårnby sogn, Amager, død 1917 på Frederiksberg. Søn af skipper Christian Mess og hustru Ane Magdalene Jensen.

Gift 11.11.1877 i Veggerløse kirke,

Falster med Else Nielsdatter, f.10.8.1848 i Veggerløse sogn. Datter af husmand Niels Eriksen og hustru Magdalene March.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1889-18.11.1890.

M., der i en årrække havde været forvalter af Bandholm på Lolland og senere restauratør i København, købte 15.7.7.1886 Søllerød kro af Rasmus Larsen (se denne), og da han i april 1887 havde fået både beværterbevillingen og næringsbeviset for høker- og brændevinshandelen bragt i orden, gik han straks i gang med store og tiltrængte forbedringsarbejder for at skabe et virkelig tiltrækkende valfartssted for de københavnske søndagsturister. Ikke alene blev den gamle kro fikset betydeligt op, men der blev også mellem gården og haven, hvor der før kun havde ligget en lille trist sal, opført en helt ny bygning, der rummede én eneste stor sal med hvælvet loft. Tillige blev køkkenet i højeste grad

moderniseret. I modsætning til sognets øvrige kroejere åbnede han også sine lokaler for den nystiftede Socialdemokratiske Forenings møder. Hvem eller hvad hans gæster var, bekymrede ham ikke, når bare de opførte sig ordentligt, og han kendte i hvert fald uroligere gæster end disse »røde«, der bare sad skikkeligt og hørte på foredrag. Det blev dog en mærkværdig kort tid, han udnyttede disse af ham selv skabte storartede muligheder på denne idylliske plet. Allerede i september 1890 solgte han det hele for 45.000 kr. til en restauratør Fr.R.Carlsen fra København og flyttede over til villa »Hill House« i Øverød, som han et par måneder senere atter forlod for at vende tilbage til restauratørvirksomhed i København. Efterfølgeren blev i endnu kortere tid på stedet, idet han godt et halvt år efter solgte kroen til krostueforpagter J.Chr.Henriksen fra Vedbæk Hotel – for 42.000 kr. Det var forøvrigt denne Henriksen, der i 1897 opførte den lidt højere tilbygning til selve krofløjen ind mod Søllerødgårds have.

Kortvarig blev altså også M.s funktionstid i sognerådet. Et suppleringsvalg måtte foranstaltes her ved udløbet af den 6årige valgperiodes 2.år, og ved dette sejrede M.s tidligere nære nabo, forpagter Tvermoes på Søllerødgård (se denne).

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød 7.1.1889-18.11.1890. Medl. af vejudvalg, skolekommission (til 21.10.1890), sundhedskommission 7.2.1888-5.8.1890, bestyrelsen for den forenede Alderdomskasse. Tilsyn med plejebørn i Søllerød distrikt

2.10.1888-21.12.1890. Delegeret ved amtsrådsvalg 20.3.1889. Sessionskommissær 9.9.1890. Folketællingskommissær jan. 1890.

Michelsen, Carl

hof- og ordensjuvelerer, Skodsborg. Født 30.9.1853 i København, død 14.12.1921 s.st., begr. i Søllerød. Søn af hofjuvelerer Anton Michelsen (1809-1877) og hustru Ida Johanne Cecilie Margrethe Hansen (1815-1889).

Gift 12.5.1880 i Frue Kirke, Kbh., med Ellen Margrethe Ulrich, f.21.9.1861 i København, d.19.4.1945 i Skodsborg. Datter af etatsråd Georg Henning Julius Ulrich (1826-1907) og hustru Gyrithe Christine Margrethe Kemp (1831-1886).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 6.3.1906-31.3.1909, indtrådt ved suppleringsvalg, og af sognerådet efter den ny kommunallov af 1908 1.4.1909-31.3.1913, valgt på borgerlig fællesliste som repræsentant for Højre.

M. blev af sin fader sat til studierne, tog studentereksamen ved Metropolitanskolen i 1872 og begyndte at studere jura, men opgav det ret hurtigt, da hans hu mere stod til at træde i faderens fodspor. Sin merkantile uddannelse fik han derefter dels hos den dengang fremtrædende og noget ekscentriske finansmand G.A.Gedalia og dels hos Istel frères i Paris, og det var meningen, at han og en broder skulle overtage henholdsvis forretningsledelsen og den tekniske ledelse af faderens virksomhed; men da både broderen og faderen døde, måtte M., kun 24 år gammel, overtage det hele. Allerede i faderens tid var virksomheden blevet

udvidet med det gamle ansete Dalhoff'ske Værksted, og under den unge M.s dygtige ledelse voksede forretningen yderligere år for år. En række store og kunstnerisk udførte arbejder, bl.a. i anledning af det kongelige guldbryllup i 1892 og det kronprinselige sølvbryllup i 1894, udgik fra hans værksted, og på de store udstillinger i Malmø 1881, København 1888, Chicago 1893, Paris 1900 o.s.v. hævdede firmaet sig stolt som et af de førende i hele Norden. M.s udstillingsbygning fra 1888 blev forøvrigt efter udstillingens ophør erhvervet af den rige grosserer Alfred Christensen på Nærumgårds tidligere avlsgård og opstillet i haven dér som gæste-anneks.

M., som blev hofjuvelerer i 1880 og ordensjuvelerer i 1898, deltog meget virksomt i arbejdet for dansk kunstindustris udvikling. Fra 1881 var han medlem af Industriforeningens repræsentantskab, fra 1889 medlem af dens bestyrelse og fra 1890 formand for

samme (æresmedlem 1913), og ved disse hver fik han sin store part i arbejdet med tilrettelæggelsen af Danmarks deltagelse i de ovennævnte verdensudstillinger. Tillige var han formand for den københavnske afdeling af Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Håndværk og bestyrelsesmedlem i Det tekniske Selskabs skole, og det skyldtes i høj grad hans initiativ og arbejde, at Det danske Kunstindustrimuseum blev oprettet i 1894.

Som borger i Skodsborg siden 1888 blev han Skodsborgpatriot om en hals og gjorde navnlig som mangeårig formand i den stedlige Kommunalforening (stiftet 1903) et enormt arbejde for at værne, hvad endnu værnes kunne, af stedets hårdt angrebne skønhedsværdier.

Da der i foråret 1906 skulle være suppleringsvalg til sognerådsmandatet efter den forsvundne tidligere sognerådsformand Captyn (se denne), samlede alle Kysten's højstbeskattede vælgere sig først om geheimeetatsråd L. Bramsen på »Vikingehøj« i Vedbæk og så, da han sagde nej, om hofjuvelereren i Skodsborg, medens Vesten's mægtige omkring Dronninggård, Rudersdal og Søllerød fylkede sig om overretssagfører H. Schmidt, og den skarpe modsætning mellem Østen og Vesten brød dermed ud i lys lue. Det var en *jurist*, man under de foreliggende omstændigheder trængte til i sognerådet, og ikke en hofjuvelerer, hævdedes det i Vesten; en udmærket og repræsentativ forretningsmand havde man jo i forvejen i sognerådsformanden, grosserer P. Malling. Og efter som de 98 af de ialt 150 privilegerede vælgere boede herovre i Vesten, skulle der jo også tilsyneladende være

alle mulige chancer for juristens valg. Der var bare den kedelige hage ved det, at medens Østens vælgere hang sammen som ærtehalv, var det meget svært at få samling på Vestens vælgere, fordi så mange af dem var »nybyggere«, som endnu blot følte sig som københavnere, der lå på landet, og derfor ikke kunne skænke et lokalt sognerådvalg den mindste interesse. Og hertil kom, at de store proprietærer i midtsognet, anført af »den altid emsige dyrlæge Jensen i Trørød«, næsten allesammen hældede afgjort mod Østen. Valgets udfald var med andre ord højst usikkert, og spændingen var derfor overordentlig stor, da valgslaget begyndte på Nærum Hotel d.6.marts kl.2 eftermiddag. Først kom alle »grossererne« fra Skodsborg og Vedbæk rullende i jagtvogne og landauere, viklede sig ud af køreposer og plaider og trampede sejrbevidste hen til valgbordet: »Michelsen – Michelsen – Michelsen«. Derefter kom de fjendtlige styrker vestfra i charabancer og gik til drabeligt modangreb: »Schmidt – Schmidt – Schmidt«, og det så virkelig en tid ud til, at Østens styrker måtte vige. Men så kom »agrarerne« fra midtlandet, som havde fået at vide fra dyrlæge Jensen, at Schmidt var »halvsocialist«, og kastede sig i brechen for hofjuvelereren, og, dermed blev sejren *hans*. Han fik 55 stemmer og Schmidt 48. Kun halvdelen af vælgerne fra Vesten havde deltaget i slaget, men det var dog alligevel et stort fremskridt fra kommunevalget i 1900, skrev Nordre Birks Tidende. Et fremskridt, som lovede godt for *fremtiden*.

Ved det ordinære kommunevalg for de højst beskattede i december samme år,

blev M. genvalgt med 131 stemmer, og ved kommunevalget i marts 1909 efter den nye kommunallov, som ophævede den privilegerede valgret, blev han påny opstillet på den borgerlige fællesliste, som skulle fravriste socialdemokraterne en truende sejr, og valgt for de næste 4 år. Og det skal siges, at den store og travle forretningsmand aldrig svigtede sine pligter her i det lille sogneråd. Hans velbekendte arbejdskraft, repræsentative fremtræden og eminente forhandlingsevne kom altså også hele Søllerød kommune til gode. Sin særlige opgave så han i kampen for sparsommelighed med de offentlige midler, og derfor bekymredes han også stærkt af skolevæsenets stadig øgede udgifter. »Vi tager et stort og berettiget hensyn til børnene her i kommunen«, udtalte han 11.1.1910, »men vi bør sandelig også tage hensyn til forældrene! Skatteprocenten 2,8 kan næppe bevares«. Det havde han forøvrigt ret i – den steg i 1911 til 3!

M. blev R. af Dbrg. 1888, D.M. 1894, Kommandør II 1900 og Kommandør I 1911. En mindesten blev i 1923 rejst i Skodsborg i nærheden af hans hjem med en portrætmedaillon af billedhuggeren Svend Jespersen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander i Skodsborg 1909-1913. Medl. af gas- og vandværksudvalg 20.3.1906-31.3.1913 (formand 19.12.1911-31.3.1913), kloakudvalget 29.9.1906-2.4.1909 (formand 2.1.1907-2.4.1909), regnskabsudvalg 2.1.1907-31.3.1913 (formand indtil 17.3.1910), alderdomshjemsudvalg 12.12.1907-16.3.1911 (formand). Midlertidigt medl. af vejudvalg i Dronninggård 8.8.1907;

medl. af udvalg til ansættelse af en kommunelæge 13.2.1908. Folketællingskommissær 12.3.1911.

Fru Ellen Margrethe Michelsen medl. af skolekommissionen 1907-1910.

Mortensen, Anders

gårdejer matr.7a af Nærum sen. kaldt »Vognmandsgården«.

Født 1805 i Nærum (døbt 13.10.1805 i Søllerød), død 26.4.1870 s.st. Søn af gårdmand Morten Andersen (1776-1838) og hustru Ane Marie Larsdatter (1776-1843).

Gift 17.12.1841 med Ane Marie Jensdatter af Holte, f.1812. Datter af gårdmand Jens Hansen (o.1782-1837), gården matr.6 af Holte, og hustru Ane Pedersdatter (o.1792-1843).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1854-31.12.1855.

A.M. stammede fra en gammel Nærum-gård, hvis jorder stødte op til Jægersborg Hegn på strækningen mellem Rundforbi og Nærumport. Hegnsgården, Søllerød kommunes Hovedbibliotek og Ungdomsgård, Nærum gl. skole og adventisternes kirke- og skolebygninger ligger altså i dag allesammen på denne gamle ejendoms arealer. Gården og dens tilliggende blev allerede ved midten af 1780erne købt af etatsråd E.B.Lugge på »Aggershvil« og lagt til denne ejendoms arealer. Men A.M.s fader tilgiftede sig i stedet gården matr.7a ved gadekærret, idet han i 1802 ægtede den unge enke Ane Marie Larsdatter, der var en datter fra denne gård og i purung alder var blevet gift med den berygtede kroholder Jochum Jensen (død 1801), som Chr. Colbjørnsen fratog det misbrugte privilegium.

A.M. arvede gården ved sin faders død og giftede sig et par år efter med en søster til gårdejer Hans Jensen i Store-Holte (se denne). Hans ældre søster Elisabeth blev i ægteskab med murer P.L.Bigler i Nærum moder til murer-mester P.O.Bigler (se denne), og en af hans yngre søstre Maren Kirstine blev gift med skovfoged Thomas Thomsen i Rundforbi (se denne). Endelig kan nævnes, at en datter af ham, Ane Marie, senere blev gift med gårdejer Christoffer Mortensen på »Nøjsomhed« i Nærum (se også denne). Han var med andre ord en stor og anset mand med mange stærke slægtsforbindelser ud over hele midtsognet. Og hans anseelse kom også tydeligt til udtryk, da han i december 1853 blev udpeget som sogneforstanderemne, og 24 af de 28 vælgere, som overhovedet deltog i afstemningerne, kastede deres stemme på ham.

Efter hans død overtog hans enke gården, men hun frasolgte allerede i 1875 50 tdr.land af jorden til den daværende ejer af »Aggershvile«, og sønnen Ole Andersen solgte så efter hendes død hen imod 1880 selve gården, og hvad der var tilbage af jorden, til en parcellist, der også hed Ole Andersen, og som herefter gennem mange år drev stor vognmandsforretning på stedet. Deraf naturligvis navnet »Vognmandsgården«. Tidligere kaldte man den blot Anders Mortensens gård og før igen Morten Andersens gård.

Den ærværdige gård, hvis bygninger kunne dateres tilbage til 1768, nedbrændte rub og stub ved et lynnedslag 1.9.1929 og blev aldrig genrejst.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander i Nærum 1854-55.

Brandfoged i Nærum 24.2.1845-
19.11.1846 (fritaget med lægeattest).
Distriktsundhedskommissær 12.9.1857.

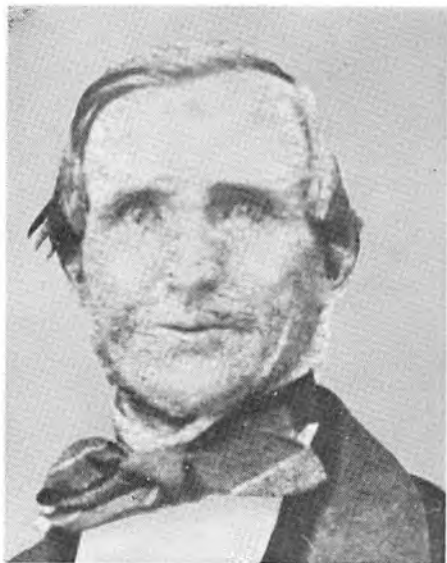
Mortensen, Christoffer

gårdejer »Rygaard« ved Øverød.
Født 6.8.1818 på »Paradisgården«, Øverød, død 22.4.1904 på »Rygaard«. Søn af gårdmand Morten Christoffersen (1788-1876) og hustru Johanne Diderichsdatter af »Vejlegård« i Øverød (1797-1824).

Gift 28.10.1857 i Søllerød kirke med Ane Marie Hansen Larsen, f.16.4.1837 i Trørød, d.26.7.1905 på Rygård. Datter af gårdejer Lars Hansen (1786-1859) og hustru Ane Marie Rasmusdatter (1804-1894).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1865-31.12.1870.

C.M. skal – ifølge en gammel familieoverlevering – i sine unge dage have tilbragt nogle studieår i København og her plejet venskab med den senere berømte arkæolog J.A.Worsaae, delt hans interesser og læst meget sammen med ham. Givet er det, at han alle sine dage nærede den største interesse for bøger og bøgernes brug og var en alsidigt orienteret mand. Hvor han ellers tilbragte sin ungdom, foreligger ikke oplyst, men man kan vel med nogenlunde sikkerhed gå ud fra, at han har arbejdet hjemme på »Paradisgården«, indtil han i 1854 overtog bestyrelsen af sin nylig afdøde morbroder Jørgen Diderichsens gård »Rygård« i det nordøstre hjørne af Øverød bymarker. 3 år senere giftede han sig med den 19 år yngre Ane Marie fra Trørød (datter af den foran omtalte Lars Hansen på »Trørødgård« og søster til den ligeledes foran omtalte senere

kroejer Jens Hansen Larsen i Vedbæk), og de nærmere omstændigheder ved dette »fornuftægteskab« var følgende.

Jørgen Diderichsen fra »Vejlegård« (1791-1854) havde ejet »Rygård« siden 1820 og levet i et lykkeligt, men barnløst ægteskab med Margrethe Rasmusdatter fra Nærum (1797-1881). For at sikre gårdens arvegang inden for slægten havde de adopteret fru Margrethes søstersøn Rasmus Hansen Larsen fra Trørød (ældre broder til omtalte Ane Marie); men han var død året før Jørgen D., kun 18 år gammel, og for at redde den bedrøvelige situation havde så fru Margrethe fået bragt et ægteskab i stand mellem sin søsterdatter og sin afdøde mands søstersøn. Selv ville hun ikke foreløbig slippe gården; men i 1867 overdrog hun den til »de unge« ved et gavebrev (tinglyst 5.2.1868), og Christoffer M. kunne herefter endelig, 50 år gammel, kalde sig gårdejer.

Som landmand lagde C.M. med forkærlighed vægt på avl og opdræt af

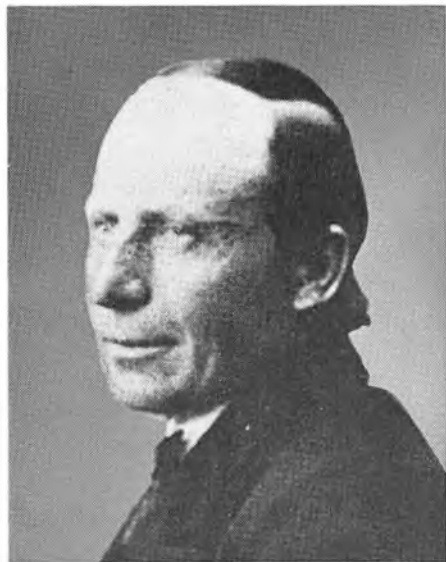
frederiksborgheste, og han elskede at tumle med disse prægtige dyr. Det fortælles i slægten, at han simpelthen var artist på en hesteryg. Han kunne f.eks. på ægte cowboy-manér »komme hesten rundt i trav« og tillige »trave to løse heste«, d.v.s. stående med én fod på hver hesteryg, et kunststykke, som han endnu i 70 års alderen kunne finde på at demonstrere, når han i godt humør kørte familien hjem fra gilde.

At denne dygtige, højt begavede og aktive mand fik mange tillidshverv og også kom i sognebestyrelsen, var ikke at undres over. Efter sin udtræden af sognerådet blev han i 1871 kirkevæрге efter Hans Nielsen, »Havarthigård«, men måtte i januar 1879 bede sig fritaget på grund af en tiltagende øjensvaghed og afløstes da af sognefoged Chr. Larsen, Søllerød.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af sundhedskommission 15.5.1860-5.5.1863. Distriktsforstander for Øverød 5.2.1869-31.12.1870. Medl. af vejkomité 3.1.1868-31.12.1870. Medl. af hospitalsbestyrelsen og diverse komiteer vedr. hospitalets forhold 1865, 1867, 1868. Forligsmægler ved afløsning af pligtarbejde og afløsning af jagtretten 7.2.1868. Brandsynsvidne 15.5.1868. Snefoged 19.12.1870. Folketællingskommissær 20.1.1870. Kirkevæрге 20.6.1871-25.1.1879.

Mortensen, Christoffer

gårdejer, »Nøjsomhed«, Nærum. Født 3.3.1838 i Nærum, død 24.4.1915 s.st. Søn af gårdejer, matr.6a af Nærum, »Nøjsomhed« Morten Andersen

(f.1795) og hustru Ane Olsdatter af Store-Holte (f.1808).

Gift 1.gang med Laurine Jensine Pedersen, f. 25.4.1855 på Folehavegård, d.24.4.1886 i Nærum. Datter af kusk på Folehavegård, sen. avlsbestyrer på »Sophienborg« v. Rungsted Hans Pedersen og hustru Margrethe Kirstine Torbensdatter.

Gift 2.gang 10.10.1889 med Ane Marie Andersen, f. 24.12.1845 på matr.7a af Nærum (»Vognmandsgården«), d.26.9.1912 på »Ørballegård«, Birkerød sogn, begr. i Søllerød. Datter af forannævnte Anders Mortensen (1805-1870) og hustru Ane Marie Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1883-31.12.1888.

C.M.s fader kaldtes Morten Andersen den yngre til forskel fra Morten Andersen den ældre på gården matr.7 ved gadekæret, da det ellers kunne knibe for folk på egnen at vide, hvem af de to navnebrødre talen egentlig var om, og

tilnavnet vedblev at hænge ved »den yngre« også efter »den ældre«s død i 1838. Moderen, Ane Olsdatter, var datter af den tidligt afdøde gårdejer Ole Larsen (1767-1815) på »Langkjærgård« i Store-Holte og halvsøster til den senere ejer af slægtsgården dér, Hans Nielsen (se denne). Det vil altså igen sige, at C.M. var fætter til den senere sognerådsformand Peter Martin Hansen (se også denne).

Som enke styrede Anc Olsdatter i mange år gården »Nøjsomhed« med fast hånd og fik den lidt forfaldne ejendom rettet godt op, idet hun udnyttede de gode muligheder, som tørveengene ude ved »Kikhanen« gav for en indbringende handel med tørv på torvet i København. Som arving til gården havde hun udset sin yngste søn Christoffer. Den ældste søn, Ole, som var »lidt til en side«, drev det aldrig videre end til at blive røgter på gården, den næstældste, Anders, blev skovløber ved »Nærumport« i Jægersborg Hegn, og en yngre datter, Emilie, blev godt anbragt i ægteskab med gårdejer Adolph Barnholdt på »Ellemosegård« ved Trørød.

C.M. ombyggede den gamle gård i den skikkelse, som den bevarede indtil den ved midten af 1950erne helt udslettedes ved det store motorvejsanlæg (4 grundmurede, stråttækte længer), og det var vistnok først ved denne ombygning, at den fik sit lidet prangende navn »Nøjsomhed«. Jorderne nærmest ved Nærum by i den smalle kile mellem Kirkestien og Søllerødvejen solgte han tidligt fra til udstykning, og tilbage var så 59 tdr. land, hvoraf de 52 var god, letmuldet agerjord med stærkt bølgeformet overflade. Med en besætning

på efterhånden 14 køer, 6 stk. ungvæg og 4 heste lagde han hovedvægten på mælkeproduktion og mælkehandel pr. vogn rundt om i sognet og langt ind i nabosognet mod syd. Der var især mange gode kunder ned ad Strandvejen fra Skodsborg til Klampenborg.

I begyndelsen af 1907 frasolgte han et større areal i det sydøstre hjørne af ejendomsjorden til opførelse af Nærum Kostskole, og samme år overdrog han hele ejendommen til sønnen Hans Chr. Mortensen, som dog kun beholdt den i en halv snes år. Køberen i 1917 var en københavnsk grosserer, som lod gården – fra nu af kaldt »Birkegården« – drive ved forpagter. En af forpagterne var Søren Christoffer- sen, som 1938-39 sad i sognerådet (se denne).

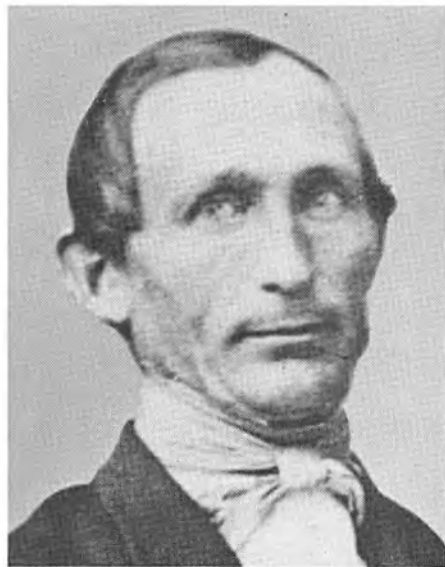
Udvalgsposter og kommunale hverv

Medl. af vejudvalg 2.1.1883-31.12.1888 og af sundhedskommission 12.6.1888-9.11.1894. Brandsynsvidne 15.5.1868-29.1.1884. Tilsyn med plejebørn i Nærum 2.10.1888-9.11.1894. Snefoged 11.9.1891.

Mortensen, Hartvig

gårdejer matr.5a Øverød, »Højbjerggård«. Født 18.12.1820 på »Paradisgården«, Øverød, død 4.10.1905 på »Højbjerggård«. Broder til forannævnte Christoffer Mortensen, »Rygård«.

Gift 15.3.1850 med Birthe Sofie Petersen, f.11.1.1830 på Strandmøllekroen, d. 9.9.1911 i Øverød. Datter af kromand på Strandmøllen, sen. i Søllerød Christian Petersen (1787-1844) og hustru Bolette Jensdatter (1799-1868).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1859-31.12.1864 og Søllerød sogneråds større del 1.1.1871-31.12.1876.

H.M. blev henved 1840 tjenestekarl på »Højbjerggård«, som da ejedes af hans faster Elisabeth Sofie, der var enke efter den i 1836 afdøde gårdejer Ole Larsen (søn af gårdejer og kromand Lars Olsen i Nærum og altså broder til væver Peder Larsen i Nærum og til Ane Marie Larsdatter, som blev gift med Morten Andersen d.ældre, jvf. under forannævnte Anders Mortensen). Arving til gården var på det tidspunkt Ole Larsens søn af 1.ægteskab, Niels Olsen; men han døde nogle år senere, og hans stedmoder fulgte da den gamle bondeskik og adopterede i stedet sin flinke nevø fra »Paradisgården«. Derved sikrede hun gårdens arvegang inden for slægten (jvf. under forannævnte Christoffer Mortensen, »Rygård«). Gården overdrog hun ham i 1850, og samme år giftede han sig med

Birthe Sofie fra Søllerød, datter af kroejersken, enkemadam Bolette Petersen (fra 1851 ejer og beboer af »Mothsgård«). Inden et år var gået, fik de en søn, Christian Peder M., og alt syntes herefter i mange år at være i den bedste orden. Men de fik kun denne ene efterkommer, og han døde fra dem i 1894, netop som han skulle til at overtage gården, og da var de selv for gamle til at antage og oplære en plejesøn af slægten. Efter H.M.s død måtte hans enke i 1906 lade gården glide ud af slægten. Den blev med sit tilliggende på 86 tdr. land solgt til forpagter Laurids Beck fra Stengården ved Lyngby (myrdet af Bulotti i november 1908).

Som sin broder på Rygård var H.M. en stor mand i sognet, sad tilsammenlagt 12 år i kommunalstyrelsen med en pause imellem på 6 år, som broderen udfyldte imens, og fik desuden gennem årene alle de offentlige hverv som tænkes kunne.

Udvalgposter og kommunale hverv
Sundhedskommissær for Øverød 22.7. 1857. Distriktsforstander for Øverød 1859-64 og 1871-76. Medl. af vejkomité i begge valgperioder. Tilsyn med vejen Rudersdal-Øverød-Holte 1859. Medl. af ekspropriationskomité for jord til Øverød-Nyholtevejen 1864 og formidler af forhandlinger mellem sognet og det nordsjællandske jernbaneselskab. Medl. af komité til oprettelse af en tvangsarbejdsanstalt i Søllerød 3.1.1868 og af den nye hospitalstyrelse 3.2.-31.12.1873. Sessionskommissær 1872-76. Brandfoged for Øverød 8.2. 1860-6.12.1864. Voldgiftsmand ved pligtarbejdes afløsning 1859-64. Forligsmægler i tyendesager 29.1.1878-

31.12.1892. Blev 29.5.1883 beskikket til vandsynsmand og formand for sådanne, men nægtede at modtage den ære.

Mortensen, Jørgen

gårdejer matr.3a af Øverød

»Paradisgården«.

Født 5.8.1828 på Paradisgården, død

10.12.1889 s.st. Yngre halvbroder

til forannævnte Christoffer M., Rygård,

og Hartvig M., Højbjerggård.

Søn af Morten Christoffersen (se

denne) og 2.hustru Maren Jørgensdatter (1805-1880).

Gift med Inger Sophie Bentsdatter, f.25.6.1830 i Usserød, d.19.6.1905 i Nyholte. Datter af parcellist Bent Andersen (d.1873) og hustru Anna Margrethe Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1883-31.12.1888.

J.M. overtog hoveddriften af gården, da den ældre halvbroder Christoffer M. (se denne) i 1854 var flyttet til »Rygård« som bestyrer, og fik den selv i eje i 1865, da den 77årige livskraftige fader endelig gik på aftægt. Hans ægteskab var barnløst og først efter hans død tog enken et fremmed barn til sig – et pigebarn, som i 9 års alderen skulle komme til at gribe skæbnesvangert ind i den gamle slægtsgårds historie. Fredag eftermiddag d.9.april 1897 kom hun hjem fra skole besat af en ubetvingelig trang til at se ild blusse op, hentede tændstikker på en kommode inde i stuen og gik ud og antændte en stor halmstak lige foran ladebygningen. I løbet af få øjeblikke var hele gården ompændt af flammer. Alt levende i stald og hus blev reddet; det meste bohavede også, omend i stærkt

Mørch, Christian Ludvig Bartholin

lærer i Skodsborg, sen. førstelærer ved Vedbæk skole.

Født 28.4.1837 i Assens, død 26.2.1916 i København, begr. i Søllerød. Søn af købmand i Assens, sen. gårdejer i Jylland Christian Dreyer Mørch og hustru Bartholine Henriette Sofie Hummel.

Gift 24.8.1864 i Søllerød kirke med Mathilde Prehn, f.7.8.1842 på »Billeslund« i Slesvig, d. 24.2.1904 i Vedbæk. Datter af forpagter Gerhard Prehn og hustru Mathilde.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 3.5.1872-31.12.1873, indtrådt ved suppleringsvalg

M. tog almindelig lærereksamen i Ålborg i maj 1862 med 1. karakter: »Meget duelig«, og det fortæltes i Skodsborg, formodentlig med ham selv som kilde, at af de 64 eksaminander, som mødte ved denne eksamen, var der kun to, som nåede et højere antal points end han. Samme år blev han lærer i Gerndrup ved Kolding, men allerede året efter søgte han det ledige embede i Skodsborg efter lærer Johan Jensens forflyttelse til Nærum og blev straks blandt 20 ansøgere indstillet som nr.1. Her i Skodsborg udfoldede han – i hvert fald i de første 3 årtier – en betydelig og energisk lærervirksomhed, idet han ved siden af den almindelige undervisning i sin overfyldte skole, der næsten udelukkende bestod af drengebørn, læste privat med et stort antal børn, der var for »fine« til at gå i kommuneskole, og holdt vinteraftenskole for unge mænd, der – med henblik på fremtiden som håndværkere og handelsmænd – ønskede at udvide deres som oftest lidt magre skolekundska-

ber tilstand; men gården selv var fuldstændig tilintetgjort og blev aldrig mere genrejst. Enkefru Mortensen solgte jorderne til den kendte grundopkøber A.F.Ibsen og flyttede til Nyholte, og det senere udbredte villakvarter på Paradismarken tog straks sin første begyndelse.

Om J.M.s personlighed foreligger ingen oplysninger, men et og andet tyder på, at han har været af samme kvalitet som faderen og halvbrødrene. Også han fik sin rigelige part af de offentlige tillidshverv.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Dronninggård 1883-1888. Medlem af vejudvalget i hele perioden. Brandfoged i Øverød 3.1.1868, snefoged 19.12.1870. Sundhelskommisær 28.11.1882-28.12.1888. Medl. af udvalg vedr. tog fra Holte til København 27.4.1888. Tilsyn med plejebørn i Øverød og Dronninggård distrikt 21.10.1888.

Desuden var han medstifter af og i et par år tillige formand for den private pigeskole i Vedbæk. Og da Vedbæk i 1871 havde fået sin egen kirke, faldt det naturligvis i hans lod at skulle traktere orglet ved alle gudstjenester og øvrige kirkelige handlinger, hvornår de så end måtte falde. Også her demonstrerede han sin imponerende udholdenhed. Avisen udtrykte det således ved hans 25 års lærerjubilæum:

»Oprindelig alt andet end grundig og dygtig Orgelspiller har han ikke sparet paa hverken Tid, Flid eller betydelige Pengeofre for at dygtiggøre sig til denne Gjærning og derved bragt det til, at Orgelspil og Kirkesang i Vedbæk Kirke hører til noget af det mest respektable, man hører i Landsbykirker«. Endelig bør nævnes, at han i en årrække omhyggeligt og vederlagsfrit passede den folkebogsamlingsfilial, der i 1885 var blevet installeret i hans skolestue.

Om M. som lærer var meningerne forøvrigt delte hos hans foresatte. Pastor Wedel var næsten altid utilfreds med, hvad han fik at høre i Skodsborg skole. Men provst Schousboe, som visiterede skolen i 1877, havde kun ros at melde: »Jeg fandt dens Tilstand fortrinlig god, saa at jeg maa anse den for at være iblandt de bedste i Provstiet«. At M. også var en flittig bruger af spanskkrøret og anden grov konfekt, var der ikke så meget at sige til, for det var i sandhed barske fyre, han tit havde at tumle med. Men alligevel klagede mange forældre, og efterhånden ville de færreste af dem have deres pigebørn gående hos denne maltrakterende lærer.

Uden for skolen var han i de første årtier en ganske yndet selskabsmand.

Han var f.eks. medstifter af »Vedbæk Klub« og i de første år dens formand og væsentligste bærer, og »altid saa man i hin Tid Hr. Mørch virke for, at god Orden, jævn og vakker Tone og fortrinlig Underholdning ret kunde trives i den«. Denne hans popularitet i de lidt yngre år var det vel også, der bragte ham ind i sognerådet, da den gamle Vedbæk-smed Jens Nielsen (se denne) i foråret 1872 trådte ud, og de almindelige vælgere i den anledning gik til suppleringsvalg. Det var i det næstsidste år af den mindre dels løbende valgperiode, og ved det ordinære valg 15.12.1873 fik han ikke stemmer nok til at fortsætte. Det samme kan med sandhed siges om det næste ordinære valg 2.12.1879, hvor han påny blev opstillet, men kun fik – 1 stemme. Næste gang igen, 15.12.1885 gik det for så vidt bedre, som han fik 42 stemmer; men snedker Gjerløv fik 48 og snuppede dermed det sidste af de 5 ledige mandater. Siden lod M. sig ikke opstille. Som venstremand og

erklæret modstander af det estrupske regime var han forøvrigt i disse år »persona non grata« i vide kredse ude i sognet og blev det især, da han i 1877 havde ladet nogle ubetænksomme meningsytringer falde over for børnene i selve skolestuen i anledning af en i Lyngby vedtagen »Tillidsadresse« til Estrup, som cirkulerede i Skodsborg til underskrivning. Da kunne uviljen endog mærkes på indtegningen til hans aftenskole. Men det var kun en overgang.

Nogen let omgængelig person havde han egentlig aldrig været, og hans »særheder« tiltog stærkt med årene. Overflytningen til førstelærerembedet i Vedbæk betragtede han som en personlig fornærmelse og forulempning fra sognerådets side, og han blev herefter absolut ikke nemmere at have med at gøre. 29.11.1905 måtte Værgerådet henstille til skolkommissionens formand »om muligt at træffe foranstaltninger til, at pryglereglementet i Vedbæk skole indskrænkedes«. Og da hans navn på en højst upassende måde var kommet direkte i folkemunde, bad sognerådet ham ufortøvet indsende sin afskedsbegæring. 1.2.1907 afsluttedes hans 44årige og på mange måder fortjenstfulde virke i kommunens tjeneste uden festivitas af nogen art – og uden tak fra nogen som helst, og en måned senere meddeltes afskeden med pension fra 1.5.1907 at regne.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Vedbæk 1872-73.
Ligsynsmand for Skodsborg og Strandmøllen 14.4.1869-19.6.1877.
Delegeret ved møde om oprettelse af fælles Alderdomskasse for Gentofte,

Gladsaxe, Lyngby og Søllerød sogne
2.7.1872.

Nielsen, Anders

gårdejer, matr.6a og 11 af Søllerød, »Addemosegård«.
Født 13.7.(?)1819 i Sandbjerg, Birkerød sogn, død 18.3.1898 i Ordrup, begr. i Søllerød. Søn af parcellist Niels Andersen og hustru Inger Olsdatter. (NB.: kirkebøgerne er uenige om fødselsdatoen, Birkerød K. anfører ved hans konfirmation i 1834 »født 13.Juli 1819« og Søllerød K. ved hans død i 1898 »født d.11.Juni 1819«).

Gift 8.5.1850 i Hørsholm kirke med Kirsten Marie Poulsdatter, f.11.10.1821 i Vallerød, d. 10.7.1898 i Ordrup. Datter af gårdmand Poul Hansen og hustru Maren Olsdatter(?) (NB.: atter her kirkebogsuenighed, Hørsholm K. anfører i 1850 »Maren Jørgensdatter«, Søllerød K. i 1898 »Maren f.Olsen«).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1856-31.12.1858 og senere af Søllerød sogneråds større del 1.1.1877-31.12.1882.

A.N. overtog i et af årene nærmest efter 1845 forpagtningen af »Addemosegård«, som da ejedes af den ugifte hylmand Jens Larsen (f.o.1785), der i mange år havde drevet den sammen med sin ligeledes ugifte søster Ellen Larsdatter. I 1849 købte han gården og drev den sammen med en yngre broder, indtil han året efter i den modne alder af 31 år giftede sig med en nogenlunde jævnaldrende pige fra Vallerød. Ejendommen, som takseredes til 9 tdr.hartkorn, fik han hurtigt drevet godt frem, og hans navn blev snart blandt de højt ansete i sognet. Om et vist forret-

ningstalent vidnede det jo også, når han i nov.1856, da amtet ivrede stærkt for plantning af vejtræer, tilbød kommunen at beplante hele Attemosevej med frugttræer imod retten til selv ad åre at udnytte frugthøsten. Ved sognerådsvalget i december 1876 stod han opstillet som kandidat på samtlige 11 lister, der var bragt i forslag.

I 1889 købte han »Fogedgården«s jorder (matr.4a), der strakte sig syd om hans egne jorder hen over Søllerød-bakkerne til Nærum bymarkers grænse. Men allerede i 1894 solgte han sine samlede ejendomme til grundopkøberen A.F.Ibsen og flyttede til Ordrup, hvor han levede som partikulier indtil sin død. A.F.Ibsen tog så i 1896 fat på de store udstykninger af matr.4a og 6a og opnåede landbrugsministeriets godkendelse af, at den landbrugsjord, der blev tilbage af hovedparcellen omkring selve gården, derved var bragt ned under 2 tdr.hartkorn.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød 1856-58 og 1877-82. Brandfoged for Søllerød 5.9.1854-23.12.1867. Tilsyn med Søllerød Hospital 1856-58. Medl. af vejudvalg 1877-82 og af sundhedskommission 20.6.1882-28.11.1882. Folketællingskommisær 13.1.1880.

Nielsen, Christian Julius

tømrermester, Øverød.

Født 11.11.1854 i Ladby, Herlufsholm sogn, død 12.8.1926 på Lyngby sygehus, begr. i Søllerød. Søn af snedker Anders Nielsen (1828-1900) og hustru Anna Kirstine Madsdatter.

Gift 4.12.1885 i Søllerød kirke

med Lise Marie Christiansdatter, f.23.9.1848 i Bregninge sogn ved Kalundborg, d.2.5.1946 i Øverød. Datter af husmand (»indsidder«) Christian Jensen og hustru Ane Kirstine Hansen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1901-31.12.1906.

Hvor N. havde fået sin tømreruddannelse, vides ikke; heller ikke vides det med sikkerhed, hvornår han kom til Øverød. Hans enke har i sit 98.år (29.8.1945) mundtligt meddelt kommunearkivar Sv.Aa.Thomassen, at han før sit ægteskab med hende i 1885 boede sammen med sine forældre i et lille hus, der lå på vejen til Gl.Holte over for det sted, hvor senere Øverød kommuneskole blev bygget, men deres tilflytning hertil kan tidligst være sket i året 1880, for de er ikke at finde i dette års folketællingslister pr. 1.februar. *Hun* derimod står i nævnte lister anført som husjomfru hos partikulier Niels Ryberg Neergaard på »Suhmsminde« side om side med en 72årig husbestyrerinde

Ane Katrine Jensen. Parret har altså lært hinanden at kende her i Øverød, og da den gamle Neergaard (f.1796) var død i 1885, købte så den unge tømrer den forfaldne gamle lystgård, der havde været myldrende fuld af fattige lejere med koncr og talrige børn, giftede sig med den 6 år ældre husjomfru (hvor gamle Ane Katrine blev af, vides ikke) og påbegyndte en tiltrængt gennemgribende restaurering af ejendommen. Den østlige ende af fløjen mod Rudersdalsvej blev fuldstændig fornyet og hovedbygningen ændret og istandsat samtidig med, at beboernes antal fik en betydelig indskrænkning. Han anklagedes i 1893 for under disse byggearbejder at have forgrebet sig på gammel »gadejord«, men det lykkedes ham at få sagen henlagt uden videre påtale.

N.s virke på »Suhmsminde« kom til at strække sig over 40 år. Nogen stor bedrift udviklede det sig aldrig til at blive. Han arbejdede altid for sig selv uden medhjælp og gjorde det godt og solidt efter de gode gamle håndværkerregler.

Efter hans død overtog svigersønnen toldfuldmægtig Johs.C.V.Tock, der var gift med datteren Ryberthine (pietetsfuldt opkaldt efter den gamle partikulier Neergaard) hele ejendommen, og fra ham gik den videre til sønnen, gartner Herman Tock, der i 1944 skænkede morfaderens store samling af gammelt tømreværktøj til gartner A.Avnholts fuldt proppede muscums-magasin, og i 1957 solgtes de minderige bygninger til et ejendomsselskab, der nok så brutalt nedrev dem for at få plads til et moderne boligkompleks.

Udvalgsposter og kommunale hverv.
Brandfoged 24.9.1889-17.10.1893.
Distriktsforstander i Øverød 1901-06.
Medlem af vejudvalg og bygningsudvalg 1901-06. Vurderingsmand til ejendoms-skyld fra 2.11.1908. Fru Lise Marie Nielsen: tilsyn med plejebørn 20.12.1904-7.2.1905.

Nielsen, Christoffer

gårdejer matr.2a af Trørød (»Lindevangen«).

Født 1801 i Store-Holte (døbt 20.9. i Søllerød), død 30.1.1865 i Trørød. Søn af gårdejer, matr.3 af Holte, Niels Jensen (1769-1830) og hustru Ane Cathrine Hansdatter (1780-1852).

Gift 12.11.1820 i hjemmet med Marie Pedersdatter, f.3.8.1795 i Trørød, d.7.2.1873 s.st. Datter af gårdejer, matr.5 af Trørød, Peder Brodersen (1759-1808) og hustru Bodil Hansdatter af Sandbjerg (1766-1831).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-26.2.1849.

C.N. købte i 1819, kun 18 år gammel, gården matr. 2a af Trørød (den sen. kaldte »Lindevangen«) af sin farbroder Lars Jensen, der havde fået den i arv ved ægteskab med enken efter den tidligere ejer Ole Andersen, og giftede sig året efter med den godt 5 år ældre Marie Pedersdatter fra nabogården på den anden side af Trørød gade (»Trørødgård« sen. kaldet), hvis moder i sit 2.ægteskab var gift med forannævnte *Lars Hansen* (se denne), der var morbroder til C.N. Sådan løb det altid familie-mæssigt i ring mellem de gamle bonde-slægter i sognet. 9 måneder gik, og så kunne C.N., selv lige fyldt de 20,

knæsætte sin førstefødte. Der var godt skub i den ungersvend.

Dygtig og bjergsom var han også – en, der hurtigt gjorde sig fordelagtigt bemærket ude i sognet. Derfor kom han naturligvis også straks med i det allerførste sogneforstanderskab. Han var blandt de fire, der efter den første 3 års periode frivilligt trak sig tilbage, for at lovens krav om kommunevalg hvert 3.år kunne ske fyldest, men genvalgte ved det nye valg 15.11.1844 for de næste 6 år indtil 13.12.1850. Dog blev hans virke her ikke slet så langt. I december 1848 bad han sig fritaget for dette tyngende tillidshverv, fordi han ved siden af sit store gårdbrug havde mere end nok at bestille som lægdsmand, og kollegerne i rådsforsamlingen viste sig naturligvis forstående og anbefalede hans andragende til amtet – med den tilføjelse, »at man nødigen vilde afsee ham, da han havde udført de ham paahvilende Forretninger med Fliid og Samvittighedsfuldhed«. Akkurat de ord, hvormed de også ved samme tid tog afsked med Jacob Diderichsen »Vejlegård« (se denne).

Sin store boglige interesse viste han ved den ivær, hvormed han gik ind for oprettelsen af det første offentlige sognebibliotek i 1842, og det er ganske karakteristisk, at han var blandt dem, der troppede op ved udlånet den allerførste aften, det holdt åbent i Nærum skole, og tog bøger med sig hjem til 4 ugers studium (for 4 skilling).

At han også var en overordentlig velhavende mand, ses bl.a. deraf, at han i 1854 – sammen med broderen Jens Nielsen i Holte (se denne) og onklen Lars Hansen i Trørød – figurerer i

fortegnelsen over de skatteydere i Søllerød sogn, der svarede 200 rdl. og derover i skat til stat og kommune og således var valgbare til landstinget – på linje med ejerne af Dronninggård, Søllerødgård, Holtegård, Nærumgård, Aggershville, Wesselsminde og Strandmøllen.

I 1859 ombyggede han gården i den skikkelse, som den i hovedsagen bevarede indtil nedrivningen i 1966, og samtidig begyndte han så småt at tænke på at lægge op og gå på aftægt. Ældste søn Peder Christoffersen (se denne) havde allerede i 1847 købt nabogården mod vest (»Langagergård«); yngste søn Niels C. (se denne) havde i 1857 overtaget slægtsgården i Store-Holte, og nu blev det altså mellemste søn Lars C. (se også denne), der mere og mere overtog bestyrelsen af fædrenejgården her i Trørød. Men C.N. sås dog med sin sølvknappede trøje og røde tophue på færde allevegne lige til sin død i 1865.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander Vedbæk 1842-44, skoleforstander Vedbæk 1843-44, skole- og fattigforst. Trørød 1845-49. Tilsyn med vejen Trørød-Vedbæk 1842. Medl. af vejkomité 1845-49, af komité til bygningstaxation 1846, komité til køb af heste til armeen 1848, af sundhedskommission 4.7.1853 og kommissionen for Søllerød Hospital 1.4.1856. Taxationsmand ved afløsning af pligtarbejde 19.9.1850. Jordboniteringsmand 1853, genvalgt 1859. Sammen med sognefoged Johansen udpeget til at deltage i den afdøde konges ligfølge 15.12.1863.

Nielsen, Erik Johan

smedemester, Holte.

Født 7.12.1866 i Høsterkøb, død 10.5.1940 i Holte. Søn af Rasmus Nielsen og hustru Ane Kirstine Erichsdatter.

Gift 27.12.1890 i Tynemouth i England med Rosa Pfaff, f.23.2.1866 i Furtwangen, Baden i Tyskland, d.7.10.1946 i Holte. Datter af juvelerer Ludwig Pfaff.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1904-31.3.1909, valgt af Socialdemokratiet.

E.N. kom efter sin konfirmation i 1881 i lære hos smedemester Kirstein Anthonsen i Vedbæk (se denne) og fik efter 4 års læretid sit svendebrev som kleinsmedesvend 14.4.1885. Arbejdede derefter som smedesvend, først en kort tid i Nærum og siden i København, indtil han i 1888 blev indkaldt som marinesoldat med værnepligtig tjeneste på fregatten »Helgoland«. Hjemsendt herfra 21.9.1888 søgte og fik han

marineministeriets tilladelse til at rejse til udlandet i 3 år og drog straks til England, hvor han i november fik arbejde hos firmaet »W.G.Armstrong, Mitchell & Comp.« i Newcastle upon Tyne. Det blev til mere end 6 års tjeneste her, og da han i marts 1895 forlod den for at rejse hjem til Danmark igen, fik han følgende gode anbefaling med sig:

»We hereby certify that Erik Nielsen was employed in these works from November 1888 to March 1895, with one or two short intervals. He is a fair workman; bears a good character and, on the whole, gave satisfaction in the performance of his duties«.

Hjemkommen til Danmark fik han 27.7.1895-27.2.1897 arbejde på Hærens Kanonværksted i København og var derefter indtil 31.8.1897 formand hos »Humber & Comp.«s danske Cyklefabrik og 16.9.-31.11.1897 formand hos A/S »Nordisk Cyklefabrik«, og også alle disse stillinger forlod han med de fineste anbefalinger, der enstemmigt priste hans store dygtighed og usvigelig pligtopfyldelse, redelighed og soliditet.

Fra nytår 1898 blev han borger i Søllerød kommune; virkede først et par år som kleinsmed i Nærum og flyttede så i 1901 til Nyholte, hvor han på den da nyanlagte Ellensvej grundlagde det kleinsmede- og mekanikerværksted, som han drev i tæt henved 40 år, i 1920'erne en tid i kompagni med mekaniker Plantener. 21.4.1915 fik han autorisation som gas- og vandmester.

Her i kommunen var han straks kommet ind i det socialdemokratiske partiarbejde, og da J.C.Th.Wilmann (se denne) i efteråret 1903 flyttede til Lyngby, blev han dennes efterfølger som

formand for Socialdemokratisk Forening i Søllerød Sogn. På denne post afløstes han dog allerede i november 1905 af Fr.Hübenbecker (se denne); men da foreningen i november 1906 blev delt i en hovedafdeling (Nærum, Gl.Holte og Trørød) og 2 sideafdelinger i vest og øst (Søllerød og Vedbæk-Skodsborg) med hver sin bestyrelse, blev han medlem af hovedbestyrelsen og fra 1909 af fællesledelsen for de 3 nu helt ligestillede afdelinger i vest-, midt- og østsognet.

Samtidig med sin ophøjelse til parti-formand var han i november 1903 blevet udpeget til at være Wilmanns efterfølger i sognerådet. Han blev opstillet og naturligvis også valgt, da Socialdemokratiet ved dette det sidste valg til »den mindre del« efter den gamle valgordning påny erobrede samtlige mandater – trods forsøg fra borgerlig side på at få opstillet en »blandet liste«. Han sad den 6årige valgperiode ud, men blev ikke genopstillet ved det første kommunevalg efter den nye kommunallov af 1908 i marts 1909, hvad man ellers nok kunne have ventet efter den store og energiske indsats han havde øvet, bl.a. ved oprettelsen af Holteværkerne og opførelsen af kommuneskolen i Nyholte. Derimod var han med til at udforme den »håndfæstning«, som alle de udpegede kandidater måtte give deres uforbeholdne tilslutning: »Hvad der vedtages på et gruppemøde i sognerådet, betragter hovedbestyrelsen det som en selvfølge, at de alle som en følger ved afstemninger i sognerådet. Skulle et medlem ved en afstemning bryde ud, har hovedbestyrelsen en pligt til at sammenkalde sognerådsmedlemmerne til et møde«. Han stillede også ved samme lejlighed forslag om,

at hovedbestyrelsens medlemmer skiftevis skulle have mødepligt på tilhørerpladsen ved sognerådsmøderne. Men det fandt ingen rigtig sangbund hos de andre: »Det vedtoges at overlade til medlemmerne at møde som de har tid og lejlighed til«.

Igennem en menneskealder var E.N. formand i Søllerød Sogns Sygekasse. Han sad også i en lang årrække i skolekommissionen. Og 1.10.1928 beskikkedes han til sognefoged for Dronninggård distrikt efter murermester Chr.Petersen, en stilling, som han med sin store klogskab og besindighed og sit gennemredelige væsen havde alle betingelser for at kunne bestride på bedste måde.

Endelig bør nævnes, at hans hustru, fru Rosa N. i mange år øvede en for-tjenstfuld indsats som bestyrelsesmedlem i partiforeningens vest-afdeling.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af belysningsudvalget fra 5.10.1904, gasværksudvalget fra 19.12.1905, kirkegårdsudvalget og skoleudvalget (formand) fra 17.1.1907, hospitalskom. 21.1.1907, udvalg vedr. brandvæsen 10.5.1907. Brandsynsvidne 1905. Vandsynsmand 1908. Medl. af skolekommissionen fra 1.9.1909.

Nielsen, Hans

gårdejer, matr.2a af Holte

»Langkærgård«.

Født 20.9.1820 i Store-Holte, død 13.7.1892 s.st. Søn af gårdejer Niels Hansen (ca.1795-1843) og hustru Johanne Kirstine Erichsdatter (1785-1865).

Gift 25.5.1849 i Farum kirke med Karen Marie Pedersdatter, f.31.10.1828 i Farum sogn, d.30.5.1908 i Gl.Holte.

Datter af jordbruger Peder Svendsen (d.1856) og hustru Kirsten Margrethe Kristensdatter (d.1875).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1851-31.12.1855, sogneforstanderskabets større del 1.1.1859-31.12.1864 og sognerådets større del 27.1.1868-31.12.1870, indvalgt ved suppleringsvalg afholdt nævnte dato.

Gården matr.2a af Holte, kaldt »Langkærgård«, tilhørte ved udskiftningen i 1771 gårdmand Lars Nielsen, der var broder til Christoffersen-slægtens stamfader Jens Nielsen på nabogården matr.3a. Den gik i arv til sønnen Ole Larsen (1767-1815), der i 1808 giftede sig 2. gang med Johanne Kirstine Erichsdatter fra gården matr. 9a af Trørød (»Ellemosegård«). Og da han var død, giftede hun sig året efter med en ganske ung gårdmand Niels Hansen, som derpå overtog gården. Ældste søn i dette ægteskab var den her omtalte Hans Nielsen.

Den gamle bindingsværksgård, som lå

ved gadekæret tæt op ad »Christoffersengården«, kom 1848 i H.N.s eje. Han fandt den snart for ringe og lod den derfor i 1854 nedrive efter, at han et godt stykke længere sydpå havde bygget sig en mere tidssvarende, grundmuret ejendom. Denne nye gård drev han med stor dygtighed, og det lykkedes ham med årene at bringe den i ry som den største »mejerigård« i sognet næst efter Havarthigård. Selv blev han naturligvis en fremtrædende skikkelse i sognets offentlige liv. Hele 3 gange blev han indvalgt i sognestyrelsen, sidste gang dog midt i en valgperiode ved et suppleringsvalg i anledning af, at proprietær Th.Walsøe (se denne) havde trukket sig tilbage.

Ligefrem elskværdig kunne man nok ikke kalde H.N. Han synes at have været ilter af sind og temmelig ubehersket i sine ytringer, når sindet kom i oprør. Lidt »storagtig« måske også. Om noget særlig godt forhold til de underordnede vidner det i hvert fald ikke, når husmand Peder Larsen Veiby i juli 1862 ligefrem kunne finde på at rykke ud i københavnerbladet »Sandhedsfaklen« med følgende »Spørgsmaal til Søllerød Sogneforstanderskab«:

1. Har Sogneforstander, Gaardeier Hans Nielsen i Holte Tilladelse til at insultere mig i mit eget Huus og navnlig at yttre: »Du gaaer og gaber og veed ikke hvad Du gaber for«?

2. Betaler Sogneforstander Hans Nielsen ligesaa meget i Bidrag af Formue og Leilighed i Forhold til mig for bortleiede Leiligheder?

Hensigten med at fremføre disse spørgsmål i et udbredt »smudsblad« i stedet for at stile dem direkte til sogneforstanderskabet har jo ganske

tydeligt været at skandalisere manden. Noget svar kan han næppe have ventet ad den vej; men han har nok fået det direkte af rette vedkommende på en uforglemmelig måde.

Under sognerådsmødet 11.12.1868 kom det til et voldsomt sammenstød mellem H.N. og sadelmager L.P.Sørensen, hvorunder førstnævnte udslyngede, at sidstnævnte var »en narrifas« – og aldrig på noget møde havde vist sig som andet heller. S. krævede straks en undskyldning, men fik den ikke og gik så til amtet med klage og anmodning om skarp tilrettevisning af H.N. For sogneforstanderskabets værdigheds skyld gik han hverken til retten eller til nogen »sandhedsfakkel«. Offentligheden skulle ikke have noget at guffe sig ved. Og det lykkedes efter nytår den nye besindige formand, kammerherre von Rosen at få de hidsige parter til at række hinanden en forsonlig hånd. H.N. gav undskyldningen nu, fordi S. nu også indrømmede, at han i kampens hede vist nok ved nogle meget ubetænksomme ytringer mod H.N. selv kunne have givet lidt anledning til den usalige karakteristik af ham.

H.N.s søn, den senere sognerådsformand Peter Martin Hansen (se denne) var åbenbart af en mere afdæmpet sindsbeskaffenhed. Nok kan man i hans polemiske presseindlæg undertiden spore en understrøm af dirrende harme, men hele tiden forsvarligt under låg. Han forløb sig – så vidt vides – aldrig.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander for Holte 1851-53,
distriktsforstander 1854-55, 1859-64.
Medl. af vejkomité 1854-55, 1859-64

(formand), 1868-70 formand
fra 4.12.68). Tilsyn med vejen
Sandbjerg-Holte-Vangeboled.
Medl. af komité vedr. vejregulativ 1852,
komité vedr. køb af skolelod i Trørød
1853 komiteer vedr. kolera-lazaret
1853-54, komité vedr. skolejord 1859,
komité vedr. bygning af skole i
Skodsborg 1859, ekspropriationskomité
for jord til Øverødvejen 1864,
kommission vedr. køb af Søllerød kirke
1868, kom. vedr. tvangsarbejdsanstalt
1868. Tilsyn med distriktsheste 1851.
Voldgiftsmand ved afløsning af pligt-
arbejde 1854. Låner sognet et beløb til
bestridelse af kolera-udgifterne 17.1.
1854. Brandfoged 29.4.1864-7.2.1868.
Jordboniteringsmand 5.12.1865-13.7.
1892. Lægdsmand fra 24.1.1868. Fast
vurderingsmand 1869-1892. Folke-
tællingskommissær 1870. Snefoged
19.12.1870-10.6.1879. Hegnsynsmand
30.12.1880-13.7.1892. Vurderingsmand
ved taxation af umyndiges midler 23.4.
1878-13.7.1892. Delegeret ved ekspro-
priationskommissionen for dobbeltsporet
Hellerup-Holte 1889.

Nielsen, Hans

gårdejer, matr. 6 af Øverød,
»Havarthigård«.
Født 23.5.1822 i Øverød, død 30.5.1902
s.st. Søn af gårdejer Niels Hansen
(1779-1853) og hustru Dorteia Olsdatter
(1783-1853).

Gift 11.9.1848 i Søllerød kirke med
Johanne Ane Margrethe Jacobsdatter,
f.11.9.1829 på »Vejlegård« i Øverød,
d.15.6.1903 på »Havarthigård«. Datter af
gårdejer Jacob Diderichsen (1788-1861)
og hustru Anna Kirstine Andersdatter
(ca.1803-1856).

Medlem af Søllerød sogneforstander-

skab 1.1.1854-31.12.1855, af sogneforstanderskabets større del 1.1.1856-31.12.1858 og af sognerådets større del 1.1.1877-31.12.1882.

En ung gårdmandssøn, Niels Hansen fra Brønshøj, gift med en gårdmandsdatter fra Gladsaxe, købte i 1804 den gamle gård matr.6a af Øverød, som da lå i selve landsbyens østside tæt klinet op ad nabogården matr.5a. Begge gårde brændte på en og samme dag i 1819, og begge blev derefter udflyttet, den ene langt mod nord («Højbjerggård») og den anden, Niels Hansens, et kortere stykke mod øst. Den nye gård her, som senere, uvist hvornår, fik det mærkelige og aldrig af nogen klart fortolkede navn »Havarthigård«, blev i 1847 købt af Niels Hansens næstældste søn (blandt de levendes tal) Hans Nielsen for 6890 rdl., og den unge mand giftede sig så året efter med den 19årige Hanne Jacobsdatter fra »Vejlegård«, en meget køn og meget klog pige og dertil utrolig energisk, men lidt stejl af karakter ligesom sin fader Jacob Diderichsen (se denne), karrig med smilene og lidet indladende over for folk flest. Om den vidtberømte kgl. hof-osteleverantinde Hanne Nielsen fra Havarthigård skal der forøvrigt ikke tales her. Her skal snarere understreges, at hendes mand ikke på nogen måde stod tilbage for hende, hverken i dygtighed og begavelse eller i energi og myndighed. Det er da også udelukkende for eftertiden, han er kommet til at stå i skyggen. Samtiden var ikke i tvivl om, at manden og konen på Havarthigård var aldeles jævnbyrdige, og at det, når det kom til stykket, alligevel var ham, der sagde, hvor skabet skulle stå – naturligvis, for han var jo *manden*. De

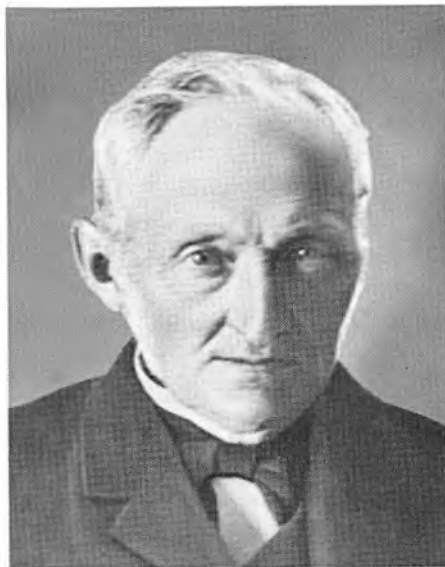
virkede på gården i fuld samdrægtighed og gensidig beundring hver på sit område, han i sine lader og stalde, hun i sit køkken og sin ostekælder. Hun lærte ham, i en tid, hvor dansk landbrugs hovedindtægter var baseret på kornavlens, at en gård, selv om den var langt under herregårdsformat, kunne drives overordentlig rentabelt gennem salg af mælk og mælkeprodukter, når blot det blev grebet rigtigt an. Men det blev hans dygtige arbejde med køernes røgt og deres rette fodring, der skabte de vigtigste forudsætninger for al hendes fortrinlige smør- og osteproduktion.

Og så var han endda ikke landmand alene. Han drev også i mange år et større teglværk, grundlagt få år efter, at han havde overtaget gården. At det har ligget på Vejlegårds jorder fremgår så temmelig uomtvisteligt af et amtsvejsyn 20.7.1865 over den nyanlagte vej mellem Nyholte og Øverød by, hvor det blandt andet hedder: »Paa Øverød-vejen ved Teglværket, Gaardejer A.Jacobsens af Øverøds Vejpart, mangle Skjærver paa det Helc«. Det har altså ligget et sted på den nuværende vejstrækning mellem Pileallé-Søvej krydset i Holte og Vejlegårdsvej i Øverød. Om det så er dette teglværk, G.E.Libert har gengivet på sit bekendte maleri fra Søllerød præstegårdsmark (se »Søllerød som det var engang« I fig.5), eller det er den føromtalte Nyholte Tjærefabrik (se under foranstående Anders Simon Jørgensen), får stå hen. Der er blot det at bemærke, at bygningskomplekset på Liberts maleri ligger hævet et stykke over engen op ad bakkeskråningen tæt ved søens nordvestre hjørne – og i øvrigt grangiveligt ligner et teglværk, medens tjærefabrikken, som

næppe har været af større omfang, *bevisligt* har ligget helt nede i engen tæt ved bækrenden.

Med gode, røde mursten fra eget teglværk opbyggede H.N. 1861-65 en helt ny gård på tomterne af den gamle, der var blevet utidssvarende og derfor – trods sin skønhed og charme – ganske usentimentalt nedrevet stykke for stykke. Nogen ligefrem skønhedsåbenbaring blev den nye gård ikke, i hvert fald ikke efter *vor* tids begreber; men den var langt, langt mere anvendelig til både hans og hendes virksomhed end den gamle, og det var det aldeles afgørende for *dem*.

En absolut førerskikkelse i sognet var H.N., en, hvem alle de betydningsfuldste offentlige tillidshverv blev påbyllet i tur og orden. Allerede i oktober 1847 måtte han indgå på at overtage fra 1.1.1848 den brandfogedbestilling, som Morten Christoffersen var blevet ked af at plages med. I december 1853 valgte hartkornsejerne ham ind i sogneforstanderskabet, hvor han sad til nytår 1859; 1.1.1856 blev han taxationsmand ved jordboniteringen, og 14.4.1856 lod han sig overtale til at påtage sig forstanderskabet for fattiganstalten, kaldt Søllerød Hospital, fra 1.6. at regne. Det sled han med i 12 år. Da han var færdig med det, havde kommunen netop – efter mange betænkeligheder – købt Søllerød kirke af det kgl. domænevæsen og skulle til at vælge en kommunal kirkeværg. På sognerådsmødet 3.4.1868 var der enighed om, at denne bestilling skulle være et kommunalt ombud, altså ulønnet, og at H.N. skulle have den i de første 3 år. »H.N. mødte personlig og erklærede, at han intet havde imod

for nævnte Tidsrum at overtage Bestillingen uden at oppebære den for Kirkeværger almindelige Løn 10 Rdl.«. I 1871 gik bestillingen videre til Christoffer Mortensen på Rygård (se denne); men da var så samtidig sognefogedbestillingen blevet ledig efter gårdejer Peter Hansen (se denne), og straks blev naturligvis H.N. indstillet af sognerådet til denne meget krævende post. Han beskikkedes af amtet 9.6.1871, men bad sig efter 3 års forløb fritaget og afløstes 5.5.1874 af Anders Jacobsen »Vejlegård« (se denne). Så havde han lidt fred i et par år; men i december 1876 blev han for 3.gang valgt ind i kommunens styrelse og sad her troligt den 6årige valgperiode ud. Han syntes dog nu, at distriktet, som omfattede både Øverød og Dronninggård, var alt for stort for én mand at bestride, og det lykkedes ham 2.3.1877 at få amtets tilladelse til på kommunkassens regning at lønne en medhjælper ved opkrævningen af skatterne i

Dronninggård-området. 17.12.1878 vedtog sognerådet imidlertid med 6 stemmer mod 4 at gå ind for en direkte deling af distriktet, og gårdejer Anders Jacobsen, »Vejlegård«, fik da tildelt Dronninggård. Da perioden var slut, havde H.N. forlængst passere sin 60 års fødselsdag og kunne efter loven endelig bede sig fritaget for alle offentlige byrder i fremtiden.

Det er blevet sagt om H.N., at han »havde den harmoni i sind og væsen, som hans kone ikke ganske havde opnået«. Men det bør ingenlunde forlede nogen til at tro, at han var skikkelig selv. Hvor han følte sig trådt på tærne, var han sandelig ikke rar. Det viste han f.eks., da det amtslige vejsyn i 1870 havde påtalt, at han havde ført sine dybe lergravninger ved teglværket så tæt ind på Øverødvejen, at det var til største fare for trafikken på denne. Der skulle sættes et forsvarligt rækværk op, skrev amtet til sognerådet. Ja, men det burde H.N. selv betale, svarede der, og så burde det forøvrigt forbydes ham helt at grave mere dér. Ikke talc om nogen af delene! erklærede H.N., hvorpå han ganske uanfægtet fortsatte sine gravninger og nu så nærgående, at selve vej-kanten begyndte at brække af og falde ned. Det havde han ret til, hævdede han, for her lå netop de brugeligste ler-masser til hans teglværk, og sognerådet måtte ligefrem anlægge politiretsag for at få ham belært om noget andet. Det var lige året før samme sogneråd enstemmigt indstillede ham til at være sognefoged! Og det fortæller jo en hel del om manden. Man glemte alt det ufordelagtige, man havde tænkt om ham, blændet og imponeret af hans overlegne dygtighed.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Øverød og Dronninggård 1854-58, 1877-78, for Øverød alene 1879-82. Kasserer for Fattigvæsenet 2.12.1856 (i stedet for pastor Gad) -31.12.1858. Medl. af tilsynet med Søllerød Hospital 1854-55, for-stander for hospitalet 1856-68. Tilsyn med sognets foderheste 1854-55. Medl. af komité til regulering af Øverød bygade 1854, af skolekommission 1868-82, sessionskommission 1877-82, sundhedskommission 1853 og 20.6.-28.11.1882, af komité til udvidelse af Søllerød kirkegård 1878, til ændring af sundhedsvedtægt 1881. Brandfoged 1848. Ligsynsmand (til 30.11.1858). Voldgiftsmand ved afløsning af pligt-arbejde 1856-59. Jordboniteringsmand 1857 (genvalgt endnu i 1883). Kapitels-taxtmand 1884-87. Vandsynsmand 1882ff. Hegnsynsmand fra 1875 (formand o.1880, genvalgt endnu 1890). Suppl. forligsmægler i tyendesager 1878ff. Delegeret ved ekspropriations-kommissionen for dobbeltsporet Hellerup-Holte 1889. Om kirkeværge- og sognefogedbestillingerne se teksten ovenfor.

Nielsen, Jens

gårdejer, matr.3a af Holte (»Christoffersengården«). Født 1803 i Store-Holte (døbt 11.9.1803 i Søllerød k.), død 23.3.1876 s.st. Søn af gårdmand Niels Jensen (1767-1830) og hustru Ane Cathrine Hans-datter (1780-1850).

Gift 19.4.1844 i Søllerød kirke med Elisabeth Andersdatter, f.16.11.1805 i Sandbjerg, d.1862 i Store-Holte. Datter af gårdejer Anders Hansen og hustru Birte Andersdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 26.2.1849-31.12.1850, valgt ved suppleringsvalg efter Jacob Diderichsens udtræden.

J.N., der var broder til foran nævnte Christoffer Nielsen i Trørød, overtog forbavsende sent den fædrene gård i Store-Holte. Først 1844 gav hans moder, afdøde sognefoged Hans Jensens åbenbart meget myndige datter, slip på den, og også først da vovede han at gifte sig. Hans hustru, der ligeledes var i moden alder, var forøvrigt en søster til foran nævnte Peder Larsen's hustru på »Egebækgård«. Og forholdsvist tidligt afstod han gården igen, idet han i december 1857 tilskødede den til sin brodersøn Niels Christoffersen (se denne) for 10.500 rdl. på betingelse af gunstige aftægtsvilkår på livstid for sig og sin hustru. Det blev for *hans* vedkommende næsten 20 år! Særlig passiv synes han heller ikke at have været som aftægtsmand. Sognerådet blev lige op til o.1870 ved med at kalde ham »gårdejer«, så han må jo have optrådt, som om han var det. Vedrørende hans personlighed i øvrigt foreligger intet overleveret i slægten. Vi ved kun, at han var en særdeles velstående mand, og tør så deraf vel slutte, at han var en dygtig landmand – ligesom broderen og brodersønnerne. Hans offentlige virke som sogneforstander blev kun en kort episode.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander for Holte 1849-50.
Vejtilsyn Holte-Rundforbi. Sundhedskommissær for Holte 22.9.1857.

Nielsen, Jens

smedemester, Vedbæk.

Født 3.10.1817 i Vedbæk, død 5.5.1909 i Skodsborg. Søn af smedemester Niels Jensen (1778-1849) og hustru Ellen Pedersdatter (1781-1841).

Gift 24.4.1842 i Søllerød kirke med Christine Emilie Pedersdatter, f.21.4.1815 i København, d.28.1.1893 i Skodsborg.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 25.2.1868-3.5.1872.

J.N. (oldermand for Vedbæk efter fisker Jens Andersen 1858) var af gammel smedeslægt i Vedbæk. Hans morfader var smedemester Peder Ulrichsen, som døde 1.jan.1828, og hans fader Niels Jensen havde ført dennes virksomhed videre til 1849, da J.N. selv overtog den. Han drev den så lige til 1875, da han overdrog den til Kirstein Anthonson (se denne) og flyttede til Skodsborg, hvor hans søn, Christian Nielsen netop var i færd med at oparbejde en betydelig vognmandsforretning, bl.a. med diligencekørsel ad

Strandvejen mellem Klampenborg og Rungsted. I mange år herefter hjalp han sønnen som kusk på en af disse Strandvejsvogne og blev umådelig populær blandt alle landliggere mellem Tårnbæk og Vedbæk. »Bedstefar« kaldte de ham, og han hyggede sig lunt og hjerteligt derved.

I sin Vedbæk-tid havde han gennem 30 år været brandfoged lige fra oprettelsen af det første kommunale brandvæsen i 1845, og fra 1858 havde han været »oldermand« i byen. Sognerådsmedlem blev han ved et suppleringsvalg 25.2.1868 i anledning af, at sognerådet efter den nye landkommunallov af 1867 skulle udvides fra 9 til 11 medlemmer. Men han sad dog ikke den 6årige valgperiode ud. På sognerådsmødet 27.2.1872 bad han sig fritaget »på grund af personlige forhold«, og man lod ham venligst slippe et par måneder derefter. Hans efterfølger for resten af perioden blev skolelærer Mørch i Skodsborg (se denne).

Udvalgposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Vedbæk 1868-69.
Brandfoged 24.2.1845-14.12.1875.
Ligsynsmand (efter afd. L.Mauritzen) 1865-75. Sessionskommisær 1869-75.
Folketællingskommisær 1870. Medl. af komité til oprettelse af tvangsarbejdsanstalt i Søllerød 1868.

Nielsen, Niels Christian

handelsgartner, Holte.

Født 24.9.1868 i Gjettrup, Ydby sogn, Thisted Amt, død 2.10.1943 på alderdomshjem i Gentofte. Søn af gårdejer, sen. købmand i Gjettrup Peder Diderik Nielsen og hustru Karen Marie Jensen.

Gift o.1890 med Maren Bechmann f. Christensen, f.5.6.1859 i Jannerup sogn, Thisted amt. Datter af gårdmand Niels Christensen og hustru Maren Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogne:åds større del 1.1.1907-31.3.1909.

N. begyndte i 1882 som tjenestedreng hos en gartner i Hvidbjerg på Thyholm, der tillige var graver ved kirken, og meget af arbejdet kom da for ham til at bestå i gravkastning, kirkepusleri og klokke-ringning. Så kom han i rigtig lære hos Vilh. Boas i Skive 1.5.1883-1.11.1884 og derfra et halv år på Morsø Landboskole, hvor han – ifølge forstandrens udtalelse – »fulgte undervisningen med lyst og opmærksomhed og troligt arbejdede på sin udvikling, flink og ros-værdig i ethvert forhold«. 1.4.1885-31.3.1887 var han elev på Vilvorde Havebrugsskole i nærheden af Kongens Lyngby, hvorfra han tog eksamen med en pæn 2. karakter, og efter nogle

måneders tjeneste hos sin første principal i Hvidbjerg, der glædede sig inderligt over hans »troskab og dygtighed«. fik han 1.4.1888 ansættelse som gartner på herregården Refsnæs i Himmerland (et par mil sydøst for Ålborg), hvor han i 2 år uden medhjælp passede den meget store have til ejeren, enkefru Westenholz's »fulde tilfredshed«. Han var »en flink og omgængelig mand«, måtte hun sige. Fra 1890 drev han selvstændigt gartneri i Lemvig og flyttede så endelig i 1898 til Søllerød kommune. Her var han først gartner på »Kanin-gården«, drev derefter i 1899 handelsgartneri på lejet jord under »Frederikslund« for så i 1900 at begynde på egen jord ved Øverødvej i terrænet over for brygger Vestbergs villa »Rydholt«.

I 1907 indrettede han en udsalgsbutik i den store etageejendom, som han netop havde ladet opføre på Stationsvejen i Nyholte (Stationsvej nr.8). De 3 øvrige forretningslokaler udlejede han samtidigt til konditor frk. Marie Heinrich (nylig tilflyttet fra København), boghandler Kaj Rosin (nylig tilflyttet fra Århus) og den nystiftede Holte Bank og bidrog således i høj grad til Nyholtes begyndende bypræg. Han var også lidt senere på året blandt foregangsmændene for den elektriske belysning i butikkerne. Købmand L.Bentzen, Stationsvej 16, begyndte, og folk stimlede sammen i beundring over det lyshav, der vældede ud af vinduerne; C.Andersen, Stationskiosken, fulgte straks efter, og en uge senere slog gartner N. alle rekorder, idet han formelig illuminerede samtlige sin ejendoms forretningslokaler med »mange slags kulørte lamper«, et lille

»Tivoli« at skue her i den før så primitive landsby.

Ved denne tid var han også kommet i sognerådet, valgt med 140 privilegerede vælgeres stemmer. Kun overretssagfører H.Schmidt fik flere (147). Det var sidste valg af den slags efter landkommunalloven af 1867. Den nye kommunallov var under forberedelse, og eftersom den blev vedtaget i april 1908, blev valgperioden denne gang kun 2 år og 3 måneder. I marts 1909 skulle det første kommunevalg efter den nye lov finde sted; men på den »upolitiske« borgerliste, som da blev opstillet mod socialdemokraterne, kom N. ikke med.

I marts 1913 afstod han sit gartneri »på grund af ejendomssalg« og søgte i stedet den ledige stilling som graver ved Søllerød kirke, en stilling han mente at have alle forudsætninger for at kunne bestride til fuldkommenhed. Men han fik den ikke og flyttede så til Gentofte, hvor han virkede som handels- og anlægsgartner indtil 1930.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander for Øverød 1907-09.
 Medl. af bygningsudvalg og vejudvalg fra 2.1.1907, kirkegårdsudvalg fra 17.1.1907, rotteudvalg fra 10.5.1907 og udvalg vedr. lossepladser fra 10.11.1908.

Nimb, Jens Christian
 kroejer i Nyholte.

Født 1804 i Nyholte (døbt 5.6.1804 i Søllerød k.), død 9.8.1869 s.st. Søn af brændevinsbrænder og bomforpagter Christopher Nimb (1776-1840) og hustru Marie Malling (1780-1820).

Gift 27.5.1829 i Søllerød kirke med Emilie Therese Schmidt, f.1806 i København, d.9.1.1868 i Nyholte. Datter af urtekræmmer Schmidt.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 26.2.1849-31.12.1853, indvalgt ved suppleringsvalg i anledning af Jacob Diderichsens udtræden.

N., der var født på den af faderen i i 1802 købte Nyholte Bryggergård, blev uddannet som bagersvend og etablerede sig o.1830 i København som mel- og grynhandler samt rugbrødsbager. Efter faderens død i 1840 overtog han bryggeriet og bomforpagtningen i Nyholte, fik tillige gang i brændevinsbrænderiet, som havde ligget stille i nogle år, og i 1841 genoplivet den gamle krobevilling, der havde været ude af kraft siden 1801. Det var dog for det meste kun bryggeriet og landeveysbommen, han personlig tog sig af. Brænderiet bortforpagtede han først i mange år til en ved navn Anders Larsen, så i nogle år til sin søn Vilhelm og endelig til sin svigersøn Carl Chr.Schiørring, kun i nogle få år omkring 1853 forestod han det selv; og kroens bestyrelse overlod han i næsten alle årene til fætteren Johan Alexander Nimb. Alt, hvad der hed »gæstgiveri« og »kælderstuebeværtning« var lejet ud til skiftende entreprenante personer, som nød godt af den stærke søgning fra de utallige landarbejdere, husmænd og småhåndværkere, der boede spredt ud over Dronninggårds, Rudegårds og Frederikslunds jorder. Disse fattigfolk – og navnlig vel deres koner – var også flittige kunder i det udsalg af urtekram- og spækhøkervarer, som N. i 1846 fik bevilling til at lade indrette på kroen – ligesom Lars Mauritzen i Vedbæk (se denne)

havde fået det i 1844. Det sorterede naturligvis under kroforpagteren. Landbruget på de ca.12 tdr. land, der hørte til ejendommen, synes han derimod selv at have drevet.

Så stor en grundejer og næringsdrivende måtte naturligvis også bære offentlige byrder; men han sørgede altid for at få dem smøget af sig, så snart lejlighed bød sig. Bestillingen som brandfoged for Søllerød distrikt, som han i februar 1845 fik overdraget, bad han sig allerede i april samme år fritaget for »på grund af brystsvaghed« og fik den lagt over på fætteren Johan i kroen. Helt mod sin vilje blev han i februar 1849 sat ind i sogneforstanderskabet, og kun på betingelser havde han i december 1850 ladet sig genvælge for de næste 6 år. Han havde udtrykkeligt forbeholdt sig ret til at træde ud, dersom hans forretninger skulle gøre det nødvendigt for ham. Og det gjorde de netop i 1853, da han ganske midlertidigt havde overtaget bestyrelsen af sit brændevinsbrænderi. »Det daglige Tilsyn hermed optager min hele Tid«, skrev han til formanden (2.9.1853). Og vel ude af forstanderskabet overlod han snart efter brænderiet til sin søn.

I 1864 afstod han jord langs Geels skovs nordre bryn til jernbaneselskabets anlæg af en vej til den nye »Holte Station«. Det gjorde han temmelig frivilligt. Men da der så året efter på amtets forlangende skulle anlægges en vej i forlængelse af Stationsvejen fra Kongevejen i Nyholte til Øverød by, protesterede han stærkt og stillede store erstatningskrav for den eksproprierede jord. Dette vejgennembrud lige op ad kroen og igennem dens have var ham højst generende, og han tænkte vel

også med bekymring på kommende muligheder for de vejfarende til at smutte uden om bommen via Øverød og Rudersdalsvej.

Efter Nordbaneanlægget gik det forøvrigt rask tilbage for den gamle landevejskro, og da J.C.N. døde i 1869, var han så forgældet, at hans børn måtte fragå arv og gæld. Det blev ikke sønnen Vilhelm, der førte kroen videre; han var på bedre veje inde i hovedstaden allerede. Ejendommene overtoges foreløbigt af nogle fjernere slægtninge, og fra 1875 var al forbindelse ophørt mellem slægten Nimb og Nyholte Kro.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skole- og fattigforstander for Øverød og Dronninggård 1849-53. Medl. af komité vedr. vejregulativ 1849. Vejtilsyn Rudersdal-Øverød-Gl.Holte. Sundhedskommissær for Dronninggård 1853 og 1857.

Olsen, Jens Jacob

gartner på Nærumgård.
Født 17.1.1845 i »Eremitagehuset« ved Stampen, død 26.9.1907 i Nærum.
Søn af skovløber Ole Nielsen (1816-79) og hustru Bodil Jensen (1818-92).

Gift 3.1.1874 i Lyngby kirke med Wilhelmine Bergman, f. 27.9.1841 i Rådvad, d. 30.11.1912 i Nærum. Datter af smedemester i Rådvad Jørgen Bergmann (ca. 1790-1861) og hustru Caroline Hirt (ca.1811-70).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1889-31.12.1894.

J.O. blev uddannet som gartner på lyststedet »Rolighed« i Vedbæk. Ifølge optegnelse fra afd. kommunearkivar Sv.Aa.Thomassens hånd (men uden

kildcangivelse) skal han en tid have arbejdet i Sjørring ved Thisted som medhjælper hos kaptajn Jagd, der i 1860erne foretog forsøg på udtørring af Sjørring sø, og senere som gartnermedhjælper på »Havslunde« i Tårnbæk. Helt sikkert kan siges, at han i 1871 blev ansat som gartner hos grosserer B.D.Adler på Nærumgård, og at han forblev i denne tjeneste i 36 år lige til sin død, d.v.s. i næsten al den tid, hvor Nærumgård var i slægten Adler's besiddelse.

Målt med vor tids alen tager hans kår som gartner sig overordentlig beskedne ud. Det kan af en bevaret regnskabsbog fra hans sidste år ses, at han 1906-07 har haft en månedsløn på 100 kr. plus procenter af salget af havesagerne, hvortil så yderligere kom en rummelig fribolig og formodentlig gratis forsyning fra haven til egen husholdning. Men det kan – efter den tids egen målestok – ikke have været så ringe endda, for han beklagede sig aldrig, men

følte sig tværtimod i enhver henseende godt behandlet, siger slægtsoverleveringen, fik 4 børn godt i vej og lagde ovenikøbet penge op. At han heller ikke blev anset for at være nogen »lille mand«, fremgår alene af den omstændighed, at han i december 1888 af sognets største hartkornsbrugere og øvrige skatteydere med privilegeret valgret blev stemt ind i sognerådets større del (han stod på 6.pladsen i stemmetal lige med gårdejer Ole Jensen

»Krogholmgård«, men sejrede over denne ved lodtrækning). Han var i 1882 tillige blevet udpeget til brandfoged for Nærum distrikt, og 17.12.1903 valgtes han som suppleant til det første Søllerød Menighedsråd, indtrådte som medlem 5.1.1905 efter kontorchef J.P.Prahl, Øverød, og sad der til sin død, hvorefter han blev erstattet af fru Thora Hansen, »Langkærgård«.

En dygtig, anset og afholdt mand var J.O. Det blev over alt stærkt fremhævet ved hans alt for tidlige død. På begravelsesdagen flagede Søllerød Rådhus på halv stang, og hende i kirken trængtes omkring et væld af kostbare kransede et vældigt følge, hvor ikke et eneste af de kendte ansigter i sognet savnedes. Pastor Ferd. Jensen fremhævede hans »pålidelighed og trofasthed i sin gerning og i de forskellige hverv, der havde været ham betroet«. Men hvad Adlcrfamilien på Nærumgård særlig ville pege på nu og i al fremtid var – efter enkefru Adlers svigersøn, Herman Trier's udsagn – hans evne til at samle de unge i slægten om sig, »fra de som små børn første gang levede deres glade sommerliv herude, til de selv stiftede hus og hjem; samle dem således, at tanken om Olsen og hans have deres

liv igennem blev et af deres kæreste barndoms minder«. Alle havde de elsket ham og samtidig haft en knusende respekt for ham. Selv fru Jenny Adler havde aldrig vovet så meget som at røre ved en blomst uden hans tilladelse. Han var den anerkendte og selvfølgelig eneheriker dér i haven, med passende blanding af barskhed og indtagende humør.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Nærum 1889-94. Medl. af vejudvalg 1889-94, af bestyrelsen for E.Agiers Mindelegat fra 26.6.1890 og af bestyrelsen for den forenede Alderdomskasse 21.10.1890-11.4.1893. Brandtaxationsmand fra 17.10.1890. Tilsyn med plejebørn i Nærum fra 9.11.1894.

Pedersen, David

skomagermester, Skodsborg.
Født 10.10.1848 i Skodsborg, død 19.1.1939 på Skodsborg Sanatorium.
Søn af arbejdsmand Jens Pedersen (1814-1892) og hustru Karen f.Petersen.
Gift i juni 1875 med Maren Cathrine Jensen, f.10.3.1844 i Vemmetofte, d.3.10.1915 i Vedbæk.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1898-31.12.1903, valgt af Socialdemokratiet.

D.P. flyttede som barn med forældrene til Christianshavn, hvor han efter sin konfirmation kom i skomagerlære. Som færdiguddannet svend rejste han til Amerika og opholdt sig her, indtil han i 1871 blev indkaldt som soldat ved 1.Artilieribataillon. Efter udstået tjenestetid arbejdede han en kort tid som svend i København og flyttede så i

april 1872 til Skodsborg, hvor han begyndte en beskeden skomagervirksomhed uden medhjælp. Ved flid og sparsommelighed blev han i 1877 i stand til at bygge sig en lille ejendom på Strandvejen (matr.1z af Aggershvile), og i 1890 åbnede han her ved siden af sit værksted en lille manufakturhandel, som hans kone passede. I 1905 lagde de begge op og lod den nystiftede Brugsforening for Skodsborg og Omegn rykke ind i lokalerne, og i 1915 flyttede de op til Vedbæk. Her døde *hun* snart efter; men D.P. overlevede hende i godt og vel 23 år og opnåede en meget høj alder. Han havde altid haft en god konstitution og dertil levet nøjsomt og ædrueligt.

D.P. var en af arbejderbevægelsens allerførste pionérer her i kommunen; men da *alt* dokumentarisk materiale til belysning af det lokale Socialdemokrati's udvikling i den første snes år desværre forlængst er gået ynkeligt til grunde (fortæret af ilden ved en brand i Nærum i begyndelsen af dette århun-

drede), er det ikke muligt at få nærmere rede på hans virksomhed. Der kan dog alligevel næppe være tvivl om, at han har været med i bestyrelsen for Socialdemokratisk Forening lige fra starten i Lyngby i 1888 og udfoldet en stor organisatorisk aktivitet specielt i Skodsborg. Højrebladet i Lyngby taler o.1890 jævnlige med megen ironi om »de bedrøvede skomageres klub« i Skodsborg, og selv om vi i dag selvfølgelig ikke formår at gribe de *særlige* hentydninger, der har ligget bag denne fordækte tale, forstår vi i hvert fald, at skomager P.s socialistiske aktioner har været så generende for somme, at de måtte bekæmpes med det stærkeste og farligste forsvarsvåben: latterliggørelsen.

Ved kommunevalget i 1897, som resulterede i socialisternes erobring af hele sognerådets »mindre del«, var mærkeligt nok – i første omgang ikke D.P., men en maler Jørgensen (ikke at forveksle med malermesteren af samme navn i Vedbæk) opstillet som partiets kandidat for Skodsborg. Hvad grunden har været til, at han først i sidste øjeblik kom med på listen i stedet for denne Jørgensen, ville de brændte protokoller nok have kunnet oplyse os om; nu får vi det aldrig at vide – og heller ikke, hvorfor han i 1903 ikke blev genopstillet, men erstattet af gartner Kr.Kristensen fra Nærum (se denne). Et lille fingerpeg giver dog måske alligevel følgende referat i Københavns Amts Avis af formandsvalget i det nye sogneråds første møde 4.1.1898:

Malermester Jørgensen foreslog at gjenfølge den nuværende Formand Proprietær P.Hansen med akklamation. Wilmann udtalte, at de nye Medlemmer havde besluttet ikke at

stemme ved dette Valg. Ved Afstemningen stemte 5 Medlemmer (de Gamle med Undtagelse af P.Hansen) paa P.Hansen. 5 (de Nyvalgte) stemte ikke. I anden Omgang faldt der 6 Stemmer paa P.Hansen, idet et af de nye Medlemmer (David Petersen) gav sin Stemme. P.Hansen gjenvalgtes saaledes til Formand for 1898«.

D.P. brød altså partidisciplinen allerede den første dag, gruppen var samlet.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Ligsynsmand fra 7.1.1893. Snefoged 1895-97.

Petersen, Jens Peter

glarmester, gårdejer, matr.2c af Søllerød, »Koføeds Minde«. Født 1821 i Rådvad, Lyngby sogn, død 23.12.1888 på »Koføeds Minde«. Søn af jordbruger Ole Pedersen (1787-1854) og hustru Margethe Jørgensdatter (1785-1873).

Gift o.1873 med Kirsten Larsen, f.1832 i Smørumnedre, d.25.4.1891 på »Koføeds Minde«. Datter af gårdmand Lars Nielsen og hustru Kirsten Jensdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs større del 1.1.1865-31.12.1867, Søllerød sogneråds større del 1.1.1868-31.12.1870.

P.P.s fader Ole Pedersen, der stammede fra Valby og i en årrække synes at have været bosat i Rådvad (for en kortere tid ind imellem også i København), overtog i begyndelsen af 1830erne forpagtningen af ejendommen matr.2c af Søllerød, der i 1808 var

udskilt fra Søllerød præstegårdsjord som »arvefæstegård« og siden 1827 ejedes af skolelærer, cand.phil. Jørgen Koefoed i Braaby. I 1835 købte han den af J.K., og i 1843 fik han kgl. bevilling til for fremtiden at kalde den »Koføeds Minde«. P.P., som var den næstældste af 6 børn, havde fra 18 års alderen ernæret sig selv som glarmester her i sognet. Men i 1844 blev han, 23 år gammel, brat revet ud af sin vante gænge og bragt i en situation, der voldte ham store bekymringer og fik ham til at henvende sig til det ærede sogneforstanderskab med et fortvivlet andragende:

»Efter i flere Aar at have ernæret mig som Glarmester i Søllerød Sogn blev jeg i denne Sommer taget til den militaire Tieneste og ansat ved Helsingørs' Jægerbataillon 3de Comp. No.5, og paa 5 a 6 Uger har gjennemgaaet Exerseerskolen. Da der for tiden, saa at sige, ei er nogen der kan udføre det i Sognet værende Glarmester Arbeide, og mit eneste Ønske er, jeg i Fremtiden kunde have mit Ophold i Sognet ved Professionen, saa vover jeg ærbødigst at ansøge det ærede Sogneforstanderskabs Bistand, for ved høisammes høiere Indstilling, at blive fritaget for at ligge i den faste Tieneste. Min ærbødigste Bøn er tillige, at der i min Fraværelse ei maa blive ansat nogen i dette Fag, da Arbeidet er ringe for een i dette Fag. – Helsingør d.13. Juli 1844. Ærbødigst P.Petersen Raavad«.

Noget så uhørt, at en indkaldt soldat i en fjern by skulle kunne løses fra sin faste tjeneste for ind imellem at kunne udføre sin civile profession i

sit hjemsgn, fandt sogneforstanderne imidlertid ikke fjerneste anledning til at søge udvirket. P.P. måtte pænt blive, hvor han var; hvor længe, véd vi ikke; men han står i hvert fald ikke anført i Søllerøds folketælling for 1845.

I 1854 overtog han gårdens bestyrelse for sin moder, der da var blevet enke i uskiftet bo, og i 1856 blev han dens ejer (skødte tinglæst 29.10.1856); men han vedblev dog lige til hen mod 1870 at drive glarmesterprofessionen ved siden af jordbruget. Dette var heller ikke stort; han klarede det ved hjælp af én eneste tjenestekarl, medens alt det »indvendige« blev udført af moderen og en ugift søster. Først efter moderens død i 1873 giftede han sig med en livs- og arbejdserefarende pige i passende alder (han var da 52 og hun 41), og fra da af kaldte han sig udelukkende gårdejer – og flottede sig nu tillige med 2 tjenestekarle.

At glarmester P. blev sat ind i sogneforstanderskabet af de højtbeskattede privilegerede vælgeres lille skare, vidner om den anseelse, han efterhånden erhvervede sig i sognet.

Efter hans død i 1888 overtog hans enke stedet; men hun døde allerede få år efter i 1891, og da den plejesøn, som det barnløse ægtepar havde taget til sig, på dette tidspunkt kun var 14 år gammel, blev ejendommen sat på auktion og kom dermed på helt fremmede hænder (urtekræmmer P.Thomsen, København).

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skoleforstander i Søllerød 1866-1870.
Medl. af Vejkomiteé fra 7.2.1868 og tilsynet med hospitalet m.h.t. lemmernes forplejning fra 9.6.1868. Indtræder i

sundhedskommissionen 5.5.1863.
Brandfoged 1867-82. Snefoged 1874-75. Ligsynsmand fra 3.4.1874. Folketællingskommissær 1870.

Petersen, Lars

tømrersvend, Vedbæk.

Født 24.5.1856 i Vedbæk, død 12.4.1937 s.st. Søn af skovløber Peter Larsen (1834-1918) og hustru Olivia Kathinka Nielsen (1832-1914).

Gift 24.10.1882 i Vedbæk kirke med Karen Margrethe Andersen, f.29.7.1859 i Bregnerød, Farum sogn, død 20.1.1911 i Vedbæk. Datter af jordbruger, sen. nattevagt på Strandmøllen Chr.Andersen og hustru Bodil Poulsen.

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1898-31.3.1909 valgt af Socialdemokratiet, og Søllerød sogneråd 1.4.1909-31.3.1913, valgt på den socialdemokratiske »Liste B«.

L.P. stod i tømrerlære 1873-77 og arbejdede derefter som tømrersvend i Vedbæk og omegnen uafbrudt indtil 1925. Det er hele hans ydre levnedsløb i én sætning.

Meget godt havde han haft at slægte på fra sine forældre, og meget værdifuldt havde han hentet gennem en sund, jævn og nøjsom opvækst i det ensomt og idyllisk beliggende lille skovløberhus i den østre spids af Trørødskov. Direkte nød havde han aldrig lidt, men han havde set mange gøre det, og det havde tidligt appelleret til hans retfærdighedsfølelse og manet ham til handling. Han havde måttet høre en hel del for sin deltagelse i organiseringen af en arbejderbevægelse her på denne af herskabs-landsteder og velhaver-

villaer prægede kyststrækning. Det hed f.eks. i Lyngbyavisen om et møde, som han i 1891 havde været med til at arrangere i Vedbæk: »Tilhørerkredsen var meget ubetydelig, men der er alligevel Grund til at spørge, om Bølle møder skal være Hverdagsmad herude«. Men da det kom til stykket, d.v.s. da han kom afgørende frem i rækkerne, viste det sig jo, at denne flittige og arbejdsomme håndværkersvend var en stiltfærdig, besindig og helt igennem solid og tillidvækkende mand, der udførte sine hverv – både inden for og uden for sognerådet – med den største samvittighedsfuldhed og en uomtvistelig dygtighed.

Det er ganske karakteristisk, at han efter godt 11 års tjeneste i det gamle sogneråd under landkommunalloven af 1867 også blev opstillet på partilisten ved det første kommunevalg efter den nye kommuneordning af 1908 – og det endda i topplacering som nr.2 lige efter Lars Peter Jensen. Købmand

Engelsen, som også hørte til »veteranerne«, fik tvivlsom midterplacering og kom – som tidligere nævnt – ikke ind. Alle de øvrige på listen var »nye folk«. Man satte åbenbart stor pris på L.P.s evner og arbejdskraft og ønskede at benytte sig af dem i yderligere 4 år. Han holdt også ud, men trak sig så i 1913 efter eget ønske tilbage.

I mange år sad han som medlem af bestyrelsen for Skodsborg og Omegns Sygekasse, og 1908-1930 fungerede han som vurderingsmand til ejendomsskyld. I oktober 1909 indstillede hans gruppefæller i sognerådet ham til den ledige stilling som sognefoged for østre distrikt efter malermester H.Jørgensen (se denne); men amtet fulgte den borgerlige flertalsgruppes indstilling og udnævnte gårdejer Niels Chr.Petersen, »Langagergård« (se denne).

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander Vedbæk 1901-13, fattigforstander 1909-13. Medl. af byggeudvalg 1898-1913 (formand 2.1.1907-2.4.1909), renovationsudvalg 1904-06, regnskabsudvalg 10.8.1905-31.3.1913, kloakudvalg 29.9.1906-2.4.1909, udvalg for bygnings- og sundhedsreglement 1909-13. Medl. af udvalg vedr. oprettelse af alderdomshjem 1907, vedr. lossepladser 1908, vedr. kommunal overtagelse af de private veje 1909, vedr. forandring i politivedtægt for N.Birk 1911, vedr. sognets sygekasse 1911, vedr. deling af kommunen i 2 kirkesogne 1912. Medl. af amtsudvalg vedr. tillæg til politivedtægt 19.9.1912. Sessionskommissær 1907-1911. Vurderingsmand til ejendomsskyld 1908-30. Delegeret til sognerådsforeningen 1909-

12. Folketællingskommissær 1911.
Medl. af bestyrelsen for J.P.Johnsens
Legat 1909ff. Medl. af bygnings-
kommission 1913-17, huslejenævn
1916-18, forsørgelsesudvalg 1917.

Petersen, Niels Christian

gårdejer, Trørød, sen. bankbestyrer i
Vedbæk og sognefoged.

Født 16.6.1864 i Trørød, død 1.12.1950
s.st. Søn af gårdejer Peder Christof-
fersen (1821-1881) og hustru Ellen
Cathrine Andersdatter (1824-1900).

Gift 29.11.1895 i Karlebo kirke med
Karen Marie Sørensen, f.31.10.1871
i Gunderød, Karlebo sogn. Datter
af gårdejer Hans Sørensen og hustru
Dorthca Cathrine Hansen.

Medlem af Søllerød sogneråds større
del 1.1.1901-31.12.1906.

P. overtog 12.12.1888 ejendommen
matr.3a af Trørød, »Langagergård« efter
sin moder, som havde drevet den siden
1881, da faderen Peder Christoffersen
(se denne) døde, og han drev selv
denne ikke særlig store gård (areal 47
tdr.land) indtil 1916, da han solgte den
til en ikke-landbruger med udstyknings-
planer i hovedet (som dog ikke blev til
noget i *den* omgang). Når han solgte
gården, var det vel fordi han var blevet
opfordret til at overtage bestyrelsen af
den Vedbæk-filial af Holte bank, som
netop var oprettet, og som han selv i høj
grad havde medvirket til at få stiftet.
Som en værdig ætling af den højt ansete
Christoffersenslægt nød han ubegrænset
tillid på egnen. Man kendte hans
praktiske dygtighed og ubestikkelige
retsindighed både fra hans tidligere virke
som sognerådsmedlem og fra hans
nuværende funktion som sognefoged for

østre distrikt og så derfor helst, at det
blev ham, der overtog den ansvarsfulde
post. Han modtog opfordringen
og skuffede heller ikke forventningerne
i de 20 år, han forestod ledelsen.
Raske udviklingsår var det, som
krævede sin mand.

Beskikkelsen til sognefogedstillingen
fik han i efteråret 1909, da malermester
H.Jørgensen (se denne) på grund af
sygdom havde begæret sig fritaget for
hvervet. Uden medbejlere var han ikke.
Vedbæk Håndværker- og Industri-
forening anbefalede f.eks. meget varmt
den kendte snedkermester Peter Nielsen
(populært kaldt »Per Nilen«), særlig
fremhævende dennes »udstrakte
bekendtskab til egnens beboere« og
hans »vindende væsen og noble
optræden«, og den socialdemokratiske
sognerådsgruppe gik lige så stærkt
ind for tømrer Lars Petersen (se denne);
men den borgerlige flertalsgruppe
holdt altså på gårdejereren fra
»Langagergård«, og amtet fulgte så

dennes indstilling. P. bestred derefter hvervet indtil 1920, da han afløstes af gartner K.Købke.

P. sad i en årrække indtil 24.11.1910 i bestyrelsen for »Stolpegården«, og 11.6.1914-31.12.1937 var han medlem af Landvæsenkommissionen som afløser af P.M.Hansen, »Langkærgård« (se denne).

Efter sin fratrædelse af bankledelsen i Vedbæk i 1936 tilbragte han sit lange otium i villa »Solvang« i Trørød, ivrigt puslende med sin have, som han holdt i en opsigtsvækkende fin stand, og han oplevede at se det meste af sin tidligere landbrugsjord forvandlet til et vidtstrakt villaområde.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Trørød 3.1.-27.6.1901, 5.1.1904-31.12.1906. Kasserer 27.6.1901-31.12.1903. Medl. af vej-udvalg 3.1.-27.6.1901, skoleudvalg fra 28.4.1905, regnskabsudvalget fra 10.8.1905, værgerådet fra 18.10.1905. Brandfogedassistent og brandsynsvidne indtil 28.11.1893, senere brandfoged indtil 24.11.1910. Snefoged 1895-97, 1900-10. Vandsynsmand 22.8.1904-12.8.1914. Medl. af bestyrelsen for Stolpegården 2.1.1907-24.11.1910. Voldgiftsmand ved tvistigheder angående handel med husdyr 15.8.1923 (genvalgt endnu 20.4.1932). Vedr. sognefogedbestillingen se teksten ovenfor.

Petersen, Peter Adolph

proprietær, »Egebækgård«.
Født 11.12.1867 på Egebækgård, Holte Mark, død 4.9.1915 i Trørød. Søn af gårdejer Lars Petersen (1833-81) og

hustru Wilhelmine Adolfine Frederikke Struck (1847-1912).

Gift 3.7.1896 i Søllerød kirke med Dorte Marie Christoffersen, f. 25.3.1868 i Trørød (»Lindevangen«), d.18.9.1923 s.st. (Kastanievej). Datter af gårdejer Lars Christoffersen (1825-94) og hustru Anc Cathrine Olsen (1835-1921).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1901-31.12.1906.

P. havde i flere år bestyret den gamle slægtsgård for sin moder, enkefru Wilhelmine P., der var søster til hotelforpagter Adolph Struck, Skodsborg Badehotel (se denne), og efter den ulyksalige ildebrand 30.7.1895, som udslettede hele bygningskomplekset, overtog han besiddelsen af den i samme år helt nyopførte gård med beboelseshus i moderne villastil (skøde tinglæst 22.1.1896).

Den unge nybagte proprietær, der var opdraget efter »den gamle skole«s principper, bondestolt og selvejer-

bevidst – og Højre-mand til finger-spidserne, blev straks stillet over for den »nye tid«s undergravende tendenser. Han havde ment sig i sin selvfølgelige ret til at afskedige nogle landarbejdere, han ikke var tilfreds med, og antage nogle uorganiserede svenskere i stedet, men havde fået noget andet at vide, idet samtlige husmænd og andre arbejdere på gården var gået i strejke. Hverken mark- eller staldarbejde ville blive taget op, før hr.P. havde bekvemmet sig til at danse efter arbejdernes pibe, erklærede »Social-Demokraten«, og Højre-avisen i Lyngby kommenterede (3.3.1896): »Dette maa bringe baade Landmænd og Ikke-Landmænd til Eftertanke! Højre maa virkelig samle sig og sætte haardt i mod haardt«. Hvad det endte med, har desværre ikke interesseret Lyngbyavisen. Men givet er det, at 5 år senere sad P. fredeligt i sogneråd sammen med flere af disse aktioners bagmænd og førte klassekampen over bord med så mangt et skæmtens ord.

I juli 1896 holdt han bryllup med den statelige frk.Marie fra »Lindvangen«, eneste datter af afd. gårdejer Lars Christoffersen (se denne). Hun bragte et rigt udstyr og mange penge med sig, og det fristede nok P. til et forbrug over evne. Der levedes flot på den nye Egebækgård. Megen selskabelighed dyrkedes, og der ofredes store summer på »parken«, som var familiens stolthed og særlige »status-symbol«. Den blev passet og plejet af en regulær gartner (Købke fra Trørød) og fyldtes efterhånden med sjældne eksotiske planter, som ægteparret nærede en ganske speciel forkærlighed for, og som fremskaffedes ved hjælp af en broder til P., der var

udvandret til Afrika. Men så begyndte det at gå den gale vej. For at hjælpe på den efterhånden vaklende økonomi indlod P. sig på dristige storspekulationer, som imidlertid slog fejl og bragte en hurtig ende på hele herligheden. I 1911 måtte han sælge den stolte slægts-ejendom, der var gået fra fader til søn gennem 5 generationer, og slå sig ned som rentier i en villa på Kastanievej i Trørød. Her døde han i 1915 pludseligt og uden forudgående sygdom, knap 48 år gammel.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg 3.1.1901-5.1.1904, for Trørød 27.6.1901-31.12.1906. Medl. af bygningsudvalg (formand) i hele perioden, skolekommission 9.10.-4.11.1903, vejudvalg (formand) fra 5.1.1904, gasværksudvalg 4.1.-31.12.1906. Vandsynsmand indtil sin død. Kommunens repræsentant i Lyngby-Vedbækbanens bestyrelse 1906-1913 (anmodes 20.8.1913 om at nedlægge dette mandat).

Rasmussen, Christian Engelke

gårdejer, Nærum.

Født 20.7.1810 i Nærum, død på ukendt dato i sommeren 1886 (druknet i Øresund), begravet i Søllerød 20.7.1886. Søn af gårdejer og sognefoged Rasmus Nielsen (1765-1831) og hustru Ane Pedersdatter (ca. 1764-1840).

Gift 25.11.1838 i Lyngby kirke med Ane Margrethe Eriksdatter, f. 5.5.1821 i Lyngby sogn, d. 23.10.1894 i Ordrup. Datter af gårdmand Erik Jensen og hustru Karen Andersdatter.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1848-31.12.1853.

C.R., der var svoger til de to store og ansete gårdmænd Lars Hansen, Trørødgård, og Christoffer Mortensen, Rygård, købte i 1837 af sin moder den fædrene gård i Nærum, som lå på det sted, hvor senere (i 1907) Andelsbageriet blev placeret, og hvis egentlige agerbrugsjord omfattede arealerne matr.4a af Nærum og matr.2c af Søllerød. Jorderne på matr.4, som bredte sig sydpå i form af et korrekt lagkagesnit indtil »Wesselsminde«s markskel, ligger i dag nedkuet under store husblokke og »Nærumvænge Torv«, og mod syd skærer den brede motorvej sig igennem på skrå. Matr. 2c, der oprindeligt var en del af Søllerød præstegårds vidtstrakte jorder og da kaldt »Nærumvang«, var i 1809 blevet erhvervet af C.R.s fader Rasmus Nielsen som »arvefæstjerd«, hvilket *reelt* ville sige: som ejendom.

Denne Rasmus Nielsen havde begyndt som avlskarl hos konferensråd Chr. Colbjørnsen på Nærumgård, og hans førstefødte barn var blevet båret til dåben af selveste konferensrådsindens, fru Engelke Colbjørnsen, medens de fineste kammerherrer og etatsråder med damer stod hos som faddere. C.R., der var den sidste i børneflokket, blev båret af etatsråd Schønheyders frue fra nabostedet på Nærumgade og fik – ligesom sine ældre søskende – fru Colbjørnsens fornavn til mellempynt.

Rasmus Nielsen havde været en meget dygtig og højt anset landmand og havde på den i sig selv ikke særlig givtige jord skabt noget i retning af et mønsterlandbrug, der havde givet ham så stort et udbytte, at han i 1820 var blevet i stand til også at købe Rygård i Øverød (som han samme år overdrog til en datter

og svigersøn). Men det ser unægtelig ud, som om sønnen ikke havde taget tilstrækkeligt af faderens evner i arv. Selve gården lod han sørgeligt forfalde. Der var ikke råd til at gøre noget som helst ved den, simpelthen fordi han ikke magtede at få noget virkeligt udbytte af den karrige jord. Vi har faktisk hans *egne* ord for det i en skrivelse, som han i marts 1859 sendte til sogneforstanderskabet med klage over at være sat til 20 rdl. i skolebidrag for det kommende år – mere, end hvad der krævedes af nogen anden gårdmand inden for Nærum skoledistrikt (det var åbenbart gårdens gamle ry fra Rasmus Nielsens tid, der havde spøgt i sogneforstandernes hjernekister):

»Min Eiendom bestaaer af ca.80–90 Tdr Land meget simple Jorder og 40 Tdr Land Præstjerd som en ansat til 18 Tdr Boniteret Land, hvoraf jeg svarer 18 Tdr Byg efter Capitelstaxten aarlig. Paa samme Jord ligger et Huus, som beboes af en gammel Fattiglem. Foruden eier jeg 2 Huuse i Nærum, som blive beboet af 4 Familier, undertiden staaer ledig koster en stor Deel i Repartitioner og kuns har ubetydelig Indkomst af. Til Gaarden er en simpelt langtfraliggende Eng og Tørvemose, som i Henhold til Slid og Arbeide give kuns liden fortjeneste, Gaardens Bygninger ere gamle og simple imod adskillige Gaarde her i Sognet, hvortil der tillige høre meget bedre Jorder end til min og hvis Eiere dog ere anført til at betale meget lavere Bidrag end jeg, saa er det mig kummerlig at det ærede Sogneforstanderskab ville gjøre saameget Forskjel ved Paaligning af Bidrag.

Da jeg kuns er en simpel Gaardmand som med Møie og Besvær maa drive mine slette Jorder for at kunne leve med Familie og bestride mine Udgifter. Jeg har ingen op-tænkende Indtægtskilde paa min Eiendom som f.Ex. ved Tørv eller Mærgel til med Varighed at forbedre mine sandede Jorder med, jeg maa allene med Gjødning kjøbe hvad der avles paa den Lætte Jord«.

Efter disse bekendelser kan det ikke undre nogen, at C.R. snart måtte begynde at blive træt af det hele. Kort tid efter denne skrivelses affattelse afhændede han al »præstejorden« til »Egevang«s daværende ejer Charles Emil Agier, 1866 udstykkede han en parcel af matr.4, og i 1870 solgte han alle sine Nærum-jorder til overretsprokurator C.M.Winther på Nærumgård Avlsgård og flyttede til Ordrup som rentier. De gamle forfaldne gårdbygninger er da formodentlig kort efter blevet nedrevet.

Som ætling af det Rasmus Nielsen'ske »dynasti« og jordejere i den store stil havde C.R. – trods alt – nydt megen anseelse på egnen. Her spillede vel også de rent menneskelige egenskaber ind. Han sad i sine bedste år med stor selvfølghed i sogneforstanderskabet; senere (1861-66) var han medlem af sundhedskommissionen, og fra 1867 til sin bortrejse fra sognet var han brandfoged for Nærum distrikt.

Hans endeligt blev tragisk og fyldt med gru. Under en sejltur med sunddamperen en sommerdag i 1886 styrtede han over bord og forsvandt i bølgerne, før nogen havde opdaget ulykken. De nærmere omstændigheder kendes ikke, så ingen kan sige, om dette styrt var frivilligt eller ufrivilligt.

Nogen tid efter (16.juli) blev han fundet som »strandvasker« af nogle reje-strygere, som lå ud for kysten ved Nivaa, identificeret af sønnen, gårdbestyrer Rasmus Christiansen, Trørød (se denne), som straks var blevet tilkaldt, og ført til lighuset i Søllerød.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Skole- og fattigforstander i Nærum 1848-53. Vandsynsmand 29.5.1847. Medl af komité til udarb. af vejregulativ 1849. Vejtilsyn Vangeboled-Ålebækrenden. Voldgiftsmand ved afløsning af pligtarbejde 1850-53. Sundhedskommissær for Nærum 1853 og 1857, indtræder i sundhedskommissionen efter Th.Walsøe 4.1.1861 (til 1863). Brandfoged 1867-69.

Rasmussen, Hans

slagter og høker i Nærum. Født o.1811 i Lyngesogn (Sorø amt), død 2.9.1887 i Nærum. Formodentlig søn af indsidder Rasmus Jensen og hustru Karen Jeppesdatter.

Gift 15.11.1844 i Søllerød kirke med slagter Jørgen Lorentzens enke Maren Sørensdatter, f.7.11.1802 i København, konfirm. i Søllerød 1817, d.16.6.1886 i Nærum. Hvem forældrene var, vides ikke, men de må være tilflyttet sognet før 1817.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 1.1.1856-31.12.1861.

H.R. betegnes i kirkebogen ved sit bryllup i 1844 som »Ungkarl af Høveltegaard« og må da vel formodes at have været tjenestekarl eller måske forvalter dersteds, indtil han nu flyttede til Nærum for at overtage den slagter-

forretning, han hade tilgiftet sig. Slagter Jørgen Lorentzen (1798-1843), som havde drevet forretning på matr.5b og 41 i henved en snes år, havde foruden sin enke efterladt sig 5 børn i alderen fra 1 til 14 år, så det var ikke så lidt, den nye mand i huset gik ind til. Men det så han åbenbart stort på – også på dette, at enken var en halv snes år ældre end han. Eventuelle finter desangående har han vel besvaret lige som den gæve jyde hos Anton Berntsen: »Hvor gammel hon æ? Hvoffe spør do om det? Æ handel er gjor', å den ka A stå ve'!« En af stedsønnerne var forøvrigt den senere slagter i Vedbæk Hans Gotfred Lorentzen, som døde 30.4.1864 på Augustenborg Lazaret af en lungebetændelse, han havde pådraget sig i Dybbølskanserne, og hvis minde endnu lever den dag i dag, takket være den mindetavle, som hans dybt sørgende moder og søskende fik lov til at opsætte i Søllerød kirke lige over for prædikestolen.

I maj 1856 etablerede H.R. sammen med slagter Eiberg en høkerhandel, og i februar 1858 søgte han om tilladelse til også at måtte sælge brændevin i potte- og pæglemaal fra sin bopæl; men det kunne sogneforstanderskabet, som han selv på det tidspunkt var medlem af, dog ikke gå med til at anbefale. Det havde året før gået med på, at slagter Eiberg måtte sælge »forskjellige Sorter af Øl at lade fortære paa Stedet«, og det turde være tilstrækkeligt, når hensyn skulle tages til befolkningens sundhed, økonomi og moral.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Nærum 1856-61.

Brandfoged 1846-6.5.1856. Vejtilsyn
Søllerød-Nærum-Rundforbi

Rosted, Bertel Michael

ejer af »Justineslyst«, Nærum. Født 14.11.1800 på Eskemosegård, Birkerød sogn, død 22.11.1877 på »Christiansminde« ved Sorø, begr. på Lyngby kirkegård. Søn af proprietær Anthon Nebbe Rosted (1771-1801) og hustru Helen Cathrine Koføed (1773-1825).

Gift 11.8.1826 i Lyngby kirke med Justine Hedevig Herring, f. 23.11.1804 i Brede, d. 28.4.1876 på »Christiansminde« ved Sorø. Datter af kobbersmedemester Herman Herring og hustru Magdalene Elisabeth Langemarch.

Medlem af Søllerød sogneforstanderskab 1.1.1842-31.12.1847.

R., der er opkaldt efter sin farfar, herredsfoged og birkedommer i Lejre herred og Ledreborg birk Bertel Michael Rosted (1727-85), blev født på Eskemosegård mellem Rudeskov og Sjælsø, som var en herregård af de mindre (»24 tdr. hartkorn, 312 tdr. land, deraf 31 skov og 18 rørsær«, meddeler »Trap« o.1900). Faderen – »velædle Rosted«, som Birkerød-præsten benævner ham i kirkebogen – døde efter kun 2 års ægteskab, da barnet kun var 1 år gammel, og moderen, som beholdt gården i eje til 1809, giftede sig derefter (4.9.1804) med ritmester Joachim Melchior Friboe (f.1779), der var en yngre broder til den kendte general-løjtnant Frederik Caspar Conrad Friboe på »Friboeshvile« i Lyngby, og da han var død i februar 1807, giftede hun sig i november samme år for 3.gang, nu med den engelskfødte fabrikant

John Bromly Nelthrop (f.1783 i London, død 1852 i København). Med ham levede hun i ægteskab indtil sin død i 1825, og så giftede *han* sig 2.gang 1.3.1826 med Sophie Mariane Lund (død 23.4.1833).

Sine første 9 år tilbragte R. på Eskemosegård; men da hans moder godt et år efter sit 3.ægteskabs indgåelse solgte gården, flyttede han med hende og sin 2.stedfader til København, hvor han – efter eget udsagn (brev til pastor Jacobsen i Søllerød 10.6.1860) – gik i skole indtil 1813. John B.Nelthrop var nogle år før blevet medbestyrer hos sin fader, Georg Nelthrop på papirfabrikkerne i Nymølle og Ørholm, og det var da naturligt, at drengen nu også flyttede derud. I de næste 13 år boede han i Nymølles bestyrerbolig, kaldt »Høyers Dal« efter en kaptajn Boye L.Høyer, som engang havde ejet den (sen. »Højersdal« og fra o.1860 helt fejlagtigt: »Høj og Dal«). 1816-20 stod han – stadig efter eget udsagn – i papirmagerlære, »snart på Nymølle og snart på Ørholm, sådan som fabrikmesteren fandt det fornødent at gøre forandring«; men hvad han derefter i de følgende 5–6 år var beskæftiget med, har han desværre ikke udtalt sig om; ganske almindelig papirmagersvend har han vel næppe været. Ved moderens død i 1825 arvede han en betydelig del af hendes store formue, og for den købte han så i 1826 den smukke lystejendom matr.8a ved Nærum gadekær, som folk fra gammel tid kaldte »Luxdorps Gård« efter den berømte geheimeråd Bolle Luxdorph, der i 18.århundredes 2. halvdel var dens mangeårige ejer.

Ejendommen, der havde et tilliggende af 15 tdr. land ager, 10 eng og mose og

4 skov, havde i en årrække tilhørt koffardikaptajn Ammond Ammondsen (f.1780, d.1845). Han havde i årene mellem 1811 og 1815 foretaget en ombygning af selve gården, hvorved den fik den skikkelse, som den bevarede så godt som uforandret, så længe den overhovedet eksisterede (nedrevet 1930): »Et grundmuret teglhængt stuehus med dobbeltkvist, der afgiver en herskabelig bopæl, og 3 udhuse, ét teglhængt, to stråttækte«, som det hedder i en beskrivelse fra 1834. Men nu måtte han af en eller anden grund skille sig af med den og nøjes med, hvad han i øvrigt havde af ejendomme på sydsiden af gadekæret. Handelen blev sluttet i april 1826, og da R. havde fået sig godt installeret, holdt han bryllup i august med Justine Herring fra Brede kobbermølle og førte hende til det smukke hjem, som han passende havde givet navnet »Justineslyst«.

Den unge og meget velstående grandseigneur nød straks fra begyndelsen stor agtelse og anseelse i hele sognet og førte et stort og gæstfrit hus. 1830-32 var han medlem af sognets fattigkommission, 1838-42 af dens skolekommission, og da han 5.1.1842 indtrådte i det første sogneforstanderskab, blev han straks enstemmigt udpeget til at være »skolepatron«. Sognets største hartkornbesidder, ejeren af Dronninggård, den hamborgske storkøbmand Jenisch, ville have været selvskreven til dette hverv, dersom han havde benyttet sig af den ret, som kommunalforordningen af 1841 gav ham til – uden valg – at indtræde i sogneforstanderskabet eller at sende en anden i sit sted; men han havde netop erklæret *ikke* at ville benytte sig af nogen af disse rettigheder.

Samme dag behandlede sogneforstanderskabet et af Rosted sammen med mægler Eskildsen og provst Boisen udarbejdet udkast til love for et »Søllerød Sognebibliotek«; det vedtoges at oprette et sådant, og R. og E. valgtes til at forestå bestyrelsen af det. Et bevaret regnskab og en dagbogskopi fra dette biblioteks første år, ført med Rosteds pen, viser, med hvilken energi, omhu og pertentlighed de to herrer har røgtet deres hverv. Hvor længe de gjorde det, vides ikke. R. havde desuden i mange år hvervene som tiende-kommissær og forligsmægler i tyendesager.

Sønneren Anthon Herman R. (f.1827), der hen mod 1850 var blevet forvalter på Holtegård, købte i 1853 den store Skebjerggård i Smørumedre sogn. Den handel måtte R. ved juniterminerne både i 1853 og 1854 yde »temmelig betydelige pengesummer« til, så han havde *nu* bestemt ikke de 1200 rdl. i årlig indtægt, som sogneforstanderskabet havde anslået det til, skrev han til sognefoged Lars Johansen (17.2.1854). Det var dog bekendt, svarede sogneforstanderne, at han foruden sin store gård var i besiddelse af en formue på 20.000 rdl., så der kunne ikke være tale om nedslag i skatten. Men det var forbi med de store dage, og i 1865 kom katastrofen. Han havde kautioneret højt for en fætter, som desværre viste sig at være insolvent, og det ruinerede ham i en sådan grad, at han blev nødsaget til at sælge gården og flytte bort. Sammen med sin hustru og en ugift datter tog han ophold på »Christiansminde« ved Sorø hos skovrider Carl F.Hanson, der var gift med hans yngste datter Justine. Han rettede

sig dog senere i økonomisk henseende, idet han i 1870 arvede 1280 rdl. efter en halvkusine. Det var jo ikke nogen ringe sum dengang, og skattevæsenet tog heller ikke dengang hovedparten deraf.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Fattigforstander for Nærum og Nymølle 1842-47. Skolepatron 1842-47. Skoleforstander for Nærum 1845-47. Vejtilsyn Nærum-Trørød-Holte, Nærum-Ålebæksrenden. Medl. af udvalg vedr. brandvæsen og skolevæsen 1842-47. Bestyrer (s.m. Eskildsen) af sognebiblioteket 1843-(?). Forligsmægler i tyendesager 6.6.1854-3.10.1865. Revisor af sognets regnskaber fra 30.11.1858.

Røhr, Frederik (Frits)

tømrer og hjulmand på Strandmøllen, senere kroforpagter s.st.
Født 30.1.1840 i Skodsborg, død 1.3.1900 s.st. Søn af Henriette Dorthea Røhr (1804-69), udlagt barnefader: murermester Carl Keller. Hun gift 29.11. 1841 med skovløber Frederik Petersen ved Strandmøllen.

Gift o.1870 med Frederikke Christine Friis, f. ca.1847 på Amager (oprindelse ukendt, dødsår ligeså, da hun efter 1900 fraflyttede sognet, uvist hvorhen).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1874-31.12.1879.

Den 35årige jomfru Røhr (datter af papirmager Rasmus Røhr på Strandmøllen) boede, da hun i 1839 indlod sig med den i nabolaget logerende 29årige ungkarl, murermester Keller, i et lejehus ved Skodsborg kro, hvor hun ernærede sig kummerligt ved undervisning af småbørn i læsning og håndarbejde. Da barnet var født, havde den gode

murermester forlængst trukket sig diskret tilbage, og nu sad hun dér, ene og fortabt, med skammen og formodentlig også med et indskrænket elevantal som følge af forargelsen i det lille bysamfund. Men nede i skovløberhuset ved Strandmøllen sad samtidig en 40årig enkemand med 4 børn i alderen fra 3 til 14 år og en 53årig husholderske, som kostede penge og åbenbart ikke var fristende at gifte sig med. Med andre ord: skovløber Petersen søgte en passende medhjælp, som ikke skulle have løn, og jomfru Røhr søgte en mand, der kunne forsørge hende. Og så lod altså de to sig forene. Det blev lykkeligt for dem begge. Og lykkeligt for barnet, som derved under sin opvækst undgik alle de drøje forulempelser, som dengang gerne blev de »uægte« og faderløse til del.

F.R., som synes at have været et både dygtigt og velbegavet menneske, var fra o.1869 tømrer og hjulmand på Strandmøllen; ved midten af 1870erne drev han i nogle år vognmandsforretning i Skodsborg og overtog derefter forpagtningen af Strandmøllekroen og den dertil hørende købmandsforretning. I 1894 fik han beværterbevilling og tilladelse til brændevinsudskænkning og -handel, og det forlyder fra pålidelig kilde, at han da selv fabrikerede en »morgenbitter«, der populært gik under navnet »Staldkrampe«, fordi enhver, som havde nydt bare et par stykker af den, måtte bæres ud i stalden! Men det må dog ikke give os alt for ringe tanker om F.R. At han var, eller i hvert fald havde været, en højt anset og respekteret mand, derom vidner ikke alene den omstændighed, at Kysten's almindelige vælgere ved

kommunevalget i december 1873 sluttede stærkt op om hans kandidatur, men også – og navnlig – dette, at meddelelsen om hans nægtelse af genvalg i 1879 overalt blev modtaget med den dybeste beklagelse. Man forstod hans bevæggrund: stærk optagethed af den blandede forretning, han førte; men man forstod næsten ikke, hvordan man skulle undvære en så »virkelig dygtig og samvittighedsfuld forstander« (som Amtsavisen skrev).

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander Skodsborg syd 1877-79. Medl. af vejkomité og hospitalskommission 22.1.1877-31.12.1879, sundhedskommission 15.1.1874 – (?) og tilsynskom. ved reparation af Søllerød kirke 1875. Brandsynsvidne 7.6.1887-13.5.1891.

Schiellerup, Hans Christian

maskinmester på Strandmøllen. Født 14.5.1822 i Farum, død 11.4.1897 i Vedbæk. Søn af smed i Farum, senere smedemester på Strandmøllen Johan Christian Schiellerup (1798-1874) og hustru Marie Cathrine Christensen (1801-75).

Gift (som enkemand) 20.3.1857 i Søllerød kirke med Elvine Kirstine Ammondsen, f.12.8.1828 i Nærum, d.16.9.1906 i Vedbæk. Datter af koffardikaptajn Ammond Ammondsen (1780-1845) og hustru Maren Christine Krog (1789-1879).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1874-31.12.1879.

S. tilflyttede allerede i sin tidlige barndom Søllerød sogn. Hans fader ses at være blevet indvalgt i sognets

fattigkommission 1830. Efter uddannelse hos faderen arbejdede han hos denne som kleinsmedesvend, medens samtidig den lidt yngre broder, Carl Lauritz S. tog sig af grovsmederiet. I august 1853 blev han selvstændig smed på Strandmøllen og giftede sig med pigen Johanne Alpers (f.1832 i København); men hun døde fra ham i løbet af ganske få år. Senere fremmedes han til maskinmester, og denne stilling bestred han med stor dygtighed indtil august 1883.

Ved kommunevalget i december 1873 satte de almindelige vælgere ham ind i sognerådet, og han svigtede ikke den tillid, der hermed vistes ham. Roligt og besindigt, samvittighedsfuldt og taktfuldt løste han de opgaver, der lagdes på ham. Man glædede sig over hans indsigtfulde saglighed og sunde sans og hans omsorg for de små i samfundet og beklagede derfor dybt, at han efter den 6årige valgperiodes udløb ikke var at bevæge til genopstilling. Hvad der gjorde

beklagelsen ekstra dyb, var den kedelige omstændighed, at hans lige så dygtige og samvittighedsfulde sognerådskollega og nabo, kroforpagter Fr. Røhr (se denne) heller ikke ville mere. At skulle miste begge de to dygtige Strandmølle-repræsentanter på én gang var en betænkelig sag, forekom det mange. Men heldigvis lykkedes det at få opstillet og valgt en ny kapacitet fra Strandmøllen: fabrikbestyrer Krog-Jensen (se denne).

At S. var højagtet og særdeles afholdt, ikke blot på Strandmøllen og der omkring, men også i vide kredse ud over hele sognet, derom vidner den storstilede fest, som afholdtes til hans pris og ære på Rådvad Hotel, da han i august 1883 trak sig tilbage til privatlivets fred. Vi lader avisreferenten, redaktør Herdahl fortælle lidt af det:

»Æresgæsten, der blev hentet i Vogn af Indbydelses-Komiteens Medlemmer, modtoges med Musikfanfare, og straks derefter gik Selskabet, der talte henved 80 Deltagere, til Bordene, der vare dækkede i den store Sal. Her bød Hotelejer Struck fra Skodsborg Velkommen og foreslog Hr. Kammerherre Rosen til Dirigent, hvilket Forslag modtoges med Aklamation. Hr. Rosen indtog Pladsen med et smukt og hjerteligt Velkommen til Æresgæsten, og kort efter udbragte han under Forsamlingens stærke Tilslutning et velmotiveret Leve for Hs.Maj.Kongen, hvilket efterfulgtes af jublende Hør, Bravo og 9 kraftige Hurraer samt Musikfanfare. Efter at en i Dagens Anledning forfattet Sang: »Til Chr. Schiellerup« var afsunget, talte

Skolelærer Mørch fra Skodsborg for Æresgæsten, hvis Liv han skildrede særdeles smukt og korrekt. Hr. Schiellerup takkede bevæget for den Ære, der blev ham til Del ved denne Lejlighed; han gik ikke med glad Hjerte bort fra sin vante, mangeaarige Gjerning, men han gik bort med Bevidstheden om at være fuldt paaskjønnet saavel af sin hæderlige elskelige gamle Principal som af sine Medarbejdere og Undergivne. Gaardejer H.Nielsen af Øverød takkede Indbyderne fordi de havde givet Sognets og Omegnens Beboere Lejlighed til at samles om en Mand, der fuldt ud fortjente den Hyldest, der blev ham til Del. En ældre Arbejder, Metalstøber Lund bragte Æresgæsten en varm Tak for hvad han havde været for sine Undergivne og udbragte en Skaal for Schiellerup med Hustru.« –

Så var man en lang overgang nær ved helt at glemme hædersgæsten. Der blev talt og skålet for kammerherre Rosen som kommunalmand og kammerherre Rosen som rigsdagsmand, for hædersmanden Drewsen, for »arbejdsmand« fabrikant Johnsen, for Struck som skaberen af det herlige Badehotel, for kvinden og »hende derhjemme«, Schiellerups »brave Hustru« (der var ingen kvinder til stede, end ikke hædersgæstens frue var indbudt!), for Slesvigerne og for landbostanden. Men så vendte endelig tilsidst metalstøber Lund tilbage til sagen med en tale for arbejderne på Strandmøllen, hvorunder han bragte S. en tak for alt, hvad han havde gjort for dem. Hermed sluttede dirigenten bordet, idet han endnu en gang mindede om æresgæstens mange fortjenester,

og redaktør Herdahl udbragte et leve for – kammerherre Rosen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg syd 1874-76. Sognekasserer 1877-79. Medl. af sundhedskommission 1860-63 og igen 1874ff. og af bygningskommission fra 25.11.1884. Ligsynsmand 8.11.1859-14.4.1869. Revisor for Stolpegårdens regnskab fra 1.3.1886 og for kommunens regnskab fra 14.6. s.a.

Sehested, Jens Georg Bernadotte Gyldenstjerne

kammerjunker, senere kammerherre, »Sølyst«.
Født 28.7.1808 i Itzehoe, Holsten, død 16.8.1873 på »Sølyst«, Vedbæk.
Søn af generalmajor, kammerherre Frederik Johan von Gyldenstjerne Sehested (1765-1830) og hustru Sophie Hedvig Agathe Kaas (1766-1833).
Gift 1836 med Sophie Frederikke Eleonora Hoppe f. 5.9.1807, d.1866. Datter af hofjærgermester, kammerherre Frederik Hoppe til Sæbygård (1770-1837) og hustru Marie Josephine Skeel (1780-1821).

Medlem af Søllerød sogneforstanderskabs mindre del 18.1.1858-15.11.1858, valgt ved suppleringsvalg.

Generalmajor Fr.J.v.Gyldenstjerne Sehested gjorde under Napoleonskrigene tjeneste ved monarkiets evigt truede sydgrænse i Holsten. I 1818 købte han »Enrum« ved Vedbæk; men det var ikke meget, han opholdt sig dér; han lod den for det meste passe af en bestyrer. Det var altså også kun i ny og næ, at sønnen Georg Bernadotte i sin tidlige ungdom færdedes her, men åbenbart tilstrækkeligt

til at vække en uudslukkelig kærlighed hos ham til stedets og den nærmeste omegns naturskønhed. Da hans familie begyndte at tage mere stadigt ophold på »Enrum«, var han selv andetsteds engageret. Han havde taget forsteksamen med 2.karakter og virkede fra maj 1832 som tjenstgørende forstkandidat ved det søndre sjællandske Overførster-Distrikt – for et vederlag af 3 mark om dagen. Vederlaget kunne han dog se stort på; han havde stor formue i ryggen og blåt blod i årerne og avancerede jævnt og støt på titel- og rangstigen, fra forstjunker til jagtjunker og videre til kammerjunker. I 1846 kunne han kalde sig »skovrider« uden at være det og fik for det 200 rdl. i årsløn. Men året efter opgav han sin karriere ad den vej og købte lyststedet »Sølyst« ved Vedbæk, som han straks lod stærkt ombygge, hvorved det fik den skikkelse, som det bevarede til 1915, da direktør Chr.Holm påny lod det underkaste forandringer. Her levede han som privatmand med hustru og to døtre indtil sin død i 1873, stadig avancerende på rangstigen, til hofjægermester og kammerherre.

At han i 1858 blev opstillet af de almindelige vælgere til suppleringsvalg efter fisker Jens Andersens udtrædelse af sogneforstanderskabet – og valgt, har næppe behaget ham synderligt. Han havde tid nok, men åbenbart ikke fjerneste lyst til at køre rundt i det store Vedbækdistrikt med opkrævninger og tilsigelser, høre på klager og petitioner, holde øje med smugkroer o.s.v. I hvert fald sørgede han hurtigst muligt for at få sig lempet ud af det hele igen. Og det var ham en let sag. Han flyttede bare hen på sommeren ud af

sognet til en af sine andre ejendomme og blev dér vinteren over. Og så vendte han i foråret 1859 tilbage som fast helårsbeboer i Vedbæk i sikker forvisning om, at man ikke oftere ville vove at opstille ham. Nu vidste folk i hvert fald, hvad han agtede at gøre i et eventuelt gentagelsestilfælde. Det eneste offentlige hverv han her udoover befattede sig med, var nogle års formandsskab i Søllerød Skytteforening (indtil 27.9. 1867).

Da Vedbæk kirke i 1871 skulle bygges, havde man først tænkt sig at placere den på en kammerherrens tilhørende højt beliggende strandgrund lige over for »Sølyst«, men da han hverken ville skænke eller sælge den, måtte tanken opgives. Som bekendt fandt man større imødekommenhed hos lensgreven på Enrum.

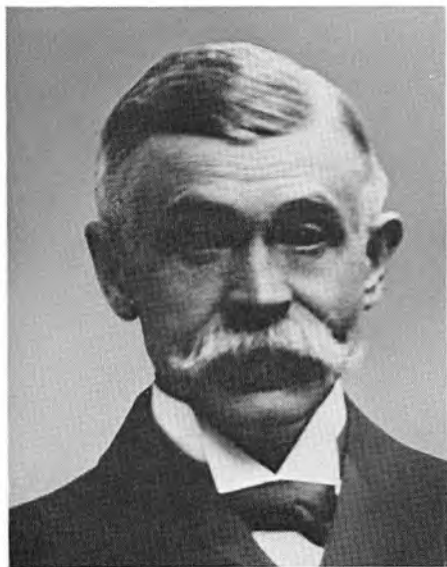
Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Vedbæk 1858.
Revisor for sognets regnskaber 2.12.1856-30.11.1858.

Struck, Johan Adolf

restauratør, hotelforpagter, senere hotelejer, Skodsborg.
Født 6.8.1850 i Rådvad, Lyngby sogn, død i beg. af 1940'erne på Frederiksberg. Søn af tømremester og restauratør i Rådvad, senere hotelejer i Skodsborg Johan Adolph Struck (1816-1890) og hustru Charlotte Wilhelmine Leffland (1816-1877).

Gift 1878 i Søllerød kirke med Julie Marie Hansen, f.1852, d.16.2.1888 i Skodsborg.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1889-31.12.1894.

Struck's fader, der var indvandret holstener, født i Neustadt, som søn af en tømmer og selv uddannet i faget i Burg på Fehmern (lærebrev 21.4.1835) havde i 1836 slået sig ned som selvstændig tømmer i Rådvad og her med årene oparbejdet en ret betydelig virksomhed. Han udtalte selv på sine gamle dage (1888), at han i sin tid havde opført over hundrede bygninger her på egnen, »deriblandt de fleste af fabriksbygningerne langs Mølleåen lige fra Furesø til Øresund«, og der er ingen påviselig grund til at betvivle hans udsagn. I 1861 lod interessentskabet på Rådvad ham bygge restaurationen på skråningen nord for mølledammen, og fra nytår 1862 overtog han selv forpagtningen af den og drev den til 1.4.1874, hvorefter han flyttede til det nye badehotel, som han lige havde opført på Skodsborgskrænten.

Unge J.A.S. overtog i 1878 sammen med sin yngre broder Vilhelm S. forpagtningen af det store badehotel, der

siden 1874 var blevet udvidet med en række »cottage« og en koncertpavillon, kaldt »Udsigten« (placeret 30 meter over vandspejlet i Øresund). De ordnede sig med faderen på den måde, at han selv bevarde titel og bestilling som hotelvært, medens Vilhelm blev bestyrer og Adolph restauratør (han var uddannet som kok under et flerårigt ophold i Paris. Under brødrenes ledelse foretoges så i de følgende år den ene store udvidelse og modernisering efter den anden: f.eks. annekshotellet syd for cottagerne (1880-81), parkanlæg ved stranden og ny stor dampskibsbro (1886) og to store tværfløje, en i hver side af den oprindelige hovedbygning (1887-88), og i august 1889 købte de det hele af faderen, som nu gik på gravens rand. 451.000 kr. gav de ham for det, så der måtte siges at have været god ynglekraft i de 900 daler, han i 1872 havde givet for grundarealet på skrænten.

At den travle restauratør i nov. 1882 skulle tvinges til at være brandfoged, behagede ham naturligvis ikke. Han bad straks om fritagelse, men den blev ham nægtet, bl.a. med den begrundelse, at han i murermester Hans Jensen jo havde en dygtig assistent. Han holdt dog stædigt på sit, og fik da også sin vilje efter, at det første år var gået.

Som ejere fortsatte brødrene med udvidelser og forandringer: en splendid »Thesalon« på skrænten under koncertsalen (1891), stor ombygning af hovedbygningens midterparti og hovedtrappe (1896) m.m. Men hermed havde de også gæbt over mere, end de kunne klare, og da et norsk spekulationskonsortium i 1898 meldte sig som

liebhaber, så de deres fordel ved at slå til. Købesummen blev 900.000 kr. – en svimlende sum for to mand alene, når man betænker, at hele den danske stats samtlige indtægter og udgifter i finansåret 1898-99 beløb sig til 76 millioner. Året efter fraflyttede Adolph S. kommunen og bosatte sig i København.

I 1888, da Struck-familiens anseelse og berømmelse – efter den store tilstrømning af internationale gæster i forbindelse med Den nordiske Udstilling i København – stod på sin højde, blev A.S. ved kommunevalget for de privilegerede vælgere opstillet som kandidat og valgt, idet 53 af samtlige 54 vælgere, som deltog i valget, kastede deres stemmer på ham. Af de øvrige kandidater fik kun proprietær P.M.Hansen, Langkærgård, et lignende stemmetal. Men efter valgperiodens udløb frabad han sig udtrykkelig genvalg, og det blev respekteret. Helt slap han dog ikke for offentlige hverv; han blev endda i sit sidste år som borger i kommunen nyvalgt medlem af sundhedskommissionen.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Distriktsforstander for Skodsborg nord 1889-94. Brandfoged 28.11.1882-12.11.1883. Medl. af bygningskommission 25.11.1884-20.1.1899. Snefoged 1891-97. Delegeret ved lykønskning i anledning af kongeparrets guldbryllup 1892. Voldgiftsmand v. jagtrettens afløsning 1891-99. Medl. af sundhedskommissionen 1898-1899.

Sørensen, Lars Peder
 sadelmager, Skodsborg.
 Født ca.1823 i Birkerød sogn, død i

København, vides ikke hvornår. Hvem forældrene var, foreligger heller ikke oplyst.

Gift med Caroline Mathilde Semler, f. ca.1825 i København.
 Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1868-31.12.1873.

S. kom til Skodsborg i 1857 fra Niverød, hvor han i en del år havde ernæret sig som sadelmager. 6. maj samme år meddelte han sogneforstanderskabet, at han i overensstemmelse med loven om fri høkerhandel af 8.3.1856 havde løst patent til fra sin bopæl at have udsalg af »de i loven ommeldte artikler« (skrivelsens kancellistil og elegante håndskrift røber – sammenholdt med hans personligt prentede navnetræk underneden – fremmed hjælp fra øvet hånd; det var ret almindeligt dengang, at jævne folk med fjerne og tarvelige almueskolekundskaber, når de fik pen i hånd, følte sig som en hund på glatbonet gulv og derfor helst undgik ethvert personligt forsøg på skriftlig udform-

ning). Men der var to andre i Skodsborg, som også havde løst høkerpatent, så konkurrencen blev jo lidt følelig, og derfor besluttede S. i august 1858 hellere at søge tilladelse til at drive sadelmagerprofessionen. Hans ansøgning blev straks enstemmigt anbefalet af sogneforstanderskabet, således motiveret: »Sognet trænger til den Slags Professionist«; og en enstemmig anbefaling fra sogneforstanderne var ensbetydende med bevillings snarlige udstedelse.

Som medlem af det første sogneråd efter landkommunalloven af 1867 var S. straks fra begyndelsen særdeles fremtrædende – for ikke at sige fremtalende (han var nærmest forhippet på at gøre sig bemærket, mente formanden, P.Hansen, Øverød). Navnlig tog han sig nidkært af småfolks sag og foer her frem mod de store gårdmænd med en lidenskab, som ikke altid tillod ham at veje ordene vel, men ofte blottede ham for overlegne modstanderes skarpe klinger. Om hans voldsomme sammenstød med gårdejerne Hans Nielsen, Langkærgård, og Peter Hansen, »Skovly«, er der allerede fortalt udførligt i det foregående (se under nævntes respektive biografier). Her skal blot som et lille supplement anføres et brudstykke af hans ordskifte med P.Hansen under den hidsige sognerådsdebat 3.2.1873 angående dennes formentlige forsømmelser som forstander for fattiganstalten »Søllerød Hospital«:

Hansen: »Sørensen har udtalt, at der er et uforsvarligt svineri på hospitalet, som er rent ud umenneskeligt. Hvad er det for svineri?«

Sørensen: »Jeg var der en søndag; der var sådan, at man kunne hænge en hat i osen; der var ingen skillerum,

intet sæde uden sengekanten; lagenerne var sorte, kort sagt, jeg fandt kun svineri og overfyldning af lokalerne. I dag er der vel nok rent, for der er jo nylig gjort hovedrengøring«.

Hansen (som straks forstod insinuationerne i den sidste bemærkning): »Jeg er ikke tilfreds med det svar. Det er fuldstændig usandhed, når S. siger, at jeg har overfyldt lokalerne. Der har nylig været to børn over det normerede antal af lemmer, men dem havde rådet selv bedt mig om at skaffe plads til, og de var allerede borte den omtalte søndag. Og når S. siger, at der er gjort hovedrengøring i disse dage, da erklærer jeg også det for en ligefrem usandhed«.

Sørensen: »Ja, men jeg har hørt det«.

Hansen: »Men De må ikke sådan løbe rundt med al den sladder, De hører!«

Sørensens sognerådsindsats påskønnedes dog af mange. Da han få måneder efter sin udtræden af sognerådet forlod Skodsborg (pr. 1.3.1874) for at »påbegynde en større forretning i hovedstaden«, blev han stærkt hyldet af en del af sognets beboere ved en festlig afskedsmiddag på Skodsborg kro, og Lyngbyavisen skrev i den anledning:

»Hr. Sørensen, der er bekendt i en vid Kreds, har taget mere end almindelig Del i det offentlige Liv og interesseret sig fortjenstfuldt for Søllerød Sogns indre Anliggender, hvorfor han ogsaa har haft Sæde i Sognerådet, i hvilket han som Talsmand for Arbejderne ikke har gjort sig saa ganske lidt fortjent af disse«.

Han nedsatte sig derefter som rammefabrikant på Gl.Kongevej i København. Han kan følges i Københavns Vejviser på skiftende adresser indtil 1883, men derefter tabes alle spor (efter kommunearkivar Sv.Aa.Thomassen's notater at dømme).

Hans yngste datter, Jørgensine, blev senere gift med fabrikbestyrer O. Husen på Ørholm, der i november 1894 blev bragt i forslag som sogneråds-kandidat, men udtrykkelig frabad sig den ære.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Skodsborg 1868-73. Brandfoged 7.10.1863-15.5.1868. Medl. af komité til opførelse af sprøjtehus i Skodsborg 1868. Medlem af den nyvalgte bestyrelse for Søllerød Hospital 3.3.-31.12.1873. Ligsynsmand (til 30.1.1874). Folketællingskommissær 1870.

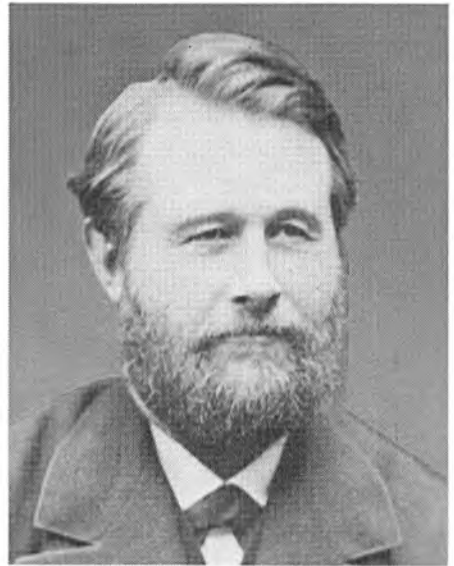
Thalbitzer, Sophus

skovfoged i Rundforbi, sen. skovrider i Stenderup ved Kolding. Født 17.6.1837 på »Cathrinebjerg«, Sengeløse sogn, død 4.3.1907. Søn af godsejer, landstingsmand, etatsråd Carl Vilhelm Thalbitzer (1801-1867) og hustru Elisabeth Brøndsted (1804-1871).

Gift 14.6.1877 med Marie Mathilde Brasen, f.18.9.1854 i Slesvig. Datter af sen. sognepræst i Bloustrød-Lillerød, provst Carl Peter Brasen (1816-1896) og 2.hustru Vilhelmine Elisabeth Garlieb (f.1824).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1880-28.12.1882.

S.Th.s fader, den i sin tid kendte godsejer og politiker Carl Vilhelm

(»Billy«) Thalbitzer, der som medlem af Landstinget fra 1849 til sin død – først som bondeven og senere som national-liberal – kæmpede ihærdigt for fæstebøndernes sag, var søn af konsul Henry Thalbitzer i Helsingør (1767-1818), hvis hustru Sophie Dorthea f.Zinn (1774-1851) har gjort sig berømt for eftertiden ved sine efterladte henrivende erindringsoptegnelser kaldt »Grandmamas Bekiendelser«. Denne umådelig livlige, højt begavede og fint dannede »grandmama« levede sine sidste mange år hos sin søn på Cathrinebjerg, og S.Th., som var 14 år gammel, da hun døde (27.12.1851), har altså under hele sin opvækst været i nær berøring med hende og uden tvivl modtaget stærke indtryk og påvirkninger af hendes personlighed. Hendes broder, agent Johan F.Zinn (1799-1838) var fader til komponisten J.P.E.Hartmanns 1.hustru, Emma Zinn (1807-1852). Denne lige så livlige og strålende personlighed har S.Th. også kendt i sine

barneår; og hendes datter, Emma Hartmann, som blev gift med pastor Fr. Wedel i Søllerød (se denne), har han som halvætter uden tvivl haft fornøjeligt samkvem med i de år, han opholdt sig her i sognet. Han var selv, lige som hun, et overordentligt hjertevindende, elskværdigt, livfuldt og almindelig afholdt menneske. Også gamle onkel Hartmann har han plejet omgang med under dennes årlige sommerophold på »Justineslyst« ved gadekæret i Nærum.

S.Th. tog forsteksamen i 1859 og lærte derefter landvæsen. 1863 blev han soldat, deltog i krigen 1864 og blev sekondløjtnant 1. juni samme år. Efter forskellig virksomhed ved private skove og som »lærer i naturvidenskaberne« ved en folkehøjskole blev han 1.12.1872 ansat som assistent ved Hørsholm skovdistrikt hos skovrider Landsberg, efter hvis død i 1876 han i 3½ måned var konstitueret skovrider; derefter var han i et halvt år assistent ved 2. Frederiksborgske Skovdistrikt, indtil han 1.5.1877 udnævntes til skovfoged i Rundforbi.

Han var embedsmand til finger-spidserne, punktlig og bestemt, og sognet nød godt af hans arbejdskraft, ikke alene i sognerådet, hvor han indtrådte 1.1.1880 efter valget d.2. december, ved hvilket 93 af de 125 almindelige vælgere, som deltog, gav ham deres stemme, men også i sundhedskommissionen, hvor der altid var nok at tage fat på. I sin Søllerødtid udførte han tillige et betydeligt litterært arbejde som medarbejder ved Møller Holst's Landbrugets Ordbog (1877-83) og oversætter af den hannoveranske forstmand H.C. Burckhardt's berømte

værk »Säen und Pflanzen«, der havde stor indflydelse på dansk skovdyrkning. Om hans arkæologiske interesse vidner en beretning, han indgav til Nationalmuseet om en udgravning, han havde foretaget af en bronzealderhøj lige øst for Rundforbi, og hvorved han havde gjort overordentlig rige fund af kvindesmykker fra bronzealderens storhedstid.

7.12.1882 modtog han kgl. udnævnelse til skovrider for Stenderup Skovdistrikt ved Kolding, og da han samtidig havde fået pålæg om at tiltræde stillingen snarest muligt, måtte han altså omgående bede sognerådet om fritagelse for alle de ham betroede kommunale hverv og overdrage sit distriktsforstanderskab til proprietær Octavian Holm på »Egevang« (se denne). Sognerådet godkendte naturligvis hans udtræden, men lod hans mandat stå ledigt indtil videre, da nemlig samtidig fabrikbestyrer Krogh-Jensen, Strandmøllen (se denne) havde fået bevilget fritagelse fra 1.4.1883 at regne, og det således måtte anses for mest praktisk at tage begge suppleringsvalg på én gang i slutningen af marts. Sådanne vakanser kunne man finde lovhjæmmel for i landkommunallovens § 11; men de skulle være énstemmigt vedtagne.

Fra embedet i Stenderup, hvortil han fra 1884 også fik lagt tilsynet med de private skove i de ved grænsedragningen i 1864 fra hertugdømmet Slesvig udskilte 8 sogne syd for Kolding, forflyttedes han under 10.12.1889 til 1. Kronborg Distrikt med embedsbolig på »Landlyst« ved Helsingør, og her indvalgte han i 1890 i Tikøb sogneråd og blev straks dets formand.

Indtil 1905 var han censor ved

skovbrugseksamens 2.del og fra 1903 til sin død bestyrelsesmedlem i Dansk Skovforenings Sjællands-Afdeling.

R.af Dbrg., Erindringsmedalje for Krigen 1864.

Udvalgsposter og kommunale hverv

Distriktsforstander for Nærum 1880-82.

Medl. af vejudvalg 13.1.1880-28.12.1882,

sundhedskommission 20.6.1882-16.1.

1883, bestyrelsen for E.Agiers Minde-

legat 8.2.1880-19.12.1882. Folke-

tællingskommisær 1880.

Thomsen, Thomas

skovfoged i Rundforbi.

Født 15.9.1813 i Værløse sogn (døbt i

Farum kirke 24.10.), død 22.5.1869

i Rundforbi. Søn af skovfoged Lars

Thomsen (1786-1860) og hustru Emilie

Ulriche Schade.

Gift 28.10.1842 i Lyngby kirke med

Maren Kirstine Mortensdatter, f.1816 i

Nærum (døbt i Søllerød kirke 14.7.),

d.juni 1885 i Nærum. Datter af gård-

mand Morten Andersen (1775-1838) og

hustru Ane Marie Larsdatter (1776-

1843).

Medlem af Søllerød sogneforstander-

skabs mindre del 5.4.1864-31.12.1867,

valgt ved suppleringsvalg.

T.T.s farfar, Thomas Larsen var

mangeårig skovfoged i »Gjelte-Hus«

(embedsbolig sammenbygget med lyst-

stedet af samme navn, senere kaldt

»Skovly« og i vort århundrede

»Geelsgård«) og ældre broder til gård-

mand Christoffer Larsen, »Paradis-

gården« i Øverød, hvis søn var foran-

nævnte sogneforstander Morten

Christoffersen. T.T.s far (gift med en

datter af kromand Schade på

»Søborghus«) var på det tidspunkt, da sønnen fødtes i 1813, konstitueret skovfoged i Værløse, men blev kort efter udnævnt til skovfoged i Rundforbi, hvor han virkede, indtil han o.1835 forflyttedes til Hjortekær ved Eremitagesletten.

T.T. selv var, da han i 1842 indgik ægteskab, kgl. skytte i Tårnby på Amager, men flyttede vistnok samme år til Hjortekær. Hans første barn er i hvert fald – ifølge Lyngby kirkebog – født *her* så tidligt som 24.februar 1843. Hans hustru Maren Kirstine, som var en yngre søster til forannævnte sogneforstander Anders Mortensen på gården matr.7 af Nærum (»Vognsmandsgården« senere kaldet), havde åbenbart tjent som pige hos sin tilkommende svigerfader i Hjortekærhuset, og her har skytten fra Tårnby altså lært hende at kende så godt, at et hastebryllup måtte foranstalles. Sligt var overordentlig almindeligt og toges som regel med resignation og fatning. Skam, skændsel og skandale kendtes i den forbindelse hovedsagelig kun i samfundets »højere cirkler«.

I Hjortekær ernærede T.T. sig fortsat som kgl. skytte. I 1846 opholdt han sig en tid med sin familie i Tibirke, men i 1847 finder vi ham igen i Hjortekær, hvor han drev skytteriet, indtil han i 1857 blev ansat i sin faders tidligere embede som kgl. skovfoged i Rundforbi. Dette embede varetog han til 22.5.1869, da han pludselig døde, ramt af apoplexi, kun 56 år gammel.

I 1864 var han blevet udpeget til at være den forsvundne sogneforstander, C.F.Bock's stedfortræder og valgt ved et suppleringsvalg 5.april, som måtte have amtets godkendelse, da

sagen jo var lidt ekstraordinær. 12 mand stemte på ham, og stort flere deltog heller ikke i valget, skønt der var hundreder af valgberettigede. Man kunne ikke påstå, at de kommunale spørgsmål ligefrem optog sindene hos den store befolkning. Da valgperioden for »mindre del« var udløbet 31.12.1867, blev han ikke genopstillet; måske ønskede han det heller ikke.

Udvalgsposter og kommunale hverv
 Skoleforstander for Nærum 1866-67.
 Medl. af vejkomité 11.1.1865-31.12.1867. Vejopsyn: Holte-Rundforbi-Nærum. Ligsynsmand 7.10.1863.

Tvermoe, Carl Fritz Cornelius
 forpagter, senere ejer af »Søllerødgård«, senere igen ejer af »Søllerød slot«. Jægermester.
 Født 13.10.1863 i København, død 23.11.1941 i Søllerød. Søn af kaptajn, senere generalløjtnant Carl Tvermoe (1830-1898) og hustru Anna Petra Henriette Munthe af Morgenstjerne (1832-1926).

Gift 29.12.1888 med Maren Poulina Marie Hansen, f.i Skads ved Esbjerg, d.10.7.1937 på amtssygehuset i Gentofte, begr. i Søllerød. Datter af husmand Christian Madsen og hustru Ellen Kirstine Hansen. Adopteret af Konsul Poul Hansen (død 1908) og meddelt dennes efternavn ved bevilling af 15.6.1876.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 18.11.1890-31.12.1894, valgt ved suppleringsvalg.

C.T., der var søn af den i sin tid meget fremtrædende og betydelige militærekspert og -skribent og

konservative politiker Carl Tvermoe, blev uddannet som landbrugskandidat og afsluttede sin militære tjeneste med løjtnantsrang. I 1888 blev han forpagter af »Søllerødgård«, som hans tilkommende, meget velhavende svigerfader, konsul Poul Hansen (tidligere mangeårig ejer af Kastrup Saltværk) havde købt samme år af bogtrykker Jul.Hoffensberg og proprietær J.Christiani (se denne) for 108.500 kr. Det var tanken, hed det, at drive frøavl i den helt store stil. Hovedbygningen, som lå langs med Søllerødvejens nordside fra Søllerød torv og østefter, blev straks underkastet en grundig restaurering og ombygning. Men de rigtig store forandringer på ejendommen kom først efter, at C.T. i 1907 havde overtaget den. Han var da også blevet ejer af »Krogholmgård« i Trørød (købt 1905 af enken efter foran nævnte gårdejer Ole Jensen), og i 1908 købte han tillige »Trørødgård«, som han lod drive ved en bestyrer indtil dens brand i 1917. Krogholmgårds jorder

udstykkede han derimod efterhånden til villabyggeri, og selve bygningerne lejede han fra 1910 til »Studenternes sociale Sekretariat«, hvis planer om et feriehus for fattige og udslidte gamle fra triste hovedstadskvarterer han havde læst om, og gennem sit spontane lejetilbud nu altså gav mulighed for realisation. På selve Søllerødgård anlagde han en veritabel park fuld af smukke anlæg og spændende souvenirs fra hans mange rejser i eksotiske lande – og med et kunstigt bjergparti i det nordøstre hjørne; skabte endvidere en pompøs indkørsel til den gamle historiske lindeallé, lukket af den gamle gitterport fra Schimmelmans Palæ i Bredgade, som han på visse betingelser havde fået overdraget af Kunstindustri-museet, og omdannede en ældgammel ladebygning (eneste bevarede rest af det oprindelige Søllerød slot fra 1700-tallet) til et nydeligt »slotskapel« i gennemført renæssancestil både udvendig og indvendig (højtidelig indviet i juli 1911). Endelig nedrev han i efteråret 1915 den gamle, ikke videre pyntelige hovedbygning og opførte i stedet – godt bortrykket fra vejen – et miniatureslot i imiteret barokstil, tildels efter egne tegninger. Det ødelagdes ganske vist totalt ved en natlig brand i januar 1921, men genopførtes omgående i præcis den samme skikkelse som før. Og sådan ligger det stadig idag, nu i 4. generations eje.

C.T. var en dygtig og energisk mand med klar forstand og naturlig ligefremhed og en veludviklet humoristisk sans, som han også skriftligt i højeste grad forstod at give udtryk for (altsammen tydeligt taget i arv fra faderen), og dertil en overordentlig stor interesse for

alle slags offentlige sager forenet med en tilsvarende offervilje. Det er ikke for meget sagt, at han ved sit mangesidige offentlige virke i sine bedste manddomsår, satte sig blivende spor på den egn, der i mere end et halvt århundrede var hans hjemsted, og som han alle dage elskede højt.

Da kroejer J.P.Mess ved sin bortrejse i november 1890 trådte ud af sognerådet, blev C.T., kun 27 år gammel, indvalgt i hans sted. To år efter blev han formand for sundhedskommissionen. Ved kommunevalget i 1894 fik han kun 30 stemmer og trådte dermed for stedse ud af sognerådet. Men han fortsatte som formand for sundhedskommissionen til 1897 og fungerede påny som sådan 1901-07. Med hvilken fasthed og kyndighed han bestred dette hverv, viser hans talrige skrivelser til sognerådet, udførlige og indgående, præcist sigtende mod sagernes kernepunkter og ofte bidende sarkastiske i udtryksformen. Allerede i 1893 slog han til lyd for en gennemgribende reform af sundhedsvedtægterne, og det blev i høj grad hans synspunkter, der kom til at præge den nye vedtægt, som fik sin endelige stadfæstelse i 1900.

Som formand for »Højres Arbejder- og Vælgerforening« i Københavns amts 4.valgkreds (Lyngbykredsen) kom han i 1897-98 ud i hård blæst, dels fordi han ved kommunevalget for de almindelige vælgere her i Søllerød havde undladt i tide at få opstillet en forsvarlig anti-socialistisk kandidatliste, der muligvis (det mente man da) kunne have hindret socialisterne i på én gang at erobre *hele* den mindre del af sognerådet, og dels fordi han efter oberst Coldings fratrædelse som kredsens

folketingsmand ivrigt støttede den unge kammerjunker, cand.jur. Skeel's kandidatur, medens han kun viste lunken interesse for modkandidaten, proprietær E.G.Piper, »Hummeltofte« og »Holmegård«, som flertallet af højrevælgerne ønskede valgt. En fraktion af gode gamle højremænd, der havde dannet en ny forening kaldet »Pipers Vælgere«, agiterede særdeles krasbørstigt mod kammerjunkeren, som blev beskyldt for at have praktiseret en regulær, men Gud ske lov, som det viste sig, umulig socialist ind i Gentofte sogneråd og det udelukkende for at chikanere sin uven, sognerådsformand, folketingsmand, etatsråd Niels Andersen, og mod C.T., som beskyldtes for »socialistvenlighed«, fordi han – ligesom skovfoged Brüel (se under denne) – offentligt havde fremhævet socialdemokraternes berettigede krav på at få del i sognerådsmandaterne. Han gav igen med næb og kløer, og en drabelig polemik udviklede sig. Helt galt blev det, da C.T. på et politisk møde i Hellerup (februar 1898) udtalte, at kommunale forhold havde ikke noget med politik at gøre, og at han hellere ville sidde i et sogneråd med 3 à 4 socialister end med de »grødbønder«, han i sin tid havde siddet med, og senere hen i talen var kommet ind på det »mærkelige«, at der endnu stod folk i H.A.V.F., som ikke sympatiserede med denne i kandidatspørgsmålet; »det kunne ikke være folk af ære«, sagde han. Det var et nummer for groft for sognerådsformanden, proprietær P.M.Hansen (bestyrelsesmedlem i »Pipers Vælgere«). Han *måtte* reagere i Lyngbyavisen – og gjorde det på *sin vis*:

»Da Hr. Løjtnanten strax i sin Udtalelse er kommen ind paa Forhold vedrørende den Tid, han sad i Søllerød Sogneraad, hvoraf jeg er Medlem og ogsaa var det sammen med Løjtnanten, vil ærede Læsere vistnok forstaa, at jeg studsede lidt over det mindre smagfulde Udtryk, som var anvendt. Jeg kjender imidlertid Løjtnant Tvermoes som et meget godmodigt Menneske, der blot har den fixe Ide om sig selv, den nemlig: at han er noget stort, til Tider endogsaa noget meget stort. Formodentlig maa denne fixe Ide have været altbeherskende hos ham, da »Grødbønder« slap ud. Jeg skal imidlertid slet ikke tage det Ord fortrydeligt op, men har De Brug for min Medlidenhed, Hr. Løjtnant, fordi De ikke undser Dem ved at bruge »Bølleudtryk« om Mænd, De tidligere har arbejdet sammen med, saa skal De faa den, ja, De har forøvrigt alt haft den længe«.

Hvad spørgsmålet »folk af ære« angik, ville han bare lige tilsidst bemærke, at han meget godt kendte hr. løjtnantens begreber om ære fra den tid, de sad sammen i sognerådet; de havde ikke altid været så ømtålelige, som de nu syntes at være!

Piper sejrede stort over Skeel ved folketingsvalget 5.4.1898, men han var selv lige på nippet til at blive slået af socialisternes kandidat Fr.Borgbjerg. I Søllerød blev han slået, idet B. her fik 222 stemmer og han selv kun 165. Og hvorfor? Fordi Højres vælgere svigtede – lige som de havde gjort ved kommunevalget i efteråret. Og hvorfor gjorde de det? Fordi der var sat splid og forvirring i rækkerne. Og hvem

havde en stor del af skylden for det?
Tvermoes!

Disse politiske rumlerier rokkede dog ikke ved C.T.s almindelige agtelse og anseelse, og de lammede heller ikke ham selv i ringeste måde.

I 1898 valgtes han til kirkeværge, og i denne stilling, som han bestred indtil nytår 1914, sørgede han for at få bragt en længe tiltrængt orden i kirkegårdsforholdene i Søllerød. At grave, hegn og stengærder, gange o.s.v. nu var i så fortrinlig en orden, at kirkegården var blevet til en seværdighed i sognet for alle fremmede gæster, kunne nærmest regnes ham til gode, hed det i 1908.

I december 1898 havde sognerådet vedtaget at imødekomme et beboerønske om opsætning af 4 petroleumslygter på Holte Stationsvej og 3 på Øverødvej hen til tømrermester Fr.Christensens ejendom. Dem tilbød C.T. at sørge for med pasning, tænding og slukning (dog ikke egenhændigt) i 3 år for en årlig betaling af 20 kr.pr.lygte, og tilbudet blev modtaget. Samtidig havde han på en del beboeres vegne i Øverød, Søllerød og Dronninggård indsendt ansøgning om tilladelse til anlæggelse af et privat gasværk på passende sted, men den havde sognerådet lagt til side 31.7.1900. I 1901 sørgede han for, at der blev opsat petroleumslygter (7 ialt) på strækningen fra Nyholte til Søllerød by, og i april 1904 luftede han påny planer om et gasværk, som han og sagfører Henning Hansen ville bygge i fællesskab. Men sognerådet erklærede nogle måneder senere, at kommunen nu selv var til sinds i nær fremtid at gennemføre et lignende projekt.
»Hansens og Tvermoes' gasværk er

dermed eksploderet«, skrev Nordre Birks Tidende.

I 1903 blev han bestyrelsesmedlem i den nyoprettede Holte-afdeling af Lyngbykredsens konservative Forening, og fra oktober 1905 var han dens formand, indtil han i november 1913 afløstes af kaptajn Billenstein; derefter var han atter almindeligt bestyrelsesmedlem indtil 25.1.1926. I 1907 var han medstifter af Nyholte Bank og i 1910 af Søllerød Grundejerforening, hvis formand han tillige var gennem en længere årrække. Endelig skal nævnes, at han i årene før 1.verdenskrig var formand for Dansk-Russisk Export-selskab og for Danske Landmænds Exportforening af Landbrugsprodukter.

Han foretog gennem årene utallige rejser i udlandet, og i sine senere år tilbragte han hvert eneste vinterhalvår i San Remo i Italien (»Villa Danimarca«).

Jærgermester, kommandør af den franske dekoration Mérite agricole og Officer af den tunesiske Nichani-el-Iftikar.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød 8.12.1890
31.12.1894. Medl. af vejudvalg 1892-94 (formand 2.1.-26.4.1892), udvalg vedr. »Kirkebakken« på Attemosevej 1893 (udpeget til at udføre nivelleringsarbejdet 1.1.1894), udvalg vedr. udskrivn. af heste og vogne i tilfælde af mobilisering 1893 (desuden 13.1.1893 overdraget at gøre indstilling om heste, der egner sig til at fremstilles for Mønstringskommissionen af 1893). Medl. af sundhedskommissionen 5.8.1890-17.1.1907 (formand 1892-97 og 1901-07) og skolekommissionen 1892ff. Tilsyn med plejebørn i Søllerød 21.10.1890-

15.10.1919. Voldgiftsmand ved jagtrettens afløsning 3.2.1891(?). Snefoged 1891-1919. Forligsmægler i tyendesager 13.12.1892-5.10.1919. Kirkeværge 1898-18.6.1913. Brandsynsvidne 2.2.-16.3.1900.

Ulrich, Hans Christian

forstråd, skovrider, »Geelshus«.

Født 1.1.1822 i »Gunneshovhus« under Bregentved gods, Alsløv sogn, Præstø amt, død 23.4.1905 på Holmegård i Virum. Søn af forstinspektør Niels Brock Ulrich (1791-1878) og hustru Dorothea Wörpel (1794-1877).

Gift 11.10.1853 i Egebjerg kirke (Odsherred) med Wilhelmine Marie Sigismunda Wellendorff, f.29.6.1824 på »Udsigten« ved Viemose, d.9.2.1910 på Holmegård i Virum. Datter af forstkandidat, sen. skovrider på Odsherred Skovdistrikt, justitsråd Chr.Wellendorff (1791-1859) og hustru Cathrine Elisabeth Ulrich (1793-1853).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 16.3.1868-31.12.1870, valgt ved suppleringsvalg.

U. blev forstkandidat i 1846 og deltog i krigen 1848-50 som herregårdsskytte (frivilligt jægerkorps). 1851 blev han assistent på Odsherred Skovdistrikt hos sin onkel, skovrider Chr.Wellendorff, der var gift med hans faster, og fik hermed en fremragende læremester. Wellendorff (født i Kiel og forstuddannet dér) var en meget betydelig forstmand, som kom til at øve den største indflydelse på dansk skovbrug. Det er blevet sagt om ham, at »med ham vandt nye anskuelse så vel på det økonomiske som særlig på bestandplejens område fast fodfæste i skovbruget herhjemme«.

Og U., som i 1853 giftede sig med sin kusine Wilhelmine, vandt ved sin egen dygtighed hurtigt sin svigerfader og onkels tillid; faktisk ledede han en stor del af skovene her på egen hånd, og da W. døde i 1859, blev U. konstitueret i hans embede, indtil efterfølgerens udnævnelse i 1860. Herefter var han atter assistent et par år; men fik så 1.4.1862 udnævnelse til skovrider på 1.Københavns Distrikt. Skovriderboligen lå da fra gammel tid i Jægersborg; men da distriktet i 1865 var blevet forøget med Rudeskov og Bistrup Hegn, fandt man det mere praktisk at rykke den lidt længere nordpå. En ny skovridergård blev bygget i 1866 på jordlodden til det tidligere skovfogedsted, som i 1830erne var flyttet fra »Gjeltehøus« til en grund øst for Geels bakkes sydskråning, ret ud for den gamle 2 mile-pæl. Helt oppe i den nordøstre skovkrog blev den lagt, og her fik så U. sit hjem og virke gennem mere

end 3 årtier indtil han i 1899 tog sin afsked på grund af alderen.

Det var en af landets allermest fremragende og ansete forstmænd, Søllerød kommune havde fået som borger. Allerede som assistent hos Wellendorff havde han under påvirkning af denne beskæftiget sig med undersøgelser over skovtræernes vækstforhold og anlagde prøveflader i særlig gode bevoksninger. Han fulgte her sin svigerfaders anskuelser vedrørende udhugning og underskovskultur m.m. og blev siden hen den, der mere end nogen anden, bidrog til disse anskuelser udvikling og spredning. Ligeledes var han foregangsmanden, hvor det gjaldt at føre resultaterne af den kendte overførster og naturforsker, dr.phil. P.E.Müller's epokegørende jordbundsstudier ud i praksis. For bøgekulturens teknik blev han selv direkte banebrydende. »Det skyldes i første række hans arbejde«, har professor A.Oppermann udtalt, »at det lykkedes at bevare store dele af de mørklædte bøgeskove nord for København, bl.a. i Jægersborg Hegn og Rude skov, for fortsat dyrkning med bøg i stedet for at lade dem overgå til rødgranen«. Og det er vi nok mange idag, der siger ham tak for.

Også på mange andre måder gjorde han en betydningsfuld indsats for sin samtids skovbrug. Talrige forstmænd var gennem årene hans elever på »Geelshus«, og hørte, medens de var det, til hans husstand. I en meget lang årrække var han censor ved den praktiske del af skovbrugseksamen og udtalte i 1870 en så skarp kritik af hele eksamenformen, at det foranledigede en helt anden ordnings indførelse, fastslået ved Bekendtgørelse af 30.8.1872. Hver gang

der skulle nedsættes en forstmæssig kommission, blev der selvfølgelig også kaldt på forstråden fra Holte.

Da sognerådets medlemstal i 1868 efter den nye landkommunallovs indførelse skulle forøges fra 9 til 11 (en til hver »halvdel«), blev H.C.U. udpeget af de privilegerede vælgere og valgt ved suppleringsvalg d.16.marts; de almindelige vælgere havde da allerede d.25.februar samlet sig om smedemester Jens Nielsen fra Vedbæk (se denne). Den halve tid af »større del«s valgperiode var på dette tidspunkt forløbet, så U. fik kun det kommunale besvær i 3 år, og siden hen skånede man ham for videre tiltale. Heri lå dog ingen kritik; han havde selvfølgelig udført sine kommunale hverv til punkt og prikke, hædersmand som han var i et og alt.

Sognerådsvirket skaffede ham forøvrigt et plejebarn. Det barnløse ægtepar havde i forvejen direkte adopteret en brodersøn af fru U.; nu tog de i efteråret 1869 til sig en 13 årig forældreløs pige, der sammen med to små brødre af sognerådet var blevet indlagt på fattiganstalten i Søllerød mellem fordrukne og liderlige skarnsfolk af begge køn og varierende alder og forhultede, værkbrudne og senile oldinge (hæderlige og uhæderlige i tilfældig blanding). Drengene forblev der næsten et helt år, indtil deres egentlige hjemstedskommune forlangte dem hjemsendt til en noget billigere forsørgelse (sognerådet dersteds kunne ikke affinde sig med de store regninger, der hele tiden kom fra Søllerød med krav om refusion), og hvad der siden blev af disse stakler, vides ikke. Men pigen fik det altså godt på »Geelshus«, selv om det har været

hårdt for hende at skilles for evigt fra sine to små brødre. Hvorfor tog U. ikke dem alle tre til sig? vil man måske spørge. Og svaret må vel blive: han havde begge sine gamle forældre i huset, og kun pigebarnet kunne gøre huslig nytte. Ingen bebrejdelser til U. Vi er alle »børn« af tiden, vi lever i.

Ved sit 25 års skovriderjubilæum i 1887 blev han af slægt og venner, fagfæller, og hvem der ellers ville være med, stærkt hyldet ved en pompøs festmiddag, som afholdtes på det nyopførte Nyholte Hotel d.1.april. Her talte pastor Fr.Wedel og overførster P.E.Müller begge varmt og hjerteligt for U. som forstmand og som menneske, og den poetiske skolelærer N.E.Petersen fra Søllerød holdt en versificeret, munter og hengiven tale for fru Wilhelmine U. Hædersgæstens broder, forpagter J.L.Ulrich holdt derimod, efter at kammerherre von Rosen havde udbragt det obligate leve for Hans Majestæt Kongen, en rent politisk motiveret tale for – Estrup, og bragte dermed nogen forstyrrelse i den ellers så hyggelige fest (jvf. »Søllerød som det var engang« IV s.270).

Efter sin afsked i 1899 flyttede U. ned på den af folketingsmand Piper ejede »Holmegård« ved Kongevejen lige på den anden side af grænsen til Lyngby sogn, og han nåede herfra lige at se den første begyndelse til hans gamle skovriderjords forvandling til »Skovridergårdens villaby«.

Forstråd 1867. – R.af Dbrg.1876, D.M.1892, Fortjenstmedalje i guld 1899. Desuden Svensk Vasaorden 3¹ og Russiske St.Stanislaus Orden 3.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Sognekasserer 1869-70. Medl. af komiteer 1868 vedr. Søllerød Hospital og opf. af sprøjtehus i Skodsborg. Revisor for kirkeregnskabet 30.6.1868. Revisor for sogneregnskabet 1880-82.

Wedel, Frants Sophus Christen

sognepræst i Søllerød.

Født 24.7.1826 i København, død 27.6.1906 i Søllerød. Søn af kontorchef ved Øresundstoldsagerne, senere generaldecisør for det indirekte skattevæsen, konferensråd Severin Henrik August Vedel (1793-1881) og hustru Nicoline Johanne Hansen (1803-1871). Gift 2.2.1864 i Garnisons kirke, Kbh., med Emma Sofie Hartmann, f.22.12.1842 i København, d.3.2.1914 i Søllerød. Datter af komponisten, professor Johan Peter Emil Hartmann (1805-1900) og 1. hustru Emma Sophie Zinn (1807-1851).

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1871-31.12.1876.

F.W., der var broder til den fremragende direktør i Udenrigsministeriet, geheimelegationsråd Peter Vedel (1823-1911), hvem man med rette har tilskrevet hovedæren for, at det lykkedes at holde Danmark uden for den fransk-tyske krig i 1870, og farbroder til den berømte litteraturforsker, professor Valdemar Vedel (1865-1942), blev student i 1843 fra Borgerdydskolen med udmærkelse og tog i juli 1848 teologisk embedseksamen med laudabilis. I 1851 blev han diakon i Sørup ved Flensborg og forflyttedes 1.9.1853 herfra til Marickirken i selve Flensborg, hvor han fik et 10årigt virke. Det var i hertugdømmets blandede sprogdistrikt,

og her i Flensborg var menigheden næsten helt igennem tysksproget. Han måtte altså prædike på tysk og omgås med sin menighed på tysk, og det blev grunden til, at han kom ind på at skrive sit efternavn med W; han var blevet ked af at høre sig kaldt pastor Fedel. Mærkeligt nok gjorde han ingen ændring til det gamle igen, da han vendte tilbage til kongeriget; han vedblev alle dage som den eneste i hele slægten Vedel at skrive sit navn på denne fremmedartede måde.

I juni 1863 kaldedes han til sognepræst i Søllerød efter afdøde J.Chr.Jacobsen (se denne) og tiltrådte embedet d.2.august. Der var meget at rette op efter denne forgænger, både med hensyn til kirke- og menighedslivet og til varetagelsen af de kommunale fattig- og skolevæsenssager og deres regnskaber. Og han havde held og lykke i begge henseender, især dog hvad kirke- og menighedslivet angik.

W. tilhørte en præstetype, som nok

efterhånden var ved at blive ret sjælden: akademiker af den gamle national-liberale støbning, præget af høj formel dannelse og gammel slægtskultur, aristokrat til fingerspidserne («min mand er af konferensrådsæt» sagde hans muntre, uhøjtidelige kone tit på dril), æstetiker om en hals, musikglad og hengiven i guldalderlitteraturen, strålende selskabsmand – og stokkonservativ i et og alt, uden dog på nogen måde at være intolerant. Han nærede afsky for så vel den »grundtvigianske sødladenhed« (hans eget udtryk) som for den tidstypiske »indre-missionske fanatisme og dømmesyge« (andres udtryk) og var i sin egen forkyndelse sirligt formfuldendt, stilfærdigt indtrængende, alvorligt og gammeldags-kristeligt opbyggende – noget i stil, sikkert, med digterpræsterne J.C.Hostrup og Chr.Richardt's form.

Skønt han ikke indlod sig særlig meget med andre end det finere selskabs repræsentanter i sognet og i sit hjem først og fremmest førte selskabelighed med ånds- og kulturlivets fornemste repræsentanter fra hovedstaden, blev han dog en særdeles afholdt præst for *hele* sognet. Hans kirke var proppende fuld hver søndag, og ugen igennem var han en flittig og allevegne kærkommen besøger af gamle, svagelige eller syge rundt om i huse og hytter. Hvor afholdt han var, viste sig ret, da han i 1886 havde søgt og var blevet kaldet til embedet som andenpræst ved Roskilde domkirke. Da modtog han så mange inderligt bedrøvede protester fra sine sognebørn, at han besluttede at bede ministeriet om lov til at betragte sig som ikke-kaldet, hvilket bevilgedes ham. Og så var man glad igen i Søllerød. Et

nyt hengivenhedsbevis fik han i 1888 ved sit 25års jubilæum som sognepræst i Søllerød. Da havde man engageret Balduin Dahl's harmoniorkester fra Tivoli til at spille op uden for præstegården på morgenkvisten, og op ad dagen myldrede det ind med gratulanter. En særlig deputation overrakte ham en i sognet indsamlet sum af ca.2000 kr. med en skriftlig anmodning om at »anvende dem efter eget skøn«.

En overordentlig nidkærhed lagde han for dagen i sin præstegerning, og det skulle være sært, om den ikke i ny og næ har stødt kraftigt an hos både den ene og den anden. I november 1872 klagede han til stiftamtet over at mange bønder i strid med Forordning af 26.3.1845 om søndagsfred lod tærskværket gå ved støjende damplokomobil uden for husene hver søndag fra tidlig morgen til hen ved middagstid, hvorved de ikke alene forstyrrede andre, men også hindrede sig selv og deres arbejdsfolk i at komme i kirke. Såfremt det høje stiftamt var enigt med ham i, at et sådant arbejde burde standses, i det mindste i gudstjenestetiden, ville han bede om bemyndigelse til fra prædikestolen at bringe nævnte forordning i erindring og samtidig at meddele menigheden, at politiet ville overvåge efterretteligheden med forordningens bestemmelser. Den sag har nok givet nogen anledning til brøstholdne skumlerier i krogene.

En fattig mand, som kom om i præstegården for at søge rent timelig hjælp, fik først en omgang gejstlig strenghed: »Jeg synes ikke, jeg ser Dem i Kirken! – Ingen støvler! Så kan De komme, før gudstjenesten begynder, og gå lidt senere end de andre, så er der

ingen, der lægger mærke til træskocne!« Men så kom det i mildere tone: »Gå nu hen i køkkenet og få noget at leve af, så skal jeg tænke over sagen til i morgen«. Og næste dag havde han selvfølgelig sørget for, at der var hjælp til den trængende. Selv pungede han dog meget nødig ud, men han havde godt greb på at få andre til at yde. Hans påholdenhed med kontanter var velkendt og ligeså hans trang til at puge penge og se dem yngle – ganske uanset, om det gjaldt hans egne eller betrodte midler i hans varetægt.

De kommunale forhold betragtede han helt og holdent med den konservative embedsmands øjne. Det var ham højst ubehageligt, at den nye landkommunallov af 1867 sådan uden videre fratog ham al den magt og myndighed, han i sine fire første embedsår havde haft i alt, hvad der vedrørte sognets skoler og fattigvæsen, og sognerådsformanden, Peter Hansen, Øverød, havde det største besvær med at få ham til at udlevere samtlige arkivalier disse sager vedrørende til det nyoprettede sognerådsarkiv, og at få ham overbevist om, at det var noget, han *skulle* efter loven. Det lagde den første spire til et uvenskab mellem de to, som meget hurtigt skulle vokse sig både stort og inderligt. Allerede i marts 1868 skærpedes det betydeligt.

Sagen var den, at W. stod for ledelsen af en såkaldt »Brødrekommission«, der i den hårde vinter 1867-68 var blevet nedsat for ved frivillige pengebidrag, indsamlet blandt beboerne, at »lette dyrtiden for den trængende del af befolkningen«. Nu hed det sig imidlertid, at midlerne ikke strakte til for »den tid, i hvilken man havde anset

det nødvendigt endnu at komme de ubemidlede til hjælp«. Man måtte have hjælp. Men den frie Fattigkasse, som W. også bestyrede, meldte straks pas; den havde ingen penge disponible; og så skrev altså W. til sognerådet og bad om et tilskud af kommunekassen på 100 kr. – »foreløbig«. Det svar, han fik fra sognerådsformanden personlig, forstår vi nok, at han blev meget ubehagelig berørt af. Det lød nemlig sådan:

»I Anledning af Deres Velærværdigheds Skr. af 26.f.M. skal man ikke undlade at meddele Dem, at det er kommet til Sogneraadets Kundskab, at den meget ærede Brødc-commission, der har fundet sig foranlediget til paa flere Steder at standse Uddelingen og agter ganske at ophøre hermed efter Paaske – d. 1ste ds. var i Besiddelse af en Kapital paa ca.250 Rdl. Da man i Henhold til Ovenstaaende ikke kan indsee, hvorledes den ærede Commission kan være i Forlegenhed for de fornødne Pengemidler, og, da man har det sikke Haab, at der ved Uddelingen tages tilbørligt, strengt Hensyn til de Understøttedes Trang, – Noget, Deres Velærværdigheds sikke Omdømme iøvrigt er tilforladelig Borgen for – kan man ikke noksom beklage at maatte nægte Deres Velærværdigheds Begjæring, saa meget mere, som man af Sognets Kasse, der for Øieblikket har Underbalance, ikke vilde kunne udrede det omhandlede Beløb«.

Hvor var de 250 rigsdaler? Dem havde pastor W. sat på renter i »Bikuben«! Der stod de og ynglede så

dejligt, så han nænnede slet ikke at røre ved dem.

Så blev i december 1870 W. selv indvalgt i sognerådet – med et påfaldende lavt stemmetal. Det store flertal af de deltagende vælgere har åbenbart resoneret som så: W. er en vidunderlig præst og sjælesørger og et herligt menneske, men det kommunale er han ligesom ikke rigtig skikket til. Og det var heller ikke så helt galt resoneret. Her blev han kollega med den tidligere sognerådsformand P.Hansen, og forholdet mellem dem kunne vist betegnes som »væbnet neutralitet« indtil vinteren 1872-73, da pludselig den voldsomme krig udbrød, hvor om udførligt er fortalt under Peter Hansens biografi (se denne). Under denne tvekamp kæmpede P.H. – i hvert fald i dens slutfase – med »åben pande«, medens W. konsekvent døjgede både »åsyn og navn«, og det blev altså P.H., der måtte vige pladsen.

W. trådte ud af sognerådet ved valgperiodens udløb, men bestyrede fortsat Den frie Fattigkasse indtil 1894, da socialisterne erobrede 2 af de 3 bestyrelsespladser, og de øvrige vælgere satte fabrikant J.P.Johnsen ind på den tredie. Det var for ham et uhyggeligt varsel om kommende sejre for alt det, som han ikke kunne forsones sig med i tidens udvikling inden for stat og kommune. En gammel Nærumbo har fortalt om, hvordan han sad ved valgbordet mere og mere ængstelig og irriteret over den folkelige vælgertilstrømning og gentagne gange udbrød: »Se – de bliver jo ved med at komme!«

Hans uvilje mod næsten alt, hvad der rørte sig i tiden, ytrede sig også – som det understregedes i en nekrolog over

ham – i næsten forbløffende mangel på forståelse af den offentlige skoles tarv: »Skønt formand i skolekommissionen gennem en hel menneskealder løftede han næppe nogensinde en finger for skolevæsenets udvikling«. Det var nok lidt vel stærkt sagt, men helt ved siden af var det ikke.

Hans kritik af sognets lærere var altid skarp, ofte direkte fordømmende. Navnlig var han slemt ude efter den særprægede lærer N.E.Petersen i Søllerød, hvis mange livlige forsøg på nye indslag i undervisningen simpelthen kvalmede ham. Forståelse var der tilsyneladende ikke noget af. I mange tilfælde kan hans lærerkritik dog nok have været berettiget. Han vidste i hvert fald her, hvad han talte om. Selv var han en fremragende lærer for sine konfirmander og forstod i den grad at vinde deres tillid og hengivenhed, at de senere hen i livet altid søgte netop ham, når de trængte til hjælp og råd i deres åndelige eller timelige problemer.

Brist af en eller anden art findes vel hos hvert eneste menneske, selv blandt de allerbedste. Pastor W. havde også sine. Men at han var et stort og rigt menneske, just »en af de allerbedste«, derom kan der ingen diskussion blive. Og det var, som om han endda yderligere forædledes og sjæleligt styrkedes gennem de store legemlige lidelser, der hjemsøgte ham i hans sidste 12 år.

I foråret 1894 blev han angrebet af koldbrand i det ene ben som følge af en stærkt fremskreden åreforkalkning og måtte have benet amputeret og erstattet af en protese, som voldte ham pine og besvær. Han måtte fra nu af holde hjælpepræst, men besørgede

selv fremdeles alt embedsskriveriet og fortsatte også ufortrødent det videnskabelige og litterære arbejde, han lige fra sin ungdom havde syslet med. Allerede i sin Flensborgtid havde han udgivet »Den sønderjyske Kirkes Historie indtil Reformationen« (1863); 1873 udgav han »Gilder og Laug i Flensborg«, i 1891 en bog om Hans Tavsens, og nu skrev han en grundig afhandling om Herrnhutismen, der fremkom i Theologisk Tidsskrift 1898.

Efter at han i 1897 havde måttet tage sin afsked og var flyttet om i ejendommen »Skovly« på Søllerødvej, begyndte sygdommen så småt at angribe det andet ben også, og nogle år senere måtte han igennem den samme operation påny. Fra da af var han som fuldstændig krøbling lænket til en rullestol, men kørte dog frejdigt rundt i haven, rev gange og klippede hække m.m. Sine lidelser bar han med kristelig ydmyghed og tålmodighed, fast forvisset om sandheden i Carsten Hauch's bekendte trøsteord til dem i modgang:

At den skal høiest glædes,
Som allermest har lidt.
Thi Smerten er kun Vransen
Af Salighedens Dragt.

Og i dyb taknemlighed over – som han udtrykte det over for en af sine gamle konfirmander – at »Gud havde givet ham en god engel ved hans side i nødens stund«.

At omtale *hende* og alt, hvad hun havde betydet for ham som hustru og som præstekone, har – desværre – ikke været opgaven her i *denne* bog.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Medl. af komiteer 1865-68 vedr.

Søllerød Hospital. Medl. af hospitalsbestyrelsen 3.2.1873 (endnu genvalgt 11.2.1894). Medl. af Fattiggassens bestyrelse 6.12.1864-30.11.1894.

Formand for skolekommissionen 1868-97. Formand for bestyrelsen af Dchns og Langs Legater 4.12.1868. Medlem af vejkomité 25.5.-20.6.1871 (substitut for Christiani, som var midlertidig fritaget, men gad ikke være det). Medl. af tilsynskomité ved reparation af Søllerød kirke 1875 og komité vedr. udvidelse af kirkegården 1878.

Vestberg, Carl Christian Rasmussen brygger, »Rydholt«, Øverød.

Født 7.3.1852 på Christianshavn, død 21.7.1920 i Trørød. Søn af hørkræmmer Peder Rasmussen (1822-53) og hustru Karen Marie Christensen (død 1853). Adopteret af brygger Jens Vestberg (1817-80) og hustru Christine Benthine Hjortdal (1806-98).

Gift med Marianne Kirstine Cecilie Petersen, f.30.5.1857 i Fredericia, d.29.1.1926 i København. Datter af sejlskibsreder Hans Petersen (1823-76) og hustru Anna Andersen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1901-4.6.1901.

V., som mistede begge sine forældre under den frygtelige koleraepidemi i København i sommeren 1853, blev kort efter adopteret af den kendte brygger Jens Vestberg, der var stærkt knyttet til Vartovsmenigheden og den grundtvigske vennekreds og aktivt interesseret i den i 1856 oprettede »Grundtvigs Højskole« på »Marielyst« ved Lyngbyvejen hinsides Jagtvej og Vibenshus (bestyrelsesmedlem 1858-80). Jens Vestberg grundlagde i 1867 sammen med

tømrermester og brygger F.C.Madsen bryggeriet »Ravnsborg« i Ryesgade, og dette blev ved hans død i 1880 adoptiv-sønnen C.V. medejer af samtidig med, at han blev direktør for »Kongens Bryghus«. Hans forbindelse med Ravnsborgbryggeriet ophørte dog allerede i 1884. 1891-1900 var han driftsleder på Kongens Bryghus.

I efteråret 1886 købte C.V. en meget stor parcel af »Vejlegård«s jorder på skråningen ned mod Søllerød sø (matr.2h af Øverød) for 5670 kr. (40 øre pr. kvadratmeter) og byggede her i 1888 den meget flotte, herregårdslignende kæmpevilla, som han kaldte »Rydholt« (der havde indtil for temmelig nylig stået skov på dette areal), og som står endnu den dag idag, aldeles uforandret i det ydre og akkurat lige så solid og gedigen, som dengang. Her tog han snart helårsophold og blev således regulær Søllerødborger.

I 1894 blev han bragt i forslag som valgkandidat til sognerådets større

del. Men forslaget mødte ingen videre interesse hos de privilegerede vælgere – og slet ikke heller hos ham selv. Ved det følgende valg i december 1900 blev han derimod direkte opstillet og uden selv at protestere, men dog først efter, at den ny skovrider på »Geelshus«, Chr. Irminger havde været spurgt og sagt nej tak. Og da villaejerne i Dronninggård, Nyholte og Øverød denne gang var fast besluttede på at skaffe vestsognet tre repræsentanter i sognerådets større del og lade østsognet nøjes med to og midtsognet med én, blev han også stemt ind, hvorpå østsognets »trede mand«, som vælgerne derovre havde sat særlig megen lid til, sognefoged Hans Jørgensen (se denne), måtte fortrække. Men det blev en kort »for-nøjelse«. Præcis et halv år efter sin indtrædelse i sognerådet solgte V. »Rydholt« til den store, hovedrige og meget ekscentriske rederidirektør i D.F.D.S., konsul Jacob Brandt, og forlod sognet. Han nåede altså lige knapt nok at gøre sig bemærket som kommunalmand.

Sammen med sin hustru gjorde han en meget aktiv og varmhjertet indsats for oprettelsen af et længe savnet børneasyl for Søllerød sogn, og da der i 1900 blev stiftet en forening med dette formål for øje, lod han sig straks (28.11.1900) indvælge i bestyrelsen, medens fruén samtidig gik ind i en agiterende og pengeindsamlende kvindekommité, og påtog sig beredvilligt sekretærens byrdefulde post. Men heller ikke *her* nåede han altså at udrette, hvad han fra først af havde tænkt.

Hvilke tvingende grunde V. kan have haft til at forlade »Rydholt«, kender vi ikke; formodentlig har de været af

økonomisk art. Senere vendte han tilbage til sognet som Trørødborger; men han blev aldrig mere spurgt, om han ville være med i sognerådet, i hvert fald ikke officielt.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Sognekasserer 4.1.-4.6.1901.

Wiehe, Johannes

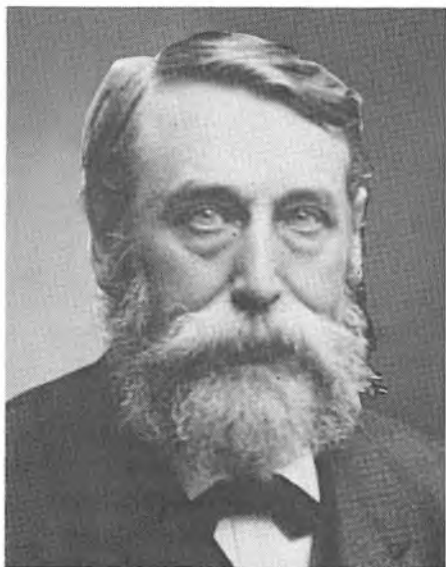
fabrikbestyrer, Nymølle.

Født 28.7.1845 i Odense, død 12.8.1919. Søn af adjunkt ved Odense Kathedralskole, sen. rektor i Slagelse og Århus Frederik Wilhelm Wiehe (1817-1864) og hustru Johanne Marie Drewsen (1823-1914).

Gift med Hanne Marie Christine Wismer. f. i Helsingør 19.11.1848. Datter af maskinmester Jens Andreas Wismer og hustru Laura Drewsen.

Medlem af Søllerød sogneråds større del 1.1.1883-31.12.1888.

W.s fader, et ædelt menneske og en lærd filolog, var alle sine dage skrøbelig af helbred og døde forholdsvis ung – samme år som sin berømte broder, den store kgl. skuespiller Michael Wiehe, der også var et ualmindelig ædelt menneske. Hans enke, der var datter af Chr. Drewsen på Strandmøllen, flyttede derefter tilbage til sin barndoms og første ungdoms sted og boede i mange, mange år – så længe forældrene levede – i et hus lige i nærheden af Strandmøllen. Sønnen, der var fulgt med, fik – lige som sin svoger Krogh-Jensen (se denne) – beskæftigelse på fabrikken og avancerede i 30 års alderen til bestyrer af fabrikkerne i Ørholm og Nymølle med bolig på »Høyers Dal«. Her virkede han, højagtet og afholdt af

1883 og udvalg vedr. tog fra Holte til København 1888.

Wilmann, Johan Carl Thorvald
avisbud i Nærum, senere forretningsfører og sognerådsformand i Lyngby, folketingsmand m.m.

Født 7.6.1866 i Nymølle (Søllerød sogn), død 15.11.1928 i Lyngby. Søn af arbejder, senere arbejdsformand på Ørholm Papirfabrik Emil Thorvald Wilmann (1836-1912) og hustru Johanne Marie Emilie Dahl (1836-84).

Gift 21.6.1891 i København (borgerlig viet) med Anna Johanne Jørgine Ingeborg Robertson, f.16.4.1865 i København, d.6.8.1932 i Lyngby. Datter af formskærer Frederik Mouritz Robertson (1810-1873) og hustru Mathea Marie Eleonora Christensen (1836-98).

Medlem af Søllerød sogneråds mindre del 1.1.1898-31.12.1903, valgt af Socialdemokratiet.

J.W., der var født i et lille stråttækt hus på Kulsviervej ved Nymølle, tilhørte en slægt, som i flere led havde været tilknyttet de historiske fabrikker ved Mølleåen, først og fremmest Brede, Ørholm-Nymølle og Strandmøllen. Men det var ikke i hjemmet her, han modtog den påvirkning, som skulle føre ham ind i Socialdemokratiets rækker. Faderen, Thorvald W., som avancerede til »salsmester« på Ørholm Papirfabrik (d.v.s. leder af de afdelinger, hvor kludene indsamledes og sorteredes og de færdige papirvarer ordnedes og pakkes), var en arbejder af den gamle skole, jævn borgerlig i livsindstilling og livsholdning, fyldt med naturlig respekt og loyalitetsfølelse over for arbejdsgivere og foresatte og med en

alle og enhver (det var tydeligt nok, at han var af de ædles æt) indtil de to fabrikker i 1889 gik ud af familiens hænder og overtoges af De forenede Papirfabrikker. Derefter blev han driftsbestyrer på Haraldskær Papirfabrik ved Vejle.

Med sin store redelighed og usvigelighed og sin administrative dygtighed måtte W. naturligvis snart komme i søgelyset hos de besindige og besiddende kommunevælgere, som altid spejdede efter kvalificerede kandidater med ordenssans, ansvarsfølelse og en god moral, og han blev da også opstillet i december 1882 – og valgt med 41 stemmer fra de 52 deltagende vælgere.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød. Medl.af bestyrelsen for Den forenede Alderdomskasse 2.1.1883-31.12.1888, skolekommissionen 5.1.1886-31.12.1888, sundhedskommissionen 1.1.-31.12.1888, bygningskommission vedr. Søllerød skole

venlig og taknemlig indstilling over for enhver, som ville ham det vel og kom ham medmenneskeligt imøde. Det fremgår af følgende »Taksigelse«, som han lod indrykke i Lyngbyavisen, da han i 1884 havde mistet sin trofaste hustru (datter af en skibstømrer i i Helsingør):

»Min dybtføjte Tak bringer jeg Alle, som paa forskjellig Maade har vist mig Deltagelse og Hjælp under min Kones langvarige Sygdom og Begravelse. Særlig takker jeg d'Herrer Fabrikbestyrer J.Wiche og Papirmester O.Husen for deres ufortrødne Deltagelse og Hjælp, Hr. Pastor Wedel i Søllerød for sin deltagende Trøst under Sygdommen og sin trøsterige Tale ved Baaren, Hr. Doktor Suenson i Nærum for sin nidkære og humane Behandling af min Kones Sygdom, hvilket Alt skal bevares i kjær Erindring af mine Børn og mig«.

At arbejderens forhold ikke var gode, så han jo nok; men han affandt sig med dem som noget, der nu engang ikke kunne være anderledes, og drømte i stedet om at føre sin velbegavede søn et eller gerne to trin højere op på samfundsstigen, end det var forudt ham selv at komme. At få ham ind på kontorvejen stod for ham som det fineste tænkelige og bedst opnåelige, og derfor satte han ham – med store personlige ofre – i A.Thyssens private Realskole i Lyngby. Men drengen var i disse år slet ikke lysten efter det boglige; han ville i smedelære, og det kom han (efter bevægede optrin i hjemmet, kan vi nok tænke os), først hos smeden i Lyngby og senere på en større fabrik i i København. Her tog han svendeprøven i

foråret 1887 og begyndte straks derpå efter egen tilskyndelse at læse til maskinisteksamen. Fremdriften var vågnet i ham og dermed også interessen for de boglige studier. Han læste om natten og stod ved drejbænken om dagen, og inden året var ude, havde han taget sin maskinisteksamen med en fin karakter. En jævn borgerlig karriere syntes at ligge foran ham.

I de følgende 3 år, medens han arbejdede som maskinist ved forskellige københavnske fabrikker, skete der imidlertid noget med ham. Den dybe sociale kløft mellem arbejdere og arbejdsgivere, som han her i København for alvor havde fået øjnene op for, havde sat hans tanker i sving og ført ham ind på et nøjere studium af socialismens idcer, og det varede ikke længe, før den hellige ild flammede op i den unge varmhjertede idealist. En skønne dag i 1890 brød han pludselig af, forlod København og sit fag og flyttede ud til Nærum for på sin kære hjemegn at være med til at løfte arbejderklassen, agitere for dens tilslutning til den i 1888 stiftede Socialdemokratisk Forening for Lyngby og Søllerød Sogne, og tilrettelægge og opbygge dens organisering i fagforeninger. Noget skulle han jo også have at leve af, og så påtog han sig for en meget ringe løn at udbringe »Social-Demokraten« til abonnenter i Lyngby og Søllerød sogne. På en trehjulet cykle hentede han nu hver morgen avispakken på Lyngby station og kørte rundt med den i de to sogne dagen igennem og kunne som oftest først være hjemme ved 7–8 tiden om aftenen til middagsmaden og aftenens mange slags møder og forhandlinger. Og det slæb havde han i hen ved 9 år. Fattig var han;

men han klagede slet ikke over sine arbejdsgiveres løntrykkeri, for de var jo selv temmelig fattige dér på bladet, og det var en god sags fremme, det helt igennem drejede sig om.

I 1892, da en selvstændig Socialdemokratisk Forening for Søllerød alene blev stiftet, blev W. dens formand, og det lykkedes ham i årene, der kom, ikke alene at skabe større og større tilslutning fra arbejderne side, men også i nogen grad at nedbryde modstanden udefra. Der var nemlig langt ind i de »borgerlige« kredse – også naturligvis i Søllerød sogn – en stigende erkendelse af, at ikke alt i samfundet var, som det burde være, og dermed også forståelse af arbejderne ret til at organisere sig. Og der er slet ingen tvivl om, at netop W.s personlige, mådeholdne og sympatiske fremtræden ved de mange tværpolitiske vælgermøder, som afholdtes rundt om i sognet, i Vedbæk, Nærum og Nyholte, har bidraget stærkt til at berolige mange fra begyndelsen temmelig opskræmte borgere. At de var opskræmte, er forøvrigt ikke at undres over, når man ser, hvad der havde stået at læse i den rabiate del af socialistpressen: »Proletar! Proletar! Lad dog endelig Hadets og den hævnende Fakkels snart blusse op i dit forpinte Bryst!« (»Den radikale Socialist« 12.11.1881). »Idag har vi nøjedes med at benytte vor røde Lygte til at kaste lidt Lys over eders krumme bugtende slibrige Stier, men en skøn Dag bliver Lygten ombyttet med *Lygtepælen!*« (s.st. 9.11.1881, i anledning af en af »storborgerfruer« stiftet Belønnings- og Forsørgelsesforening for Tyender i København og Frederiksberg).

Der var flere inden for W.s eget

parti, som fandt ham lovlig forsigtig og moderat. Men sådan var han nu engang: fuldstændig fri for fanatisme og fantasterier, ikke ude på at så had i sindene og slå postelin i stykker, men at opnå gavnlige *resultater* – og overbevist om, at sådanne kun opnåedes ad forhandlingens, samarbejdets og evolutionens vej. Han var kort sagt sin faders søn: elskværdig af natur, beskeden og uselvsk.

I november 1894 indvalgte han sammen med sin partifælle, tækkemand Chr. Petersen, Gl. Holte, i bestyrelsen for Den frie Fattigkasse, medens de øvrige vælgere satte fabrikbestyrer J.P. Johnsen, Skodsborg (se denne) ind på 3. pladsen. Lyngbyavisen havde advaret vælgerne specielt mod W.: »Det er ham, der har den tvivlsomme Ære at indvirke i socialistisk Retning paa Egnens Arbejdere ved Siden af at han kolporter »Socialdemokraten« og »Ravnen««. Men der var nok ingen fare, hed det, når blot vælgerne ville være fornuftige og

stemme på den gamle bestyrelse med pastor Wedel i spidsen. Forhåbningerne gjordes dog altså til skamme, og så greb bladet til den latterliggørende satire:

»Social-Demokraten har i de sidste Dage talt om deres store Sejre i Søllerød Sogn. Da man heraf mulig kunde komme til at tro, at Socialisterne dér havde vundet en hel Del, skulle vi oplyse om, at hele Sejren bestaar i at Bladbud Wilmann er blevet valgt til Bestyrelsesmedlem af »de Fattiges Kasse«, hvad der vil sige det samme som, at han er tredje Mand til at tage Bestemmelse om det lille Beløb ca.100 Kr., der aarlig indgaar i denne Kasse af Hundeskatten«.

Noget »stort« var det selvfølgelig ikke, men det var alligevel begyndelsen til W.s kommunale karriere – og hvad deraf yderligere fulgte.

Da valget til sognerådets mindre del forestod i efteråret 1897, var det blevet klart for mange, at man hverken kunne eller burde komme uden om socialdemokraterne mere. Og for om muligt at forhindre, at »de røde« ligefrem gik hen og erobrede samtlige 5 mandater (det kunne nemlig meget vel tænkes) indledte da skovfoged L.P.Brüel (se denne), støttet af et par andre i det siddende sogneråd (hvem vides desværre ikke), forhandlinger med Socialdemokratisk Forening om opstilling af en »blandet liste«, der skulle omfatte »maskinist« Wilmann, tækkemand Chr.Petersen og købmand L.C.Engelsen, Nærum, for socialisternes vedkommende, og for »de besiddendes«: dyrlæge L.K.Jensen, Trørød, og en endnu ikke nærmere bestemt villaejer fra

Nyholte. Til gengæld for mandatflertallet i sognerådets mindre del skulle så eventuelt tækkemanden afgive sin bestyrelsesplads i Fattiggassen til den nyudnævnte pastor H.N.Clausen i Søllerød. Men hovedmassen af Højrevælgerne ville ikke høre tale om en sådan liste. De blev meget vrede på Brüel, der »gik socialisternes ærinde«, og på forpagter C.Tvermocs, der som Vælgerforeningens formand havde været for passiv (se under denne), og lavede så i sidste øjeblik en liste, der var »kemisk ren for alt, hvad der kunne smage af arbejderrepræsentation«: hotelejer Jensen, Skodsborg, vognmand Sørensen, Vedbæk, dyrlæge Jensen, Trørød, gårdejer Petersen, »Egebækgård« og lærer Busch, Søllerød. Hvilket naturligvis havde til følge, at Socialdemokratisk Forening fremkom med en liste, der »lige så ensidigt gik de besiddende klasser forbi« (Brüels udtryk): købmand Engelsen, Nærum, forretningsfører L.P.Jensen, Gl.Holte, tømrer Lars Petersen, Vedbæk, malermester Jørgensen, Skodsborg, (kort efter erstattet af skomager David Pedersen, Skodsborg,) og »maskinarbejder« Wilmann. Og hvad skete? Højrevælgerne, der var splidagtige med sig selv, svigtede, og socialisterne, der kaldte alle mand af hus, tog *alle* mandaterne. Det var et valg, som »det ville være synd at ønske Søllerød kommune til lykke med«, skrev Lyngbyavisen. For socialisterne blev det en »historisk dag«.

På det første møde i det nye sogneråd 4.1.1898 ønskede W. at blive indvalgt i skolekommissionen. Det gik ikke an, mente dyrlæge Jensen, med de anskuelser W. som bekendt nærede i religionssager. »Jeg interesserer mig specielt for

skolesager«, svarede W. Det kom så til valg mellem ham og dyrlægen; men da skovfoged Brüel undlod at stemme, kom det til at stå lige. Der blev altså omvalg, og nu afgav også Brüel sin stemme – på W., som dermed var valgt. Atter denne Brüel!

Som medlem af skolekommissionen fik W. stor indflydelse på nyordningen og moderniseringen af sognets skolevæsen i 1899 og den følgende opførelse af 3 tidssvarende skolebygninger i Nærum, Øverød og Vedbæk. Men sommetider gik hans reformiver lidt for vidt, syntes sognerådsflertallet. Da han på et møde 13.3.1899 havde fordret indretning af badeanstalt og skolekøkken i den nye Nærum skole, vakte – ifølge referatet – »denne fordring til en landsbyskole en vis munterhed i rådet og protest fra de ældre og mere erfarne medlemmers side«.

I 1899 fik W. i stedet for sin bladbudvirksomhed bestillingen som redaktør af omegnsstoffet i »Social-Demokraten« og som bladets lokale forretningsfører. Det var det første tegn på, at man havde lagt mærke til ham på højeste sted. Og det næste, meget større, viste sig, da partiet i 1901 opstillede ham som folketingskandidat i Lyngbykredsen, Højres gamle faste borg, som F.J.Borgbjerg to gange (1895 og 1898) forgæves havde løbet storm imod. Han sejrede ved valget d.3.april med et knebent flertal over proprietær Piper og kom dermed ind i Folketinget. Da Piper ved det følgende folketingsvalg i 1903 tilbageerobrede mandatet, blev W. af partiet antaget som leder af »Social-Demokraten«s nyoprettede lokalkontor i Lyngby, og ved årets udgang forlod han Søllerød kommune. Hans rolle som

kommunalmand hersteds var dermed slut; men hans valgperiode i sognerådet var også lige netop udløbet.

Resten bliver vi nødt til at fortælle meget kort. I 1906 tog han atter folketingsmandatet fra Piper, og i 1907 kom han ind i Lyngby sogneråd. 1909 måtte han afgive folketingsmandatet til Højremanden E.Abrahamson, 1910 vandt han det igen, men tabte det påny i 1913. Samme år erobrede imidlertid socialdemokraterne flertallet i Lyngby sogneråd, og W. fordrev dermed Piper fra hans mangeårige formandsplads her. Lige til sin død i 1928 sad han som sognerådsformand og udviklede sig til at blive en højt anset og respekteret, vel endda nærmest populær, »sognekonge«. Folketinget vendte han tilbage til i 1915 som repræsentant for Hillerødkredsen, og fra 1918 til sin død repræsenterede han på tinge den da nyomlagte Lyngby-Amagerkreds.

Nogen fremtrædende politiker i rent ydre forstand blev han aldrig. »Hvad skal alle de lange taler til?« sagde han selv. »Det er i udvalgene og ved forhandlingerne, at tingene sker«. Der gjorde han så sandelig også sin indsats, hvorom kan læses i den specielle rigsdags-litteratur. Hans lovpriste kommunalvirksomhed i Lyngby (de store forbedringer af skolerne og de gamle kår, indsatsen ved Lyngby Statsskoles oprettelse, byplanlægningen i forbindelse med Lyngbys vækst mod vest og øst, gennemførelsen af Buddingevej-viadukten, anlægget af Søpromenaden ved jord fra viadukt-udgravningerne o.s.v o.s.v.) må Lyngbyhistorikerne tage sig nærmere af. Her bløt dette, at byen i 1929 satte ham et fortjent mindesmærke (med portrætmedaillon af Johs. Bjerg)

foran de første Aldersrenteboliger på
Smedebakken.

Udvalgsposter og kommunale hverv
Distriktsforstander for Søllerød 1901-03.
Medl. af bestyrelsen for Fattigkassen

30.11.1894. Medl. af vejudvalg 1898-
1903 (formand fra 16.3.1900),
skolekommission 1898-1903 og belys-
ningsudvalg 1901-03. Delegeret:
Lyngby-Vedbæk banen 7.2.1899.

Kilder og anvendt litteratur til bind 1 og 2

Af forskellige pladsøkonomiske hensyn er her taget under ét både kilderne til den foranstående 1.del (1842-1909) og den efterfølgende 2.del (1909-1978).

I. Kilderne til de historiske indledningsafsnit

Samling af Love og Anordninger af mere almen Interesse,
udgivet ved Justitsraad C.S.Klein

I 1785-1813 s.133ff, 163, 202ff, 225-26, 497

II 1814-1833 s.64ff, 73f, 429f

III 1834-1848 s.328-345 (landkommunalloven 1841), 720ff.

IV 1849-1859 s.39, 53, 58, 68ff, 111f, 124ff, 220f, 238ff,
250, 272ff (valgloven 1855), 359, 360, 405,
459, 509f, 511

V 1860-1864 s.2-3, 123

VI 1865-1869 s.461, 482

Lov om Landkommunernes Styrelse m.v. Stadfæstet af Kong
Christian IX den 6te Juli 1867 samt Tillæg til samme Lov
Stadfæstet af Kong Christian IX den 12.April 1892. Kjø-
benhavn. Forlagt af V.Pios Boghandel 1901.

Lovtidende for Kongeriget Danmark

1905 A s.347ff (skattelov), 361f, 380 (kirkelove), 273ff
(skolelove)

1905 A s.327, 594 (værgeråd)

1907 A s.452ff (hjælpekasse)

1908 A s.334ff (lov om kommunalvalg 20.april)

Dansk Lovsamling (ved J.Trolle) årgang 1952 s. 96-97 (Lov
20.maj om ændringer i de københavnske omegnskommuners
styrelse m.m.)

Søllerød Kommune. Vedtægt for styrelsen af de kommunale
Anliggender. Holte 1952.

Søllerød Sogns Fattigvæsen. Hoved Protocol I 1802-1820.

– Protocol B og Copibog II 1827-1841.

Søllerød Sogneforstanderskabs og Sogneraads Forhandlings-
protokoller I-IV 1842-1907 (jvf. nedenfor under III: utrykte
kilder). Specielt:

- I 5.1.1841 (Jenitsch, Dronninggård), 9.7.1849 (bek. om offentl.møder)
- II 31.8.1868 (sognearkiv), 9.10.1868 (sognerådssekretær)
- III 14.10.1873 (sekretær), 1.9.1874 (arkiv)
- IV 20.3.1903 (rådhus), 23.6.1903 (fast sekretær)
- Folketællingslister for Søllerød sogn
- Valgprotokol for Søllerød Sogneråd 1894-1946
- Konservativ Vælgerforening. Holte. Protokol IV 24.9., 19.10.1937, 12.9.1939, 5.1.1940 (vedr. rådhus i Holte)
- Socialdemokratisk Forening. Protokol II 5.12.1940, 12.2.1943 (vedr. Uafh. Kommunalforen.)
- } Jvf. nedenfor under III: utrykte kilder

- Engelstoft, Povl: Det danske Folks Historie (red. Friis, Lindvald og Mackeprang) 1926-27. VII s.116-19, VIII s.40-41, 212-218, 223-227.
- Jensen, Hans: Dansk Jordpolitik 1757-1919 I (1936) s.230-31
 -: De danske Stændersforsamlings Historie II (1934) s.474-75, 476, 478, 480, 484.
- Krarup, S.: Haandbog for Sogneraadmedlemmer (1880) s.21-22, 23, 24, 26, 28.
- Munch, P.: Det danske Folks politiske og nationale Gennembrud (1904) s.76-77.
 -: Samfundskundskab (1905) s.44, 47.
- Philip, Kjeld: Staten og Fattigdommen (1947) s.69-70, 82-83.
 -: Skattepolitik (1955) s.56ff.
- Oxholm, W.: Haandbog i Landkommunernes Styrelse (1935) s.27, 476, 478.
- Rasmussen, M.: Haandbog for Sogneforstandere (1866) s.3-4, 11-12, 14, 15-18.
- Rasmussen, W.S.: (og Tage Mortensen): Danmarks kommunale styre (1954-56) I s.157, 158.
- Sandfeld, Gunnar: Nye Tider. Struer bliver Købstad (1957). Afsnittet »Fra Systemskiftet til den ny Grundlov« s.49-95, specielt s.59-60, 63, 64, 73-74, 76, 80-81, 83-85.
 -: Søllerød som det var engang II (1973) s.206-11.
- Thomsen, Niels: Dagliglivet og Samfundet. Afsnit af Dagligliv i Danmark i 19. og 20. Århundrede (red. A. Steensberg) I 1963, specielt s.649-50.

Københavns Amts Avis 1876 5.11., 7.11., 8.11., 12.11., 18.11.,
7.12., 10.12., 13.12., (sognerådsvalg 1876)
Nordre Birks Tidende 28.6.1904 (rådhus), 16.5.1908 (nye
valgsteder), 9.3.1909 (sognerådsvalg)
Jvf. under IIIB: Aviser.
Holstebro Dagblad 10.1.1900 (vedr. agrarerne og skatterne)
Holstebro Avis 14.8., 19.8. 1903 (vedr. valgretsforslag)
Horsens Avis 13.3.1909 (kvinderne og valget)
Horsens Social-Demokrat 13.3.1909 (do.do.)
Kristeligt Dagblad 5.11.1901 (vedr. menighedsråd)
Det ny Aarhundrede, tdskr. red.P.Munch, 1904-05 s.93, 218
(vedr. valgretsforslag)

*II. Kilderne til
de kronologiske
oversigter over
sogneforstander-
skaber, sogneråd
og kommunal-
bestyrelser*

Søllerød Sogneforstanderskabs og Sogneråds Forhandlingspro-
tokoller I-III 1842-95.
Valgprotokoller 1894-1946 og 1950-74. (Den ældste valgpro-
tokol (1841-94) er gået tabt, den er i hvert fald ikke at finde
i kommunens arkiver. Men der er bevaret en hel del nota-
ter i kladdeform, navnlig fra kammerherre v.Rosens tid
(1869-91), som meget ofte bærer påtegning om at være ind-
ført på den og den side i den nu savnede valgprotokol. Fra
1950 har hvert kommunevalg sin særskilte valgbog i hefte-
form og folioformat).
Københavns Amts Avis 1872-1900 (valgnotitser og -referater)
Nordre Birks Tidende 1903-1913 (do.do.)
Søllerød-aviserne (diverse – se under III) 1912-1977 (do.do.)

*III. Kilderne til
de biografiske
afsnit III og IV*

Fuldstændige og detaljerede kildehenvisninger for hver enkelt
af de 252 biografier har jeg måttet afstå fra at bringe, da det
ville få dette i forvejen så omfangsrige værk til at svulme yder-
ligere op med mindst 50 tryksider. Navnlig ville de hundreder
og atter hundreder af notater fra lokalaviser gennem mere end
100 år og de næsten lige så talrige notater fra de nedennævnte
forhandlingsprotokoller (især de partipolitiske) bidrage vold-
somt til denne opsvulmen. På den anden side skal imidlertid
bemærkes, at der på utallige steder i selve teksten, hvor det
gælder avisцитater eller referater fra politiske foreningsmøder
o.lign., står enten direkte kildehenvisninger eller i hvert fald
så tydelige angivelser af år, dato og sted for det omhandlede,
at det i de allerfleste tilfælde næppe kan volde den interessere-

de læser nævneværdige vanskeligheder at finde frem til selve den pågældende kilde.

A. Det utrykte kildemateriale

Først skal nævnes *det grundlæggende materiale*:

1. Afd.kommunearkivar Svend Aage Thomassen's personalhistoriske samlinger (indtil o.1950), ordnet i læg for hvert enkelt medlem af sogneforstanderskab og sogneråd i alfabetisk rækkefølge og indeholdende: attester for dåb, vielse og begravelse fra pastorater over hele landet, udskrifter af kirkebøger fra Søllerød, Lyngby, Birkerød og Hørsholm sogne, skudsmålsbøger, anbefalingskrivelser, ansøgninger og breve og andre originale aktstykker fra Søllerød kommunearkiv, afskrifter af notater i kommunestyrets forhandlingsprotokoller, journaler og kopibøger, skolekommissionsprotokoller, værgerådsprotokol, udskrifter af skødeprotokoller, folkeregistre og københavnske vejvisere. Endvidere: *selvbiografiske meddelelser* fra dalevende, fungerende eller forhenværende sognerådsmedlemmer, *biografiske meddelelser* vedr. længst afdøde sognerådsmedlemmer og sogneforstandere helt fra de ældste tider ved efterkommere og andre pårørende (opsporet med megen flid og ihærdighed over hele landet), *nedskrevne mundtlige meddelelser* fra gamle Søllerødborgere til de biograferedes nærmere karakteristik (først og fremmest fra afd. fru Anna Heeberg, Nærum). Talrige avisudklip (se under afsnittet »Aviser« nedenfor) samt udskrifter af trykte opslagsværker og monografier. *Udkast til samlede biografier* (i speciel »ringbog«). (Søllerød byhistoriske Arkiv, Hovedbiblioteket, Nærum)
2. Svend Aage Thomassen's seddelkartotek og kollegiehefter med kirkebogsudskrifter vedr. »Søllerødborgere«/(Søllerød byhistoriske Arkiv)
3. Supplementer til Sv. Aa. Thomassen's samlinger, indsamlet gennem Søllerød Kommunebiblioteker og – tildels – ad anden vej: *selvbiografier* af kommunalbestyrelsesmedlemmer 1966-78, udskrifter af udensogns og indensogns kirkebøger og folkeregistre m.m. (Søllerød byhistoriske Arkiv)

Dernæst i alfabetisk opstilling det øvrige utrykte materiale (særlig udhævning af det meget stærkt benyttede):

4. Arbejdernes Fællesorganisation for Søllerød Kommune.

- Forhandlingsprotokol 2.12.1933-31.5.1944, samt 1964
5. Arbejdernes Oplysningsudvalg for Søllerød Kommune. Protokol I 12.3.1924-14.12.1932, II 14.9.1933-9.11.1945. (begge: Søllerød Arbejderhistoriske Arkiv)
 6. *Arkiv vedr. Sognefogder* (Søllerød byhistoriske Arkiv)
 7. Copibog for Søllerød Sogneforstanderskab og Sogneraad. I 1842-54, II 1854-68, III 1868-72, IV 1872-77, V 1877-80 (Kommunearkivet på Rådhuset)
 8. Embedsbog for Nærum Skole 1901 ff. (Rundforbiskolen)
 9. Embedsbog for Vedbæk Skole 1903 ff. (Vedbæk Skole)
 10. *Embedsbog for Søllerød Sognekald* I 1800-43, II 1844-1944 (Søllerød præstegård)
 11. *Folketællinger*. Søllerød Sogn 1787, 1801, 1834, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1870, 1880, 1890 (Søll. byhist. Arkiv, xero-kopier fra Rigsarkivet)
 12. Foreningen til Oprettelse af et Asyl i Søllerød Sogn. Forhandlingsprotokol 1900-20 (Søllerød præstegård)
 13. Forligsmæglingsprotokol 1855ff (Social- og sundhedsforvaltningens arkiv)
 14. Journal og Copibog vedr. Fattigvæsen og Skolevæsen 1844-63 (Social- og sundhedsforvaltningens arkiv)
 15. Journal 1868-75, Søllerød Sogneraad (Søllerød præstegård)
 16. *Kirkebog, Søllerød Sogn 1756-99, 1799-1823* (Søll. byhist. arkiv, xero-kopi fra Landsarkivet, Jagtvej)
 17. *Kommunalforening for Søllerød Sogn, Den uafhængige*. Forhandlingsprotokol I 1940-1950, II 1950-1957 (Søll. byhist. Arkiv)
 18. *Konservative Forening, Lyngbykredsens. Søllerød Sogns vestre Kreds. Holteafdelingen*. Forhandlingsprotokol I 1903-23, II 1924-33, III 1933-1937, IV 1937-43, V 1964-70 (Prot. 1943-63 ved ingen hvor er) (Søll. byhist. Arkiv)
 19. Memoirer o.lign.
 - a. Niels Ove Jensen: »Kirsebærlunden« (1973).
 - b. Ole Jensen: Erindringer fra Elleslettegård (1890).
 - c. Jens Peter Johansen: Barndoms- og Ungdomsminder fra Nærum og Vedbæk 1860-80 (1911), xero-kopi efter original tilh. fru Edle Malmsten, Vedbæk.
 - d. Robert Hansen Larsen: Erindringer fra Vedbæk. Manuskript efter båndoptaget interview o. 1970 (Werner Ruff)
(alt – (a-d) i Søll. byhist. Arkiv)

20. Menighedsraad, Søllerød. Forhandlingsprotokol 1904-22 (Søllerød præstegård)
21. Optegnelser (slægtsmeddelelser, stamtavler, breve og andre slægtspapirer m.m., samt diverse personalia). Fritz Alten (vedr. *Carl Bock* m.fl.), Sv. O. Andersen, Vedbæk (vedr. *J.P.Andersen*), A.Avnholt (vedr. *Hans Jørgensen* m.fl.), J. Bird, Søllerød (vedr. *Jacob Olsen*), Martha Christensen, Vedbæk (vedr. *Lars Christensen*), Agnes Hansen, Rudersdal (vedr. *J.Henriksen*), Carl Johan Kromayer (vedr. *Hans Jensen*, Skodsborg), Mia Langhorn, ved J. Bird (vedr. *Peter H.Christensen*), Vilh Mohr, Vanløse (vedr. *P.M.Hansen*), Georg Mortensen, Øverød, ved Kirsten Voss (vedr. *slægten Mortensen*, Rygård m.fl.). Svend Aage Nielsen, Gl.Holte (vedr.*Marianne Nielsen*), Anna Sørensen, Hørsholm, ved Kirsten Voss (*slægten Christoffersen*, Gl. Holte og Trørød)
22. Protocol og Journal angaaende Fattig- og Skolesager 1859-67 (Social- og sundhedsforvaltningens arkiv)
23. Protocol for Brødcommissionen 1867-1868 (s.st.)
24. *Skøde- og Panteprotokol, Københavns Amts Nordre Birks. Realregister Søllerød Sogn Bd.I*, vedr. samtlige gamle gårde og kroer i sognet. (Landsarkivet, Jagtvej)
25. *Socialdemokratisk Forening Søllerød Sogn*. Forhandlingsprotokoller I-III 1906-61 (Hovedbestyrelsen)
26. *Socialdemokratisk Forening. Vestlige Afdeling (Holte)*. Forhandlingsprotokol I 2.4.1918-26.3.1940, II 6.5.1940-22.-10.1959, III 22.10.1959-24.8.1972
27. *Socialdemokratisk Forening for Søllerød Sogn Midt (Nærum, Gl.Holte, Trørød, fra 1952 Gl.Holte-Trørød)*. Forhandlingsprotokol I 24.1.1909-21.2.1918, II 16.4.1918-27.11.1924, III 27.11.1924-24.7.1928, IV 1928-35, V 1935-45, VI 1945-54, VII 1954-65, VIII 1965-72. (Alt – (25-27) – i Søllerød Arbejderhistoriske Arkiv.
28. *Søllerød Sogneforstanderskab og Sogneraads Forhandlings-Protocoller* I 1842-60, II 1863-73 (protokollen ikke ført i perioden 8.5.1860-7.10.1863; man har tilsyneladende nøjedes med indførelser i den ovenfor under punkt 22 nævnte »Protocol og Journal«), III 1873-95, IV 1895-1907, V 1907-13, VI 1913-18, VII 1918-24, VIII 1924-29, IX 1929-34, X 1934-38, XI 1938-42, XII 1942-46, XIII 1946-1950. (Kommunearkivet på Rådhuset)
29. Sørgetale ved Secretair Carlsens Jordefærd 7. Marts 1848. (Søll.byhist.Arkiv. Afskrift medd. af Fritz Alten)

30. *Valgbog for Søllerød Sogneråd 1894-1946*
Valgbøger for Søllerød kommunalbestyrelse 1950, 1954,
1958, 1962, 1966, 1970, 1974. (Kommunearkivet).

*B. Det trykte
kildemateriale*

1. Aviser

1. Holte Avis. Ugeblad for Holte og Omegn 1924-25, fortsat som Avisen for Søllerød Kommune 1925-26
2. Kommunalbladet. Søllerød Kommune. 1912-14
3. Københavns Amts Avis, Lyngby, 1872-1901 (Samtlige nævnte årgange registreret af jernbanehistorikeren *Peer Thomassen*, der har affotograferet alt stof vedr. Søllerød kommune og videresendt det til forf. af det her foreliggende værk. Et meget stort og uegennyttigt arbejde, som her skal fremhæves stærkt og med megen taksigelse)
4. Københavns Amts Dagblad, Lyngby, 1882-83 (Ligeledes registreret af *Peer Thomassen*. Alle de øvrige her nævnte lokalaviser har jeg selv gennemgået år for år, nummer for nummer og side for side)
5. Nordre Birks Tidende, Lyngby, 1903-13
6. Politiken. Distriktsblad for Gentofte, Lyngby og Søllerød Kommuner 1906-13
7. Søllerød Sogns Tidende, Holte, 1915-1916
8. Søllerødbladet, Holte 1916-17
9. Søllerød Tidende 1918-77 (1927-36 kaldt Avisen og Søllerød Tidende, fra 1966 Det grønne Område)
10. Søllerød Nyt. Udg. De Berlingske Omegnsblade. 1970-77
11. Valgaviser 1937-74 (Konservative Folkeparti, Socialdemokratiet, Uafhængige Kommunalforening og Venstre)

Svend Aage Thomassen's under A 1 nævnte personalhistoriske læg rummer tillige en mængde udklip af nekrologer, »runde fødselsdags«-artikler, interviews og andre personalia vedr. sogneråds- og kommunalbestyrelsesmedlemmer i Søllerød, taget fra Berlingske Tidende, Berlingske Aftenavis, Ekstrabladet, Frederiksborg Amts Avis, Politiken, Social-Demokraten, »Omegnen« (tillæg til Soc.-Dem.) og Søllerød Tidende.

2. Periodica

1. Arbejdsgiveren, Årgang 40 1939 s.43 (vedr. *Chr. Petersen*), Årg. 48 s.196 (*Bendix Petersen*)
2. Dansk Gartner-Forbund, årg.17 1945 nr.9 s.3-4, årg.27 1955 nr.9 s.10 (*H.P.Andersen*)
3. Dansk Vejtidskrift, årg.15 1948 s.142-43 (*Axel Riis*)
4. Forsttidende, årg.12 1899 s.65-71 (*H.Ulrich*)

5. Gartneren. Medlemsblad for Dansk Gartnerforbund, årg. 34 1962 nr.10 s.7 (*H.P.Andersen*)
6. GEW-NYT. Annonceblad for Georg E.Mathiasens Specialfabrik for Vaskemaskiner, red.Sv.Andersen, okt.1944 s.3-4 (*Christopher Clausen*)
7. Handelsbankens Personaleblad »Vor Bank«, årg.4 1974 (*Marie Jensen*)
8. Holte Idrætsforening. Medlemsblad 2.2.1954 (*Werner Rasmussen*)
9. Illustreret Tidende, årg.15 1873-74 s.324, årg.28 1886-87 s.8 (*Struck, Skodsborg*), årg.33 1891-92 s.569-70, årg.34 1892-93 s.613 (*Chr.Drewsen*), årg.63 1921-22 s.261 (*C. Michelsen*)
10. Ingeniøren, årg.57 1948 s.441-42 (*A.Riis*), årg.61 1952 s.560 (*C.Billenstein*)
11. Landinspektøren 1956-58 Bd.21 s.291-95 (*A.Schneider*)
12. Nordisk Good Templar, årg.71 1962 nr.8 s.1-2 (*H.P.Andersen*)
13. Rigsdagstidende 1891-92. Folketinget. Spalte 1863-64 (*v. Rosen*)
14. Skandinavisk Kelterforenings Ugeblad 1896 nr.34, 1897 nr.31, 1898 nr.43 (*J.Hansen Larsen*)
15. Solisten. Medlemsblad for Dansk Solist Forbund, årg.13 febr.1933 s.1-5 (*V.Kierkegaard*)
16. Tidsskrift for Skovvæsen udg.C.V.Prytz, VIII 1896 s. 345 (*Ulrich*), 345 (*Rosted*), IX 1897 s.91 (*W.Christensen*), 380 (*Thalbitzer*), XI 1899 s.28-37 (*Ulrich*)
17. Tilskueren, årg.1 1884 s.762-66 (*Chr.Drewsen*)
18. Ugeskrift for Landmænd, årg.81 1936 s.815 (*H.Poulsen*)
19. Vort Værn, 13.årg. 1947 s.36 (*C.Billenstein*)

3. Opslagsværker

1. Blå Bog (udg.Krak) 1925 (*Erlandsen*), 1928 (*Wilmann*), 1936 (*Sv.Andersen, Billenstein, C.Holbek, Manthey-Wagner, Oppermann, Riis, Schacke, H.Schmidt, Axel Sørensen, Tvermoes*), 1949 (*A.Schneider*), 1970-75 (*Frydlund, Jensen-Broby, E.Kruchow, Nordkild, Rosenørn, Erik Sørensen, E.Øigaard*)
2. Carøe, Kr. Den danske Lægestand 1479-1900 III (1905) s.101 (*J.L.E.Jensen*, IV (1909) s.115 (*Eskildsens svigersøn Tøttrup*)
3. Danmarks Industrielle Etablissements i Billeder med Text. Udg.af N.Malmgren 1887 I s.13-14 (*Palle Johnsen*)
4. Danmarks kommunale Forvaltning. Udg.af Selskabet

- »Vort Samfund«. Red.Povl Engelstoft og Jul.Wulff. 1927-29, s.166 (*F.Hübenbecker*) 202-05 (*sognerådsmedlemmerne 1925-29*), 462-63 (*Sognerådsmedlemmerne 1929-33*)
5. Danmarks større Gårde. Statistisk og historisk håndbog for det store og middelstore landbrug, red. Egon v. Bülow II 1962 s.777-83
 6. Dansk Biografisk Leksikon, red.P.Engelstoft og Sv.Dahl, 1933-44
II 142-46 (*Bardenfleth*), III 387 (*Boisen-slægt*), IV 198-09, 114-15 (*Drewsen*), IX 89-90 (*Allan Hansen slægt*), 119 238 (*J.Chr.Hansen slægt*), XIV 235-36 (*O.Lemvig slægt*), XV 252-53 (vedr. *P. Malling*), 583-84 (*C.Michelsen*), XVII 477-78 (*Th.Oppermann*), XVIII 430 (vedr.*C.Holbek: Thorv. Plum*), XIX 503-04, 505-06 (*A. Riis slægt*), XX 11 (*v.Rosen*), XXI 284-85 (*A.Schneider*), 539-41, 550 (*Sehested slægt*), XXIII 453-54, 455-56, 457 (*Thalbitzer slægt*), XXIV 414-15 (*Tvermoes slægt*), 508-09, 510-11 (*H.C. Ulrich*), XXV 207-08 (vedr.*Fr.Wedel: P.Vedel*), 305 (vedr.*Ulrich: Wellendorff*), XXVI 15 (*Wilmann*).
 7. Dansk Civil Ingeniør Stat (Aa.Hannover) 1942ff. (*Billenstein, Frydlund, Riis, Zehngraff*)
 8. Dansk Erhvervsliv (1923-29) I s.149 (*Hemming Pedersen*), II 21 (*J.P.Olsen, brdr.Petersen*) 55 (*Poul Nielsen*)
 9. Dansk Forsikringsstat 1940-41 (*Sv.Andersen, Billenstein*)
 10. Dansk Grossererstat 1935 s.39 (*S.Chr.Fogh*)
 11. Dansk Post- og Telegrafstat (*W.Olafsen*)
 12. Dansk Skolestat (red. N.A.Larsen og E.H.C.Mikkelsen) 1933-34, I s.758-63 (*Ivar Hansen, N.P.Lorentzen*)
 13. Danske Byer og deres Mænd (Århus 1919). Bd.36 Lyngby-Taarbæk og Søllerød Kommuner (red. A.K.Jensen) (Vedbæk: *J.P.Andersen*, Skodsborg: *J.Henriksen, Struck*. Nyholte og Øverød: *Oluf Hansen, N.Chr.Nielsen, J.P. Olsen, Hemming Pedersen, Fr.Rasmussen, J.Steger*. Nærum: *Emil Nielsen*)
 14. Danske Dyrlæger 1799-1947 (*K.L.Jensen*)
 15. Danske Forstkandidater 1786-1936, ved Chr.Gandil. I 1861-1936 (1936) s.15 (*Thalbitzer*), 24 (*W.Christensen*), 65-66 (*Brüel*)
 16. Danske Forstkandidater, C.S.Roepstorff, II s.20 (*Sehested*)
 17. Danske Gartnerivirksomheder, red.Johs.Tholle, I 1934 s.773, 778-79 (*Lendal*)

18. Danske Gaarde, J.la Cour. Første Samling IV s.318-33, Anden Samling IV s.185-86, Tredie Samling IV s.227-28
19. Danske Landbrugskandidater, ved Alfr.Larsen, 1955 s. 231 (*Alf Lund*)
20. Danske slotte og herregårde, 2.udgave 1963ff, red.Aage Roussel. I 239-44, spec. s.242-44 (*Søllerødgård*), 245-50, spec.s.250 (*Dronninggård*), III 301-06, spec.s.305 (vedr. *J. Chr.Hansen's* fader Hans Hansen), VII 83-92, spec.s.91 (vedr. *Christiani*: *Lundegård*) VIII 385-90, spec.s.389 (vedr. *Walsøe*: *Skovsbo*), XIV 155-68, spec.s.167 (vedr. *Schouboe*: *Holbækgård*)
21. Den danske Lægestand, 1965, ved Sv.Houmøller og T. Palsbo (*Th.Møller Kristiansen, Chr.Lassen*)
22. Den danske Regering og Rigsdag, 1901-1903, ved Bransager og Rosenkrantz. 449-451 (*Wilmann*), 786-788 (vedr. *Tvermoes*)
23. De samvirkende Brugsforeninger 1907-37. En historisk Oversigt. 1937. A.Engelbert Nielsen. S.204-07, 323-26, 327-29, 330-31 (vedr.*David Pedersen, Fr.Hübenbecker, Chr.Bannø*)
24. Farmaceutisk Stat 1929 s.105 (*Krogh-Jensen*)
25. Folketingets Håndbog 1975 (*Hans Jørgen Jensen*)
26. Hvem skrev hvad? Politikens Litteraturhaandbog 1945 s.447 (*Nordkild*)
27. Juridisk Stat 1965, red.Tage Holmboe. (*Krei Horn, E. Hyldstrup, A.Mosfelt, Jytte Nielsen*)
28. Juridisk og statsvidenskabelig Stat 1952, red.A.Falk (*Ulla Hansen, Manthey-Wagner, H.Schmidt*)
29. Nedergaard, Paul. Personalhistoriske, sognehistoriske og statistiske bidrag til en dansk præste- og sognehistorie 1849-1949 (1951) I s.378-382 (*Boisen, Gad, Jacobsen, Wedel*)
30. Ridderordener og Medaljer, Hauch-Fausbøl. 1929. 264 (*Billenstein*), 332 (*Erlandsen*), 405 (*Holbek*), 507 (*Manthey-Wagner*), 552 (*Oppermann*), 605 (*Schmidt*), 775 (*Schouboe*)
31. Rigsdagens Medlemmer gennem 100 Aar 1848-1948, udg. af Emil Elberling og Victor Elberling. I s.25-26 (*Bardenfleth*) 59-60 (*Borgbjerg og Lyngbykredsen*), 202 (*P.Hansen*), II 164-65 (*v.Rosen*), 252 (*C.Tvermoes*) 255-56 (*C. Wagner*), 268-69 (*Wilmann*), III 116-17 (*Jensen-Brobj*), 230 (*Axel Sørensen*)

32. Slægtshaandbogen, 1900ff, Hauch-Fausbøl. S.324ff (*Allan Hansen*), 932, 934 (*J.C.Hanssen*), 142-43 (*Holbek*), 540-45 (*Lemvigh*), 586, 1157 (*Manthey-Wagner*), 932, 934 (*v.Rosen*), 111ff (*Tvermoes*), 1126-27 (*Ulrich*), 1169 (*Wedel*)
33. Større danske Landbrug, J.J.Hansen. I 1930 s.689-708
34. Teologisk Stat.Kirkelig Håndbog 1975 s.1163 (*J.Rasmussen*)
35. Trap: Danmark. 1.udg. 1858-60 I s.161-62 (*Søllerød sogn*), II Supplement s.78 (vedr.*Lemvigh*: Hallebygård), 3.udg.1898-1906 II s.71 (vedr.*Rosted*: Eskemosegård) III 407-08 (vedr.*Krogh-Jensen*: Dalum Papirfabrik), IV 467 (vedr.*N.Chr.Nielsen*: Refsnæsgård)

I Sv.Aa.Thomassen's under A 1 nævnte personalhistoriske læg findes nogle afskrifter af trykte kilder uden andre anførelser end disse: »Danmarks ældste Forretninger« (*Allan Hansen, Lauritz Knudsen, P.Malling*), »De forenede Bryggerier 1891-1916« (*Vestberg*), »Østifternes Kreditforening« (*J.Chr.Hansen*). Desuden afskrift fra »Danmarks Brandvæsen«, red.A. Krieger, 1936 (*Oluf Hansen*).

IV. Anden anvendt litteratur

1. Alten, Fritz: Stampen i Jægersborg Dyrehave. Søllerødbogen IV Række 1961-69 s.396ff
2. -: Familien Modeweg og Brede Klædefabrik. Lyngby-Bogen 1970-71 s.96-111
3. Andersen, Poul Aage: Nymølle og dens historie gennem tiderne. Søllerødbogen III R.1954-61 s.245ff, spec.s.246-61
4. Andersen, H.P.: Arbejderbevægelsen i Søllerød sogn. Søllerødbogen II R.1950 s.41-58
5. -: Vandringer fra Gøngehusene og Trørød til Gl. Holte og Vedbæk. Søllerødbogen IV R s.33-79
6. Avnholt, A.: Oldtidsminder og Oldtidsfund i Søllerød Kommune. Søllerødbogen 1945, spec.s.60-61
7. Billenstein, Carl: Et Tilbageblik. Søllerødbogen II R.1950 s.9-40
8. Bjarne, Hans: Ejendommen Koefoedsminde og dens Ejere. Søllerødbogen 1945 s.72-85, spec.s.80
9. Blædel, Finn: Slægten Rosted. Personalhist. Tidsskr. 1973 s.48, 54, 57, 60, 62-63
10. Bodenhoff, E.: Søllerød Sø og Omgivelser for 90 Aar siden. Søllerødbogen 1944 s.80-85, spec.s.82
11. Bokkenheuser, K.: A/S Raadvad Knivfabrik 1933, spec. s.62f

12. Bülow, Frantz: P.C.Ibsens Sønners Legat gennem 25 Aar. Udg. af Legatet 1944
13. Carøe, K.: Af Lægevæsenets Historie i Københavns Amt. Aarbog udg. af Historisk Samfund for Københavns Amt 1920 3.R.III spec.s.32, 33, 39
14. Ellekilde, Ella: Hvad det gamle Byhorn fortæller. Holte Juleblad 1926 s.13-20
15. –: Fiskerliv i Vedbæk. Holte Juleblad 1935 s.4–7
16. Ellekilde, Hans: Bondeliv i Øverød. Holte Juleblad 1935 s.9-11
17. –: Søllerød Kirkegaard. Samme 1931 s.17-22
18. –: Hanne Nielsen. Danmarks dygtigste Bondekone. Søllerødbogen 1945 s.86-115, spec.s.87-88, 89-90, 104-05, 106-07
19. –: Hans Bjarne. Mindeord. Samme 1946 s.9-19
20. –: Førende Virksomheder i Søllerød og Vedbæk Sogn. Samme 1947 s.117-124
21. –: Søllerøds Sognepræster i luthersk Tid. Samme II R. 1948 spec.s.42-57
22. –: Familien Nimb i Holte og København. Samme II R 1949 s.45-90, spec.s.52-56, 59, 63
23. –: Chr.Colbjørnsen og Nærum. Samme II R. 1951 s.9-83, spec.s.26-31, 82-83
24. –: Odin og hans gamle kæmper. Samme IV R. 1962 s. 17ff, spec.s.22-23, 28-29, 31
25. –: Efterskrift til H.P.Andersens Vandringer. Samme IV R. 1962 s.79-81
26. –: Søllerød sogns faldne i 1864. Samme IV R. 1964-65 spec.s.103, 104-05, 106, 135ff
27. Fabricius, Bjørn: Suhmsminde i Øverød. Søllerødbogen III R. 1954-61 spec.s.158-59
28. –: Luxdorps og Hartmanns sommerbolig. Samme spec. s.193
29. –: Lidt om Mothsgaard. Samme s.233-41
30. –: Renlighed gennem 100 år. Et tilbageblik ved Sundhedsvedtægtens jubilæum 1860-1960. Samme s.353-84
31. –: Manthey-Wagner. Nekrolog. Samme s.391-92
32. –: Bendix Petersen. Nckrolog. Samme s.387-89
33. Fasting, S.D.: Læge F.Caspar Diørups Slægt. 1913 (*Brüel*)
34. Fibiger, A.: Guds Vandringsmænd. 1935. 180 (*Laur. Knudsen*)
35. Grandjean, A.: Spredte Minder gennem 70 Aar. 1919. 138-40 (*Wedel*)

36. Grandmamas Bekendelser. Memoirer og Breve, udg. Jul. Clausen og P.F.Rist, IV, indledn.4-5 (*Thalbitzer*)
37. Grøn, A.Howard: Kartografiske Træk af Geels Skovs Historie 1763-1927. Søllerødbogen 1945 s.9-27, spec.s.22-24 (*Ulrich* og Skovridergården)
38. Hage, J.P.: Kjøbenhavns Amt. Udg.af Det kgl.danske Landhusholdningsselskab 1839, s.121, 165, 228-29, 233, 291-92 (*Walsøe* og Wesselsminde)
39. Hoffmeyer, Erling: Bidrag til Søllerød biblioteksvæsens ældre historie. Søllerødbogen 1946 s.85-100, spec.s.88-90, 97-98
40. Jacobsen, Alfred: En dejlig frisk Svendetid. Malermesteren. Tidsskrift for Landsforeningen af Malermestre 1964 nr. 4 s.7-9, 1965 nr.5 s.7-9
41. Jersing, E.: Egnen omkring Skodsborg, Vedbæk og Trørød for 50 Aar siden. Jul i Nordsjælland 1948 s.22-24
42. Jürgensen, F.Mølsted: Holte Taxa gennem 25 År. 1951
43. Koch, Hermann: Krogholmgård i Trørød og Ensomme Gamles Værn. Holte Juleblad 1934 s.7-9
44. Kragballe, L.: Stamtavle over Slægten Lemvigh, 1875, s.37
45. Larsen, Hanne Bredsdorff: Anna Gad 1816-1904, en Levnedstegning. Højskolebladet 1905 nr.15, spec.spalte 460-62
46. Melchior, Harald R.: Henriksholm 1892-1943. Søllerødbogen IV R. 1961-69, spec.s.348
47. Minder fra gamle grundtvigske Hjem, udg. H.P.Barfoed II s.148 (*Vestberg*)
48. Nystrøm, Eiler: Fra Nordsjællands Øresundskyst, 1938, 305-97, 438-94, 549-615, spec.s.324, 340, 382, 450f, 455, 491
49. Nissen, Lone: Øregård fra avlsgård til museum. Gentofte-Bogen 1971 s.32 (vedr. *Allan Hansen*)
50. Petersen, Pauline: Erindringer. Memoirer og Breve XXXI s.161-62 (vedr. *Gad*)
51. Riisager, Vagn: Tøttrupslægten. Personalhist.Tidsskr.1948 s.1-33
52. Rosen, Franziska v.: Den gamle Majorinde på Færggården. Memoirer og Breve XVIII s.51-54
53. Rosendal, H.: Grundtvigs Højskole 1856-1906, s.57-58 (*Vestberg*)
44. Sandfeld, Gunnar: Skoleliv i Søllerød, udg.af Historisk-topografisk Selskab for Søll.Komm. 1975, s.28, 45-46, 55, 94-96

55. -: Søllerød som det var engang. Udg.Hist.-topogr.Selsk. f.Søll.Komm. I (1972), II (1973), III (1975) IV (1976). Heri 70 sogneforstandere og sognerådsmedlemmer omtalt mere eller mindre udførligt, en hel del af dem endda overordentlig udførligt omtalt
56. Schou, Ulrik: H. P. Andersen. Mindeord. Søllerødbogen III R. 1954-62 s.405-08
57. -: Frederik Clausen. Mindeord. Samme IV R. 1962-69 s.89-94
58. Sterm, N.S.: Statistisk-topografisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt, 1834, I s.378-422
59. Thomassen, Peer: Nærumbanen 1900-1975. Udg.Hist.-topogr.Selsk.f.Søll.Komm. 1975. Spec.s.62, 65 (*Manthey-Wagner*)
60. Thomassen, Svend Aage: Søllerød sogneråds formænd. Søllerødbogen II R. 1949 s.91-100
61. Trier, Herman: Nærumgaard. Historiske Meddelelser om København 1919-20 I.R.VII s.29-41, spec.s.36 (*J.Olsen*)
62. Wedel, Franz: Vedbæk Kirkes Bygning og Indvielse 1871. Manuskript i Søllerød kirkes Kaldsbog optrykt i Søllerødbogen IV R.1962-69 s.35-45, spec.s.33 (*Sehested*), 38 (*P.Hansen, P.Eiberg*)
63. Wilmann, Preben: Johan Wilmann 1861-1928. Lyngby-Bogen 1953 III s.42-52